



ਨਿਤਮ

ਸਰਲ ਸਟੀਕ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਡਾ

www.sikhbookclub.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਨਿਤ-ਨੇਮ ਬੈਧ—ਭਾਗ ੧

ਨਿਤ-ਨੇਮ ਸਹਲ ਸਲੀਕ

ਟੈਕਾਕਾਰ :

ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾੜਾ



ਸਿੰਘ ਬੁਦਹਾ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ISBN 81-7205-164-6

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੁਲਾਈ 1996
ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦਸੰਬਰ 1997
ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਨਵਰੀ 2000
ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਅਪ੍ਰੈਲ 2003
ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਮਾਰਚ 2005
ਛੇਵੇਂ ਵਾਰ ਜਨਵਰੀ 2011

ਮੁੱਲ : 100-00 ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਾਟਰਜ਼

ਬਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143 006

S.C.O. 223-24, ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143 001

E-mail : singhbros@vsnl.com

Website : www.singhbros.com

ਫਾਫਕ :

ਪਿੰਟਵੈਲ, 146, ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਮਰਪਣ

ਪੀਉ ਦਾਦੇ ਦੇ ਰਤਨ-ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ
ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ-ਨੇਮ ਨਾਲ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਭੁੰਚਣਹਾਰੇ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪਾਰੀ, ਖਾਲਸਾ ਗੁਰ-ਭਾਈਆਂ
ਨੂੰ !

ਤਤਕਰਾ

ਜਪੁ ਜੀ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੧੬	ਜਪੁ ਜੀ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੧੭
ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੯੮	ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੯੫
ੴ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਜੇ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੨੦੦	ੴ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਜੇ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੨੦੧
ਚੌਪਈ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੨੧੪	ਚੌਪਈ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੨੧੫
ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੨੩੨	ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੨੩੩
ਰਹਗਾਸਿ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੨੬੨	ਰਹਗਾਸਿ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੨੬੩
ਅਰਦਾਸਿ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੩੩੦	ਅਰਦਾਸਿ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੩੩੧
ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ (ਮੂਲ ਪਾਠ)	੩੩੮	ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ (ਸਰਲ ਸਟੀਕ)	੩੩੫

ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ

ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ 'ਅਸ਼ਰਫ਼ੁਲ ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਬੁਧੀ ਦੀ ਦਾਤਿ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜੂਨਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਵਿਚ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਯਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਉਸੇ ਦਾ ਸਫਲ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਗੁਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨੀ ਦਹਿ ਪਵੇ, ਗੁਰ-ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਆਤਮ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜ ਲਵੇ, ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰੇ ਅਤੇ ਸਾਸ-ਗ੍ਰਾਸ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਦਾ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਰਖਹੂ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਖਾਲਸਾ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿਤ-ਨੇਮ

ਸਿਖ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਦੀਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਅਥਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਆਤਮ-ਜਾਗ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਾਮ-ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਸਿਆ-ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਸ-ਗ੍ਰਾਸ ਜਪਣ ਦਾ ਤਾਕੀਦੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਖਾਲਸਾ-ਰਹਿਤ ਦੱਸੀ-ਦ੍ਰਿੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖ ਹਨ।

ਖਾਲਸਾ-ਰਹਿਤ ਅਪੀਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਨੂੰ ਖਾਲਸਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ 'ਨਿਤ-ਨੇਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਊਪਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ 'ਨਿਤ-ਨੇਮ' ਵਿਚ ਹੇਠ-ਲਿਖੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ :

੧. ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ।
੨. ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ।
੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਵੱਜੇ (ਸਾਵਡਾ ਸੁੱਧ ਸਮੂਹ.....)।
੪. ਬੇਨਤੀ ਸੌਪਈ (ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ)।
੫. ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ (ਸੰਪੂਰਨ ੪੦ ਪਉੜੀਆਂ)।

ਬਾਮ ਸਮੇਂ :

ਸੋ ਦਰੁ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ।

ਗਤ ਸਮੇਂ :

ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪ੍ਰੇਕਤ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ, ਹਰੇਕ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਨੇਮ ਨਾਲ ਖੁਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ (ਜ਼ਰੂਰੀ) ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਪਠਨ-ਪਾਠਨ ਸਦਕਾ ਚੂਕਿ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਪਰਾਪੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਸਿਖ ਉਪ੍ਰੇਕਤ ਬਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਨੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ—ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ

ਬੜੇ ਖੇਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ (ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਸੋ ਦਰੁ') ਦੇ ਆਕਾਰ ਬਾਰੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕ-ਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ। ਪੰਥ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਅਵੇਸਲੇ-ਪਣ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ ਵਖ ਵਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪੋ-ਧਾਪੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਧੇ ਪਾਏ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਚਲੇ, ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਛਪਵਾ ਰਖੇ ਹਨ। ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਤੀਅੰਤ ਖੇਦ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ-ਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰ-ਧਾਮਾਂ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ 'ਸੋ ਦਰੁ ਰਹਰਾਸਿ' ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਆਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਛੱਪੇ ਗੁਟਕਿਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਡਰ-ਭਉ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਸਾ ਰਹਿਤ ਦਾ ਮੁਹਾਫਿਜ਼ (ਪਹਿਰੇਦਾਰ) ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ।

ਸੋ, ਵਖ ਵਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਵਖਰੇਵਾਂ ਕਾਰਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵਖਰੇਵਾਂ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸਚੇ ਦੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਇਕ-ਸਾਰਤਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਤੀਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਗੁਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗ-ਮਾੜੀ ਭੇਦ

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਪੇਰੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਖ ਵਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਗੁਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲਗ-ਮਾੜੀ ਅੱਖਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਬੇਦਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਇਕ-ਸੁਰਤਾ ਅਤੇ ਸਲ-ਭਵਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਪੱਖ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਗੌਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਸ ਅਗੇ ਢੁਹਾਈ ਦੇਈਏ ! ਕੋਈ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਛਪਾਈ ਵਿਚ ਅਣਗਹਿਲੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਵਲ ਵੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਜ’ ਅਤੇ ‘ਹ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ, ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਥਵਾ ਸੁਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਥਾਈਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਹਲੰਤ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਰਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਡਾਪਕਾਂ/ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਬਹੁਤ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲ-ਗੱਡ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਬੱਜਰ ਪਾਪ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ। (ਗੁਸਤਾਖੀ ਲਈ ਖਿਆ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਹੈ)। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉਚਾਰਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਟੀਕ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੂਲ-ਆਧਾਰ

ਵਖ ਵਖ ਗੁਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚੰਕਿ ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਪੋ-ਧਾਪੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੀ ਹੋਈ ਕਿ ਟੀਕੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਸ ਗੁਟਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ?

ਅਜਿਹੀ ਧੁੰਪਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸੰਪਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਗੁਟਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਫਿਲਹਾਲ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਭਾਸਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਕਿਚਣ

1. ਇਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕੌਮ ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਪੰਥਕ ਪਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਲਥ-ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਪੰਥਕ ਨਿਰਣ ਤੁਰਤ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ ਸੁਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇਕ-ਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਇਕ-ਸੁਰਤਾ ਆ ਸਕੇ।

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗੁਟਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਾਸ ਕਰਕੇ ਦਸਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਸ਼ਬਦਾਂ, ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕਥੀ ਭੇਦ ਹਨ।

ਸੇ, ਮੁੱਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਖਰੇਵੇਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਸਰੂਪ ਸ਼੍ਰਯ ਜਾਪਿਆ ਹੈ, ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬ-ਹਰ ਹਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਚਾਹਾਜੇਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ : 'ਸੋ ਦਰੁ ਰਹਗਸਿ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ "ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ....ਤਨੁ ਮਨੁ ਥੀਵੈ ਹਰਿਆ ॥" ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਪਉੜੀ ਤੇ ਦੋ ਸਲੋਕ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ, ਵੀ ਸਟੀਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸਟੀਕ—ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸਿਰਜਨਾ-ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਾਧਨ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ, 'ਨਾਮ' ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰ ਕੇ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੁਣਨਾ, ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਸਫਲ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਧ ਦੇ ਤੁਢੇਲ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਢੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਿਰਕਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੁੜ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਟੀਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧੇਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

੧੯੯੯ ਈ: ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸਿਰਜਨਾ-ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦੀ ਇਹ ਦਿਲੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਹਰ ਗੁਰੂ-ਨਾਨਕ-ਨਾਮ-ਲੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਨੂੰ ਸਾਰਬਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪੋ ਅਪਣੇ ਵਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਤਨ ਅਰੰਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ

ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਰਲ ਟੀਕਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਚਾਰ-ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਲ-ਸਾਧਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀ ਗੁਰ-ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਟੀਕ-ਵੇਰਵਾ

ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ :

ਭਾਗ ੧—ਨਿਤ-ਨੇਮ, ਸਰਲ ਸਟੀਕ।

ਭਾਗ ੨—ਨਿਤ-ਨੇਮ, ਸਰਲ ਵਿਚਾਰ-ਧਾਰਾ।

ਨੋਟ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ-ਉੱਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਲਤਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਗ ੩—ਨਿਤ-ਨੇਮ, ਸਰਲ ਸਾਧਨਾ।

ਨੋਟ : ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ-ਸਾਧਨਾ ਸਕੀਮ ਅਪੀਨ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਥਰੈਪੀ ਟ੍ਰਸਟ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲੋਂ ਵਖ ਵਖ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਇਨਾਮੀ ਪ੍ਰੈਕਿਡਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵੰਡੇ ਗਏ ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰੈਕਿਡ ਪ੍ਰੈਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਸਦਕਾ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਛੁੱਝੀ ਆਤਮਿਕ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪਕੇਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਗਿਆਨ ਹੱਡੀ ਰਚਾਉਣ ਦਾ ਪਰਚਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਾਹਰ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧੇਗਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਪਿਰਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਟੀਕਾ-ਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤਿ ਬਿਖਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਕਰੜੀ ਸਾਧਨਾ ਲੋੜੀਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਟੀਕਾਕਾਰ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਬੁਧੀ, ਸੂਝ-ਸਮਝ ਅਤੇ ਸੁਰਤਿ-ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਥਾਰ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਦੀ ਟੋਹ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦਾ ਇਹ ਹੱਥਲਾ ਸਟੀਕ ਕਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਨਿਰੰਤਰ ਘਲਣਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ :

੧. ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇਦਾਂਤੀ,

੨. ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ੩. ਗੁਰਪੁਰ-ਵਾਸੀ ਭੈਣ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ੪. ਗਿਆਨੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥੀ, ੫. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸਟੀਕ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ

ਇਸ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

(ਉ) ਅਰਥ, ਮੂਲ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਧਿਆਲ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥ, ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ/ਪਉੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ।

(ਅ) ਅਰਥ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਲਗ-ਮਾੜੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੀ ਰੰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਇ) ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੁ ਇਸ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸੁਵਿਧਾ ਹੋ ਸਕੇ।

(ਸ) ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਵਿਚਲੇ ਕਠਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਦ-ਅਰਥ ਫੁਟ-ਨੋਟਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਬਣਤਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਧ, ਸੰਬੰਧਤ ਪੰਗਤੀ ਦੇ ਹੋਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਹ) ਮੂਲ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁਧ ਛਪਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਪੱਖੇ ਕੁਝ ਉਕਾਈਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਪਾਠਕ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਕਾਈਆਂ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੁ ਅਗਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੋੜੀਦੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਉਸਾਤ੍ਤੁ ਗੁਰਮਤੀ ਸੁਝਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰਨ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੋਦੜੀ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ : ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣ ਆਵੇ ! ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਵਸੇ !!
ਜਨਮ ਸੰਵਰੇ !!! ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇ !!!

ਚਲਨ ਦਾਸਤਾ,
ਜੋਗੀਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਜ਼ਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

੧੭-੧੦-੯੫

ਪੁਸਤਕ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ-ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ
 ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੇਧ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ
 ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਥਵਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ
 ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਖ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਤੀ ਗਈ
 ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਾਰੇ ਸੱਖੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

ਪੁਨੀ—ਪੁਨੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਵਸ਼ਾਸ (Sound)। ਭਾਸ਼ਾ (ਬੌਲੀ) ਪੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਣਦੀ
 ਹੈ। ਪੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਲਈ ਪੁਨੀ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿੱਪੀ
 ਵਿਚ ‘ਅੱਖਰ’ ਜਾਂ ‘ਵਰਣ’ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ‘ਲਿੱਪੀ’
 ਆਖੀਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰ—ਪੰਜਾਬੀ ਲਿੱਪੀ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ‘ਓ, ਅ, ਇ’ ਇਹ ਤਿੰਨੇ “ਸੂਰ-ਅੱਖਰਾਂ” ਮੰਨੇ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਬਾਕੀ ੩੨ ਅੱਖਰ ਵਿਅੰਜਨ ਕਹੀਦੇ ਹਨ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰ-ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ
 ਨਿਸਚਿਤ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਲਗਾਂ) ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਦਸ ਸੂਰ ਬਣਦੇ ਹਨ :

ਅ (ਮੁਕਤਾ), ਆ, ਇ, ਈ, ਉ, ਊ, ਏ, ਐ, ਓ, ਔ।

ਊਪ੍ਰੋਕਤ ਸੂਰ ਜਦੋਂ ਵਿਅੰਜਨ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੂਰ-ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਲੋਪ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਲਗਾਂ) ਹੀ ਵਿਅੰਜਨ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਸੀਸ, ਕੀਮਤ, ਚੀਤ, ਜੀਤ। (ਸੂਰ ਦਾ ਪੁਰਾ ਸਰੂਪ ‘ਈ’ ਹੈ। ਵਿਅੰਜਨ ਅੱਖਰਾਂ
 ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਜਾਮੇ ‘ਈ’ ਦਾ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ‘ੀ’ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੀ ਵਿਅੰਜਨ
 ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾ ਹੈ)।

(ਨੋਟ—ਚੁਕਿ ਉਪਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ
 ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।)

ਊਪ੍ਰੋਕਤ ਸੂਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਲਗਿਆ
 ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਲਾ-ਸੂਰ ਆਖੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

੧. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਨੀਆਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਪਰਸ਼ ਨਾ
 ਕਰਨ, ਉਹ ਸੂਰ-ਪੁਨੀਆਂ ਕਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕਤਾ, ਇ, ਉ (ਹਸੂ) ਸੂਰ ਆਖੀਦੇ ਹਨ,
 ਜਦ ਕਿ ਆ, ਈ, ਉ, ਏ, ਐ, ਓ ਦੀਰਘ ਸੂਰ ਕਹੀਦੇ ਹਨ।

- ਵਡਿਆਈਆ, ਖੰਡਾ, ਗੁਣਵੰਤਿਆ, ਭਗਤਾ, ਪੰਚਾ, ਗਲਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਆ' (ੳ) ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।
- ਮੂਰਤਿ, ਪਸਾਦਿ, ਹੁਕਮਿ, ਦਾਤਿ, ਕੋਟਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਫ਼' ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।
- ਕੋਟੀ, ਅਖਰੀ, ਪੰਛਤੀ, ਮਤੀ, ਸਬਦੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਤੀ' ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।
- ਘਰਹੁ, ਸਿਰਹੁ, ਦਿਲਹੁ, ਹਥਹੁ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕੜ੍ਹ 'ੴ' ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।
- ਕਰਹਿ, ਬੇਲਹਿ, ਸੁਣਹਿ, ਵੇਖਹਿ ਆਦਿ ਕਿਰਿਆਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਫ਼' ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।
- ਨਾਉਂ, ਥਾਉਂ, ਕਾਉਂ, ਸਾਉਂ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਊ' ਅੰਤਲਾ ਸੂਰ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ, ਲਗਾਂ ਮਾੜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਗੇ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣਵੇਂ ਨੇਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਗੁੜ੍ਹਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਭਾਗ ਹਨ।

ਨਾਸਕੀ ਉਚਾਰਣ—ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅੰਜਨ ਜਾਂ ਸੂਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਲੇ, ਅਥਵਾ, ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਅਰ (ਟਿੱਪੀ ਜਾਂ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਧੁਨੀ) ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ਆਖੀਦਾ ਹੈ।

ਦੁੱਤ ਉਚਾਰਣ—ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਲੇ ਕਿਸੇ ਨਿਸਚਿਤ ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲ ਦੇ ਕੇ, ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਦੁੱਤ ਕਰ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਚਾਰਣ ਨੂੰ 'ਦੁੱਤ ਉਚਾਰਣ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੁੱਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਅੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਵਿਕਰਾਰ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਅੱਧਕ (ੴ) ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ—ਮਸਕਤਿ (ਮਸੱਕਤਿ), ਸਰਬਤ (ਸਰਬੱਤ), ਉਚਕਾ (ਉਚੱਕਾ), ਕੁਸਤ (ਕੁਸੱਤ), ਸੁਚਜੀ (ਸੁਚੱਜੀ), ਮੁਕਦਮ (ਮੁਕੱਦਮ), ਮੁਸਲਾ (ਮੁਸੱਲਾ), ਸਵਲੀ (ਸਵੱਲੀ), ਦੁਲਭ (ਦੁਲੱਭ) ਆਦਿ। ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਅੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਧਕ (ੴ) ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਅੱਤੇ ਬੱਥੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਘੱਟ।

ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ—(ਉ) ਉਪਰ-ਬਲੇ ਲਿਖੇ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਜੁੱਟ ਨੂੰ 'ਦੁੱਤ' ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਦੁੱਤ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਿਲਵਾਂ ਅੱਤੇ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਤ ਨੂੰ ਲਗੀ ਲਗ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਆਏ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਅਰਪ-ਸੂਰ 'ਵ' ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਲਗ-ਮਾੜੀ ਸੂਰ-ਧੁਨੀ (ਊ + ਆ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਅਰਪ-ਸੂਰ 'ਯ' ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਲਗ-ਮਾੜੀ ਸੂਰ-ਧੁਨੀ (ਇ + ਆ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ—ਪੰਜਾਬੀ ਲਿੱਪੀ ਦੇ ਪੰਜ ਅੱਖਰਾਂ (ਸ, ਖ, ਗ, ਜ, ਢ) ਦੀਆਂ ਦੋ ਦੋ ਧੁਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਧੁਨੀ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੀ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ-ਕਲੁਕ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਉਪਰਕਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਯਲੇ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਸ, ਖ, ਗ, ਜ, ਢ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ, ਬਲੜੀ ਬਿੰਦੀ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਣ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹ—‘ਸਹਜ’, ‘ਸਹਸਾ’, ‘ਜ਼ਹ’, ‘ਕਰਹ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਹ’ ਮੁਕਤਾ (ਲਗ-ਰਹਿਤ) ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ (‘ਹਿ’) ਵਾਂਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ‘ਹ’ (ਮੁਕਤਾ) ਦੀ ਧੁਨੀ ਖੜੀ-ਤੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰ ਸਹਿਤ—‘ਹ’ ਅੱਖਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਅਥਵਾ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਰੂਪ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ‘ਦੁੱਤ-ਅੱਖਰ’ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਫਲ-ਸ਼ਰੂਪ ਸੰਬੰਧਤ ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਭਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ‘ਭਾਰ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਣ’ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ (.) ਦੀ ਸੂਰ-ਧੁਨੀ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਨਾ ਹੈ।

ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ—ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਖ ਵਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਗਲੋਂ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਇਕ ਸਾਂਝਾ (ਸੰਜੁਕਤ) ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਜੁੜਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ‘ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ—ਗੁਰ-ਬਾਣੀ, ਨਾਮ-ਰਸ, ਗੁਰ-ਸਿਖ, ਹਰਾਮ-ਬੋਰ, ਬੋਲ-ਵਿਗਾੜ, ਗਲ-ਵਚਚ, ਆਤਮ-ਗਿਆਨ, ਪਰਮ-ਖੰਡ, ਗਿਆਨ-ਖੰਡ, ਸਰਮ-ਖੰਡ, ਕਰਮ-ਖੰਡ, ਸਚ-ਖੰਡ ਆਦਿ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੁਟ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਰਥ ਨਿਖਰਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ ੧. : ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੜ੍ਹੋ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬੈਧ ਭਾਗ ੨—ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਣ।

ਨੋਟ ੨. : ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪ-ਬਿਸ਼ਾਮ ਲਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ‘,’ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਅਰਥ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਬਿਸ਼ਾਮ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਸੀ ਹੈ, ਓਥੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਫਿਕੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘,’ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਖ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਪਿਤਾ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਸੀਸ-ਮਈ ਹੁਕਮ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਾਰੀ ਏਹ ਕਰੋਹ ॥
ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ ਹੋਇ ਕੈ ਸਾਹਿਬੁ ਸੰਮਾਲੇਹੁ ॥
ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ਹੈ
ਭਰਮੈ ਕੇ ਡਉੜ ਬਾਟ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਜੋਤਿ ਧਰੋਹ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਦਾਰੁ ਏਹੁ ਲਾਈਹੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਚਿਤਿ ਰਖਹੁ ਸੰਜਮੁ ਸਚਾ ਨੇਹੁ ॥
ਨਾਨਕ ਐਥੈ ਸੁਖੈ ਅੰਦਰਿ ਰਖਸੀ ਅਗੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਕੇਲ ਕਰੋਹ ॥੨॥

(ਮ: ੩, ਬਿਹਾਰੀ ਕੌ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੫੮)

ਨਿਤ-ਨੇਮ
ਸਰਲ ਸਟੀਕ

SIKHBOOKCLUB.COM

੧ੴ

(੧—ਊਚਾਰਣ ‘ਇਕ’। ੨—ਊਚਾਰਣ ‘ਓਅੰਕਾਰ’।)

ਸਤਿ ਨਾਮੁ

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁੰ^੧

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ

SIKHBOOKCLUB.COM

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ

ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ^੨

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ, ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

੧. ਵਿਆਪਕ। ੨. ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇਵਲ ਇਕ (ਅਦੂੱਤੀ) ਹੈ।

(ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ) ਨਾਮ (ਵੀ) ਸਤਿ-ਸਰੂਪ (ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾ ਦਾ) ਕਰਨਹਾਰ ਹੈ (ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ) ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ) ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਜਿੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ)। ਉਹ ਵੈਰ-ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੋਈ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ)।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਮੂਰਤੀ (ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ) ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ) ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਫਜ਼ਲ) ਦੁਆਰਾ (ਹੀ ਸੰਭਵ) ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ।

(ਉਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਿਸ਼ਟੀ-ਰਚਨਾ ਦੇ) ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚ (ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਸੀ, ਜੁਗਾਂ (ਕਾਲ-ਰਚਨਾ) ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚ (ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਸੀ।

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ, ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥੧॥

ਸੋਚੈ^੧ ਸੋਚਿ^੨ ਨ ਹੋਵਈ, ਜੇ^੩ ਸੋਚੀ^੪ ਲਖ ਵਾਰ ॥

(ਸੋਚੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ, ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਪਿਲਿਵ ਤਾਰ ॥

(ਰਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ, ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ੍ਹ ॥

(ਭੁਖਿਆ, ਬੰਨਾ, ਪੁਰੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਬੰਨਾ—‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ
ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਸਹਸ^੧ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ, ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥

(ਸਹਸ—‘ਚ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸਿਆਣਪਾ, ਹੋਹਿ—ਅੰਤਲੇ
ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ^੨ ਹੋਈਐ, ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ^੩ ॥

(ਸਚਿਆਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਗੈਰ।)

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ^੪ ਚਲਣਾ, ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥੧॥

(ਰਜਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਗੈਰ।)

੧. ਸੁੱਚ-ਪਵਿਤਰਤਾ ਕਰਨ ਨਾਲ। ੨. ਸੁੱਚਮਤਾ। ੩. ਜੇਕਰ, ਤਾਵੋਂ। ੪. ਮੈਂ ਸੁੱਚਮਤਾ ਕਰੀ
ਜਾਵਾਂ। ੫. ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਇਕ-ਰਸ ਇਕਾਗਰਤਾ। ੬. ਬੋਲ ਪੰਡਾਂ। ੭. ਹਜ਼ਾਰਾਂ।

ਹੁਣ (ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਵਿਚ) ਵੀ ਸੱਚ (ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ, ‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ ਛਾਪ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ (ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੋਵੇਗਾ ॥੧॥
(ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਵ—ਇਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਨੂੰਗੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ।)

(ਬਾਹਰਲੀ) ਸੁੱਚ-ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਮਨ ਦੀ) ਸੁੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ,
ਭਾਵੋਂ ਮੈਂ (ਬਾਹਰਲੀ) ਸੁੱਚ ਲੱਖਾਂ ਵਾਹੀ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਮੂੰਹ ਤੋਂ) ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਅੰਦਰਲੇ ਮਨ ਦੀ) ਚੁਪ
(ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੋਂ ਮੈਂ ਇਕ-ਟਕ
ਮੌਨ-ਸਮਾਪਿ ਲਾਈ ਰਖਾਂ।

(ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ) ਨਿਰ-ਅਹਾਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ (ਮਨ ਦੀ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਭੁਖ ਢੂਰ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੋਂ ਮੈਂ (ਇਕ ਪਾਸੇ, ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ
ਸੰਕੋਚ ਕਰੀ ਰਖਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ (ਬ੍ਰਹਮੰਡ-ਭਵਨਾਂ
ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ) ਦੀਆਂ ਬੋਲ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ (ਸਰਗਾਂ) ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸਿਆਣਪਾਂ (ਭਾਵੋਂ ਪੱਲੇ) ਹੋਣ, ਪਰ (ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ
ਲਈ) ਇਕ (ਸਿਆਣਪ) ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ (ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ)।

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ) ਫਿਰ ਸਚਿਆਰ (ਸੱਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ) ਕਿਵੇਂ ਹੋਈਏ ? (ਪਰਮ-ਆਤਮਾ
ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਈ) ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟੇ ?

(ਉੱਤਰ ਹੈ) ‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਹਟਾਉਣ ਅਥਵਾ
ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹੀ ਵਿਧੀ) ਰਜਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਹੁਕਮ
ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ (ਹੀ) ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ (ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਜੀਵ ਦੇ) ਨਾਲ ਹੀ
ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ (ਆਉਂਦਾ) ਹੈ ॥੧॥

ੴ. ਸੱਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ। ੬. ਕੰਧ। ੧੦. ਰਜਾਅ ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।

ਹੁਕਮੀ^੧ ਹੋਵਣਿ ਆਕਾਰ^੨, ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

(ਕਹਿਆ—ਊਚਾਰਣ ‘ਕਿਹਾ’ ਕਰਨਾ ਦੁਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਣਿ ਜੀਅ, ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

(ਜੀਅ—‘ਅ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ‘ਆ’ ਨਹੀਂ।)

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ, ਹੁਕਮਿ^੩ ਲਿਖਿ^੪ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ^੫ ॥

(ਪਾਈਅਹਿ—‘ਹਿ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਇਕਨਾ^੬ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ, ਇਕਿ^੭ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ^੮ ॥

(ਇਕਨਾ—‘ਨ’ ਊਚਾਰਣ ਭਾਗ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਬਖਸੀਸ—ਦੌਵੇਂ ‘ਸ’ ਊਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਭਵਾਈਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ, ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ, ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ, ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥੨॥

ਗਾਵੈ ਕੋ^੯ ਤਾਣੁ^{੧੦}, ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ^{੧੧} ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ^{੧੨} ॥

(ਵਡਿਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ^{੧੩} ਵੀਚਾਰੁ ॥

੧. ਹੁਕਮ ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ਹੁਕਮੀ—ਹੁਕਮਿ, ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ। ੨. ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸਰੂਪ।

੩. ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ। ੪. ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ। ੫. ਪਾਈਦੇ ਹਨ। ੬. ਕਈਆਂ ਨੂੰ। ੭. ਕਈ।

(ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦਿਸ਼ਟ ਅਦਿਸ਼ਟ
ਸੁਰੂਧ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਨੂੰ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ,
(ਉਸ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ (ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੋਈ (ਜੀਵ) ਉਤਮ (ਸੇਸ਼ਟ) ਹੈ, ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ।
(ਉਸ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ (ਹੁਰ ਦਰਗਾਂ) ਲਿਖੇ (ਲੇਖਾਂ) ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦੁਖ
ਸੁਖ ਪਾਈਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ (ਬਖਸ਼ਸ਼ ਵਜੋਂ
ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਦਾਤਿ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਈ (ਜੀਵ) ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਹੁਕਮ
ਅਧੀਨ ਸਦਾ ਹੀ (ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ) ਭਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ) ਹਰ ਕੋਈ (ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ, (ਉਸ
ਦੇ) ਹੁਕਮ (ਦੇ ਘੇਰੇ) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ (ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਨੂੰ (ਸਤ
ਕਰਕੇ) ਬੁੱਝ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਉਂ-ਹਉਂ, ਮੈਂ-ਮੈਂ (ਭਾਵ, ਹੋਕਾਰੀ ਬੋਲ) ਨਹੀਂ
ਬੋਲਦਾ ॥੨॥

(ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨਾ) ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਤਾਣੁ (ਬੁਧਿ ਬਲ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ)
ਕੋਈ ਤਾਣੁ (ਤਾਣੁ ਵਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਅਨਵੈ)
ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਉਸ ਦੀ) ਹਰੇਕ ਦਾਤਿ
ਨੂੰ (ਉਸ ਦਾ) ਨੀਸਾਣੁ (ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ
ਵਡਿਆਈਆਂ ਸੋਸ਼ਟ ਹਨ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ (ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰੀ)
ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵੀਚਾਰ (ਕਰ ਸਕਣਾ) ਕਠਿਨ ਹੈ।

੯. ਭਵਾਈਦੇ ਹਨ। ੧੦. ਕੋਈ ਜੀਵ। ੧੧. ਤਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਸਤਾਣੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ। ੧੨. ਬਲ।
੧੩. ਸੋਸ਼ਟ। ੧੪. ਕਠਿਨ।

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਸਾਜਿਂ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਜੀਅੰ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਦੂਰਿ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰਿ ॥

ਕਬਨਾਂ^੧ ਕਬੀਂ^੨ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ ॥

ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਬੀ ਕੋਟੀਂ^੩ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥

(ਕੋਟੀ—ਅੰਤਮ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਦੇਦਾ^੪ ਦੇ, ਲੈਦੇ ਬਕਿ ਪਾਹਿ ॥

ਜੁਗਾ ਜੁਗਤਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥

(ਦੇਦਾ, ਲੈਦੇ—ਪਾਤੂ 'ਦੇ' ਤੇ 'ਲੈ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਹਿ, ਖਾਹਿ—ਅੰਤਮ ਸੂਰ 'ਹਿ'
ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਖਾਹੀ—(ਕ੍ਰਿਦੰਤ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।)

ਹੁਕਮੀ^੫ ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ, ਵਿਗਸੈ^੬ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੩॥

ਸਾਚਾ^੭ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੁ ਨਾਇ^੮, ਭਾਖਿਆ^੯ ਭਾਉ^{੧੦} ਅਪਾਰੁ^{੧੧} ॥

(ਨਾਇ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਰਚ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ੨. ਮਿੱਟੀ। ੩. ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ। ੪. (ਉ) ਦੇਗੀ, ਸਰੀਰ-ਚੌਲਾ। (ਅ) ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

੫. ਕਬਾ-ਕਹਾਣੀ। ੬. ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ। ੭. ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਆਉਂਦੀ। ੮. ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ੯. ਕ੍ਰੋਡਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਲੋਂ। ੧੦. ਕ੍ਰੋਡਾਂ ਕ੍ਰੋਡਾਂ ਵਾਗੀ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ (ਅਦਭੁਤ) ਸਰੀਰ ਰਚ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਇਕ ਸਰੀਰ-ਚੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ (ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਰੀਰ-ਚੋਲਾ) ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਰ ਦਿਸਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ (ਹਰ ਥਾਵੋਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ) ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ (ਪਰਤੱਖ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

(ਹਰੇਕ ਕਬਨਹਾਰੇ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਕੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀ (ਅਮੁੱਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ) ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ; ਭਾਵੋਂ ਇਹ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ (ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ) ਨਿਰੰਤਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਮੇਲਕ ਦਾਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰ) ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੈਣ ਵਾਲੇ (ਦਾਤਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ) ਬੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ (ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ) ਖਾਈ ਹੀ ਖਾਈ (ਨਿਰੰਤਰ ਭੋਗਦੇ) ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਕਮ ਵਾਲੇ (ਸਤਾਣੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਦਾ ਹੁਕਮ (ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਆ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ) ਚਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ (ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਜਗਤ-ਬੇਡ ਨੂੰ) ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥੩॥

ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਸੱਚਾ (ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ, ਉਸਦਾ ‘ਸਚ-ਸਰੂਪ’ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, (ਜਿਸਦਾ) ਹੱਦ-ਬੰਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

੧੧. ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ। ੧੨. ਹੁਕਮ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ। ੧੩. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੧੪. ਸਦਾ ਥਿਰ, ਸੱਚ ਸਰੂਪ। ੧੫. ਨਾਮ ਵਿਚ। ੧੬. ਬੋਲੀ। ੧੭. ਪ੍ਰੇਮ। ੧੮. ਪਾਰ-ਰਹਿਤ, ਬੇਅੰਤ।

ਆਖਹਿ^੧ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ , ਦੇਹਿ, ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ ॥

(ਆਖਹਿ, ਮੰਗਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਣਾਂ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਫੇਰਿ , ਕਿ ਅਗੈ ਰਖੀਐ, ਜਿਤੁ ਦਿਸੈ ਦਰਬਾਰੁ ॥

ਮੁਹੌ ਕਿ ਬੋਲਣੁ^੨ ਬੋਲੀਐ, ਜਿਤੁ ਸੁਣਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥

(ਮੁਹੌ—ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਬੀਬ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਮੁਹੌ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ, ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਕਰਮੀ^੩ ਆਵੈ ਕਪੜਾ^੪, ਨਦਰੀ^੫ ਮੌਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

ਨਾਨਕ^੬ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ, ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ^੭ ॥੪॥

(ਏਵੈ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਥਾਪਿਆ^੮ ਨ ਜਾਇ, ਕੀਤਾ^੯ ਨ ਹੋਇ ॥

ਆਪੇ ਆਪਿ, ਨਿਰੰਜਨੁ^{੧੦} ਸੋਇ ॥

ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ ॥

ਨਾਨਕ^{੧੧} ਗਾਵੀਐ ੧੨ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥

੧. ਆਖਦੇ ਹਨ। ੨. ਸਨਮੁਖ ਰਖਿਆ ਜਾਏ। ੩. ਬੋਲ, ਬਚਨ। ੪. ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੁਆਰਾ।
੫. ਸਿੱਖੇਪਾਉ (ਸਿੱਖਿ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ)। ੬. ਕਿਰਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ। ੭. ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ। ੮. ਸੱਚ ਦਾ ਪੁੰਜ। ੯. ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ (ਟਿਕਾਇਆ)। ੧੦. ਬਣਾਇਆ।

(ਜੀਵ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ) ਆਖਦੇ ਹਨ, (ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਦਾਤਾਂ) ਮੰਗਦੇ ਹਨ, (ਆਖਦੇ ਹਨ) ਐਹ ਦੇਹ, ਓਹ ਦੇਹ, (ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ) ਦਾਤਾਰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ)—ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ (ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼) ਸਨਮੁਖ ਰਖਿਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਦਾ ਦਿਸਦਾ ਰਵੇ ?

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ)—ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ (ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ) ਬੋਲ ਬੋਲਿਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ?

(ਸਾਂਝਾ ਉੱਤਰ)—ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ (ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼ ਬਣਾਈਏ), ਸੱਚਾ-ਨਾਮ (ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲੀਏ ਅਤੇ ਇੰਜ) ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ-ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਰੱਬੀ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੀਏ)।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੁਆਰਾ (ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ) ਕੱਪੜਾ (ਸਿਰੋਪਾਉ) ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ (ਜਨਮ-ਮਰਨ ਤੋਂ) ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆਂ) ਜਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਪੁੰਜ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ॥੮॥

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕਿਸੇ ਮੂਰਤੀ ਵਾਂਗ) ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ (ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ) ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ) ਹੈ, (ਕੇਵਲ) ਉਹ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੇਪ-ਛੇਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਸੇਵਿਆ (ਸਿਮਰਿਆ), ਉਸ ਉਸ ਨੇ (ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ) ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਸ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ) ਨੂੰ (ਸਦਾ) ਗਾਊਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ)।

੧੧. ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੇਪ-ਛੇਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੨. ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ।

ਗਾਵੀਐ, ਸੁਣੀਐ, ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ॥

ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿੁ, ਸੁਖੁ, ਘਰਿੁ ਲੈ ਜਾਇ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥

ਗੁਰੁ ਈਸਰੁੁ, ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ ਬਰਮਾ, ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ॥

(ਬਰਮਾ—‘ਰ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਜੇ ਹਉਂ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ, ਕਹਣਾ ਕਬਨੁ ਨ ਜਾਈ॥

(ਜਾਣਾ, ਆਖਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ‘ਕਹਣਾ’, ‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਗੁਰਾਂ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥

(ਗੁਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ਬਿਨਾ।)

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ, ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥੫॥

(ਸਭਨਾ, ਜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੌਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁੰਹੁ ਭਾਵਾ, ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ॥

(ਨਾਵਾ, ਭਾਵਾ, ਕਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਨਾਵਾ, ਨਾਇ—‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਜੇਤੀ ਸਿਰਠਿੁੰਹੁ ਉਪਾਈੁੰਹੁ ਵੇਖਾ, ਵਿਣੁ ਕਰਮਾਂਹੁ ਕਿ ਮਿਲੈ, ਲਈੁੰਹੁ॥

(ਵੇਖਾ, ਕਰਮਾ, ਲਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਪਿਆਰ। ੨. ਪਰਿਹਰਣ ਕਰ ਕੇ, ਢੂਰ ਕਰ ਕੇ। ੩. ਨਿਜ-ਘਰ (ਸ੍ਰੈ-ਸਰੂਪ) ਵਿਚ। ੪. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੫. ਮੈਂ। ੬-੭. ਉਸ ਦਾ ਕਬਨ (ਕਹਾਣੀ) ਪੂਰੀ ਭਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖੜਾਨੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਸ) ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ ਦਾ ਜਸ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ, ਸੁਣਨਾ ਜਾਗਿਆਸੁ ਦਾ) ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਆਤਮ-ਸੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਜ-ਘਰ (ਸ੍ਰੈ-ਸਰੂਪ) ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਾਦ (ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਗਿਆਨ), ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਵੇਦ (ਸ਼ਾਸਤਰ-ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਗਿਆਨ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ (ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ) ਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ (ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ।

(ਮੇਰੇ ਲਈ) ਗੁਰੂ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਗੋਰਖ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ (ਲੱਛਮੀ) ਹੈ (ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਜੀਵਨ-ਧੁਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੁਖਾਜੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ)।

ਜੇ ਮੈਂ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ) ਜਾਣ ਵੀ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ (ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਥਨ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਵਰਣਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ)। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬੂਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ; ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਾਤਾ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ (ਕਦੀ ਵੀ) ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਏ ॥੫॥

ਮੈਂ (ਕਿਸੇ) ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ (ਜਾ ਕੇ) ਇਸ਼ਨਾਨ ਤਾਂ ਕਰਾਂ ਜੇ (ਇੰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ) ਉਸ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਬਗੈਰ (ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ) ਨਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂ (ਕੀ ਲਾਭ) ?

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸਿੱਖਟੀ ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, (ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੁ ਮੈਂ ਵੀ ਲੈ ਲਵਾਂ।

੯. ਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ! ੧੦. ਬੂਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ । ੧੧. ਉਸ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ । ੧੨. (ਪਭੇਸ਼ਰ ਨੂੰ) ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਬਗੈਰ । ੧੩. ਸਿੱਖਟੀ । ੧੪. ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ । ੧੫. ਭਾਗਾਂ । ੧੬. ਮੈਂ ਵੀ ਲੈ ਲਵਾਂ ।

ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਕ,
ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖਾ ਸੁਣੀ ॥

ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ, ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੯॥

(ਸਭਨਾ, ਜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ^੧, ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ^੨ ਹੋਇ ॥

ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ, ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

(ਨਵਾ, ਖੰਡਾ— ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ, ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ^੩ ਜਗਿ ਲੇਇ ॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਜੇ ਤਿਸੁ^੪ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ, ਤ ਵਾਤੇ^੫ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ ॥

ਕੀਟਾ^੬ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ^੭, ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ ॥

(ਕੀਟਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕ, ਨਿਰਗੁਣ੍ਠ^੮ ੧੦ਗੁਣੁ ਕਰੇ, ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇ ॥

(ਗੁਣਵੰਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੇਹਾ^੯ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ, ਜਿ ਤਿਸੁ^{੧੦} ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ ॥੧॥

੧. ਸਿਖਿਆ। ੨. ਉਮਰ। ੩. ਦਸ ਗੁਣ। ੪. ਸੋਭਾ। ੫. ਉਸ (ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ)। ੬. ਸਾਰ-ਖਬਰ।
੭. ਕੀਤਿਆ। ੮. ਕਰ ਕੇ, ਮਿਥ ਕੇ। ੯. ਨਿਰਗੁਣੀ ਮਨੁੱਖ। ੧੦. ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਣਵਾਨ

ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਕ (ਨਾਮ-) ਸਿਖਿਆ (ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ) ਸੁਣ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਤਿ ਵਿਚ (ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ) ਰਤਨ, ਜਵਾਹਰ, ਮਾਣਕ (ਆ ਪ੍ਰਗਾਸਦੇ) ਹਨ।

ਗੁਰੂ (ਪਾਂਤਿਸ਼ਾਹ) ! ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬੂਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਾਤਾ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ; ਉਹ ਮੈਨੂੰ (ਕਦੀ ਵੀ) ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਏ ॥੬॥

ਜੇ (ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ) ਉਮਰ ਚਾਰ ਜੁਗ (ਲੰਮੀ) ਹੋ ਜਾਏ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦਸ-ਗੁਣਾ (ਵਧੇਰੀ) ਹੋ ਜਾਏ।

ਪਿੰਧਵੀ ਦੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਹਿੱਸਿਆਂ (ਬਾਵ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਜਾਣੀਦਾ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਕੋਈ (ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਵਜੋਂ) ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ।

(ਆਪਣੇ ਦਬਦਬੇ ਦੇ ਬਲ-ਬੋਤੇ) ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਚੰਗਾ ਰਖਵਾ ਕੇ (ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰੁਹਬ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਅਖਵਾ ਕੇ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਜਸ (ਨਾਮਣਾ) ਅਤੇ ਕੀਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ।

ਜੇਕਰ ਉਸ (ਐਸੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ) ਨੂੰ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ) ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ (ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੈ), ਫਿਰ ਉਸ (ਘਰਣਾ ਯੋਗ ਅਕਿਰਤਘਣ) ਦੀ ਪ੍ਰਬਚਰ-ਸਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ।

(ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ) ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਵੀ (ਉਸ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ) ਕੀੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ (ਨਖਿਧ) ਕੀੜਾ ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ (ਮੰਦੀ ਹੂੰ ਮੰਦੇ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੋਣ ਦਾ) ਦੋਸ਼ ਬਪਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)–(ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ) ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਗੁਣੀ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਣਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਗੁਣਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਣ (ਉਹ ਹੀ) ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ) ਅਜਿਹਾ (ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ) ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਉਸ (ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ) ਨੂੰ, ਕੋਈ ਗੁਣ (ਉਪਕਾਰ) ਕਰ ਕੇ ਗੁਣਵਾਨ ਬਣਾ ਸਕੇ ॥੭॥

ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੧੧. ਅਜਿਹਾ। ੧੨. ਉਸ (ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ)।

ਸੁਣਿਐ^੧, ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ^੨ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਦੀਪ^੩ ਲੋਅ^੪ ਪਾਤਾਲ^੫ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਪੋਹਿੰ^੬ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

ਨਾਨਕ, ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ^੭ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰੁਤ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੮॥

ਸੁਣਿਐ, ਈਸਰੁ^੯ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ ॥

(ਬਰਮਾ—‘ਰ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, ‘ਮ’ ਦੀ ਪੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਦੁੱਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਸੁਣਿਐ, ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣੁ^{੧੦} ਮੰਦੁ^{੧੧} ॥

ਸੁਣਿਐ, ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦ^{੧੨} ॥

੧. ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਸਦਕਾ। ੨. ਪੁੱਗੇ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਰਾਜ। ੩. ਟਾਪੁ। ੪. ਲੋਕ (ਪੁਰੀਆਂ)। ੫. ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਮੰਡਲ। ੬. ਪੌਛਦਾ, ਵਿਆਪਦਾ। ੭. ਬੇਕਾ। ੮. ਸਿਵ ਜੀ। ੯. ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂ (ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋਗੀਆਂ), ਪੀਰਾਂ (ਇਸਲਾਮੀ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ) ਅਤੇ ਸੁਰਿ-ਨਾਬਾਂ (ਪੁਰੋ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਭਾਜਾਂ ਵਾਲੀ ਕਲਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ, ਧਰਵਲ (ਸਨਾਤਨੀ ਮਨੌਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਬੰਮੁਣ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟਾ ਬਲਦ) ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ (ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣ, ਕਰਮਵਾਰ ਧੀਰਜ, ਪਰਮ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਵੱਖ ਵੱਖ) ਟਾਪੂਆਂ, ਲੋਕਾਂ (ਪੁਰੀਆਂ) ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੋਠਲੇ ਮੰਡਲਾਂ (ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਮਕਾਲ ਵਿਆਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — (ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਦੁਖਾਂ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ (ਆਦਿਕ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਵਲੋਂ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ, ਮੁਖਾਂ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੋਗ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ) ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਤ ਭਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ (ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)।

੧੦. ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ (ਸਹਜ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ)। ੧੧. ਭੇਤ।

ਸੁਣਿਐ, ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦ ॥

(ਸਾਸਤ—ਅੰਤਲੇ ਜੋਟੇ 'ਸ' ਅਤੇ 'ਤ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਿਲਵਾਂ।)

ਨਾਨਕ, ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੯॥

ਸੁਣਿਐ, ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਅਠਸਠਿ^੧ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ^੨ ॥

(ਪੜਿ ਪੜਿ—‘ਜ਼’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ; ਪਾਵਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ^੩ ਧਿਆਨੁ ॥

ਨਾਨਕ, ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧੦॥

ਸੁਣਿਐ, ਸਰਾ^੪ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ^੫ ॥

(ਸਰਾ, ਗੁਣਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਅਠਾਹਠ। ੨. ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ। ੩. ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ। ੪. ਸਾਗਰਾਂ। ੫. ਗਾਹਣ ਵਾਲੇ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ, ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ (ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ)।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੯॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਤ (ਸੁੱਚਾ ਆਚਰਣ), ਸੰਤੋਖ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ) ਅਤੇ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ (ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ (ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ (ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਵਿਦਿਆ) ਪੜ੍ਹੁ ਪੜ੍ਹੁ ਕੇ (ਅਥਵਾ ਘਾਲਨਾ ਘਾਲ ਘਾਲ ਕੇ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਹਜ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਸਹਜੇ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧੦॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਗੁਣ-ਸਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਸਾਰੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ)।

ਸੁਣਿਐ, ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

(ਸੇਖ, ਪਾਤਿਸਾਹ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਕਿਤ ਯੁਨੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁੰ ॥

(ਪਾਵਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਹਾਥੁੰ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁੰ ॥

ਨਾਨਕ, ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ, ਦੂਖ ਪਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧੧॥

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿਅੰ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈੰ, ਪਿਛੈ ਪਛਤਾਇ ॥

ਕਾਗਦਿਅੰ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥

ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿਅੰ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਐਸਾ ਨਾਸੁ, ਨਿਰੰਜਨੁੰ ਹੋਇ ॥

(ਨਿਰੰਜਨ—ਉਚਾਰਣ ਸਮੇਂ ਸਿਹਾਗੀ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਰਾਰੇ ਨਾਲ।)

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ, ਕੋਇਅੰ ॥੧੨॥

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਝਰਕੋ ਛਰਕੀ ਹੈ।)

੧. (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ) ਸਹੀ ਰਸਤਾ। ੨. ਹਸਾਲਾ (ਹਾਥ ਵਾਲਾ)। ੩. ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ। ੪. ਮੰਨ

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਖ (ਇਸਲਾਮੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾ, ਵਿਦਵਾਨ), ਪੀਰ (ਇਸਲਾਮੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ), ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ (ਹੁਕਮਰਾਨ) ਆਦਿ (ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ, ਭਾਵ, ਵਡਿਆਈ ਵਾਲੇ ਰੁਤਬੇ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ (ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ) ਵੀ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ) ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ ਅਥਾਰ ਸਾਗਰ ਹਥਾਲਾ (ਹਾਥ ਵਾਲਾ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਅਤਿ ਡੂੰਘੀ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਦੀ ਥਾਹ-ਡੂੰਘਾਈ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — (ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੋ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਦੁਆਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧੧॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ ਮਨ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਤੀ (ਉੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਫੜ ਮਾਰੇ (ਕਿ ਉਹ ‘ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ’ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ), ਉਹ ਮਹਾਰੋਂ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੜ ਫੌਕੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।

(ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਦੀ ਗੌਰਵਤਾ) ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਲਮ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ।

(ਵੀਚਾਰਵਾਨ ਲੋਕੀ) ਨਿੱਠ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੋ ਹੈ ॥੧੨॥

ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ। ੫. ਉੱਚੀ (ਆਤਮਕ) ਅਵਸਥਾ। ੬. ਫੜ (ਸੋਝੀ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ੭. ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ। ੮. ਨਿੱਠ ਕੇ, ਗਹੁ ਨਾਲ। ੯. ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੦. ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ।

ਮੰਨੈ^੧ ਸੁਰਤਿ^੨ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

ਮੰਨੈ^੩ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ^੪ ॥

ਮੰਨੈ^੫ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨ ਖਾਇ ॥

(ਚੋਟਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ^੬ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੩॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛਰਕੇ ਛਰਕੀ ਹੈ।)

ਮੰਨੈ^੭ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕੁ^੮ ਨ ਪਾਇ ॥

ਮੰਨੈ^੯ ਪਤਿ^{੧੦} ਸਿਉ^{੧੧} ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ ॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ^{੧੨} ਮਗੁ^{੧੩} ਨ ਚਲੈ ਪੰਖੁ^{੧੪} ॥

ਮੰਨੈ^{੧੫} ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ^{੧੬} ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੪॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛਰਕੇ ਛਰਕੀ ਹੈ।)

੧. ਮੰਨਿਐ, ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ। ੨. ਸੂਝ, ਸੋਝੀ। ੩. ਸੋਝੀ। ੪. ਰੋਕ। ੫. ਪਤਿ-ਆਬਰੇ

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ (ਰੱਬੀ) ਸੋਝੀ (ਸੂਝ-ਬੂਝ) ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਵਨਾਂ (ਅਥਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ) ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ (ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੀਆਂ) ਸੱਟਾਂ (ਮਾਰ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਮਨੁੱਖ) ਜਮ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੩॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਸੱਚੇ) ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਚਲਦਿਆਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਸੋਡਾ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪਰਗਟ ਹੋ ਕੇ (ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ) ਉਹ ਮਾਰਗ-ਪੰਥ (ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ) ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। [ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੋ ਪੰਥੁ ਪਰਗਟਾ ਦਰਿ ਠਾਕ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ ॥੩॥੨੦॥ ਪੰਨਾ ੪੨]

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ) ਗਿਸਤਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁਡਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੪॥

ਨਾਲ, ਸੋਡਾ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ। ੬. ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੭. ਸੰਬੰਧ, ਗਿਸਤਾ।

ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ^੧ ਮੇਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

(ਪਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ^੨ ॥

ਮੰਨੈ ਤਰੈ^੩ ਤਾਰੇ^੪ ਗੁਰੁ^੫ ਸਿਖੈ^੬ ॥

ਮੰਨੈ ਨਾਨਕ, ਭਵਹਿ ਨ ਭਿਖੁ^੭ ॥

(ਭਵਹਿ—'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਐਸਾ ਨਾਮੁ^੮ ਨਿਰੰਜਨੁ^੯ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ^{੧੦} ਕੋਇ ॥੧੫॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ—ਦੋਹਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛਰਕੇ ਛਰਕੀ ਹੈ।)

ਪੰਚੈ^{੧੧} ਪਰਵਾਣੈ^{੧੨}, ਪੰਚੈ ਪਰਧਾਨੁ^{੧੩} ॥

ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ^{੧੪} ॥

(ਪਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ^{੧੫} ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ^{੧੬} ॥

(ਸੋਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥ (ਪੰਚਾ—ਅੰਤਲਾ 'ਹ' ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ੨. ਅਧਾਰ, ਆਸਰੇ ਵਾਲਾ। ੩. (ਆਪ) ਤਰਦਾ ਹੈ। ੪. (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਤਾਰਦਾ ਹੈ। ੫. ਗੁਰੁ (ਸਰੂਪ)। ੬. ਸਿੱਖਿਆ। ੭. ਭਿਖਿਆ ਖਾਤਰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ। ੮. ਸੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ) ਮੇਖ (ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ) ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹ) ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਆਸਰੇ ਵਾਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ) ਗੁਰੂ-ਸਰੂਪ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਪ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਗੁਰ-ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਤਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

[ਆਪਿ ਤਰੇ ਤਾਰੇਨਿ ਸਰਿਠਾ ॥—ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੨, ਪਉੜੀ ੧]

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਸਦਕਾ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦੀ) ਭਿਖਿਆ ਭਾਤਰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ (ਦਰ ਦਰ 'ਤੇ) ਭਟਕਦੇ ਨਹੀਂ ਫਿਰਦੇ।

[ਚਾਲਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ ਭਵਹਿ ਨ ਭੀਖਿਆ ॥੨॥੫॥—ਪੰਨਾ ੨੨੯]

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ- ਕਲਾ- ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੫॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ) ਸੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਦਰਿ ਵਿਚ) ਕਬੂਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅਜਿਹੇ) ਸੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ ਹੀ ਮੁਖੀਏ ਜਾਣੀਦੇ ਹਨ।

(ਅਜਿਹੇ) ਸੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਊਂਦੇ ਹਨ :

(ਅਜਿਹੇ) ਸੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ ਸੌਭਾ ਪਾਊਂਦੇ ਹਨ (ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਦਰ ਉੱਤੇ, ਜੋ ਰਾਜਾਨ-ਰਾਜ ਹੈ।

(ਅਜਿਹੇ) ਸੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ (ਸੁਰਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ) ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ (ਸ਼ਬਦ) ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੯. ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ (ਹਨ)। ੧੦. ਮੁਖੀਏ। ੧੧. ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ। ੧੨. ਸੌਭਾ ਦੇ ਹਨ।
੧੩. ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।

ਜੇ ਕੌ ਕਹੈ, ਕਰੈ^੧ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ^੨ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ^੩ ॥
 (ਸੁਮਾਰੁ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ।)
 ਧੌਲੁ^੪ ਧਰਮੁ, ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥

ਸੰਤੋਖੁ ਬਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ^੫ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ, ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ^੬ ॥
 ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ^੭ ਭਾਰੁ ॥

ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ^੮, ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥

ਅਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ, ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ^੯ ॥

ਜੀਅ ਜਾਤਿ ੧੧ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵੁ ॥ (ਜੀਅ—‘ਅ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਆ’ ਨਹੀਂ।

ਰੰਗਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ‘ਕੇ’—ਪੜਨਾਂਵ, ‘ਕੇਇ’ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ।)

ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਫੁੜੀ^{੧੨} ਕਲਾਮ^{੧੩} ॥

(ਸਭਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਕਰ ਵੇਖੋ। ੨. ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਸੰਸਾਰ) ਦਾ। ੩. ਅੰਤ-ਅੰਦਰਾਜਾ। ੪. ਚਿੱਟਾ (ਬਲਦ)।

੫. ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ। ੬. ਸੱਚ ਸ੍ਰੂਪ। ੭. ਕਿਤਨਾ ਹੀ (ਬੇਅੰਤ)। ੮. ਹੋਰ (ਬਲਦ)।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਕਰਤਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬਾਰੇ ਕੁਝ) ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ (ਦੀਰਘ) ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਵੇਖੇ, ਕਰਤੇ ਜਾਂ ਕਰਤੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਸੰਸਾਰ) ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ (ਲੱਗ ਸਕਦਾ)।

ਧੌਲ (ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਤ ਬਲਦ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਨਾਤਨੀ ਕਿਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਬਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿੰਫਾਂ 'ਤੇ ਬੰਮ੍ਰਿ ਹੋਈ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਧਰਮ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰੱਤਰ ਹੈ (ਭਾਵ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਧਰਮ, ਦਾਇਆ ਤੋਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ)।

ਜਿਸ (ਧਰਮ) ਨੇ ਸੰਤੋਖ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ) ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ) ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਣੀ-ਧਰ ਹੋਣ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ) ਜਾਣ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ (ਨਿਰਸੰਦੇਹ) ਸੱਚ-ਸਰੂਪ ਹੋ ਨਿਭੜਦਾ ਹੈ, (ਕਿਉਂਜ) ਧਵਲ (ਧਰਮ) ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ (ਬੇਅੰਤ) ਭਾਰ ਹੈ (ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਲਦ ਦੇ ਚੁਕ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ)।

(ਜੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਬੰਮੁਣ ਲਈ ਥੱਲੇ ਕਿਸੇ ਬਲਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਲੋਣ ਲਈ ਥੱਲੇ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ) ਧਰਤੀ ਥੱਲੇ ਹੋਰ ਬਲਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਧਰਤੀ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੰਨਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਬੰਮੁਣ ਲਈ ਹੋਰ ਹੋਰ ਬਲਦ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ (ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਬਲਦ) ਉਪਰ (ਉਪਰਲੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਬੇਅੰਤ) ਭਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਕਿਹੜਾ ਬਲ ਹੈ, (ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਹ ਖੜਾ ਹੈ) ?

(ਹਰੇਕ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਾਨਾ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ, ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਹਨ।

ਸਾਰਿਆਂ (ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ) ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਹੁਕਮ-ਰੂਪੀ ਕਲਮ ਨਾਲ (ਵਿਧਾਤਾ ਵਲੋਂ ਕਰਮ-ਲੇਖ) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੯. ਉਸ (ਬਲਦ) ਉੱਤੇ। ੧੦. ਬਲ (ਆਸਰਾ)। ੧੧. ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ। ੧੨. (ਨਿਰੰਤਰ) ਚਲਦੀ ਹੋਈ। ੧੩. (ਹੁਕਮ-ਰੂਪੀ) ਕਲਮ ਨਾਲ।

ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥

ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥

ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ^੧, ਸੁਆਲਿਹੁ^੨ ਰੂਪੁ ॥

ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ^੩, ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ^੪ ॥

(ਸੁਆਲਿਹੁ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਓ’ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ।)

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ^੫ ਏਕੋ ਕਵਾਉ^੬ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ^੭ ॥

ਕੁਦਰਤਿ^੮ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੈ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ^੯ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥

ਅਸੰਖ^{੧੦} ਜਪ, ਅਸੰਖ ਭਾਉ^{੧੧} ॥

ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ, ਅਸੰਖ ਤਪਤਾਉ^{੧੨} ॥

ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ^{੧੩} ਵੇਦ ਪਾਠ ॥

੧. ਬਲ। ੨. ਸੁੰਦਰ। ੩. ਅੰਦਾਜ਼ਾ। ੪. ਪਸਾਰਾ। ੫. ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ। ੬. ਉਸ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ) ਤੋਂ। ੭. ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ। ੮. ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ)। ੯. ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ (ਸਦਾ ਬਿਰ)।

(ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਇਹ ਕਰਮ-ਲੇਖਾ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਖਾ ਕਿੰਨਾ ਹੀ (ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲਾ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਲਿਖਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ)।

(ਹੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ! ਤੇਰਾ) ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਬਲ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤਿ ਹੈ, (ਇਸ ਦਾ) ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

(ਹੋ ਕਰਤਾਰ ! ਆਪ ਜੀ ਨੇ) ਇਕ ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ) ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ-ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ) ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

(ਹੋ ਕਰਤਾਰ !) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ (ਬਿਆਨ) ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ (ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ) ਇਕੋ ਵਾਰੀ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਬੋ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ ਜਾਵਾਂ ?

ਹੋ ਨਿਰੰਕਾਰ ! (ਆਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !) ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੯॥

(ਨੋਟ—ਅਗਲੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ।)

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਦਭੂਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਅਸੰਖ (ਸੰਖਿਆ ਅਥਵਾ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਜਪ ਜਪਣ ਵਾਲੇ (ਜਪੀ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰੇਮੀ) ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪੂਜਾਰੀ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਤਪ ਤਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਤਪੱਸਵੀ) ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਾਚਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੁੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਵੇਦ-ਪਾਠੀ) ਹਨ।

੧੦. ਸੰਖਿਆ (ਗਿਣਤੀ) ਤੋਂ ਪਰੇ। ੧੧. ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰੇਮੀ)। ੧੨. ਤਪ ਤਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਤਪੱਸਵੀ)। ੧੩. ਮੁੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ।

ਅਸੰਖ ਜੋਗੈ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸੁ ॥

(ਰਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥

ਅਸੰਖ ਸਤੌੜੁ, ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥

ਅਸੰਖ ਸੂਰਥੁ ਮੁਹ ਪ੍ਰਭ ਸਾਰ ॥

(ਮੁਹ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ (ਮੁੰਹਾਂ ਉੱਤੇ)।)

ਅਸੰਖ ਮੇਨਿੰਦੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ ॥

ਕੁਦਰਤਿੰ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੭॥

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰੁ ॥

ਅਸੰਖ ਅਮਰੁ ॥ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥

(ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਜੋਗ-ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਜੋਗੀ)। ੨. ਉਪਰਾਮ। ੩. ਸਤਵਾਦੀ। ੪. ਸੂਰਮੇ। ੫. ਲੋਹਾ ਖਾਣ (ਸ਼ਸਤ੍ਰੂਂ ਦੇ ਵਾਰ ਸਹਾਰਨ) ਵਾਲੇ। ੬. ਮੇਨਪਾਰੀ। ੭. ਇਕ-ਟਕ ਮੇਨ-ਸਮਾਂਧੀ ਲਾਈ

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਜੋਗ-ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਜੋਗੀ) ਹਨ, ਜੋ ਮਨ ਕਰਕੇ (ਮਾਇਕੀ ਧੰਧੇ ਤੋਂ) ਉਪਰਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ (ਪ੍ਰਕੂ ਦੇ) ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਗਤ-ਜਨ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਸਤਵਾਦੀ (ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਦਾਨੀ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਮੂੰਹਾਂ ਉੱਤੇ (ਭਾਵ, ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ) ਲੋਹ ਖਾਣ (ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਸਹਾਰਨ) ਵਾਲੇ ਸੁਰਬੀਰ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਇਕ-ਟੱਕ ਮੌਨ-ਸਮਾਪਿ ਲਾਈ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮੌਨੀ ਹਨ।

(ਹੇ ਕਰਤਾਰ !) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ (ਬਿਆਨ) ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰੀ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਬੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

ਹੇ ਅਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈ॥੧੨॥

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਦਿੜਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਘੋਰ ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂ-ਮੂਰਖ (ਮਨੁੱਖ) ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਹਰਾਮ (ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਖਟਿਆ) ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਚੋਰ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਹੁਕਮਰਾਨ (ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰੰਤਰ) ਜੋਰ-ਜੁਲਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਖਣ ਵਾਲੇ। ੮. ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ)। ੯. ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਨੀ। ੧੦. ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਖਟਿਆ ਖਾਣ ਵਾਲੇ। ੧੧. ਹੁਕਮਰਾਨ।

ਅਸੰਖ ਗਲਵਢੁੰਹ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ॥

(ਕਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥

(ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ ॥

(ਫਿਰਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਮਲੇਛੁੰ ਮਲੁੰ ਭਖਿੰ ਖਾਹਿ ॥

(ਖਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥

ਅਸੰਖ ਨਾਵ, ਅਸੰਖ ਥਾਵ ॥

(ਨਾਵ, ਥਾਵ—‘ਨਾ’, ‘ਥਾ’ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਗੰਮੁ, ਅਗੰਮ, ਅਸੰਖ ਲੋਅੰ ॥

(ਲੋਅ—‘ਅ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਆ’ ਨਹੀਂ।)

੧. ਹਤਿਆਰੇ (ਗਲ ਵੱਡਣ ਵਾਲੇ)। ੨. ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਕੂੜ ਵਿਚ। ੪. ਕਿਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ

ਅਣਗਿਣਤ ਹਤਿਆਰੇ ਜੀਵ-ਹੱਤਿਆ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਪਾਪੀ-ਜੀਵ (ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ) ਨਿਰਾ ਪਾਪ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਝੂਠ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ (ਜੀਵਨ ਭਰ) ਝੂਠ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਬਿਸਟ-ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ (ਜੀਵ ਨਿਰੰਤਰ) ਗੰਦ ਹੀ ਬਕਦੇ ਹਨ, ਗੰਦ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਾਈ ਬਦਖੋਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰ 'ਤੇ (ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਦਾ) ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਆਪਣੇ ਸਿਖ-ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਦਾ ਪੂਰਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੇਵ ਕਬਨ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਨੀਵਾਂ ਨਾਨਕ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਦਭੂਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਿਉਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਹੋ ਨਿਰੰਕਾਰ !) ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਬੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

ਹੋ ਅਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰ ! ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਡੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈ॥੧੯॥

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਨੰਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ) ਅਣਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਥਾਨ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕ (ਮੰਡਲ) ਹਨ।

ਵਾਲੇ। ਪ. ਮਲ, ਮੈਲ, ਗੰਦ। ਈ. ਭਾਖਦੇ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉ. ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਚ. ਮਨੁੱਖੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਦ. ਲੋਕ, ਮੰਡਲ।

ਅਸੰਖ ਕਰਹਿ, ਸਿਰਿਾ ਭਾਰੁ ਹੋਇ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ^੨ ਨਾਮੁ, ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹੁੰ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣੁੰ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣੁੰ ॥

(ਅਖਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਨਿੰ ਏਹਿ ਲਿਖੇ, ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ ॥

(ਨਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ, ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿੰ ॥

(ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੇਤਾਂ ਕੀਤਾਂ, ਤੇਤਾਂ ਨਾਉੰ ॥

(ਨਾਉੰ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉੰ ॥

(ਨਾਵੈ, ਥਾਉੰ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਸਿਰ ਉੱਤੇ। ੨. ਅੱਖਰੀਂ, ਅੱਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ। ੩. ਘੋਖਵੀਂ ਵੀਚਾਰ। ੪. ਥਾਣੀ, ਥੋਲੀ।

ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ (ਕਰਤੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਗੰਮ ਅਤੇ ਅਲੱਖ ਮੰਡਲਾਂ ਬਾਰੇ
ਛਰਜੀ ਕਿਆਫੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਫੋਕੇ) ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ
(ਇਸ ਫੋਕੀ ਕਥਨੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ) ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ (ਚੜ੍ਹਦਾ) ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਰਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ (ਕਥਿਆ ਜਾਂਦਾ) ਹੈ, ਗੀਤ (ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ)
ਹਨ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘੋਖਵੀਂ ਵੀਚਾਰ (ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ) ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬਾਣੀ (ਬੋਲੀ) ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਬੋਲਣਾ (ਸੰਭਵ
ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਹੀ (ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ) ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ
(ਪੰਡਿਤਾਂ, ਪਾਂਧਿਆਂ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ) ਵਖਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਵਿਧਾਤਾ) ਨੇ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ) ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ,
ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ (ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ (ਵਿਧਾਤਾ) ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ (ਇਹ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ ਜੀਵਾਂ
ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ) ਪੈਂਦੇ, ਭਾਵ, ਉੱਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿੰਨਾ ਵੀ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ) ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ (ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ),
ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ (ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ) ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ (ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹਾ) ਕੋਈ ਵੀ
ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ।

(ਹੇ ਕਰਤਾਰ !) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ
ਦਾ) ਵੀਚਾਰ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਬੇ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

ੴ. ਜਿਨਿ—ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ। ੬. ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੭. ਜਿਤਨਾ ਵੀ। ੮. ਰਚਿਆ
ਹੋਇਆ ਪਸਾਰਾ। ੯. ਤਿਤਨਾ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ।

ਜੈ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥
 ਭਰੀਐ ਹਥੁ, ਪੈਰੁ, ਤਨੁ ਦੇਹੁ ॥
 ਪਾਣੀ ਧੋਤੇ ਉਤਰਸੁ^੩ ਖੇਹੁ ॥
 ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ^੪ ਕਪੜੁ ਹੋਇ ॥

(ਮੂਤ-ਪਲੀਤੀ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਰਲਵਾਂ।)

ਦੇ ਸਾਬੂਣੁ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥
 ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

(ਪਾਪਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਓਹੁ^੬ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ^੭ ॥
 (ਨਾਵੈ—‘ਨਾ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਇਹ ਨਾਸਕਤਾ ‘ਵੈ’ ਤਕ ਅੱਪੜਦੀ ਹੈ।)

ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ^੮ ਨਾਹਿ ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ, ਕਰਣਾਂ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥

(ਨਾਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਪੇ ਬੀਜਿ ਅਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ, ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ^੯ ਜਾਹੁ^{੧੦} ॥੨੦॥

੧. ਅੰਗ। ੨. ਦੇਹੀ। ੩. ਉਸ (ਅੰਗ) ਦੀ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੪. ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ, ਮੇਲ।
 ੫. ਅਪਵਿੱਢਤਾ ਵਾਲਾ। ੬. ਉਹ (ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗੰਦ)। ੭. ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ੮. ਕਬਨ ਮਾੜ।

ਹੇ ਅਕਾਰ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਜੇ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੯੮॥

ਜੇ ਦੇਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ; ਹੱਥ, ਪੈਰ ਆਦਿਕ (ਮੈਲ ਨਾਲ) ਭਰ ਜਾਏ;

ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਧੋਡੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ (ਅੰਗ) ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਮੂੜ੍ਹ ਆਦਿ ਦੀ ਅਪਵਿੱਡ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਏ;

ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਉਹ (ਕੱਪੜਾ) ਧੋ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਮਤਿ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜ ਜਾਏ;

ਉਹ (ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗੰਦ) ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ (ਭਾਵਨੀ ਸਹਿਤ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ) ਧੋਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਭ-ਕਰਮੀ ਅਤੇ ਪਾਪ-ਕਰਮੀ (ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਆਂਚਰਣਿਕ ਲੱਛਣ ਕੇਵਲ) ਕਥਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ। (ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮ) ਕਰ ਕਰ ਕੇ (ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ) ਕਰਮ-ਬਿਚਿਰਾ ਲਿਖ ਕੇ (ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ) ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[ਜੇ ਧਰਮੁ ਕਮਾਵੈ ਤਿਸੁ ਧਰਮ ਨਾਉ ਹੋਵੈ ਪਾਪਿ ਕਮਾਣੈ ਪਾਪੀ ਜਾਣੀਐ ॥ —ਪੰਨਾ ੧੩੯]

ਆਪ ਹੀ (ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਰਮ-ਬੀਜ) ਬੀਜ ਕੇ (ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਫਲ) ਆਪ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) —ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ (ਜੀਵ ਦਾ ਸੰਸਾਰ-ਕਰਮ-ਬੇਤਰ ਵਿਚ) ਆਉਣਾ (ਅਤੇ ਏਥੋਂ) ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੨੦੦॥

੬. ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਕਰਮ-ਬਿਚਿਰਾ। ੧੦. ਆਉਣਾ (ਨਾਂਵ-ਕ੍ਰਿਦੰਤ)। ੧੧. ਜਾਣਾ (ਨਾਂਵ-ਕ੍ਰਿਦੰਤ)।

ਤੀਰਬੁ, ਤਪੁ, ਦਇਆ, ਦਤੁ^੧ ਦਾਨੁ ॥
ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ^੨ ॥

ਸੁਲਿਆ, ਮੰਨਿਆ, ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ^੩ ॥

ਅੰਤਰਗਤਿ^੪ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ^੫ ॥

(ਨਾਉ—'ਨ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ, ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥

ਸੁਆਸਤਿ^੬ ਆਬਿ^੭, ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ^੮ ॥

(ਬਰਮਾਉ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, 'ਮ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਦੁੱਤ ਕਰ ਕੇ ।)

ਸਤਿ, ਸੁਹਾਣੁ^੯, ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ^{੧੦} ॥

ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ, ਵਖਤੁ^{੧੧} ਕਵਣੁ, ਕਵਣ ਧਿਤਿ, ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ ॥

ਕਵਣਿ ਸਿ ਚੁਤੀ, ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ, ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ^{੧੨} ॥

(ਕਵਣਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ 'f' ਦੀ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ ।)

੧. ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ। ੨. ਆਦਰ, ਮਾਣ। ੩. ਪ੍ਰੇਮ। ੪. ਅੰਤਰਗੁਪਥੀ। ੫. ਨਾਉਣਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ।
੬. ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ, ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ। ੭. ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ। ੮. ਹੈਂ।

ਤੀਰਥ (ਇਸ਼ਨਾਨ), ਤਪ-ਸਾਧਨਾ, ਜੀਵਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਦਾਨ (ਇਹ ਸਦ-ਗੁਣ ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਕੇਵਲ ਸਾਧਨ ਮਾੜ੍ਹ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਦ-ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਕੇ) ਜੋ ਕੋਈ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਫਲ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿਲ ਮਾੜ੍ਹ (ਤੁਛ) ਆਦਰ ਹੀ (ਹੋ ਸਕਦਾ) ਹੈ।

(ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ) ਸੁਣਿਆ, ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ (ਇਸ ਨਾਲ) ਮਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ;

(ਉਸ ਉਸ ਸਿਦਕਵਾਨ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ) ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਆਤਮ-ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਹੋ ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !) ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਹੀ (ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ) ਹਨ, ਮੈਂ (ਨਿਰਗੁਣ) ਦਾ ਆਪਣਾ ਗੁਣ (ਮੂਬੀ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਤੇਰੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਬਹੁਰ, ਅਥਵਾ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ (ਜੀਵ ਪਾਸੋਂ) ਭਗਤੀ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

(ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !) ਤੂੰ ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਹੋਏ, ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ-ਰੂਪ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਤਿ ਸਰੂਪ, ਸੁਦਰਾਵਲਾ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਚਾਉ ਵਾਲਾ ਹੈਂ (ਭਾਵ, ਤੂੰ 'ਸਚਿਦਾਨੰਦ' ਹੈਂ)।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜਗਤ-ਪਸਾਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਹ ਵੇਲਾ ਕਿਹੜਾ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਕਿਹੜਾ ਸੀ, ਥਿਤਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਵਧਾਅ ਘਟਾਅ ਮੁੜਾਅ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ) ਕਿਹੜੀ ਸੀ, ਵਾਰ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ? ਰੁਤਿ ਕਿਹੜੀ ਸੀ, ਮਹੀਨਾ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ?

(ਨੋਟ—ਉਪ੍ਰੇਕਤ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚ 'ਸੁ' ਅਤੇ 'ਸਿ' ਪੜਨਾਂਵ ਨਹੀਂ, ਕਾਵਿਕ ਸੁਹਜ-ਪਦ (ਯੋਜਨਾ) ਹਨ।)

੯. ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ। ੧੦. ਸੁੰਦਰ। ੧੧. ਸਮਾਂ। ੧੨. ਜਗਤ-ਪਸਾਰਾ।

ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ^੧, ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ ॥

(ਪਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਪੰਡਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ^੨, ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ ॥

(ਕਾਦੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਬਿਤਿ ਵਾਚੁ ਨਾ ਜੋਰੀ ਜਾਣੈ, ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ ॥

ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ^੩ ਕਉ ਸਾਜੇ^੪, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥

(ਜਾ—ਪੜਨਾਉਂ, ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਕਿਵੁ ਕਰਿ ਆਖਾ, ਕਿਵੁ ਸਾਲਾਹੀ, ਕਿਉ ਵਰਨੀ ਕਿਵੁ ਜਾਣਾ ॥

(ਆਖਾ, ਸਾਲਾਹੀ, ਕਿਉ, ਵਰਨੀ, ਜਾਣਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕ, ਆਖਣਿ^੫ ਸਭੁ ਕੌ ਆਖੈ, ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ ॥

ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਵਡੀ ਨਾਈ^੬, ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੈ ॥

(ਨਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਜਾ—(ਪੜਨਾਉਂ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਨਾਨਕ, ਜੇ ਕੌ ਆਪੈ^੭ ਜਾਣੈ, ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਰੈ^੮ ॥੨੧॥

(ਆਪੈ—ਆਪੈ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਗਇਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ, ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥

(ਪਾਤਾਲਾ, ਆਗਾਸਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ। ੨. ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ। ੩. ਸਿੱਖਟੀ। ੪. ਸਾਜਦਾ (ਸਿਰਜਦਾ) ਹੈ। ੫. ਮੁੰਹ ਨਾਲ।

(ਜਗਤ-ਪਸਾਰੇ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ) ਵੇਲੇ (ਦੀ ਟੋਹ) ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣ-ਲੇਖ (ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ) ਹੋਵੇ।

ਕਾਜੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਹ ਕੋਈ ਕੁਰਾਨ-ਲੇਖ ਲਿਖ ਦੇਂਦੇ।

(ਜਗਤ-ਪਸਾਰੇ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ) ਬਿਤਿ ਜਾਂ ਵਾਰ ਕੋਈ ਜੋਗੀ (ਨਛੜ੍ਹ-ਜੋਗਾਂ ਦਾ ਜਾਣ੍ਹ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਰੁਤਿ ਜਾਂ ਮਹੀਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ (ਸਿਆਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ)।

ਸਿਹੜਾ ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ (ਇਸ ਦੇ ਰਚਨ-ਕਾਲ ਬਾਰੇ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ (ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਚਨ-ਕਾਲ ਬਾਰੇ) ਕੁਝ ਆਖਾਂ, ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਾਂ, ਕਿਵੇਂ (ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ, ਕਿਵੇਂ (ਉਸ ਦਾ ਭੇਤ) ਜਾਣਾਂ ?

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਬਾਰੇ ਫਰਜੀ ਕਿਆਫੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ) ਆਖਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ (ਵਧੀਕ) ਸਿਆਣਾ (ਬਣ ਬੈਠਦਾ) ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਭ ਕੁਝ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੱਡੀ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ (ਕੁਝ ਹੋਇਆ) ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ) ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ॥੨੧॥

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤ-ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਾਲ ਹੀ ਪਾਤਾਲ (ਪਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਲੌਕ) ਹਨ, ਲੱਖਾਂ ਅਕਾਸ਼ (ਪੁਲਾੜ) ਹੀ ਅਕਾਸ਼ (ਪੁਲਾੜ) ਹਨ।

੯. ਵਡਿਆਈ। ੧੦. ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ। ੧੧. ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ।

ਉੜਕ^੧ ਉੜਕ^੨ ਭਾਗਿ ਥਕੇ, ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਈਕ ਵਾਤ ॥

ੴਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ, ਅਸੁਲੂ^੩ ਇਕੁ ਧਾਤੁ^੪ ॥

(ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਕਰਨਾ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ। ਕਤੇਬਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਅਸੁਲੂ—‘ਸ’ ਦਾ ਅੰਕੜ ਵੀ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਭਾਰਾ ਹੈ।)

ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ, ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ^੫ ॥

ਨਾਨਕ, ਵਡਾ ਆਖੀਐ, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ ॥੨੨॥

ਸਾਲਾਹੀ^੬ ਸਾਲਾਹਿ^੭, ਏਤੀ^੮, ਸੁਰਤਿ^੯ ਨ ਪਾਈਆ ॥

ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ^{੧੦}, ਪਵਹਿ^{੧੧} ਸਮੁੰਦਿ, ੧੨ ਜਾਣੀਅਹਿ ॥

(ਨਦੀਆ, ਪਵਹਿ, ਜਾਣੀਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ^{੧੪} ਸੁਲਤਾਨ, ਗਿਰਹਾ^{੧੫} ਸੇਤੀ^{੧੬} ਮਾਲੁ ਧਨੁ ॥
ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ^{੧੭} ਨ ਹੋਵਨੀ, ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ^{੧੮} ਨ ਵੀਸਰਹਿ ॥੨੩॥

(ਸਾਹ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ। ਗਿਰਹਾ—(ਪਲੇ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਟਾ ਖਿਨਾ।)
(ਮਨਹੁ, ਵੀਸਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਚੁ’, ‘ਹਿ’ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

-
੧. ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਸਿਖਰ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਾ। ੨. ਅੰਤਲੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਦੀ। ੩. ਇਕ-ਜ਼ਬਾਨ।
 ੪. ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰ। ੫. ਮੁਢ-ਮੂਲ। ੬. ਧਾਰਨ (ਇਸਥਿਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੭. ਨਾਸ਼।

ਵੇਦ ਇਕ-ਜਬਾਨ (ਹੋ ਕੇ) ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਓੜਕ (ਸਭ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਖਰ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ (ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ) ਅੰਤਲੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਢੂੰਢ-ਭਾਲ ਕੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਾਂ (ਪਰ ਕੋਈ ਹੱਦ-ਬੰਨਾ ਲੱਭਾ ਨਹੀਂ)।

(ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮਨੌਤ ਅਨੁਸਾਰ) ਅਠਾਰ੍ਹ ਹਜ਼ਾਰ ਆਲਮ (ਬਾਵ, ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕ) ਅਤੇ (ਸਾਮੀ ਮੱਤ ਦੀਆਂ) ਕਤੇਬਾਂ (ਗੁਰਾਨ, ਅੰਜੀਲ, ਤੌਰੇਤ, ਜੰਬੂਰ) ਵੀ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ (ਇਸਥਿਤ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ-ਮੂਲ ਇਕੋ (ਕਾਦਰ ਕਰੀਮ) ਹੈ।

(ਜੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ) ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏ, (ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।) ਲੇਖਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ (ਲੇਖਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ) ਵਿਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਪਰ ਇਹ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ)।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਵੱਡਿਓ) ਵੱਡਾ ਆਖਿਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ॥੨੨॥

ਸਾਲਾਹੀ (ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰਭੂ) ਨੂੰ ਸਾਲਾਹ ਸਾਲਾਹ ਕੇ ਜੇ ਸੁਰਤੀ (ਆਤਮ-ਚੇਤਨਾ) ਏਸੇ (ਪਰਮ-ਚੇਤਨਾ) ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ (ਇਸ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ) ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀਦੀ। [ਸੁਰਤੀ ਸੁਰਤਿ ਰਲਾਈਐ ਏਤੁ॥—ਪਿੰਨਾ ੯੨] (ਬਾਵ, ਪਰਮ-ਚੇਤਨਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਜੇ ਆਤਮ-ਚੇਤਨਾ ਇਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਈਏ।)

(ਜਿਵੇਂ ਕਿ) ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲੇ (ਜਦੋਂ) ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ) ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ (ਬਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।)

ਸਮੁੰਦਰਾਂ (ਜਿੱਡੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਅਮੀਰੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ) ਸ਼ਾਹ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ (ਅਮਿਣਵਾਂ) ਮਾਲ ਦੌਲਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੀੜੀ (ਤੁਛ ਜਿਹੀ ਹਸਤੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵ) ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜੇਕਰ (ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੂੰ ਉਸ (ਨਾਚੀਜ਼ ਜੀਵ) ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਵਿਸਰਨਾ ਜਾਏਂ॥੨੩॥

੮. ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੯. ਸਾਲਾਹ-ਸਾਲਾਹ ਕੇ। ੧੦. (ਏਤਾਂਦੀ) ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ। ੧੧. ਆਤਮ-ਚੇਤਨਾ। ੧੨. ਨਾਲੇ। ੧੩. ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ੧੪. ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ। ੧੫. ਸ਼ਾਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ। ੧੬. ਪੱਲੇ। ੧੭. ਨਾਲ, ਵਿਚ। ੧੮. ਬਰਾਬਰ। ੧੯. ਤੂੰ ਵਿਸਰ ਨਾ ਜਾਏਂ।

ਅੰਤੁ^੧ ਨ ਸਿਫਤੀ^੨, ਕਰਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

(ਸਿਫਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ^੩, ਦੇਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

ਅੰਤੁ ਨ ਵੇਖਣਿ, ਸੁਣਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ^੪ ॥

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ^੫ ॥

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਪਾਰਾਵਾਰੁ^੬ ॥

ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ^੭ ॥

(ਬਿਲਲਾਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤਾ ਕੇ ਅੰਤ ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ^੮ ॥

(ਤਾ—(ਪੜਨਾਂਵ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਜਾਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਹੁ ਅੰਤੁ^੯ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥

ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ, ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ ॥

(ਅੰਤੁ—ਦੇਹਗੀ ਦੀਪਕ ਹੈ।)

੧. ਹੰਦ-ਬੰਨਾ। ੨. (ਉ) ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ, (ਅ) ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ। ੩. ਕੁਝ
ਕਗੀ ਜਾਣ ਨਾਲ। ੪. ਮੰਤਵ (ਸੰਕਲਪ)। ੫. ਜਗਤ-ਪਸਾਰ। ੬. ਪਾਰ ਅਤੇ ਉਗਾਰ।

ਸਿਫਤੀ (ਸਿਫਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ) ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਦ-ਬੰਨਾ ਨਹੀਂ।
(ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ) ਆਖੀ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਉਸ ਨਾਲ ਆਤਮਿਕ ਸਾਂਝ
ਤਾਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ (ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ)।

(ਨਿਰੰਤਰ ਕੁਝ) ਕਰੀ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਕਰਤਾਰ ਦਾ) ਅੰਤ ਨਹੀਂ (ਲੱਭ ਸਕਦਾ)।
(ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ) ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ
(ਲੱਭ ਸਕਦਾ)।

(ਸੁੰਦਰਗਾਵਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ) ਵੇਖੀ
ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ (ਲੱਭ ਸਕਦਾ), (ਕਾਦਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ
ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅਸਚਰਜ ਲੀਲ੍ਹਾ ਨਿਰੰਤਰ) ਸੁਣੀ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ
ਨਹੀਂ (ਲੱਭ ਸਕਦਾ)।

(ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਰਚਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਮੰਤਵ
(ਸੰਕਲਪ) ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ) ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਜਗਤ-ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਰਚਨਾ ਦਾ) ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ
ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ (ਹੱਦ-ਬੰਨਾ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ) ਅੰਤ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੀਵ ਤਰਲੋ-ਮੱਛੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਪਰ ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ) ਦੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ
ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਅੰਤਲਾ ਸਾਰ-ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਬਾਰੇ) ਜਿੰਨਾ ਵਧੀਕ ਆਖਦੇ ਜਾਈਏ, (ਉਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ
ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ) ਉਨਾਂ ਹੀ ਵਧੀਕ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੨. ਵਿਲਕਦੇ ਹਨ, ਤਰਲੋ-ਮੱਛੀ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੩. ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ੪. ਅੰਤਲਾ
ਸਾਰ-ਸਿੱਟਾ।

ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ, ਉੱਚਾ ਬਾਉ ॥

(ਬਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਉੱਚੇ ਉਪਰਿ ਉੱਚਾ ਨਾਉ ॥

(ਨਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਵਡੁ ਉੱਚਾ ਹੋਵੈ ਕੌਇ ॥

ਤਿਸੁ ਉੱਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥

(ਕਉ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ‘ਕੋ’ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ, ‘ਕੌ’ ਹੈ।)

ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ, ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ ॥

ਨਾਨਕ, ਨਦਰੀਂ ਕਰਮੀਂ ਦਾਤਿ ॥੨੪॥

ਬਹੁਤਾ ਕਰਮ੍ਭੁ^੩, ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾਇ ॥

ਵਡਾ ਦਾਤਾ, ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ ॥

ਕੇਤੇ ਮੰਗਹਿ ਜੋਧ ਅਪਾਰ ॥

(ਮੰਗਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੇਤਿਆਂ^੪ ਗਣਤ ਨਹੀਂ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕੇਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਦਰ ਦੁਆਰਾ। ੨. ਬਮਸਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਦੀ। ੩. ਛੜਲ, ਪਸਾਦ।
੪. (ਕੇਤੇ—ਆ) ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਜੀਵ) ਹਨ।

(ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ (ਸਰਵੱਚ) ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਏਡਾ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ (ਜੇਡਾ ਉੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ);

ਉਹ ਹੀ ਉਸ ਉੱਚੇ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੂੰ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ)।

ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ (ਪ੍ਰਭੂ) ਆਪ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੇ ਵਡਪਣ ਨੂੰ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਦਰਿ ਦੁਆਰਾ ਹੀ (ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ, ਬਚਨ, ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਉੱਚਿਓਂ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡਾ ਮੰਨਣ ਦੀ) ਦਾਤਿ (ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ) ਹੈ ॥੨੪॥

(ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡੇ ਦਾਤਾਰ ਦਾ) ਪ੍ਰਸਾਦ (ਫਜ਼ਲ) ਬਹੁਤਿਓਂ ਬਹੁਤਾ ਹੈ, (ਜੋ) ਲਿਖਿਆ (ਲਿਖਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਉਹ ਵੱਡਿਓਂ) ਵੱਡਾ ਦਾਤਾਰ ਹੈ, (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਨਾ ਕੋਈ ਤਿਲੁ (ਛਲ ਕਪਟ) ਹੈ ਨਾ ਤਮਾਅ (ਲਾਲੁਚ)। (ਭਾਵ, ਦਾਤਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਾ ਉਹ ਕੋਈ ਛੋਕਾ ਵਿਖਾਵਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮੁਖਜ਼ੀ ਹੈ)।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੂਗਮੇ (ਉਸ ਵੱਡ-ਦਾਤਾਰ ਤੋਂ) ਅਪਾਰ ਜੋਧਨ-ਸ਼ਕਤੀ (ਸੂਗਮਗਤੀ) ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਦਾਤਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮੰਗਤੇ) ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ (ਅੰਦਾਜ਼ਾ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕੇਤੇ ਖਹਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰੁ ॥

(ਤੁਟਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੇਤੇ ਲੈ ਲੈ ਮੁਕਰੁ ਪਾਹਿ ॥

(ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਮੁਕਰੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ (ੳ) ਦੀ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਚਾਰ-ਤਲਬ ਹੈ।)

ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥

(ਖਾਹੀ—ਅੰਤਲੀ 'ਹੀ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਨ੍ਹੈਰ। ਖਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

***ਕੇਤਿਆ ਦੂਖ ਤੂਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥**

(ਕੇਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ, ਦਾਤਾਰ ॥

ਬੰਦਿ, ਖਲਾਸੀ, ਭਾਣੈ ਹੋਇ ॥

ਹੋਰੁ ਆਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਖਾਇਕੁੰ ਆਖਣਿ ਪਾਇ ॥

ਓਹੁ ਜਾਣੈ ਜੇਤੀਆ ਮੁਹਿੰ ਖਾਇ ॥

(ਜੇਤੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਪੇ ਜਾਣੈ, ਆਪੇ ਦੇਇ ॥

ਆਖਹਿ, ਸਿ ਭਿ ਕੋਈ ਕੇਇ ॥

(ਆਖਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਮਰ ਖਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੨. ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ। ੩. ਖਾਈ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪. ਕਿੰਨਿਆਂ (ਜੀਵਾਂ) ਨੂੰ। ੫. ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ। ੬. ਮੂਰਖ ਮਨੁੱਖ। ੭. ਜਿੰਨੀਆਂ (ਚੌਟਾਂ)। ੮. ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ। ੯. ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ। * (ਨੋਟ—ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ 'ਕੇਤਿਆ' ਦੋ ਵਾਰੀਆਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਵਾਰੀ ਉਚਾਰਣ

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਖਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਅਕਿਰਤਘਣ ਜੀਵ ਉਸ ਦਾਤਾਰ ਤੋਂ ਅਮੇਲਕ ਦਾਤਾਂ) ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੀਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਅਮੇਲਕ ਦਾਤਾਂ) ਬੇਸਮਝਾਂ ਵਾਂਗੂ ਨਿਰੰਤਰ ਖਾਈ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਭਾਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼ ਕੇਵਲ ਭੋਗ-ਬਿਲਾਸ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ—ਗਰਧਪ ਵਾਂਗੂ ਲਾਹੇ ਪੇਟਿ ॥—ਪੰਨਾ ੨੦੧)।

(ਹੇ ਵਿਧਾਤੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ (ਤੇਰੀ ਰਜਾਅ ਵਿਚ) ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਦੁਖ ਭੁਖ ਦੀ ਮਾਰ (ਵਗੀ ਰਹਿੰਦੀ) ਹੈ।

ਹੇ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਇਹ (ਦੁਖ ਅਤੇ ਭੁਖ) ਵੀ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ ਹੀ ਹਨ।

ਬੰਦੀ (ਮਾਇਕੀ ਬੰਧਨਾਂ ਦੀ ਕੈਦ) ਅਤੇ ਖਲਾਸੀ (ਮਾਇਕੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜਾਅ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਭਾਣੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਛੁਟ) ਕੋਈ ਹੋਰ (ਵਿਚਾਰੁ) ਆਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਜੇ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਜੀਵ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਵੇ (ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਬੰਦੀ ਤੇ ਖਲਾਸੀ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਰਜਾਅ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ);

ਉਹ (ਮਤਿ-ਹੀਣਾ ਮਨੁੱਖ) ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਇਸ ਅਵੱਗਿਆ ਵਜੋਂ) ਜਿੰਨੀਆਂ (ਚੇਟਾਂ) ਉਹ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ (ਅਜਿਹੇ) ਭੀ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ (ਜੀਵ) ਹਨ, ਜੇ (ਯਥਾਰਥ ਕਥਨ) ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ (ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਬਿਵਸਥਾ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੀ ਰਜਾਅ ਵਿਚ ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ) ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਚੁਣੇ ਇਸ ਅਗੇ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧਕੀ ਪਦ ਨਹੀਂ। ਮਗਰੋਂ ਆਏ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਗੇ ਸੰਬੰਧਕੀ ਪਦ 'ਨੂੰ' ਲੁਪਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥

(ਬਖਸੇ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਨਾਨਕ, ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥੨੫॥

(ਪਾਤਿਸਾਹੀ—ਅੰਤਲੀ ‘ਹੀ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਤਿਸਾਹੀ, ਪਾਤਿਸਾਹੁ—‘ਸ’ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਅਮੁਲੁ ਗੁਣ, ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ ॥

ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ, ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ ॥

ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ^੧, ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ ॥

(ਆਵਹਿ, ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਮੁਲ ਭਾਇ^੨, ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ^੩ ॥

(ਸਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਮੁਲੁ ਧਰਮੁ^੪, ਅਮੁਲੁ ਦੀਬਾਣੁ^੫ ॥

ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ^੬, ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ^੭ ॥

ਅਮੁਲੁ ਬਖਸੀਸ, ਅਮੁਲੁ ਨੀਸਾਣੁ^੮ ॥

(ਬਖਸੀਸ—ਦੋਵੇਂ ‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਅਮੁਲੁ ਕਰਮੁ^੯, ਅਮੁਲੁ ਫੁਰਮਾਣੁ^{੧੦} ॥

੧. ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੨. (ਅਮੁੱਲ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਾਪਾਰੀ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਵਿਚ।
੪. ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੫. ਧਰਮ-ਰਾਜਾ ਅਥਵਾ ਧਰਮ-ਨਿਆਉ। ੬. ਧਰਮ-ਦਰਬਾਰ।

ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ (ਪੜ੍ਹ) ਆਪਣੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ (ਦੀ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਦਾਤ) ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ;

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ (ਜਾਣੋ) ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ ਸਿਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਹੈ ॥੨੫॥

(ਅਮੁੱਲ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ) ਗੁਣ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮੁੱਲ ਗੁਣਾਂ ਦੇ) ਵਣਜ ਵੀ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ।

(ਅਮੁੱਲ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਾਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਵਾਪਾਰੀ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ (ਅਤੇ ਅਮੁੱਲ ਗੁਣਾਂ ਦੇ) ਬੰਡਾਰ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ (ਵਡਭਾਗੇ ਜੀਵ ਅਮੋਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਾਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ (ਅਮੋਲਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹਾਸ ਕੇ) ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ।

ਅਮੋਲਕ ਹਨ ਉਹ ਜੀਵ ਜੋ (ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਮੋਲਕ ਹਨ ਉਹ ਜੋ (ਇਸ ਅਮੋਲਕ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਦੇ ਸਿਰ-ਸਦਕੇ ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ) ਸਮਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਧਰਮ-ਧੁਜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਾਪਿਆ ਹੋਇਆ) ਧਰਮ-ਹਾਜਾ ਅਬਵਾ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ-ਨਿਆਉ ਅਮੋਲਕ ਹੈ (ਅਤੇ ਧਰਮ-ਨਿਆਉ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ-ਦਰਬਾਰ (ਕਚਹਿਰੀ) ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

(ਧਰਮ-ਨਿਆਉ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ) ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ-ਕੰਡਾ, ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਹੈ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜੋਖਣ ਵਾਲਾ) ਧਰਮ-ਵੱਟਾ।

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ) ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹਰੇਕ ਦਾਨ ਅਮੋਲਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ-ਨੀਸ਼ਾਨ।

ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦੂ (ਫਜ਼ਲ), ਅਮੋਲ ਹੈ ਉਸ ਦਾ (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਹੁਕਮ।

੨. ਧਰਮ-ਕੰਡਾ। ੯. ਧਰਮ-ਵੱਟਾ। ੧੦. ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੧੧. ਪ੍ਰਸਾਦ, ਫਜ਼ਲ। ੧੨. ਹੁਕਮ।

ਅਮੁਲੋ ਅਮੁਲੁ, ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ ॥

ਆਖਿ ਆਖਿ ਰਹੋ^੧ ਭਿਵ ਲਾਇ ॥

ਆਖਹਿ ਵੇਦ ਪ੍ਰਾਠ ਪੁਰਾਣ ॥

(ਆਖਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਹਿ ਪੜ੍ਹੇ^੨, ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ ॥

(ਆਖਹਿ, ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪੜ੍ਹੇ—'ੜ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਗ।)

ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ, ਆਖਹਿ ਇੰਦ ॥

(ਆਖਹਿ (ਦੋਵੇਂ ਵਾਗੀ) ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਬਰਮੇ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਗ ਸਹਿਤ।)

ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ ਤੈ ਗੋਵਿੰਦ^੩ ॥

(ਆਖਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਹਿ ਈਸਰ^੪, ਆਖਹਿ ਸਿਧ ॥

(ਆਖਹਿ—(ਦੋਵੇਂ ਵਾਗੀ) ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਹਿ ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ ਬੁਧ ॥

(ਆਖਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ^੫, ਆਖਹਿ ਦੇਵ^੬ ॥

(ਆਖਹਿ—(ਦੋਵੇਂ ਵਾਗੀ) ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ^੭ ॥

(ਆਖਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸੁਰਿ-ਨਰ, ਮੁਨਿ-ਜਨ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ।)

੧. ਗਰਿ ਖਲੋਤੇ, ਰੰਹਿ ਗਏ। ੨. ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜ ਜੋੜ ਕੇ। ੩. ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ (ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕੀ)।

(ਅਮੇਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ) ਅਮੇਲਕ ਹੀ ਅਮੇਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਬੇਅੰਤ ਜੀਵ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਮੇਲਕ ਦਾਤਾਂ ਬਾਰੇ) ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਅਤੇ (ਅਮੁੱਲਤਾ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਲਈ) ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਲਾ ਲਾ (ਜੋੜ ਜੋੜ) ਕੇ ਹਾਰ-ਹੁਟ ਗਏ, (ਪਰ ਅਮੁੱਲਤਾ ਦੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ)।

ਵੇਦ-ਪਾਠੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ-ਪਾਠੀ ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਰਾਹੀਂ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ (ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ (ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ) ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਬ੍ਰਹਮੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇੰਦਰ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

SIKHBOOKCLUB.COM

(ਕਿੰਨੀਆਂ) ਗੋਪੀਆਂ ਅਤੇ (ਕਿੰਨੇ) ਕਾਨੂ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਸ਼ਿਵ ਜੀ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਸਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਜੋਗੀਰਾਜ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬੁਧੀਮਾਨ (ਉਸ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਰਾਖਸ਼ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, (ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਦੇਵਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਕਿੰਨੇ ਹੀ) ਦੈਵੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਸੀ ਮੁਨੀ ਸੇਵਕ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੪. ਕਾਨੂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। ੫. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੬. ਉਪਾਏ (ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ) ਹੋਏ ਬੁਧੀਮਾਨ। ੭. ਰਾਖਸ਼।
੮. ਦੇਵਤੇ। ੯. ਦੈਵੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ। ੧੦. ਸੇਵਕ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ।

ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ, ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ ॥

(ਆਖਹਿ, ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ ॥

(ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਏਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰੇਹਿ ॥

ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥

(ਕਰੇਹਿ—'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

(ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਸਕਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਜੇਵਡੁ ਭਾਵੈ ਤੇਵਡੁ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ ਬੋਲੁ ਵਿਗਾੜੁ ॥

ਤਾ ਲਿਖੀਐ ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ ॥੨੯॥

(ਤਾ, ਗਾਵਾਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ, ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ, ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬੰ ਸਮਾਲੇ ॥੧॥

(ਸੋ ਦਰੁ—ਉਚਾਰਣ 'ਸੈਦਰੁ' ਜੁੜਵਾਂ ਕਰਨਾ ਅਣ੍ਣੱਧ ਹੈ । ਸਮਾਲੇ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)

ਵਾਜੇ ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾਂ, ਕੇਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥੧੨॥

(ਅਸੰਖਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)

੧. ਲਗਾਤਾਰ ਆਖੀ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੨. ਕੂਚ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਥੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। [ਕਰੇਹਿ—ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕਟਹਿ—ਕਟੇ ਜਾਣ (ਕਰਮਨੀ ਵਾਚ)—ਗੁਰੁ ਕਰੁ ਸਬਦ ਸਪੁੰਨ ਅਧਨ 'ਕਟਹਿ' ਸਭਿ ਤੇਰੇ ॥ ਪੰਨਾ ੧੩੯੯] ੪. ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ, ਭਾਵ ਅਨੇਕ ਜੀਵ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਹੋਰ) ਜੀਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੀ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ (ਆਖੀ ਹੀ ਜਾਂਦੇ) ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੀਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ) ਵਰਣਨ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਕੂਚ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ) ਬੇਅੰਤ ਜੀਵ (ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਏਨੇ ਹੀ (ਉਸ ਵਲੋਂ) ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਨੇਕ ਜੀਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮੇਲਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ) ਵਰਣਨ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਉਹ (ਪ੍ਰਭੂ) ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ, ਉਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੇ ਵਡੱਪਣ ਨੂੰ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਜੇ (ਕੋਈ ਬੜਬੋਲਾ ਮਨੁੱਖ) ਕੋਈ ਵਿਗਾੜ੍ਹ ਬੋਲ ਆਖਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਪੁਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਜਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਰਖਾਂ ਸਿਰ ਮੂਰਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ॥੨੯॥

(ਹੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ! ਤੇਰਾ) ਉਹ ਦਰ ਕੈਸਾ (ਅਦਭੂਤ) ਉਹ ਘਰ ਕੈਸਾ (ਅਨੂਪਮ) ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ (ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਸਾਰੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇਰਾ) ਚਿੰਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਉਸ ਦਰ-ਘਰ ਵਿਖੇ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਨਾਦ (ਧੁਨੀ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਜੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਜਿਆਂ ਨੂੰ) ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

੫. ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ। ੬. ਵਿਗਾੜ੍ਹ ਬੋਲ। ੭. ਮੂਰਖ। ੮. ਉਹ ਦੁਆਰਾ। ੯. ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ੧੦. ਚਿੰਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ੧੧. ਸੰਖਿਆ (ਗਿਣਤੀ) ਤੋਂ ਬਾਹਰੇ। ੧੨. ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਕੇਤੇ ਰਾਗ ਪਰੀ^੧ ਸਿਉ^੨ ਕਹੀਅਨਿ^੩, ਕੇਤੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣੁ, ਪਾਣੀ, ਬੈਸੰਤਰੁ^੪, ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ^੫ ਦੁਆਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਰਾਜਾ—ਧਰਮ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ।)

ਗਾਵਹਿ ਚਿਤੁ, ਗੁਪਤੁ, ਲਿਖਿ ਜਾਣਹਿ, ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ^੬ ਵੀਰਾਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ, ਜਾਣਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ^੭, ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ^੮, ਸੋਹਨਿ^੯ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਬਰਮਾ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ ਏਇਦਾਸਣਿ ਬੈਠੇ, ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਦੇਵਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਹਿ ਸਿਧਾ^{੧੦} ੧੧ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ, ਗਾਵਨਿ ਸਾਧਾ^{੧੧} ਵਿਚਾਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ ਜਤੀ^{੧੨}, ਸਤੀ^{੧੩}, ਸੰਤੋਖੀ, ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ^{੧੪} ਕਰਾਰੇ^{੧੫} ॥

(ਗਾਵਹਿ—'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ^{੧੬} ਪੰਡਿਤ ਪੜਨਿ^{੧੭} ਰਖੀਸਰ^{੧੮}, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ ॥

(ਪੜਨਿ—'ੜ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ । ਵੇਦਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ^{੧੯} ੨੦ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ, ਸੁਰਗਾ^{੨੧} ਮਛ^{੨੨} ਪਇਆਲੇ^{੨੩} ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਮੋਹਣੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਸੁਰਗਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ । ਪਇਆਲੇ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਪਿਆਲੇ' ਅਥੁੱਧ ਹੈ ।)

੧. ਪਰੀਆਂ, ਰਾਗਣੀਆਂ । ੨. ਸਮੇਤ । ੩. ਗਾਏ (ਕਰੇ) ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ੪. ਅਗਨੀ ।
੫. ਧਰਮ-ਰਾਜ । ੬. ਸਿਵ ਜੀ । ੭. ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ । ੮. ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ । ੯. ਇੰਦਰ ਪਦਵੀ

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਗ, ਰਾਗਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੇਰਾ ਜੱਸ) ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(ਹੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ !) ਤੈਨੂੰ (ਤੇਰਾ ਜਸ) ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, (ਤੇਰੇ) ਦੁਆਰੇ ਉੱਤੇ (ਬੈਠਾ) ਧਰਮ-ਰਾਜਾ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਧਰਮ-ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ) ਚਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੁਪਤ, ਜੋ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ) ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ (ਦਿੱਤੇ ਕਰਮ-ਲੇਖ ਉੱਤੇ) ਧਰਮ-ਰਾਜਾ (ਧਰਮ-ਨਿਆਉ) ਵੀਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਸਾਜੇ ਸਵਾਰੇ ਹੋਏ (ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੇ ਉੱਤੇ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ) ਸਦਾ ਸੌਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੰਦਰ-ਪਦਵੀ ਉੱਤੇ ਉਪੱਸਥਿਤ (ਬਿਗਾਜਮਾਨ) ਹੋਏ ਹੋਏ (ਅਣਗਿਣਤ) ਇੰਦਰ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਤੇਰੇ ਦਰ ਉੱਤੇ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਅਣਗਿਣਤ) ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਰਾਜ, ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਿਮਗਨ ਹੋਏ ਹੋਏ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਵੀਚਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਾਧਕ ਵੀ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਅਣਗਿਣਤ) ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਸਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੜਾਕੇ ਜੋਧੇ ਵੀ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤ, ਜੋ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ (ਵੇਦਾਂ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਵੇਦਾਂ ਸਮੇਤ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਰਗਪੁਰੀ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਤਾਲ ਲੋਕ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ, ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਰਨ, (ਤੈਨੂੰ) ਹੀ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉੱਤੇ ਉਪੱਸਥਿਤ ਹੋਏ। ੧੦. ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਰਾਜ। ੧੧. ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਿਮਗਨ। ੧੨. ਸਾਧਕ। ੧੩. ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ। ੧੪. ਸਤਵਾਦੀ। ੧੫. ਜੋਧੇ। ੧੬. ਲੜਾਕੇ। ੧੭. (ਗਾਵਹਿ) ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗਾ ਲਈ ਹਨ। ੧੮. ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ੧੯. ਰਿਖੀ-ਰਾਜ। ੨੦. ਸੁੰਦਰੀਆਂ। ੨੧. ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ੨੨. ਸੁਰਗਪੁਰੀ। ੨੩. ਮਾਤ ਲੋਕ। ੨੪. ਪਤਾਲ ਲੋਕ।

ਗਾਵਨਿ ਰਤਨੈ^੧ ਉਪਾਈ^੨ ਤੇਰੇ, ਅਠਸਠਿ^੩ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ ॥

ਗਾਵਹਿ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੁਰਾ, ਗਾਵਹਿ ਖਾਣੀ^੪ ਚਾਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—(ਦੋਵੇਂ ਵਾਗੀ) ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਹਿ ਖੰਡ, ਮੰਡਲ, ਵਰਭੰਡਾ^੫, ਕਰਿ ਕਰਿ 'ਰਖੇ ਧਾਰੇ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਸੇਈ ਤੁਧੁਨੇ ਗਾਵਹਿ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ, ਰਤੇ^੬ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ^੭ ॥

(ਗਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ^੮ ਨ ਆਵਨਿ, ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ ॥

ਸੋਈ ਸੋਈ ੧੦ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਾਚਾ, ਸਾਚੀ ਨਾਈ^੯ ॥

(ਨਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)

ਹੈ^{੧੦}, ਭੀ^{੧੧}, ਹੋਸੀ^{੧੨}, ^{੧੪}ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ, ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ ॥

ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ, ਮਾਇਆ^{੧੩} ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ॥

(ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਭਾਤੀ—ਵਿਚਲੇ ਕੰਨੇ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ^{੧੪} ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ, ਜਿਵ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ॥

ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਸੀ^{੧੫}, ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ ॥

੧. ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਗੌਰਵਤਾ ਵਾਲੇ, ਪੁੰਨ-ਆਤਮਾ। ੨. ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ। ੩. ਅਠਾਹਨ।

੪. ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸੋਤ। ੫. ਬ੍ਰਹਮੰਡ। ੬. ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸਥਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ੭. ਪਿਆਰੀ

ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜੇ। ੮. ਰਸ-ਲੀਨ ਹੋਏ। ੯. ਚੇਤੇ (ਸਿਮਰਤੀ) ਵਿਚ। ੧੦. ਸਦਾ-ਬਿਰ।

ਤੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਤਨ (ਦੈਵੀ-ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭੁਸ਼ਤ ਸਤ-ਪੁਰਸ਼) (ਤੈਨੂੰ ਹੀ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਚਰਨਾਂ) ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂ-ਬਲੀ ਸਰਮੇ ਅਤੇ ਜੋਧੇ (ਤੈਨੂੰ ਹੀ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ (ਅੰਡਜ, ਜੇਰਜ, ਸੈਤਜ, ਉਤਭੁਜ ਤੇਰਾ ਹੀ ਜਸ) ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(ਤੇਰੇ) ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਬ੍ਹਹਮੰਡ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੰਡ ਮੰਡਲ (ਹਿੱਸੇ) (ਤੈਨੂੰ ਹੀ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜੇ, ਹਸ-ਲੀਨ ਅਤੇ ਗਸ-ਪੂਰਤ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਜੋ (ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਸਦਕਾ) ਤੈਨੂੰ ਭਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ (ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ) ਤੈਨੂੰ ਗਾਊਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਤੈਨੂੰ) ਗਾਊਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ (ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ) ਮੇਗੀ ਸਿਸ਼ਰਤੀ (ਚੇਤੇ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵੀਚਾਰ ਆਖੇ ?

ਉਹੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਸੱਚੀ (ਸਦਾ-ਬਿਰ) ਹੈ।

ਜਿਸ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ) ਨੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ, (ਪਹਿਲਾਂ) ਭੀ ਹੈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਨਾ ਕਦੀ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ ਰੰਗ-ਰੰਗ ਦੀ, ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀ ਜਿਨਸੀ (ਸਮੱਗ੍ਰੀ) ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਮਾਇਆ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ; ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ (ਜਗਤ) ਰਚ ਰਚ ਕੇ (ਨਿਰੰਤਰ) ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਾਰਬਾਨੀ (ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ) ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (ਪ੍ਰਸਿੱਧ) ਹੈ।

ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ (ਬੇਪਰਵਾਹ ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ ਭਾਊਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਕੁਝ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ (ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਮੂਹਦੇ ਕੋਈ) ਹੁਕਮ (ਹੀਲ-ਹੁੱਜਤ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

੧੧. ਵਡਿਆਈ ੧੨. ਹੁਣ ਹੈ। ੧੩. ਹੈ ਸੀ। ੧੪. ਹੋਵੇਗਾ। ੧੫. ਨਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ। ੧੬. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ੧੭. ਨਿਗਾਰਬਾਨੀ (ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ) ਕਰਦਾ ਹੈ। ੧੮. ਆਪਣਾ ਰਚਿਆ (ਸੰਸਾਰ)। ੧੯. ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ, ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ^੧, ਨਾਨਕ, ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ ॥੨੭॥

(ਪਾਤਿਸਾਹ, ਸਾਹਾ—ਦੋਵੇਂ ‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਝੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਸਾਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ, ਸਰਮੁ ਪਤੁ^੨ ਝੱਲੀ^੩, ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ^੪ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਖਿੰਥਾ^੫ ਕਾਲੁ, ਕੁਆਰੀ^੬ ਕਾਇਆ, ਜੁਗਤਿ ਢੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ ॥

(ਕਾਇਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਈ ਪੰਬੀ ਸਰਗਲ ਜਮਾਤੀ, ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥

ਆਦੇਸੁ^੭, ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ^੮, ਅਨੀਲੁ^੯, ਅਨਾਦਿ^{੧੦}, ਅਨਾਹਤਿ^{੧੧}, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥੨੮॥

ਭੁਗਤਿ^{੧੨} ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ^{੧੩}, ੧੪ਘਟਿ ਘਟਿ ੧੫ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ ॥

(ਵਾਜਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਪਿ ਨਾਥੁ^{੧੬}, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ, ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਾਦ ॥

(ਅਵਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ, ਜਾ—ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮਾਲਕ। ੨. ਖੱਪਰ। ੩. ਬਗਲੀ। ੪. ਸੁਆਹ। ੫. ਗੋਦੜੀ। ੬. ਜੋਗ ਮਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਲਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਗੀ ਲੋਕ ਗੁਪਤ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਹਜ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਹ ‘ਕੁਆਰੀ’ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੭. ਨਮਸਕਾਰ। ੮. ਮੁਢ-ਮੂਲ। ੯. ਤੁਧ-ਚੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ। ੧੦. ਆਦਿ-ਰਹਿਤ। ੧੧. ਜੋ ਹੱਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਨਾਸ ਰਹਿਤ। ੧੨. ਭੋਜਨ। ੧੩. ਸੌਦੀ, ਵਰਤਾਵੀ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — ਉਹ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਸ਼ਾਹਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾਅ (ਆਗਿਆ) ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ॥੨੭॥

(ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ) ਸੰਤੋਖ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਿਤੇ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਕਰ ਰਹਿਣ’) ਨੂੰ ਮੁੰਦਰਾ, ਸਰਮ (ਉੱਦਮ) ਨੂੰ ਖੱਪਰ ਤੇ ਬਗਲੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ (ਪ੍ਰਭੂ-ਲਿਵ) ਦੀ ਸੁਆਹ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਲ (ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਦਰ) ਨੂੰ ਗੋਦੜੀ, ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਕੁਆਰੀ (ਗੁਰਮਤਿ-ਜੋਗ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ) ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਜੋਗ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਅਤੇ ਭੰਡਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਸਾਰੀ (ਲੋਕਾਈ) ਨੂੰ ਜਮਾਤੀ (ਬਹੁਮ-ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲ) ਜਾਣਨਾ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਆਈ ਪੰਥ (ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਮੌਰ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਫਿਰਕਾ) ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਗਤ ਜਿਤ ਲਿਆ (ਜਾਣਦੇ ਹਨ)।

ਉਹ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਆਦੇਸ਼-ਜੋਗ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ-ਮੂਲ ਹੈ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਆਦਿ (ਮੁਢ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਤੇ (ਮਾਰੇ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਸ਼ (ਸਤਿ-ਸਰੂਪ) ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੨੯॥

(ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀਆਂ ਲਈ) ਆਤਮ-ਗਿਆਨ (ਆਦਰਸ਼ਕ) ਭੇਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਅ-ਦਇਆ (ਗਿਆਨ-ਭੰਡਾਰੇ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ) ਵਰਤਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਹੋ ਰਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਪੁਨਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ਕ) ਨਾਦ ਵਜਦੇ ਹਨ।

(ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਆਪ (ਖੁਦ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਸਭ ਕਿਸੇ ਦਾ) ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨਾਥ (ਮਾਲਕ) ਹੈ, ਸਾਰੀ (ਸਿਸ਼ਟੀ) ਜਿਸ ਦੀ ਨਥੀ (ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤੀ) ਹੋਈ ਹੈ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਿਸ਼ਟੀ-ਨਾਥ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ ਹੀ ਅਸਲ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਹੈ), ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ (ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ (ਹੋਛੇ) ਚਸਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

੧੪. ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਅੰਦਰ। ੧੫. ਵਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ। ੧੬. ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਮਾਲਕ।

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰੀ ਚਲਾਵਹਿ, ਲੇਖੈ ਆਵਹਿ^੩ ਭਾਗੁ^੪ ॥
 (ਚਲਾਵਹਿ, ਆਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਦੇਸੁ, ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ, ਅਨੀਲੁ, ਅਨਾਦਿ, ਅਨਾਹਤਿ, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ^੫ ਵਿਆਈ^੬, ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ^੭ ਪਰਵਾਣੁ^੮ ॥

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ^੯, ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ^{੧੦}, ਇਕੁ ਲਾਏ^{੧੧} ਦੀ ਬਾਣੁ^{੧੨} ॥

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ, ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥

ਓਹੁ ਵੇਖੈ, ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ, ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ^{੧੩} ॥

(ਓਨਾ—'ਨ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ; ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਦੇਸੁ, ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ, ਅਨੀਲੁ, ਅਨਾਦਿ, ਅਨਾਹਤਿ, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥੩੦॥

ਆਸਣੁ^{੧੪} ਲੋਇ^{੧੫} ਲੋਇ ਭੰਡਾਰ ॥

੧. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ੨. ਲਿਖੇ ਲੇਖੇ ਅਨੁਸਾਰ। ੩. ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ੪. ਹਿੱਸੇ, ਛਾਂਦੇ। ੫. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਣੀ। ੬. ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਈ। ੭. ਚੇਲੇ, ਪੁੱਤਰ। ੮. ਪੌਰਾਣਿਕ ਮਨੌਰ। ੯. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ

(ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ) ਸੰਜੋਗੁ (ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨੇਮ) ਅਤੇ ਵਿਜੋਗੁ (ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨੇਮ) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। (ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ) ਲਿਖੇ ਲੇਖੇ ਅਨੁਸਾਰ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ) ਛਾਂਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੇ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ) ਹਨ।

ਉਹ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਆਦੇਸ਼-ਜੋਗੁ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਹੈ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਆਦਿ (ਮੁਢ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਤੇ (ਮਾਰੇ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਸ਼ ਵਾਲਾ (ਸਤਿ-ਸਰੂਪ) ਹੈ ॥੨੯॥

ਇਕ ਮਾਈ (ਮਾਇਆ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚੇਲੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣੇ (ਇਕ ਪੌਰਾਣਿਕ) ਮਨੌਤ ਹੈ।

ਇਕ (ਚੇਲਾ) ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਹੈ, ਇਕ (ਚੇਲਾ) ਭੰਡਾਰਾ ਰਖਣ ਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ (ਚੇਲਾ) (ਰਚਨਾ ਨੂੰ) ਲੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਣ (ਵਾਦੀ) ਵਾਲਾ (ਭਾਵ, ਸੰਘਾਰ-ਕਰਤਾ—ਸ਼ਿਵਜੀ) ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਸ (ਮਾਈ—ਮਾਇਆ) ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਉਹ (ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ) ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਪਰ ਮਾਇਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਵੇਂ ਚਲਦੀ ਹੈ) ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ) ਫੁਰਮਾਣ (ਹੁਕਮ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਮਾਈ—ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇਹ ਬੜਾ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ ਹੈ।

ਉਹ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਆਦੇਸ਼-ਜੋਗੁ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਹੈ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਆਦਿ (ਮੁਢ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਤੇ (ਮਾਰੇ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਸ਼ ਵਾਲਾ (ਸਤਿ-ਸਰੂਪ) ਹੈ ॥੩੦॥

(ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦਾ) ਟਿਕਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਹਰੇਕ ਲੋਕ (ਭਵਨ) ਵਿਚ ਹਨ।

ਵਾਲਾਂ। ੧੦. ਭੰਡਾਰਾ ਰਖਣ ਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ। ੧੧. ਲੈਅ (ਸੰਘਾਰ) ਕਰਨਾ। ੧੨. ਬਾਣ (ਵਾਦੀ) ਵਾਲਾ। ੧੩. ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ। ੧੪. ਟਿਕਾਣਾ। ੧੫. ਹਰੇਕ ਲੋਕ (ਭਵਨ) ਵਿਚ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ^੧ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ, ਸਚੇ ਕੀ ਸਾਚੀ ਕਾਰ ॥

ਆਦੇਸੁ, ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ, ਅਨੀਲੁ^੨, ਅਨਾਦਿ, ਅਨਾਹਤਿ, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥੩੧॥

ਇਕ ਦੂ ਜੀਭੈ^੩ ਲਖ ਹੋਹਿ^੪, ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ ॥

(ਜੀਭੈ—ਊਚਾਰਣ ‘ਜੀਭੈ’। ਹੋਹਿ, ਹੋਵਹਿ—‘ਹਿ’ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਲਖੁ ਲਖੁ ਗੋੜਾ^੫ ਆਖੀਅਹਿ^੬, ਏਕੁ^੭ ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸੁ^੮ ॥

(ਆਖੀਅਹਿ—‘ਹਿ’ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਤੁ ਰਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ, ਚੜੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ^੯ ॥

(ਪਵੜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ‘ਆ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਚੜੀਐ—‘ਚ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਇਕੀਸ—‘ਕ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਬਲ ਸਹਿਤ।)

ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ^{੧੦} ਕੀ, ਕੀਟਾ^{੧੧} ਆਈ ਰੀਸ ॥

(ਗਲਾ, ਕੀਟਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਰਚਨਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ। ੨. ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੩. ਇਕ ਤੋਂ। ੪. ਜੀਭ ਤੋਂ। ੫. (ਹੋਵਹਿ) ਹੋ ਜਾਣ। ੬. ਵਾਰੀ, ਬਾਰ ਬਾਰ। ੭. ਆਖੇ (ਦਿੱਤੇ) ਜਾਣ। ੮. ਕੇਵਲ। ੯. ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ।

ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ (ਬਾਵ, ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ) ਇਕੋ ਵਾਰ (ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਵਿਚ) ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ (ਨਿਰੰਤਰ) ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਸੱਚ ਸਰੂਪ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਦੀ) ਕਾਰ ਵੀ ਸੱਚੀ ਹੈ [ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਤਿਲੁ (ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਕਪਟ) ਹੈ, ਨਾ ਤਮਾ (ਲਾਲਚ)]।

ਉਹ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਆਦੇਸ਼-ਜੋਗੁ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੂਲ-ਮੁਢ ਹੈ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਆਦਿ (ਮੁਢ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਤੇ (ਮਾਰੇ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਸ਼ ਵਾਲਾ (ਸਤਿ ਸਰੂਪ) ਹੈ ॥੩੧॥

ਇਕ ਜੀਭ ਤੋਂ ਲੱਖ (ਜੀਭਾਂ) ਹੋ ਜਾਣ, ਲੱਖ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਣ ਵੀਂ ਲੱਖ (ਬਾਵ, ਅਣਗਿਣਤ)।

(ਜਪਣ ਨੂੰ ਹੋਵੇ) ਕੇਵਲ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ (ਨਾਮ-ਜਾਪ ਦੇ) ਲੱਖ ਲੱਖ ਗੋੜੇ ਆਖੇ (ਦਿੱਤੇ) ਜਾਣ (ਬਾਵ, ਨਾਮ-ਜਾਪ ਦੀ ਅਡੁੱਟ ਅਭਿਆਸ-ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ)।

ਏਸ (ਨਾਮ-ਜਾਪ ਦੇ) ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪਤਿ-ਪਉੜੀਆਂ (ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ) ਹਨ, ਇਹ ਪਉੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਈਏ ਤਾਂ (ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ) ਇਕ-ਮਿਕਤਾ (ਆਤਮ-ਅਭੇਦਤਾ) ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗਗਨ-ਮੰਡਲ (ਉੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਉਡਾਰੀ) ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ (ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰੀਗਣ ਵਾਲੇ ਅਥਵਾ ਗਗਨ-ਉਡਾਰੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਇਆ ਦੇ) ਕੀਝਿਆਂ (ਕੂੜੇ ਸਾਕਤਾਂ) ਨੂੰ ਵੀ (ਮਾਨੋ ਅਕਾਸ਼-ਉਡਾਰੀ ਲਾਉਣ ਦੀ) ਰੀਸ ਆ ਰਾਈ ਹੋਵੇ।

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਾ। ੧੦. ਇਕ-ਮਿਕਤਾ, ਆਤਮ-ਅਭੇਦਤਾ। ੧੧. ਗਗਨ-ਮੰਡਲ, ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ। ੧੨. (ਮਾਇਆ ਦੇ) ਕੀਝਿਆਂ, ਸਾਕਤਾਂ।

ਨਾਨਕ, ਨਦਰੀ ਪਾਈਐ, ਕੁੜੀ ਕੁੜੈ ਠੀਸੈ ॥੩੨॥

ਆਖਣਿ ਜੋਰੁ^੩, ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥

(ਨਹ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਜੋਰੁ ਨ ਮੰਗਣਿ, ਦੇਣਿ ਨ ਜੋਰੁ ॥

ਜੋਰੁ ਨ ਜੀਵਣਿ, ਮਰਣਿ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥

ਜੋਰੁ ਨ ਰਾਜਿ, ਮਾਲਿ, ਮਨਿ ਸੋਰੁ^੪ ॥

ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ, ਗਿਆਨਿ ਵੀਚਾਰਿ ॥

ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ, ਛੁਟੈ^੬ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਜਿਸੁ ਹਥਿ ਜੋਰੁ, ਕਰਿ^੭ ਵੇਖੈ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ, ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ ਕੋਇ ॥੩੩॥

੧. ਮਿਰਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ। ੨. ਝੁਠ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਸਤ (ਮਨੁੱਖ) ਦੀ। ੩. ਗੱਪ। ੪. ਬਲ, ਵਸ, ਚਾਰਾ। ੫. ਸ਼ੋਰ-ਸਰਾਬਾ, ਢੰਡ ਰੋਲਾ। ੬. ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ, ਮਗਰੋਂ ਲਹਿ ਜਾਵੇ। ੭. ਕਰ ਕੇ, ਰਚ ਕੇ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)---(ਨਾਮ ਦੇ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਦੁਆਰਾ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ
ਇਕ-ਮਿਕਤਾ, ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰਾਈ ਜਾਂ ਤਾਣ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ) ਪ੍ਰਭੂ
ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪਾਈਦੀ ਹੈ। ਝੂਠ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ (ਹੋਣ
ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਹਰ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਸਾਕਤ ਮਨੁੱਖ) ਦੀ (ਨਾਮ-ਜਾਪ ਅਥਵਾ
ਗਗਨ-ਉਡਾਰੀ ਦੀ ਫੋਕੀ ਸ਼ੋਖੀ) ਝੂਠੀ ਗੱਧ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥੩੨॥

(ਜੀਵ ਦਾ) ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਨਾ (ਆਪਣਾ) ਕੋਈ ਵੱਸ (ਚਲਦਾ) ਹੈ, ਨਾ ਚੁਪ
ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਵਸ (ਚਲਦਾ) ਹੈ।

ਨਾ ਮੰਗਣ ਵਿਚ (ਆਪਣਾ) ਵਸ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਤਾਣ
ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਾ ਜੀਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਸੀਕਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ-ਸਰਾਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮਾਲ-ਦੌਲਤ (ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰਨ ਅਥਵਾ ਇਸ ਦੇ ਭੋਗ-ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ) ਵਿਚ (ਜੀਵ ਦਾ) ਕੋਈ ਵਸ
ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਸੁਰਤੀ (ਧਿਆਨ) ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ
(ਮਨੁੱਖ ਦਾ) ਕੋਈ ਵਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

(ਉਹ) ਜੁਗਤੀ (ਵਿਉਂਤ), ਜਿਸ ਨਾਲ (ਸੰਸੇ ਦਾ ਮੂਲ) ਸੰਸਾਰ (ਮਾਇਕੀ ਧੰਧਾ)
ਮਗਰੋਂ ਲਹਿ ਜਾਵੇ, ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ (ਸਾਗਾ) ਬਲ ਹੈ, ਉਹ (ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ-
ਖੇਡ) ਰਚ ਕੇ ਇਸ ਦੀ (ਨਿਰੰਤਰ) ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)---(ਸੈ-ਤਾਣ ਦੇ ਬਲ-ਬੋਤੇ) ਨਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਹੈ ਨਾ
ਮੰਦਾ, (ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਕਲਾ-ਸਮਰੱਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਲ ਹੀ ਵਰਤ
ਰਿਹਾ ਹੈ।) ॥੩੩॥

ਰਾਤੀ, ਰੁਤੀ, ਬਿਤੀ, ਵਾਰ ॥

(ਰਾਤੀ, ਰੁਤੀ, ਬਿਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪਵਣ, ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ, ਪਾਤਾਲ ॥

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ, ਧਰਤੀ ਬਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ ॥

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ, ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਕੇ^੧ ਰੰਗ ॥ (ਕੇ—‘ਕੋਇ’ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ।)

ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ^੨ ॥

ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ ॥

ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ^੩ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ^੪ ॥

ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ ॥੩੪॥

(ਗਇਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪਰਮ ਖੰਡ ਕਾ ਏਹੋ ਧਰਮੁ ॥

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ ਆਖਹੁ^੫ ਕਰਮੁ^੬ ॥

੧. ਕਈ। ੨. ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹੈ। ੩. ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕਰਟੀ ਕਮਾਈ ਉਤੇ। ੪. ਸੋਭਦੇ ਹਨ।

੫. ਕਬੂਲ ਪਏ ਸੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ। ੬. ਬਖਸ਼ਿ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ। ੭. ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ।

(ਧਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਅਨੰਤ) ਰਾਤਾਂ, ਰੁੱਤਾਂ, ਬਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰ ਹਨ; ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ (ਆਕਾਸ਼) ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ਹਨ।

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ) ਉਸ (ਧਰਮ-ਖੰਡ) ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਧਰਮਸਾਲ (ਧਰਮ-ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ) ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਉਸ (ਧਰਮ-ਖੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲ—ਧਰਤੀ) ਵਿਚ ਕਈ ਜੁਗਤਾਂ (ਜੀਵਨ-ਢੰਗਾਂ) ਅਤੇ ਕਈ ਰੂਪ-ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ।

(ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੀ) ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਉੱਤੇ ਧਰਮ-ਵੀਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਭੂ) ਆਪ ਸੱਚਾ ਹੈ, (ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ) ਧਰਮ-ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਸੱਚਾ (ਸੱਚ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਾਲਾ) ਹੈ।

ਓਥੇ (ਧਰਮ-ਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ) ਕਬੂਲ ਹੋਏ ਹੋਏ ਖੰਚ (ਸੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼) ਸੁਭਗਿਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਬਸ਼ਸ਼ਸ਼ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਬ-ਮਰਤੀ ਮਸਤਕ ਉੱਤੇ) ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਨਾਮ ਨੀਸ਼ਾਨ) ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਚਿਆਈ-ਪਕਿਆਈ ਦੀ ਓਥੇ (ਧਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਓਥੇ ਧਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਜਾਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਏਗਾ (ਕਉਣ ਕੱਚਾ ਹੈ ਕਉਣ ਪੱਕਾ) ॥੩੮॥

ਧਰਮ-ਖੰਡ ਦਾ ਇਹੀ (ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਣਤ) ਧਰਮ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਦਾ ਕਥਨ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਾ (ਇਉਂ ਹੈ)।

ੴ. ਕਚਿਆਈ ਅਤੇ ਪਕਿਆਈ। ਦ. ਆਖਣ, ਕਥਨ (ਨਾਵ ਕ੍ਰਿਦੰਤ)। ੧੦. ਵਰਤਾਰਾ।

ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੈਸ਼ਤਰੋ, ਕੇਤੇ ਕਾਨ੍ਹ ਮਹੇਸੂ ||

(ਕਾਨ—'ਨ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾੜਤਿਹੋ ਘੜੀਅਹਿਹੋ, ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸੁ ||

(ਬਰਮੇ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਘੜੀਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।
ਕੇ—'ਕੋਇ' ਦਾ ਸੰਖਿਤ ਰੂਪ।)

ਕੇਤੀਆ ਕਰਮ ਭੂਮੀ, ਮੇਰਾ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ਧੂ ਉਪਦੇਸੁ ||

(ਕੇਤੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ, ਸੂਰੋ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸੁ ||

ਕੇਤੇ ਸਿਧ ਬੁਧ, ਨਾਥ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ੧੦ਦੇਵੀ ਵੇਸੁ ||

ਕੇਤੇ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾਹੋ, ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ਰਤਨ ਸਮੁੰਦੁ ||

ਕੇਤੀਆ ਖਾਣੀ, ਕੇਤੀਆ ਬਾਣੀ, ਕੇਤੇ ਪਾਤਾਹੋ ਨਹਿੰਦਾਹੋ ||

(ਕੇਤੀਆ—(ਦੋਵੇਂ ਵਾਗੇ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀਹੋ, ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ, ਨਾਨਕ, ਅੰਤੁ ਨ ਅੰਤੁ ||੩੫॥

(ਕੇਤੀਆ, ਸੁਰਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡੁਹੋ ||

ਤਿਖੈ ਨਾਦਾਹੋ ਬਿਨੋਦਾਹੋ ਕੋਡਾਹੋ ਅਨੰਦੁ ||

੧. ਅਗਨੀਆਂ। ੨. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਕਨੂੰਈਆ। ੩. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੪. ਘਾੜਤ ਵਿਚ। ੫. ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੬. ਕਈ ਵੇਸਾਂ ਵਾਲੇ। ੭. ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ। ੮. ਸੂਰਜ। ੯. ਦੇਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿੱਸੇ।
੧੦. ਦਿਥ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ। ੧੧. ਰਾਖਸ਼। ੧੨. ਰਾਜ-ਸਿੰਘਾਸਣ। ੧੩. ਪਾਤਸ਼ਾਹ।

(ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ) ਪਉਣ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅਗਨੀਆਂ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਿਸ਼ਨ-ਕਨੁਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ) ਕਈ ਰੂਪਾਂ-ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਵੇਸਾਂ ਵਾਲੇ (ਜੀਵ-ਜੰਤ) ਘਾੜਤ ਵਿਚ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਰਮ-ਭੂਮੀਆਂ (ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ) ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਧੂਆ (ਭਗਤ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ (ਕਰਨਹਾਰੇ) ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇੰਦਰ ਹਨ, ਚੰਦਰਮੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੂਰਜ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਿਧ ਹਨ, ਬੁਧ (ਬੁਧੀਮਾਨ) ਹਨ; ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁੱਗੇ ਹੋਏ ਜੇਗੀ-ਨਾਥ ਹਨ; ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦਿਬ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਹਨ, ਰਾਖਸ਼ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗਿਸੀ-ਮੁਨੀ ਹਨ; ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਤਨ-ਸਾਗਰ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ (ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ) ਹਨ; ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ (ਬੋਲੀਆਂ) ਹਨ; ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਜ-ਸਿੰਘਸਣ ਅਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ।

ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਸੁਰਤਿ-ਅਭਿਆਸੀ (ਤੁਹਾਂ) ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੰਵਕ (ਸੁਰਤੀ-ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ) ਹਨ। 'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ) ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਹੱਦ-ਬੰਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ॥੩੫॥

ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਗਿਆਨ-ਉਜਿਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਲ ਤੇਜਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਓਥੇ ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਬਿਸਮ-ਬਿਨੋਦੀ ਨਾਦ-ਧੁਨੀਆਂ ਅਤੇ (ਸੁਰਤਿ-) ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੧੪. ਸੁਰਤਿ-ਅਭਿਆਸੀ ਤੁਹਾਂ । ੧੫. ਪ੍ਰਭਲ ਤੇਜਵਾਨ । ੧੬. ਸ਼ਬਦ-ਪੁਣਿ । ੧੭. ਬਿਸਮਾਦੀ ।
੧੮. ਕੌਤਕ, ਤਮਾਸੇ ।

ਸਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ^੧ ਰੂਪੁ^੨ ॥
ਤਿਥੈ ਘੜਤਿ ਘੜੀਐ^੩ ਬਹੁਤੁ ਅਨੂਪੁ^੪ ॥

ਤਾ ਕੀਆ ਗਲਾ ਕਬੀਆ^੫ ਨ ਜਾਹਿ ॥

[ਤਾ—(ਪਤਨਾਂਵ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ਕੀਆ, ਗਲਾ, ਕਬੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।]

ਜੇ ਕੌ ਕਰੈ^੬, ਪਿਛੈ ਪਛਤਾਇ ॥

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ, ਸੁਰਤਿ, ਮਤਿ, ਮਨਿ, ਬੁਧਿ ॥

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ^੭ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ^੮ ॥੩੯॥

(ਸੁਰਾ, ਸਿਧਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ^੯ ਜੋਰੁ^{੧੦} ॥

ਤਿਥੈ^{੧੧} ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ ॥

ਤਿਥੈ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੂਰ^{੧੨} ॥

ਤਿਨ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ^{੧੩} ॥

ਤਿਥੈ ^{੧੪}ਸੀਤੇ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ^{੧੫} ਮਾਹਿ ॥

(ਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. (ਦੈਵੀ) ਬਟਤਰ। ੨. ਨੂਰ। ੩. ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਘੜੀਅਹਿ—ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।
੪. ਅਨੂਪਮ, ਬੇਸਿਸਾਲ। ੫. ਕਥਨ (ਬਿਆਨ) ਕੀਤੀਆ। ੬. ਆਪਦਾ ਹੈ, ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
੭. ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਸੰਪੰਨ ਸੂਰਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਥ-ਜੋਤਿ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਨਾਮ-ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਿਧਾਂ।

ਸਰਮ-ਖੰਡ ਦੀ (ਦੈਵੀ) ਬਣਤਰ ਨਿਰਾ ਹੀ ਨੂਰ ਹੈ।

ਉਥੇ (ਸਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ) ਘਾੜਤ ਵਿਚ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੂਪਮ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ (ਸਰਮ-ਖੰਡ) ਦੀਆਂ (ਅਦਭੁਤ) ਗੱਲਾਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ
ਸਕਦੀਆਂ।

ਜੇ ਕੋਈ ਫੜ (ਸ਼ੇਖੀ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਉਹ ਸਰਮ-ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਤਾਂ) ਅੰਤ ਨੂੰ (ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਕੇ) ਪਛਤਾਉਂਦਾ
ਹੈ (ਕਿਉਂਚੁ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ)।

ਉਥੇ (ਸਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਅਭਿਆਸੀ ਜਨਾਂ ਦੀ) ਸੁਰਤਿ, ਮਤਿ, ਮਨੀਖਿਆ ਅਤੇ
ਬੁਧਿ ਦੀ ਨੂਰੀ ਘਾੜਤ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਥੇ (ਸਰਮ-ਖੰਡ ਦੀ ਨੂਰੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ) ਦੈਵੀ-ਗੁਣ-ਸੰਪਨੰ ਸੁਰਾਂ ਅਤੇ
ਦਿਬ-ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪਾਪਤ ਹੋਇਆਂ ਸਿਧਾਂ ਵਾਲੀ ਸੋਝੀ ਘੜੀ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥੩੬॥

ਕਰਮ-ਖੰਡ ਦੀ ਦੈਵੀ-ਬਣਤਰ (ਨਿਰੋਲ) ਆਤਮ-ਬਲ ਹੀ ਹੈ।

ਉਥੇ (ਆਤਮ-ਬਲ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ) ਹੋਰ ਕੋਈ ਢੂਜਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਉਥੇ (ਕਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਜੇਡੂ) ਜੋਧੇ, ਮਹਾਬਲੀ ਅਤੇ ਸੂਰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ (ਦੇ ਨੂਰੀ ਜਾਮਿਆਂ) ਵਿਚ ਰਮਤ-ਰਾਮ ਹਲੂਲ (ਰਚਿਆ ਮਿਚਿਆ)
ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਥੇ (ਕਰਮ-ਖੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਉਨਮਨੀ ਮਨ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ
ਵਿਚ ਸੀਤਾ-ਪ੍ਰੇਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਲੀ ਸੋਝੀ। ੯. ਸੋਝੀ। ੧੦. (ਦੈਵੀ) ਬਣਤਰ। ੧੧. ਆਤਮ-ਬਲ। ੧੨. ਉਥੇ (ਕਰਮ ਖੰਡ
ਵਿਚ)। ੧੩. ਸੂਰਮੇ। ੧੪. ਹਲੂਲ, ਰਚਿਆ ਮਿਚਿਆ। ੧੫. ਸੀਤਾ-ਪ੍ਰੇਤਾ, ਪੁਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਜੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੧੬. ਵਡਿਆਈ, ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ।

ਤਾ ਕੇ ਰੂਪ ਨ ਕਬਨੇ ਜਾਹਿ ॥

(ਤਾ—ਪੜਨਾਵ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।

ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ, ਨ ਠਾਗੋ ਜਾਹਿ ॥

ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥

(ਮਰਹਿ, ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

(ਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤਿਬੈ ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੇ ਲੋਅ ॥

(ਵਸਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਕੇ—'ਕੇਇ' ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ।)

ਕਰਹਿ ਅਨੰਦੁ, ਸਚਾ^੩ ਮਨਿ ਸੋਇ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ *ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥

ਤਿਬੈ ਖੰਡੁ, ਮੰਡਲੁ, ਵਰਭੰਡੁ ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਬੈ ਤ ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ ॥

ਤਿਬੈ *ਲੋਅ ਲੋਅ ਆਕਾਰ ॥

(ਲੋਅ ਲੋਅ—'ਅ' ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਲਮਕਾਅ ਵਜੋਂ ਹੈ।)

ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ ॥

੧. ਕਈ। ੨. ਲੋਕਾਂ (ਸ਼੍ਰਹਮਿੰਡਾਂ) ਦੇ। ੩. ਸਚਾ-ਸਿਰ ਪ੍ਰਭੂ। ੪. ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਟ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ੫. ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ। ੬. ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ ਦੇ ਹਲਕੇ। ੭. ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ। ੮. ਬੇਅੰਤਤਾ ਦੇ ਪਾਰਾਵਾਰ। ੯. ਕਈ ਦਿੱਬ-ਲੋਕ, ਮੰਡਲ।

ਊਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸਿਫਤੀ-ਰਤੇ) ਨੂੰ ਸਰੂਪ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਮਤ-ਰਾਮ ਵਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ,
ਨਾ ਠਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਓਥੇ (ਕਰਮ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਕਈ ਲੋਕਾਂ (ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ) ਦੇ ਭਗਤ ਵਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਓਥੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਈ ਦਿਬ-ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ
ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ) ਅੰਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੱਚ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰ (ਅਕਾਰ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਵਸਦਾ ਹੈ।

ਉਹ (ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਚਿਆਰ ਭਗਤਾਂ ਉੱਤੇ) ਨਿਹਾਲਣੀ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਕਰ
ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

ਓਥੇ (ਸੱਚ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਕਈ ਦਿਬ-ਸਰੂਪੀ ਖੰਡ, ਮੰਡਲ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵੈਰਾਟ
ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਦਿਸਦੇ) ਹਨ।

ਜੇ ਕੋਈ (ਊਨ੍ਹਾਂ ਖੰਡਾਂ, ਮੰਡਲਾਂ, ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਬਾਰੇ) ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ
ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ (ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ) ਦੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਨਹੀਂ (ਲਭਦੇ)।

ਓਥੇ (ਸੱਚ-ਖੰਡ ਵਿਚ) ਕਈ ਦਿਬ-ਲੋਕ ਅਥਵਾ ਦਿਬ-ਆਕਾਰ (ਪਰਤੱਖ
ਦਿਸਦੇ) ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ (ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ) ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਹੀ (ਹਰ ਪਾਸੇ) ਕਾਰ
ਹੁੰਦੀ (ਦਿਸਦੀ) ਹੈ।

ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ^੧ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਕਬਨਾ^੨ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥੩੭॥

ਜਤੁ^੩ ਪਾਹਾਰਾ^੪, ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ, ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ^੫ ॥

(ਅਹਰਣਿ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।)

ਭਉ^੬ ਖਲਾ^੭, ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ^੮ ॥

(ਖਲਾ—‘ਲ’ ਦੀ ਪੁਨੀ ਉਚਾਰਣ ਬਲ ਸਹਿਤ, ‘ਖੱਲਾ’ ਵਾਂਗ, ਅੰਤਲੇ ਕੰਨੇ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਹੁਰ। ਤਪ-ਤਾਉ—ਇਹ ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।)

ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ^੯, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ^{੧੦} ॥

ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ^{੧੧} ॥

ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ^{੧੨} ਕਰਮੁ^{੧੩} ਤਿਨ ਕਾਰ ॥

ਨਾਨਕ, ਨਦਰੀ^{੧੪} ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥੩੮॥

(ਨਦਰੀ—ਅੰਤਲੀ ‘ਓ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਖਿੜਦਾ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ। ੨. ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ। ੩. ਲੋਚੇ ਸਮਾਨ ਕਰੜਾ (ਕਠਿਨ)।
੪. ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ, ਸੁੱਚਾ ਆਚਰਣ। ੫. ਭੱਠੀ। ੬. ਸੰਦ। ੭. ਰੱਬੀ ਡਰ। ੮. ਪੌਕਣੀ।

(ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਕੁਦਰਤ-ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਚ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰੁੱਗ ਖਲੋਤਾ ਸਚਿਆਰ ਜੀਵ ਵੀ ਉਸ ਬਿਸਮ-ਬਿਨੋਦੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ)।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — (ਇਹ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਣਾ ਲੋਹੇ ਸਮਾਨ ਕਰੜਾ (ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ) ਹੈ ॥੩੭॥

(ਜੇ) ਜਤ (ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ) ਨੂੰ ਭੱਠੀ, ਧੀਰਜ (ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ) ਨੂੰ ਸੁਨਿਆਰਾ (ਸੋਨਾ ਘੜਨ ਵਾਲਾ);

ਮਤਿ ਨੂੰ ਅਹਰਣਿ (ਲੋਹੇ ਦਾ ਚੌੜੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਢੇਲਾ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਰਖ ਕੇ ਗਹਿਣਾ ਆਦਿ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਅਤੇ ਵੇਦ (ਗੁਰੂ-ਗਿਆਨ) ਨੂੰ ਗਹਿਣਾ ਘੜਨ ਵਾਲਾ ਸੰਦ (ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ)।

ਰੱਬੀ ਫਰ ਨੂੰ ਧੈਂਕਣੀ, ਕਰੜੀ ਤਪੱਸਿਆ (ਘਾਲਣਾ) ਨੂੰ ਅਗਨੀ;

ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਭਾਂਡਾ (ਕੁਠਾਲੀ ਬਣਾ ਕੇ) ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਨਾਮ) ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਚਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ) ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ (ਉਸਦਾ) ਸ਼ਬਦ (ਸੰਕਲਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ) ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ (ਧਰਮੀ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜਨ ਵਾਲੀ) ਜੀਵਨ-ਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਸੁੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਕਿਰਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਦਰਿ ਵਾਲੇ ਨਦਰਾਲੂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ (ਸਚਿਆਰ ਜੀਵ) ਨਿਹਾਲ (ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ॥੩੮॥

੯. ਤਪ ਤਾਉਣਾ, ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ। ੧੦. ਪ੍ਰੇਮ। ੧੧. ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ੧੨. ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸਿੱਕਾ ਘੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੧੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ੧੪. ਝੜਲ, ਪ੍ਰਸਾਦ। ੧੫. ਨਦਰਾਲੂ ਵਗਹਿਗੁਰੂ।

ਸਲੋਕੁ ॥

ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ, ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ ॥

(ਮਹਤੁ—‘ਤ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਸੁਇ, ਦਾਈਂ ਦਾਇਆ, ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ ॥

ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿੰ ॥

(ਚੰਗਿਆਈਆ, ਬੁਰਿਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਗਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰਮੀ ਆਪੈ ਆਪਣੀ, ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ, ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥

(ਜਿਨੀ—‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, ਅੰਤਲਾ ਸ੍ਰਗ ਨਾਸਕੀ। ਮਸਕਤਿ—‘ਕ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਤ ਕਰ ਕੇ, ‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਨਾਨਕ, ਤੇ^{੧੦} ਮੁਖ ਉਜਲੇ, ਕੇਤੀ^{੧੧} ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥੧॥

(ਮੁਖ ਉਜਲੇ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।)

੧. ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ। ੨. ਖਿਡਾਵੀ। ੩. ਖਿਡਾਵਾ। ੪. ਵੀਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੫. ਧਰਮ-ਰਾਜ।
੬. ਹਜੂਗੀ ਵਿਚ। ੭. ਕਰਣੀ। ੮. ਕਰੜੀ ਜੀਵ। ੯. ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ। ੧੦. ਉਹ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)।
੧੧. ਕਿੰਨੀ ਹੀ (ਲੋਕਾਈ)।

ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

(ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਲਈ) ਪਵਣ (ਪਾਣ) ਗੁਰੂ (ਗੈਰਵ-ਮਈ) ਹੈ, ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ (ਸਮਾਨ) ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ (ਸਮਾਨ) ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ*, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਆਤਮਾ ਲਈ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਪਾਣੀ (ਨਾਮ-ਜਲ) ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ (ਪੀਰਜ ਅਤੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਵਜੋਂ) ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ।

ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇਵੇਂ ਦਾਇਆ ਅਤੇ ਦਾਈ ਸਮਾਨ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ) ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ (ਜੀਵਨ-ਖੇਡ) ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧਰਮ-ਗਾਜਾ (ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ) ਚੰਗੀਆਂ ਤੇ ਮੰਦੀਆਂ ਕਰਣੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ-ਵੀਚਾਰ ਰੱਬੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕਈ (ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ) ਨੇੜੇ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ (ਵਿਛੜ ਕੇ) ਢੂਰ (ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ) ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਜੀਵਾਂ) ਨੇ (ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ, ਉਹ (ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ) ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਗਏ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ ਖੁਦ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ) ਵਿਚ ਸੁਰਸ਼੍ਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਹੀ (ਲੋਕਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਫ਼ੈਲ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਤੋਂ) ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਗਈ ॥੧॥

*ਪਉਣ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇਆ ॥

ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥਿ ਨਿਵਾਣਿ ਚਲਾਇਆ ॥

ਧਰਤੀ ਮਾਤ ਮਹਤ ਕਰ, ਓਤ ਪੋਤ ਸੰਜੋਗ ਬਣਾਇਆ ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੬, ਪਉੜੀ ੫)

੧੬ (ਉਚਾਰਣ—ਇਕ ਉਅੰਕਾਰ।)

ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਾਪੁ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥

(੧੦—ਉਚਾਰਣ ‘ਦਸਵੀ’, ਪਾਤਿਸਾਹੀ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਛਪੈ ਛੰਦ ॥

ਤੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਤ—ਉਚਾਰਣ ‘ਤੁਅ’।)

ਚੱਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨੁ^੧, ਜਾਤਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿ ਨਹਿਨ ਜਿਹੁ^੨ ॥

ਰੂਪ ਰੰਗ ਅਰੁ ਰੇਖੁ^੩ ਭੇਖ, ਕੋਊ ਕਹਿ ਨ ਸਕਤ ਕਿਹੁ^੪ ॥

‘ਅਚਲ ਮੂਰਤਿ, ‘ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ, ਅਮਿਤੋਜਿ’ ਕਹਿੜੈ ॥

(ਅਮਿਤੋਜਿ—‘ਤ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਕੌਟਾ^੫ ਏਈਦੁ^੬ ਇੰਦ੍ਰਾਣ,^੭ ਸਾਹੁ^੮ ਸਾਹਾਣਿ^੯ ਰਾਣਿਜੈ^{੧੧} ॥

(ਸਾਹੁ, ਸਾਹਾਣਿ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਤ੍ਰਿਭਵਣ^{੧੨} ਮਹੀਪ^{੧੩}, ਸੁਰ^{੧੪}, ਨਰ^{੧੫}, ਅਸੁਰ^{੧੬},

੧੭ਨੇਤ ਨੇਤ ਬੰਬਨ ਤ੍ਰਿਣ ਕਹਤ ॥

੧. ਰੰਗ। ੨. ਜਿਸ ਦਾ। ੩. ਲਕੀਰ, ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ। ੪. ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ। ੫. ਨਿਹਚਲ ਹੈਂਦ-ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ। ੬. ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ। ੭. ਅਮਿਣਵੇਂ (ਬੇ-ਹੱਦ) ਥਲ ਵਾਲਾ।

ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਬ੍ਰਹਮ, ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ (ਮਿਹਰ) ਸਦਕਾ (ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ।

ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਪਾਵਨ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੋਈ (ਬਾਣੀ)।

ਛੇ ਚਰਣਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਕਾਵਿਕ ਛੌਂਦ।

(ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ !) ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਚਿਹਨ ਚਕ੍ਰ (ਹੁਲੀਆ, ਮੁਹਾਂਦਰਾ) ਅਤੇ ਰੰਗ, ਜਾਤਿ ਅਤੇ ਪਾਤਿ (ਗੋਤ) ਆਦਿ ਨਹੀਂ।

(ਜਿਸ ਦਾ) ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਵੇਸ ਭੇਸ ਅਤੇ ਮਸਤਕ-ਰੋਖਾ ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੋ ਹਨ।

(ਜੋ) ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮੂਰਤਿ (ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ) ਵਾਲਾ, ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਸੀਮ (ਬੇ-ਹੱਦ) ਬਲ ਵਾਲਾ ਕਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜੋ) ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ, ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਭਵਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਦੇਵਤੇ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਰਾਖਸ਼-ਦੈਤ, (ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ) ਬਨਸਪਤੀ (ਬਨ) ਦਾ ਤ੍ਰਿਣ ਤ੍ਰਿਣ ਸਾਰੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਆਖਦੇ ਹਨ।

੯. ਕ੍ਰੋੜਾਂ। ੧੦. ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੧੧. ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ। ੧੨. ਗਿਣਿਆ (ਮੰਨਿਆ) ਜਾਂਦਾ। ੧੩. ਤਿੰਨਾਂ ਭਵਨਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਾਰ) ਦੇ। ੧੪. ਰਾਜੇ। ੧੫. ਦੇਵਤੇ। ੧੬. ਮਨੁੱਖ। ੧੭. ਦੈਤ। ੧੮. ਨਾ ਇਤੀ ਨਾ ਇਤੀ, ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ। ੧੯. ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ।

ਤਵਾ^੧ ਸਰਬ ਨਾਮੁ ਕਥੈ^੨ ਕਵਨ,
ਕਰਮ ਨਾਮ ਬਰਨਤੁ^੩ ਸੁਮਤਿ^੪ ॥੧॥

(ਸਰਬ ਨਾਮ, ਕਰਮ ਨਾਮ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਸੁਮਤਿ—ਉਚਾਰਣ ਸੁ-ਮਤਿ।)

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ (ਪ੍ਰਯਾਤ—ਉਚਾਰਣ ‘ਪ੍ਰਿਆਤ’)

ਨਮਸਤ੍ਰੁ^੫ ਅਕਾਲੇ ॥

ਨਮਸਤ੍ਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ॥

(ਨਮਸਤ੍ਰੁ—ਉਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਮ, ਵਿਚਲੇ ‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੇਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਰੂਪੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨੂਪੇ^੬ ॥੨॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੇਖੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਲੇਖੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਕਾਏ^੭ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਜਾਏ^੮ ॥੩॥

ਨਮਸਤੰ ਅਰੰਜੇ^੯ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੰਜੇ^{੧੦} ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨਾਮੇ ॥

੧. ਤੁਹਾਡਾ। ੨. ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਮ। ੩. ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੪. ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੫. ਸੋਸ਼ਟ ਮਤਿ ਦੁਆਰਾ। ੬. ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ੭. ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ, ਬੇਮਿਸਾਲ।

(ਹੇ ਅਜਿਹੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੇਰਾ ਸਰਬ-ਨਾਮ (ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਮ) ਕੌਣ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਨਾਮ (ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਏ ਨਾਮ, ਭਾਵ, ਸਿਛਾਤੀ ਨਾਮ) ਵੀ ਕੋਈ ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਤਿ ਸਦਕਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥੧॥

ਕਾਵਿ-ਛੰਦ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਹੇ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ (ਭਾਵ, ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਰੂਪ-ਰਹਿਤ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਰੂਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ (ਬੇਮਿਸਾਲ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨॥

ਹੇ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਵੇਸ-ਭੇਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ (ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਖੱਬੇ 'ਤੇ ਲਿਖੇ) ਲੇਖ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਕਾਇਆਂ (ਪੰਜ ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ)-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੩॥

ਹੇ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

੯. ਕਾਇਆਂ ਰਹਿਤ। ੧੦. ਜਨਮ-ਰਹਿਤ, ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੧. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ੧੨. ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਨਮਸਤੰ ਅਠਾਮੋੴ ॥੪॥

ਨਮਸਤੰ ਅਕਰਮੰ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਧਰਮੰ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨਾਮੰ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਧਾਮੰ^੨ ॥੫॥

ਨਮਸਤੰ ਅਜੀਤੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੀਤੇ^੩ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਬਾਹੇ^੪ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਢਾਹੇ ॥੬॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨੀਲੇ^੫ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨਾਦੇ^੬ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਛੇਦੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਗਾਧੇ^੭ ॥੭॥

ਨਮਸਤੰ ਅਗੰਜੇ^੮ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੰਜੇ^੯ ॥

ਨਮਸਤੰ ਉਦਾਰੇ^{੧੦} ॥

੧. (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੨. (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਘਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩. ਭੈ-ਰਹਿਤ। ੪. ਨਾ ਵਾਹੇ (ਹਿਲਾਏ) ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ। ੫. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ। ੬. ਅਨ-ਆਦਿ, ਆਦਿ ਰਹਿਤ।

ਹੋ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਸਚਿਤ) ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੪॥

ਹੋ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

(ਧਰਮ-ਪੁਜਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ) ਹੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਘਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫॥

ਹੋ ਅਜਿੱਤ (ਨਾ ਜਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਨਾ ਵਾਹੇ (ਹਿਲਾਏ) ਜਾਣ ਵਾਲੇ (ਅਚੱਲ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਕਦੇ ਨਾ ਢਾਹੇ (ਡੇਗੇ) ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੬॥

ਹੋ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਆਦਿ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅੰਭ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਨਾ ਛੇਦੇ (ਕੱਟੇ) ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੭॥

ਹੋ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਸਖੀ-ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ (ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

੨. ਬਾਹ-ਰਹਿਤ, ਅਥਾਹ । ੮. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ । ੯. ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ । ੧੦. ਸਖੀ ਸੁਭਾਅ,
ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੇ ।

ਨਮਸਤੰ ਅਪਾਰੇ ॥੮॥

ਨਮਸਤੰ ਸੁ ਏਕੈ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨੇਕੈ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੂਤੇ^੧ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਜੂਪੇ^੨ ॥੯॥

ਨਮਸਤੰ ਨਿਕਰਮੇ^੩ ॥

(ਨਿਕਰਮੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਭਰਮੇ ॥

(ਨਿਭਰਮੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਦੇਸੇ ॥

(ਨਿਦੇਸੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਭੇਸੇ ॥੧੦॥

(ਨਿਭੇਸੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਨਾਮੇ ॥

(ਨਿਨਾਮੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਕਾਮੇ^੪ ॥

(ਨਿਕਾਮੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਧਾਤੇ^੫ ॥

(ਨਿਧਾਤੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

੧. ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਗਹਿਤ। ੨. ਬੰਧਨ-ਮੁਕਤ। ੩. ‘ਨਿ’ (ਚਿ) ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨੇਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਲਗ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਉਸ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੁੱਤ ਕੀਤੇ (ਪੈਰ ਵਿਚ

ਹੇ ਪਾਰ (ਹੱਦ-ਬੰਨੇ) ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੮॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ, ਤੂੰ ਸਦਾ ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਹੈ ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ, ਤੂੰ (ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ) ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

ਹੇ ਤੱਤਾਂ (ਦੀ ਬਣਤਰ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਮਾਇਕੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੯॥

ਹੇ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਭਰਮ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਦੇਸ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਭੇਸ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਸ-ਭੇਸ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੦॥

ਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਤੱਤਾਂ (ਦੀ ਬਣਤਰ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਲਿਖੇ) ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ 'ਨਿਕਰਮੇ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ 'ਨਿਰਕਰਮੇ' ਉਚਾਰਣ ਦਰਸਾਉਣ ਨਹੀਂ! (ਅ) ਢੱਡ ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਮੂਲ ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਵੀਂ ਉਚਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸਾਧਾਰਨ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਛੁਟੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੪. ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ। ੫. ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਨਮਸਤੰ ਨਿਘਾਤੇ ॥੧੧॥

(ਨਿਘਾਤੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਪੂਤੇ ॥

(ਨਿਪੂਤੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਭੂਤੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਲੋਕੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਸੋਕੇ ॥੧੨॥

ਨਮਸਤੰ ਨਿਤਾਪੇ ॥

(ਨਿਤਾਪੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਥਾਪੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਤ੍ਰਿਮਾਨੇ ॥

(ਤ੍ਰਿਮਾਨੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਧਾਨੇ ॥੧੩॥

ਨਮਸਤੰ ਅਗਾਹੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਬਾਹੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਤ੍ਰਿਬਰਗੇ ॥੧੪॥ (ਤ੍ਰਿਬਰਗੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਸਰਗੇ ॥੧੫॥

ਨਮਸਤੰ ਪ੍ਰਭੋਗੇ ॥

੧. ਘਾਤ (ਬਧ) ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੨. ਅਚੱਲ-ਅਡੱਲ। ੩. ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
੪. ਅਦਿਸ਼ਟ। ੫. ਸ਼ੋਕ (ਸੋਗ) ਰਹਿਤ। ੬. ਤਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ, ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਨੀਕ।

ਹੇ ਬੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੧॥

ਹੇ ਅਚੱਲ-ਅਡੋਲ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸੋਗ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੨॥

ਹੇ ਤਾਪ-ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਬਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਸੀਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੩॥

ਹੇ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਨਾ ਵਾਹੇ (ਹਿਲਾਏ) ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ (ਅਚੱਲ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ (ਸਤੋ, ਰਜੋ, ਤਸੋ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਉਤਪਤੀ ਅਥਵਾ ਸਿਰਜਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੪॥

ਹੇ (ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੋਗਣ (ਮਾਣਨ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

੨. ਭੰਡਾਰ। ੮. ਥਾਹ ਨਾ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ, ਅਥਵਾ। ੯. ਨਾ ਵਾਹੇ (ਹਿਲਾਏ) ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ, ਅਚੱਲ। ੧੦. ਤ੍ਰੀ-ਬਰਗੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਵਰਗਾਂ (ਗੁਣਾਂ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ। ੧੧. ਉਤਪਤੀ ਰਹਿਤ।

ਨਮਸਤੰ ਸੁਜੋਗੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਰੰਗੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੰਗੇ ॥੧੫॥

ਨਮਸਤੰ ਅਗੰਮੇ ॥

ਨਮਸਤਸਤੁੰ ਰੰਮੇ ॥

(ਨਮਸਤਸਤੁ—ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ, ਨਮਸਤ-ਸਤ ਪਾਠ ਅਥਵਾ ਹੈ।)

ਨਮਸਤੰ ਜਲਾਸਰੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਨਿਰਾਸਰੇ ॥੧੬॥

(ਨਿਰਾਸਰੇ—ਸੌਂਧੀ ਨਿਰ-ਆਸਰੇ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਜਾਤੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਪਾਤੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਮਜਬੇ ॥

(ਅਮਜਬੇ—ਊਚਾਰਣ ਅ-ਮਜਬੇ।)

ਨਮਸਤਸਤੁ ਅਜਬੇ ॥੧੭॥

ਅਦੇਸੰਤੁ ਅਦੇਸੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਭੇਸੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਨਿਧਾਮੇ ॥੧੮॥

੧. ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨. ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੩. ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੪. ਤੈਨ੍ਹ
ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ੫. ਸੁੰਦਰ। ੬. ਗੋੜ-ਨਸਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੭. ਅਸਚਰਜ। ੮. ਨਸਮਕਾਰ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਹਲੂਲ ਹੋਏ ਹੋਏ (ਮਿਲੇ ਹੋਏ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੫॥

ਹੇ ਮਨ ਇੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗੰਮਤਾ (ਪਹੁੰਚ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਸੁੰਦਰਵਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

ਹੇ ਜਲ ਦੇ ਆਸਰੇ (ਸਮੁੰਦਰ-ਰੂਪ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਕਿਸੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੬॥

ਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ (ਨਸਲ-ਬੇਦ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੋੜ੍ਹ (ਕੁਲ, ਖਾਨਦਾਨ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਜ਼ਹਬ (ਮਤ-ਮਤਾਂਤਰ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਅਸਚਰਜ-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੭॥

ਹੇ ਅਦੇਸੇ (ਦੇਸ-ਰਹਿਤ, ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਭੇਸ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਸ-ਭੇਸ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਧਾਮ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

੯. ਦੇਸ-ਰਹਿਤ। ੧੦. ਲਾ-ਮਕਾਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਨਹੀਂ।

ਨਮਸਤੰ ਨਿਬਾਮੇ ॥੧੮॥ (ਨਿਬਾਮੇ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਾਲੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਦਿਆਲੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੂਪੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੂਪੇ ॥੧੯॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਖਾਪੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਥਾਪੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਾਲੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਪਾਲੇ ॥੨੦॥

ਨਮਸਤਸਤੁੰ ਦੇਵੈ ॥

(ਨਮਸਤਸਤੁ—ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ, ਵਿਚਲੇ ‘ਸ’ ਕੌਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ।)

ਨਮਸਤੰ ਅਭੇਵੈ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਜਨਮੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਸੁਬਨਮੇ ॥੨੧॥ (ਸੁਬਨ-ਮੇ, ਸੁਬਨ-ਮਯ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ।)

ਨਮੋ ਸਰਬ ਗਉਨੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਭਉਨੇ ॥

੧. (ਬਾਮ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਹਿਤ, ਕਾਮ-ਕਾਮਨੀ ਰਹਿਤ। ੨. ਰਾਜੇ। ੩. ਖਪਾਊਣ (ਖਯ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਹੇ ਕਾਮ-ਕਾਮਨੀ (ਦੀ ਇੱਛਾ) ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੮॥
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ-ਜੰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਅਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੯॥
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਖਯ (ਵਿਨਾਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਾਲ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੦॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ ਹੈ ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ, ਤੂੰ ਭੇਦ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ) ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

ਹੇ ਜਨਮ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸੰਸਾਰ-ਰੂਪ ਸੰਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੧॥

ਹੇ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਗਵਨ ਕਰਨ (ਵਿਚਰਨ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਾਰੇ ਭਵਨਾਂ (ਮੰਡਲਾਂ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

੪. ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ੫. ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ। ੬. (ਸੁਭਨ) ਸੁਵਨ, ਪੁੱਤਰ, ਭਾਵ, ਸੰਤਾਨ।
 ੭. ਗਵਨ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੇ।

ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੰਗੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਭੰਗੇ ॥੨੨॥

ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ ॥

ਨਮਸਤਸਤੁ ਦਿਆਲੇ ॥

(ਨਮਸਤਸਤੁ—ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ)

ਨਮਸਤੰ ਅਬਰਨੇ^੧ ॥

ਨਮਸਤੰ ਅਮਰਨੇ ॥੨੩॥

ਨਮਸਤੰ ਜਰਾਰੰ^੨ ॥

ਨਮਸਤੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰੰ^੩ ॥ ('f' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਮੋ ਸਰਬ ਧੰਧੇ ॥

ਨਮੋਸਤੋ ਅਬੰਧੇ^੪ ॥੨੪॥

(ਨਮੋਸਤ—ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਸਾਕੇ ॥ ('f' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਨਿਬਾਕੇ^੫ ॥ ('f' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਮਸਤੰ ਰਹੀਮੇ ॥

ਨਮਸਤੰ ਕਰੀਮੇ ॥੨੫॥

ਨਮਸਤੰ ਅਨੰਤੇ^੬ ॥

੧. ਗੁਪ-ਰੰਗ ਰਹਿਤ । ੨. (ਡਾ) ਪ੍ਰਬਲ, ਜੋਗਾਵਰ । ੩. ਕਿੰਤਨਕਾਰ, ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ (ਕਰਮ-ਬੰਧਨ)।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਰੂਪਾਂ-ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੨॥
 ਹੇ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਲ (ਮਹਾ ਕਾਲ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਦਇਆ ਦੇ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

ਹੇ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਮਰਨ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੩॥
 ਹੇ ਮਹਾ ਬਲੀ (ਪ੍ਰਬਲ ਜੋਗਾਵਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਬਖਮ-ਨਾਸਕ (ਕਿੰਤਨਕਾਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਧੰਧੇ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ॥੨੪॥

ਹੇ ਕਿਸੇ ਸਾਕ-ਸੰਬੰਧੀ ਤੋਂ ਅਤੀਤ (ਨਿਰਲੇਪ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।
 ਹੇ ਕਰਮ (ਬਖਸ਼ਿਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੫॥
 ਹੇ ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ੴ. ਨਮੋ+ਅਸਤ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ੫. ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੬. (ਬਾਕ—ਭਰ) ਡਰ-ਗਹਿਤ।
 ੭. ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਕੇ, ਬੇਅੰਤ।

ਨਮਸਤੰ ਮਹੰਤੇ ॥

ਨਮਸਤਸਤੁ ਰਾਗੋ ॥

(ਨਮਸਤਸਤੁ—ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਨਮਸਤੰ ਸੁਹਾਗੋ ॥੨੯॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਸੋਖੰ^੩ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਪੋਖੰ^੪ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਰਤਾ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਹਰਤਾ ॥੨੭॥

ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੋ ॥

ਨਮੋ ਭੋਗ ਭੋਗੋ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਦਿਆਲੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਪਾਲੇ ॥੨੮॥

ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ ॥

ਝ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (ਝ—ਉਚਾਰਣ ‘ਤ੍ਰਿਆ’।)

ਅਚੂਪ ਹੈਂ ॥ ਅਨੂਪ^੫ ਹੈਂ ॥

ਅਜੂੰ^੬ ਹੈਂ ॥ ਅਭੂੰ^੭ ਹੈਂ ॥੨੯॥

੧. ਵੱਡਾ, ਬਜ਼ੁਰਗ। ੨. ਪੇਮ। ੩. ਸੁਕਾਊਣ ਵਾਲਾ। ੪. ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ। ੫. ਉਪਮਾ-ਗਹਿਤ,
ਬੰਸਿਸਾਲ। ੬. (ਜੂ—ਜਨਮ) ਜਨਮ-ਗਹਿਤ। ੭. (ਤ੍ਰੁ—ਤ੍ਰਿਤ, ਤਤ) ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਗਹਿਤ।

ਹੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਪਿਆਰ-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

ਹੇ (ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ) ਸੁਹਾਗ-ਭਾਗ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੯॥

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ (ਲੈਅ ਕਰਨ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ-ਜੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ (ਮੇਟਣ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੧॥

ਹੇ ਜੋਗੀਆਂ 'ਚੋਂ ਜੋਗੀਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਭੋਗੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਰਮ-ਭੋਗੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ (ਜੀਵ-ਜੰਤਾਂ) ਪ੍ਰਤੀ ਦਇਆਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੧॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੂੰ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਅਤੀਤ (ਨਿਰਲੇਪ) ਹੈਂ। ਤੂੰ ਉਪਮਾ-ਗਹਿਰ
(ਬੋਨਿਸਾਲ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਜਨਮ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਪੰਜ-ਕੂਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੨੯॥

ਅਲੇਖ ਹੈਂ ॥ ਅਭੇਖ ਹੈਂ ॥

ਅਨਾਮ ਹੈਂ ॥ ਅਕਾਮੁ^੧ ਹੈਂ ॥ ੩੦॥

ਅਧੇ^੨ ਹੈਂ ॥ ਅਭੇ^੩ ਹੈਂ ॥

ਅਜੀਤੁ^੪ ਹੈਂ ॥ ਅਭੀਤੁ^੫ ਹੈਂ ॥ ੩੧॥

ਤ੍ਰਿਮਾਨੁ^੬ ਹੈਂ ॥ ਨਿਧਾਨੁ^੭ ਹੈਂ ॥

(ਤ੍ਰਿਮਾਨ—‘ਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਤ੍ਰਿਬਰਗੁ^੮ ਹੈਂ ॥ ਅਸਰਗੁ^੯ ਹੈਂ ॥ ੩੨॥

ਅਨੀਲੁ^{੧੦} ਹੈਂ ॥ ਅਨਾਦਿ^{੧੧} ਹੈਂ ॥

ਅਜੇ^{੧੨} ਹੈਂ ॥ ਅਜਾਦਿ^{੧੩} ਹੈਂ ॥ ੩੩॥

ਅਜਨਮ ਹੈਂ ॥ ਅਬਰਨ^{੧੪} ਹੈਂ ॥

ਅਭੂਤੁ^{੧੫} ਹੈਂ ॥ ਅਭਰਨ^{੧੬} ਹੈਂ ॥ ੩੪॥

ਅਗੰਜੁ^{੧੭} ਹੈਂ ॥ ਅਭੰਜੁ^{੧੮} ਹੈਂ ॥

ਅਝੂਝੁ^{੧੯} ਹੈਂ ॥ ਅਝੰਝੁ^{੨੦} ਹੈਂ ॥ ੩੫॥

੧. (ਕਾਮ—ਕਾਮਨਾ) ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੨. ਧੇਯ (ਧਿਆਨ ਦਾ ਮੂਲ) ਰਹਿਤ। ੩. ਡੇਤ-ਰਹਿਤ। ੪. (ਭੌਤ—ਭਉ, ਡਰ) ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੫. ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਨੀਕ। ੬. ਪੜਾਨਾ। ੭. ਤਿਗੁਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ। ੮. (ਸਰਗ—ਉਤਪਤੀ) ਉਤਪਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੯. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ। ੧੦. ਅਨ+ਆਦਿ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੧. ਅਜਿੱਤ। ੧੨. ਅਜ+ਆਦਿ (ਅਜ—ਬ੍ਰਹਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ (ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ

ਤੂੰ ਲੇਖ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਭਾਵ, ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਕਰਮ-ਲੇਖ
ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਸ਼-ਭੇਸ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ॥੩੦॥

ਤੂੰ ਧੇਯ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਭਾਵ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਦੀ ਮੁਖਾਜੀ ਨਹੀਂ।
ਤੂੰ ਭੇਤ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਭਾਵ, ਤੇਰਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ (ਜਿਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਹੈ। ਤੂੰ ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੩੧॥

ਤੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਮਾਤ-ਲੋਕ, ਪਤਾਲ-ਲੋਕ, ਅਕਾਸ਼-ਲੋਕ) ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ
(ਭੂਤ, ਵਰਤਮਾਨ, ਭਵਿੱਖਤ) ਵਿਚ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ
ਭ੍ਰਾਨਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ-ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪ
ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸਿਰਜਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੩੨॥

ਤੂੰ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਦਿ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਅਜ (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਦਾ ਵੀ ਆਦਿ (ਮੂਲ) ਹੈਂ ॥੩੩॥

ਤੂੰ ਜਨਮ-ਰਹਿਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਪਾਲਣਾ-ਪੋਸਣਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਮੁਖਾਜ਼ ਨਹੀਂ ॥੩੪॥

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਟੁੱਟਣ-ਬੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਜੋਧ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ) ਹੈ। ਤੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਝਗੜੇ-ਝਾਂਥੇ
ਤੋਂ ਅਟੰਕ ਹੈ ॥੩੫॥

ਦਾ ਆਦਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਵੀ ਆਦਿ । ੧੩. (ਬਰਨ—ਰੂਪ ਰੰਗ) ਰੂਪ ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ।

੧੪. (ਭੂਤ—ਤਤ) ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼। ੧੫. (ਬਰਨ—ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ) ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼। ੧੬. (ਗੰਜ—ਨਾਸ) ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। ੧੭. (ਬੰਜ—ਟੁੱਟਣਾ)

ਟੁੱਟਣ-ਬੱਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੮. (ਤੁਝ—ਜੁਧ) ਅਜੋਧ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਮੀਕ^੧ ਹੈਂ ॥ ਰਫੀਕ^੨ ਹੈਂ ॥

ਅਧੰਧ ਹੈਂ ॥ ਅਬੰਧ ਹੈਂ ॥੩੬॥

ਨਿਬੂਝ ਹੈਂ ॥ ਅਸੂਝ ਹੈਂ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਅਕਾਲ ਹੈਂ ॥ ਅਜਾਲ ਹੈਂ ॥੩੭॥

ਅਲਾਹ^੩ ਹੈਂ ॥ ਅਜਾਹ^੪ ਹੈਂ ॥

ਅਨੰਤ^੫ ਹੈਂ ॥ ਮਹੰਤ^੬ ਹੈਂ ॥੩੮॥

ਅਲੀਕ ਹੈਂ ॥ ਨਿਸ੍ਰੀਕ ਹੈਂ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਿਲੰਭ^੭ ਹੈਂ ॥ ਅਸੰਭ^੮ ਹੈਂ ॥੩੯॥

ਅਗੰਮ ਹੈਂ ॥ ਅਜੰਮ ਹੈਂ ॥

ਅਭੂਤ^੯ ਹੈਂ ॥ ਅਛੂਤ^{੧੦} ਹੈਂ ॥੪੦॥

ਅਲੋਕ^{੧੧} ਹੈਂ ॥ ਅਸੋਕ^{੧੨} ਹੈਂ ॥

ਅਕਰਮ ਹੈਂ ॥ ਅਭਰਮ ਹੈਂ ॥੪੧॥

ਅਜੀਤ ਹੈਂ ॥ ਅਭੀਤ^{੧੩} ਹੈਂ ॥

ਅਬਾਹ^{੧੪} ਹੈਂ ॥ ਅਗਾਹ^{੧੫} ਹੈਂ ॥੪੨॥

੧. ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ । ੨. ਮਿੱਤਰ । ੩. (ਲਾਹ—ਲੱਭਣਾ) ਅਲੱਭ । ੪. ਜਾਹ (ਜਗਾ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।

੫. ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਬੇਅੰਤ । ੬. ਵੱਡਾ, ਬਜ਼ੁਰਗ । ੭. (ਨਿ+ਲੰਭ), (ਲੰਭ—ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ) ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ । ੮. ਅਜਨਮ । ੯. ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ।

ਤੂੰ ਗਾਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਧੰਧਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਹੈਂ॥੩੬॥

ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਬੁੱਝਣ-ਸ਼ਕਤੀ (ਅਕਲ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ (ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ) ਹੈਂ। ਤੂੰ ਮਾਇਆ-ਜਾਲ ਅਥਵਾ ਜਮ-ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ॥੩੭॥

ਤੂੰ ਅਲੱਭ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਲਾ-ਮੁਕਾਮ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ (ਟੀਸੀ) ਹੈਂ॥੩੮॥

ਤੂੰ ਸੀਮਾ (ਹੱਦ-ਬੰਨੇ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਲਾ-ਸ਼ਰੀਕ (ਜਿਸ ਦੇ ਬਗਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਜਨਮ ਹੈਂ॥੩੯॥

ਤੂੰ ਮਨ-ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਰੰਮਤਾ (ਪਹੁੰਚ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪੰਜ-ਕੁਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ॥੪੦॥

ਤੂੰ ਅਦ੍ਵਿਸ਼ਟ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸੋਗ-ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਭਰਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ॥੪੧॥

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ (ਨਾ ਜਿਤਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਸੂਰਮਾ) ਹੈਂ। ਤੂੰ ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਚੱਲ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਥਾਹ ਹੈਂ॥੪੨॥

੧੦. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੧. ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ। ੧੨. ਸ਼ੋਕ (ਸੋਗ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੩. ਡਰ-ਭਉ ਰਹਿਤ। ੧੪. ਜੇ ਵਾਹਿਆ (ਹਿਲਾਇਆ) ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਚੱਲ। ੧੫. ਅਥਾਹ।

ਅਮਾਨ^੧ ਹੈਂ ॥ ਨਿਧਾਨ^੨ ਹੈਂ ॥
ਅਨੇਕ ਹੈਂ ॥ ਛਿਰਿ ਏਕ ਹੈਂ ॥੪੩॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥
(ਪ੍ਰਯਾਤ—ਉਚਾਰਣ ਪਿਆਤ ।)

ਨਮੋ ਸਰਬ ਮਾਨੇ ॥
ਸਮਸਤੀ^੩ ਨਿਧਾਨੇ^੪ ॥

(ਸਮਸਤੀ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੇਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ।)

ਨਮੋ ਦੇਵ ਦੇਵੇ ॥
ਅਭੇਖੀ ਅਭੇਵੇ ॥੪੪॥
ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਪਾਲੇ ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਗਉਣੇ^੫ ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਭਉਣੇ^੬ ॥੪੫॥
ਅਨੰਗੀ^੭ ਅਨਾਥੇ ॥

ਨਿਸੰਗੀ^੮ ਪ੍ਰਮਾਥੇ ॥

(ਨਿਸੰਗੀ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ ।)

੧. ਮਾਪ-ਮਿਲਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੨. ਭਜਾਨ। ੩. ਸਭ, ਸਾਰਾ। ੪. ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ।

ਤੂੰ ਮਾਪ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈਂ।

(ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ-ਜੰਤੂਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਹੈਂ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ (ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਫਿਰ ਇਕ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਹੈਂ ॥੪੩॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਨੀਕ ਅਤੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਭ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਦੇਵ, ਭੇਖ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਭੇਦ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੪੪॥

ਹੋ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਲ (ਮਹਾਂ ਕਾਲ) ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਧਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਰਬੜ ਥਾਈਂ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਭਵਨਾਂ (ਮੰਡਲਾਂ) ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੪੫॥

ਹੋ ਅੰਗ (ਪੰਜ-ਕੂਤਕੀ ਵਜੂਦ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਹੋ ਨਾਥ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ! (ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ) (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਸੰਗੀ-ਸਾਬੀ ਤੋਂ ਅਤੀਤ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮਥਣ (ਨਾਸ ਕਰਨ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

੫. ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ। ੬. ਅੰਗ (ਪੰਜ-ਕੂਤਕੀ ਵਜੂਦ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੭. ਸੰਗੀ-ਸਾਬੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੮. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਥਣਾ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਨਮੋ ਭਾਨ ਭਾਨੇ ॥

ਨਮੋ ਮਾਨ ਮਾਨੇ ॥੪੯॥

ਨਮੋ ਚੰਦ੍ਰੂ ਚੰਦ੍ਰੇ ॥

ਨਮੋ ਭਾਨ ਭਾਨੇ ॥

ਨਮੋ ਗੀਤ ਗੀਤੇ ॥

ਨਮੋ ਤਾਨ ਤਾਨੇ ॥੫੦॥

ਨਮੋ ਨਿੱਤ੍ਰੂ ਨਿੱਤੇ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਮੋ ਨਾਦ ਨਾਦੇ ॥

ਨਮੋ ਪਾਨ੍ਤੈ ਪਾਨੇ ॥

ਨਮੋ ਬਾਦ ਬਾਦੇ ॥੫੧॥

ਅਨੰਗੀ^੪ ਅਨਾਮੇ ॥

ਸਮਸਤੀ^੫ ਸਰੂਪੇ ॥

(ਸਮਸਤੀ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੌਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ।)

੧. ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜਾ। ੨. ਨਾਚ। ੩. (ਸੇ: ਪਾਣਿ) ਹੱਥ। ੪. ਅੰਗ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ) ਤੋਂ
ਗਹਿਤ। ੫. ਸਭ, ਸਾਰਾ।

ਹੋ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜ (ਅਨੰਤ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਮਾਨਨੀਕਾਂ ਦੇ ਮਾਨਨੀਕ (ਮਹਾ-ਮਾਨਨੀਕ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੪੬॥

ਹੋ ਚੰਦਾਂ ਦੇ ਚੰਦ (ਅਨੰਤ ਚੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ, ਸੀਤਲਤਾ ਅਤੇ ਸੰਦਰਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜ (ਅਨੰਤ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗੀਤ (ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹਜ-ਸੁਆਦ ਭਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਤਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਨ (ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਵਚਿੱਤ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਸੁਗੀਲਾ-ਪਣ ਭਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੪੭॥

ਹੋ ਨਾਚਾਂ ਦੇ ਨਾਚ (ਜਗਤ-ਨਿਭਕਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਨਾਦ ਦੇ ਨਾਦ (ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨਿ ਵਿਚ ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਹੱਥ (ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਵੱਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧੁਨਿ-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । (ਭਾਵ, ਹੋ ਸੰਗੀਤ-ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧੁਨਿ-ਰੂਪ ਅਤੇ ਸਭ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਕ-ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ॥੪੮॥

ਹੋ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜ਼ਦ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ।

ਹੋ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ।

ਪ੍ਰਭੰਗੀ^੧ ਪ੍ਰਮਾਥੇ ॥

ਸਮਸਤੌ^੨ ਬਿਕੂਤੇ^੩ ॥੪੯॥

(ਸਮਸਤੀ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੋਮਲ ਪੁਨੀ ਵਿਚ।)

ਕਲੰਕੰ^੪ ਬਿਨਾ ਨੇਕਲੰਕੀ ਸਰੂਪੇ ॥

ਨਮੋ ਰਾਜ ਰਾਜੇਸੁਰੰ^੫ ਪਰਮ ਰੂਪੇ ॥੫੦॥

(ਰਾਜੇਸੁਰੰ—ਉਚਾਰਣ ਰਾਜੇਸੁਅਰੰ।)

ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੋਸੁਰੰ ਪਰਮ ਸਿੱਧੇ ॥

(ਜੋਗੋਸੁਰੰ—ਉਚਾਰਣ ਜੋਗੋਸੁਅਰੰ।)

ਨਮੋ ਰਾਜ ਰਾਜੇਸੁਰੰ ਪਰਮ ਬਿਧੇ^੬ ॥੫੧॥

(ਰਾਜੇਸੁਰੰ—ਉਚਾਰਣ ਰਾਜੇਸੁਅਰੰ, ਬਿਧੇ—‘f’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ।)

ਨਮੋ ਸਸਤ੍ਰ ਪਾਣੇ ॥

(ਸਸਤ੍ਰ—ਅਰੰਡਕ ‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਕੋਸ਼ ਪੁਨੀ।)

ਨਮੋ ਆਸਤ੍ਰ ਮਾਣੇ ॥

ਨਮੋ ਪਰਮ ਰਿਆਤਾ^੭ ॥

ਨਮੋ ਲੋਕ^੮ ਮਾਤਾ ॥੫੨॥

ਅਭੇਖੀ, ਅਭਰਮੀ, ਅਭੋਗੀ, ਅਭੁਗਤੇ^੯ ॥

ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੋਸੁਰੰ^{੧੦} ਪਰਮ ਚੁਗਤੇ ॥੫੩॥

੧. ਚੰਗੀ ਭੜਾਂ ਤੇਕਨ ਵਾਲਾ। ੨. ਸਭ, ਸਾਰਾ। ੩. ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ। ੪. ਦਾਨਾ-ਦੋਸ਼।

੫. ਰਾਜ-ਈਸੁਰੰ, ਮਹਾਰਾਜੇ। ੬. ਬਲੁਰਗੀ ਵਾਲੇ। ੭. ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਖਣ ਵਾਲੇ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇੜਨ ਅਤੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ !
(ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਸਾਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ॥੪੯॥

ਹੋ ਦਾਗਾ-ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬੇਲਾਗ ਅਤੇ ਕਲੰਕ-ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਅਤੇ ਮਹਾਨ (ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ) ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੦॥

ਹੋ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਜੋਗੀਰਾਜ ਅਤੇ ਪਰਮ-ਸਿਧੀ (ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ (ਗੌਰਵਤਾ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੧॥

ਹੋ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਅਸੜ-ਮਾਨ (ਵਾਹ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ-ਕਰਤਾ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਪੂਰਨ-ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੨॥

ਹੋ ਭੇਖ-ਰਹਿਤ, ਭਰਮ-ਰਹਿਤ, ਭੋਗ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਭੋਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਪ੍ਰਭੂ !
(ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਜੋਗੀਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਸੇਸ਼ਟ ਜੁਗਤੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੩॥

ੴ. ਵਾਹ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ-ਕਰਤਾ, ਅਸੜ-ਮਾਨ। ਈ. ਜਾਣੀ-ਜਾਣ।
੧੦. ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ। ੧੧. ਭੋਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੨. ਸੇਸ਼ਟ ਜੁਗਤੀ ਵਾਲੇ।

ਨਮੋ ੰਨਿੱਤ ਨਾਰਾਇਣੇ ਕੂਰੈ ਕਰਮੇ ॥

ਨਮੋ ਪ੍ਰੇਤੈ ਅਪ੍ਰੇਤੈ ਦੇਵੈ ਸੁਧਰਮੇ ॥੫੪॥

ਨਮੋ ਰੋਗ ਹਰਤਾ ਨਮੋ ਰਾਗੈ ਰੂਪੇ ॥

ਨਮੋ ਸਾਹੈ ਸਾਹੰ ਨਮੋ ਭੂਪੈ ਭੂਪੇ ॥੫੫॥

(ਸਾਹ ਸਾਹੰ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ ।)

ਨਮੋ ਦਾਨ ਦਾਨੇ ਨਮੋ ਮਾਨ ਮਾਨੇ ॥

ਨਮੋ ਰੋਗ ਰੋਗੇ ਨਮਸਤੰ ਸਨਾਨੇ ॥੫੬॥

ਨਮੋ ਮੰਤ੍ਰੈ ਮੰਤ੍ਰੈ ॥ ਨਮੋ ਜੰਤ੍ਰੈ ਜੰਤ੍ਰੈ ॥

ਨਮੋ ਇਸਟੈ ਇਸਟੇ ॥ ਨਮੋ ਤੰਤ੍ਰੈ ਤੰਤ੍ਰੈ ॥੫੭॥

(ਇਸਟ, ਇਸਟੇ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ ।)

ਸਦਾ ਸੱਚਦਾਨੰਦੈ ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਣਾਸੀ ॥੫੮॥

ਅਨੁਪੈ ਅਰੂਪੈ ਸਮਸਤੁਲੈ ਨਿਵਾਸੀ ॥੫੯॥

(ਸਮਸਤੁਲ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੌਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ।)

੧. ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਭਰਤਾ । ੨. ਨਿਰਦਈ, ਕਠੋਰ । ੩. ਅਥਗਤ (ਭਟਕਦੀਆਂ) ਰੂਹਾਂ । ੪. ਨਿਰਮਲ ਰੂਹਾਂ । ੫. ਪ੍ਰਕਾਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ । ੬. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਕ । ੭. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੮. ਧੈਮ । ੯. ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ । ੧੦. ਰਾਜੇ । ੧੧. ਰਸਨਾ, ਕੱਠ ਜਾਂ ਹਿਰਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪ । ੧੨. ਕਾਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਤਵੀਤ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ

ਹੇ ਨਿਤ-ਨਾਰਾਇਣ (ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਭਰਤਾ) ਅਤੇ ਕੁਰ ਕਰਮੇ
(ਸੰਘਾਰ ਆਦਿ ਕਠੋਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੇ ਅਬਗਤ-ਰੂਹਾਂ (ਭਟਕਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ) ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ-ਰੂਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਟ ਪਰਮ ਦੇ ਪੇਗਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੪॥

ਹੇ ਰੋਗ-ਨਾਸ਼ਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ਹੇ ਪਿਆਰ-ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ
ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ਹੇ ਰਾਜਾਨ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੫॥

ਹੇ ਦਾਨੀਆਂ ਸਿਰ ਦਾਨੀ (ਮਹਾ ਦਾਨੀ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ਹੇ ਮਾਨਨੀਕਾਂ
ਦੇ ਮਾਨਨੀਕ (ਮਹਾ-ਮਾਨਨੀਕ) ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ (ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗ-ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।
ਹੇ ਇਸ਼ਨਾਨ-ਰੂਪ (ਨਿਰਮਲਤਾ, ਸੀਡਲਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੰਜ) ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੬॥

ਹੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਸਿਰ ਮੰਤ੍ਰ (ਮਹਾ-ਮੰਤ੍ਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ਹੇ ਜੰਤ੍ਰਾਂ ਸਿਰ ਜੰਤ੍ਰ
(ਮਹਾਂ-ਜੰਤ੍ਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੇ ਉਪਾਸਨਾ ਜੋਗ, ਪੂਜਨੀਕਾਂ ਦੇ ਪਰਮ-ਪੂਜਯ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ। ਹੇ ਤੰਤ੍ਰਾਂ
ਸਿਰ ਤੰਤ੍ਰ (ਮਹਾ-ਤੰਤ੍ਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੫੭॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈਂ, ਸਭਨਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ
ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਹੇ ਰੂਪ-ਰਹਿਤ, ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ) ਹੈਂ ॥੫੮॥

ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨਾਲ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਲਾਮ। ੧੩. ਉਪਾਸਨਾ ਜੋਗ। ੧੪. ਜਾਝੂ-ਟੂਣਾ
ਆਦਿ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਢੰਗ ਤਗੀਕਾ। ੧੫. ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ;
ਸਤਿ—ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ, ਚਿਤ—ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ, ਅਨੰਦ—ਖੇਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰੰਜ। ੧੬. ਵਿਨਾਸ਼
ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੭. ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ। ੧੮. ਰੂਪ-ਰਹਿਤ। ੧੯. ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ।

ਸਦਾ ਸਿਧਦਾ^੧ ਬੁਧਦਾ ਬਿਧੁ^੨ ਕਰਤਾ ॥

ਅਧੋ^੩ ਉਰਧਾ^੪ ਅਰਧਾ^੫, ਅਧੀ^੬ ਉਘਾ^੭ ਹਰਤਾ^੮ ॥੫੯॥

ਪਰੰ ਪਰਮ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰੰ ਪ੍ਰੋਢਾ^੯ ਪਾਲੰ ॥

ਸਦਾ ਸਰਬਦਾ^{੧੦} ਸਿੱਧ ਦਾਤਾ ਦਿਆਲੰ ॥੬੦॥

ਅਛੇਦੀ^{੧੧} ਅਭੇਦੀ^{੧੨} ਅਨਾਮੰ ਅਕਾਮੰ^{੧੩} ॥

ਸਮਸਤੇਪਰਾਜੀ^{੧੪} ਸਮਸਤਸਤੁ^{੧੬} ਧਾਮੰ^{੧੭} ॥੬੧॥

(ਸਮਸਤੇਪਰਾਜੀ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੌਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ; ਸਮਸਤਸਤੁ—ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ ਅਤੇ ‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੌਮਲ ਧੁਨੀ ਵਿਚ।)

ਤੇਰਾ ਜੈਗੁ ॥

ਚਾਚਰੀ ਛੁੰਦ ॥

ਜਲੇ ਹੈਂ ॥ ਥਲੇ^{੧੮} ਹੈਂ ॥

ਅਭੀਤ^{੧੯} ਹੈਂ ॥ ਅਭੇ^{੨੦} ਹੈਂ ॥੬੨॥

ਪ੍ਰਭੂ^{੨੧} ਹੈਂ ॥ ਅਜੂ^{੨੨} ਹੈਂ ॥

ਅਦੇਸ ਹੈਂ ॥ ਅਭੇਸ ਹੈਂ ॥੬੩॥

੧. ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦਾਤਾ। ੨. ਬਿਧੀ (ਵਾਧਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩. ਹੇਠਾਂ। ੪. ਉੜੇ। ੫. ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ। ੬. ਪਾਪ। ੭. ਸਮੂਹ। ੮. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੯. ਵੱਡਿਓ ਵੱਡਾ। ੧੦. ਗੁਪਤ। ੧੧. ਸਦੀਵ-ਕਾਲ। ੧੨. ਨਾ ਭੈਨੇ ਤੋਝੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ। ੧੩. ਨਾ ਵਿੰਨੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ।

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਿਧੀ (ਸਫਲਤਾ) ਦਾ ਦਾਤਾ, ਬੁੱਧੀ (ਅਕਲ) ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਬਿਧੀ (ਵਾਧਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਹੇਠਾਂ, ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ (ਹਰ ਥਾਵੇਂ) ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪੁੰਜ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੫੮॥

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ (ਰਖਿਆ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਧੀ (ਸਫਲਤਾ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦਾਇਆ ਦਾ ਪੁੰਜ ਹੈ॥੫੯॥

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਨਾ ਤੌੜੇ ਭੈਨੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਵਿੰਨੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ, ਨਾਮ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਘਰ (ਨਿਵਾਸ) ਹੈ॥੬੦॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਹੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ! ਤੇਰਾ ਹੀ ਤਾਣ (ਆਸਰਾ) ਹੈ।

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਜਲ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈ, ਤੂੰ ਥਲ ਵਿਚ ਭਾਵ ਭੁਸ਼ਕੀ 'ਤੇ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਡਰ-ਭਉ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਭੇਦ-ਰਹਿਤ ਹੈ (ਤੇਰਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ)॥੬੨॥

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਅਜਨਮ ਹੈ।

ਤੂੰ ਦੇਸ-ਰਹਿਤ ਹੈ, ਭੇਸ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਤੇਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਰਾਵਾ)॥੬੩॥

੧੪. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ। ੧੫. (ਸਮਸਤ-ਉਪਰਾਜੀ) ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੬. ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ। ੧੭. ਘਰ। ੧੮. ਥਲ (ਭੁਸ਼ਕੀ) ਵਿਚ। ੧੯. ਡਰ-ਭਉ ਰਹਿਤ। ੨੦. ਭੇਦ-ਰਹਿਤ। ੨੧. ਸੁਆਮੀ, ਮਾਲਕ। ੨੨. ਅਜਨਮ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤੁ ਛੰਦ ॥ (ਪ੍ਰਯਾਤ—ਊਚਾਰਣ ਪ੍ਰਿਆਤ ।)

ਅਗਾਧੇ^੧ ਅਬਾਧੇ^੨ ॥

ਅਨੰਦੀ ਸਰੂਪੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਮਾਨੇ^੩ ॥

ਸਮਸਤੀ^੪ ਨਿਧਾਨੇ^੫ ॥੯੪॥

(ਸਮਸਤੀ—ਅਰੰਭਕ 'ਸ' ਦੀ ਪੁਨੀ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਅਗਲੇ 'ਮ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ^੬ ਨਿਨਾਥੇ^੭ ॥ ('ਸਿਹਾਰੀ' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ ਪ੍ਰਮਾਥੇ^੮ ॥ (ਨਮਸਤ੍ਰੈ—ਊਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਵੰ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ ਅਗੰਜੇ^੯ ॥

(ਨਮਸਤ੍ਰੈ—ਊਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਵੰ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ ਅਭੰਜੇ^{੧੦} ॥੯੫॥

(ਨਮਸਤ੍ਰੈ—ਊਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਵੰ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ ਅਕਾਲੇ ॥

(ਨਮਸਤ੍ਰੈ—ਊਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਵੰ ।)

ਨਮਸਤ੍ਰੈ ਅਪਾਲੇ^{੧੧} ॥

(ਨਮਸਤ੍ਰੈ—ਊਚਾਰਣ ਨਮਸਤ੍ਰਾਵੰ ।)

ਨਮੋ ਸਰਬ ਦੇਸੇ ॥

ਨਮੋ ਸਰਬ ਭੇਸੇ ॥੯੬॥

੧. ਅਥਾ । ੨. ਨਾਸ ਰਹਿਤ । ੩. ਮਾਨਨੀਕ । ੪. ਸਭ, ਸਾਰਾ । ੫. ਖੜਾਨਾ । ੬. ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ।
੭. ਨਾਥ (ਮਾਲਕ) ਰਹਿਤ । ੮. ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਥਣ ਵਾਲੇ । ੯. ਨਾਸ ਰਹਿਤ ।

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ

ਹੋ ਅਥਾਹ ਅਤੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਅਨੰਦ-ਸਰੂਪ (ਖੇੜੇ ਦੇ ਪੁੰਜ) ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਨੀਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ)॥੬੪॥

ਹੋ ਨਾਬ-ਰਹਿਤ (ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹਸਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ
ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਥਣ (ਨਾਸ ਕਰਨ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਟੁੱਟਣ-ਬੱਸਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ॥੬੫॥

ਹੋ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ (ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਤੋਂ ਬੇ-ਮੁਖਾਜ਼ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਹੋ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਾਰੇ ਭੇਖਾਂ (ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ॥੬੬॥

੧੦. ਟੁੱਟਣ-ਬੱਸਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੧. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਤੋਂ ਬੇ-ਮੁਖਾਜ਼।

ਨਮੋ ਰਾਜ ਰਾਜੇ ॥
 ਨਮੋ ਸਾਜੈ ਸਾਜੇ ॥
 ਨਮੋ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹੇ ॥
 ਨਮੋ ਮਾਚੈ ਮਾਹੇ ॥੬੭॥

 ਨਮੋ ਗੀਤ ਗੀਤੇ ॥
 ਨਮੋ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰੀਤੇ ॥
 ਨਮੋ ਰੋਖੈ ਰੋਖੇ ॥
 ਨਮੋ ਸੋਖਾਂ ਸੋਖੇ ॥੬੮॥

 ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੋਗੇ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਭੋਗੇ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਜੀਤੁ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਭੀਤੁ ॥੬੯॥

 ਨਮੋ ਸਰਬ ਗਿਆਨੁ ॥
 ਨਮੋ ਪਰਮ ਤਾਨੁ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਮੰਡੁ ॥

੧. ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਸਿਸ਼ਟੀ (ਰਚਨਾ)। ੨. ਸਿਰਜਨਹਾਰ। ੩. ਚੰਦਰਗਮ। ੪. ਰੋਹ, ਜੋਬ। ੫. ਸੇਕਾ।

ਹੇ ਰਾਜਾਨ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਾਗੀ ਸਿਰਜਨਾ (ਰਚਨਾ) ਦੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਚੰਨਾਂ ਦੇ ਚੰਨ (ਅਨੰਤ ਚੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ, ਸੀਤਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੬੨॥

ਹੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗੀਤ (ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਰਸ ਭਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ (ਪਰਮ-ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਰੋਹ ਦੇ ਰੋਹ (ਜੋਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਰ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸੋਕੇ ਦੇ ਸੋਕੇ (ਮਹਾਨ ਸੋਕੇ, ਭਾਵ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੬੩॥

ਹੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਗ-ਗ੍ਰਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਉੱਤੇ ਡਰ-ਭਉ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੬੪॥

ਹੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ-ਚਾਨਣਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਵੱਡੇ ਬਲ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੰਤ੍ਰ-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

੬. ਡਰ-ਭਉ ਰਖਣ ਵਾਲੇ । ੭. ਤਾਣ, ਬਲ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ । ੮. ਗਸਨਾ, ਕੰਠ ਜਾਂ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪਾ।

ਨਮੋ ਸਰਬ ਜੰਡ੍ਰੀ ॥੭੦॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਦ੍ਰਿੱਸੰਗ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿੱਸੰਗ ॥
 ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੰਗੇ ॥
 ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ^੫ ਅਨੰਗੇ^੬ ॥੭੧॥

 ਨਮੋ ਜੀਵ ਜੀਵੰਦੇ ॥
 ਨਮੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ॥

 ਅਖਿੱਜੇ^੭ ਅਭਿੱਜੇ^੮ ॥

 ਸਮਸਤੰ ਪ੍ਰਸਿੱਜੇ^੯ ॥੭੨॥

 ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਸਰੂਪੇ ਕੁਕਰਮੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਣਾਸੀ^{੧੧} ॥

 ਸਦਾ ਸਰਬਦਾ^{੧੨} ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਿਵਾਸੀ ॥੭੩॥

ਚਰਪਟ ਛੰਦ ॥

ੴ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ^{੧੩} ਕਰਮੇ^{੧੪} ॥ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ—ਉਚਾਰਣ ਅਂ-ਮ੍ਰਿਤ ।)

੧. ਕਾਗਜ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਤਵੀਤ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਸਗੋਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨਾਲ ਲਟਕਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਲਾਮ।
੨. ਕਿਰਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
੩. ਖਿੱਚ ਦੇ ਕੌਂਦਰ।
੪. ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
੫. ਅੰਗ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸਗੋਰ) ਰਹਿਤ।
੬. ਜੀਵਨ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਜੰਡ੍-ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੦॥

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ-ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ) ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ
ਹੋ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ॥੨੧॥

ਹੋ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਬੀਜ (ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਮਉਲਣ-ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ
ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ (ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਅਖਿੱਜ ਅਤੇ ਅਭਿੱਜ (ਖਿੱਝ ਕੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ
ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਪਸੀਜਣ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੋ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਭਨਾਂ 'ਤੇ ਪਸੀਜਣ (ਦਇਆਵਾਨ ਹੋਣ) ਵਾਲੇ
ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੨੨॥

ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ (ਬਦੀਆਂ) ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਹੈਂ ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਤੇਰੇ (ਚਰਨਾਂ) ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੀਆਂ
ਹਨ ॥੨੩॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ
ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਡਜ਼ਲ (ਪ੍ਰਸਾਦ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ।

੨. ਰੋਹ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ । ੯. ਨਾ ਪਸੀਜਣ ਵਾਲੇ । ੧੦. ਪਸੀਜਣ (ਦਇਆਵਾਨ ਹੋਣ)
ਵਾਲੇ । ੧੧. ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ । ੧੨. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੧੩. ਸਦੀਵ-ਕਾਲਾ । ੧੪. ਅਮਰ
ਕਰਨਾ । ੧੫. ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਲਾ ।

ਅੰਬ੍ਰਿਤੈ ਧਰਮੇ ॥ (ਅੰਬ੍ਰਿਤ—ਉਚਾਰਣ ਅੰ-ਬ੍ਰਿਤ ।)

ਅਖੱਲੈ ਜੋਰੈ ॥

ਅਚੱਲੈ ਭੋਰੋ ॥ ੨੪॥

ਅਚੱਲ ਰਾਜੇ ॥

ਅਟੱਲ ਸਾਜੇ ॥

ਅਖੱਲ ਧਰਮੰ ॥

ਅਲੱਖੈ ਕਰਮੰ ॥ ੨੫॥

ਸਰਬੰ ਦਾਤਾ ॥

ਸਰਬੰ ਗਿਆਤਾ ॥

ਸਰਬੰ ਭਾਨੈ ॥

ਸਰਬੰ ਮਾਨੈ^{੧੦} ॥ ੨੬॥

ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਾਣੈ ॥

ਸਰਬੰ ਝਾਣੈ^{੧੧} ॥

ਸਰਬੰ ਭੁਗਤਾ ॥

ਸਰਬੰ ਜੁਗਤਾ^{੧੨} ॥ ੨੭॥

੧. ਵਿਘਨ ਰਹਿਤ। ੨. ਸਮੂਹ, ਸੰਸਾਰ। ੩. ਜੁਝਿਆ ਹੋਇਆ। ੪. ਨਿਹਰਲ। ੫. ਭੈਡਾਰੇ ਵਾਲਾ। ੬. ਲਖਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ (ਅਸਤਰਜ)। ੭. ਕੌਤਕਾਂ ਵਾਲਾ। ੮. ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ ਵਿਘਨ-ਰਹਿਤ ਧਰਮ-ਨਿਆਉਂ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ (ਆਪਣੀ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ ਰਾਹੀਂ) ਜੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਚੁੱਕ ਭੰਡਾਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੨੪॥

ਤੂੰ ਨਿਹਚਲ (ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ) ਰਾਜ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਸਾਜ (ਸਿਰਜਨ-ਸੱਤਾ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਸਕਣ ਵਾਲੇ (ਅਸਚਰਜ) ਕੌਤਕਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੨੫॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ (ਅੰਦਰਲੀ ਗਤੀ) ਜਾਣਨਹਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ (ਦੇ ਮਨ) ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈ॥੨੬॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ-ਕਲਾ (ਜੀਵਨ-ਸੱਤਾ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰਖਿਅਕ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ (ਆਪਣੀ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ ਦੁਆਰਾ) ਜੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ॥੨੭॥

੯. ਭਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੧੦. ਮਾਨਨੀਕ। ੧੧. ਰਖਿਅਕ। ੧੨. ਜੁਕਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸਰਬੰ ਦੇਵੰ^੧ ॥

ਸਰਬੰ ਭੇਵੰ^੨ ॥

ਸਰਬੰ ਕਾਲੇ ॥

ਸਰਬੰ ਪਾਲੇ ॥੧੯॥

ਰੂਆਲ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਆਦਿ^੩ ਰੂਪ, ਅਨਾਦਿ^੪ ਮੂਰਤਿ^੫, ਅਜੋਨਿ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ ॥

ਸਰਬ ਮਾਨੰ^੬, ਤ੍ਰਿਮਾਨ ਦੇਵ, ਅਭੇਵ ਆਦਿ^੭ ਉਦਾਰੰ^੮ ॥

(ਆਦਿ-ਉਦਾਰ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ ।)

ਸਰਬ ਪਾਲਕ, ਸਰਬ ਘਾਲਕ^੯, ਸਰਬ ਕੋ ਪੁਨਿ^{੧੦} ਕਾਲ ॥

ਜੱਡੰ^{੧੧} ਤੱਡੰ^{੧੨} ਬਿਰਾਜਹੀ, ਅਵਧੂਤ^{੧੩} ਰੂਪ ਰਸਾਲ ॥੧੯॥

ਨਾਮ ਠਾਮ^{੧੪} ਨ ਜਾਤਿ ਜਾਕਰ^{੧੫}, ਰੂਪ ਰੰਗ ਨ ਰੇਖ^{੧੬} ॥

ਆਦਿ ਪੁਰਖ, ਉਦਾਰ ਮੂਰਤਿ, ਅਜੋਨਿ ਆਦਿ ਅਸੇਖ^{੧੭} ॥

੧. ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ। ੨. ਭੇਦੀ, ਮਹਿਰਮ (ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ)। ੩. ਮੁਦ-ਮੂਲ।
੪. ਆਦਿ-ਰਹਿਤ। ੫. ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ। ੬. ਮਾਨਨੀਕ। ੭. ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭਵਨਾਂ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ। ੮. ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ। ੯. ਸਖੀ ਸੁਭਾਅ। ੧੦. ਘੱਲਣ, ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਸੂਸ (ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੨੮॥

ਛੇਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ
ਤੇਗੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

(ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਜਿਹੀ ਅਦਕੁਤ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ) ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਅਨਾਦੀ (ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਹੈ, ਜੋ ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਪਾਰ-ਰਹਿਤ (ਬੇਅੰਤ) ਪੁਰਖ ਹੈ।

ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਨੀਯ ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਹੈ, ਭੇਦ-ਰਹਿਤ (ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ) ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਿ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸਥੀ-ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ (ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ) ਘੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਾਲ (ਲੈਅ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਜਾਈਏ, ਉਥੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ (ਮੌਜੂਦ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੀਤ ਅਥਵਾ ਵਿਰੱਕਤ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਸ-ਮਯ (ਰਸ-ਰੂਪ) ਹੈ॥੨੯॥

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਿਕਾਣਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਜਾਂ ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ ਹੈ।

ਜੋ ਮੁਢਲਾ (ਪੁਰਾਤਨ) ਪੁਰਖ ਹੈ, ਉਦਾਰਤਾ (ਖੁਲ੍ਹੇ-ਦਿਲੀ) ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ, ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ।

੧੧. ਫਿਰ। ੧੨. ਜਿਥੇ। ੧੩. ਤਿਥੇ। ੧੪. ਵਿਰੱਕਤ। ੧੫. ਟਿਕਾਣਾ। ੧੬. ਜਿਸ ਦਾ।
੧੭. ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ। ੧੮. ਸੰਪੂਰਨ।

ਦੇਸ ਅੰਰ ਨ ਭੇਸ ਜਾਕਰੈ, ਰੂਪ ਰੇਖੁ ਨ ਰਾਗੁ ॥

ਜੱਤ੍ਰੁ^੧ ਤੱਤ੍ਰੁ^੨ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ^੩, ਹੁਇ ਫੈਲਓ^੪ ਅਨੁਰਾਗੁ ॥੮੦॥

ਨਾਮ ਕਾਮੁ^੫ ਬਿਹੀਨੁ^੬ ਪੇਖਤੁ^੭, ਧਾਮੁ^੮ ਹੁੰ ਨਹਿ ਜਾਹਿ^੯ ॥

(ਜਾਹਿ—ਪੜਨਾਂਵ, 'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਸਰਬ ਮਾਨ ਸਰਬੱਤੁ^{੧੦} ਮਾਨ, ਸਦੈਵੁ^{੧੧} ਮਾਨਤ ਤਾਹਿ ॥

(ਤਾਹਿ—ਪੜਨਾਂਵ, 'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਏਕ ਮੂਰਤਿ^{੧੨}, ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ, ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥

ਖੇਲੁ^{੧੩} ਖੇਲੁ^{੧੪} ਅਖੇਲੁ^{੧੫} ਖੇਲਨੁ^{੧੬}, ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰਿ ਏਕ ॥੮੧॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਦੇਵੁ^{੧੭} ਭੇਵੁ ਨ ਜਾਨਹੀ^{੧੮} ਜਿਹ, ਬੇਦ ਅਉਰ ਕਤੇਬ ॥

(ਜਾਨਹੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਰੂਪ ਰੰਗ ਨ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ^{੧੯} ਸੁ, ਜਾਨਈ ਕਿਹੁ^{੨੦} ਜੇਬੁ^{੨੧} ॥

ਤਾਤੁ^{੨੨} ਮਾਤ ਨ ਜਾਤੁ^{੨੩} ਜਾਕਰੁ^{੨੪}, ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਿਹੀਨੁ^{੧੦} ॥

ਚੱਕੁ ਬੱਕੁ^{੨੫} ਫਿਰੈ^{੨੬} ਚਤੁਰ ਚੱਕ, ਮਾਨਹੀ^{੨੭} ਪੁਰ ਤੀਨ ॥੮੨॥

(ਮਾਨਹੀ—'ਹੀ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਚੱਕੁ ਬੱਕੁ—ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਕ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ।)

੧. ਜਿਸ ਦਾ। ੨. ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ। ੩. ਰੰਗ। ੪. ਜਿਬੇ। ੫. ਤਿਬੇ। ੬. ਉਪ-ਦਿਸ਼ਾਂ (ਕੋਨੇ)।

੭. ਪਸ਼ਿਆਹੋਇਆ। ੮. ਪ੍ਰੇਮ-ਰੂਪ। ੯. (ਮਾਈਕੀ) ਕਾਮਨਾ। ੧੦. ਸ਼ਗੌਰ, ਮੁਕਤ। ੧੧. ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ। ੧੨. ਘਰ। ੧੩. ਜਿਸ ਦਾ। ੧੪. ਸਭਨੀ ਥਾਈ। ੧੫. ਸਦੀਵ-ਕਾਲ। ੧੬. ਹੋਦ-ਹਸਤੀ।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ, ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਆਦਿ ਨਹੀਂ।

ਜੋ ਜਿਥੇ (ਕਿਥੇ) ਤਿਥੇ, ਭਾਵ, ਹਰ ਥਾਵੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਦਿਸਾਂ (ਕੋਨਿਆਂ) ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥੮੦॥

ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ-ਘਾਟ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਜੋਗ ਹੈ, ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈ, ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਲੋਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ (ਪੂਜਦੇ) ਹਨ।

(ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਹਸਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ (ਸਰਗੁਨ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਉਸ ਦੇ ਦਲਸ਼ਨ (ਦੀਦਾਰ) ਅਨੇਕ ਹਨ (ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਇਕ ਨੇ ਹੀ) ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

(ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਜਗਤ-ਖੇਡ ਖੇਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਸਚਰਜ ਖੇਡ ਤੋਂ ਅਖੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਖੇਡ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ) ਤਾਂ ਅੰਤ ਨੂੰ ਫਿਰ (ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ) ਇਕੋ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੮੧॥

ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਦੇਵਤੇ, ਬੇਦ (ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ—ਜਾਮ, ਯਸਤੁਰ, ਰਿਗ, ਅਬਰਬਣ) ਅਤੇ ਕਤੇਬ (ਸਾਮੀ ਮਤ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ—ਤੌਰੇਤ, ਜੰਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ, ਕੁਰਾਨ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਅਤੇ ਜਾਤਿ-ਗੋਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਆਭਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ (ਬਿੰਦੀ) ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਆਵਾ-ਗਵਨ (ਦੇ ਚੱਕਰ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਬਿਖਮ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ) ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵ (ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ॥੮੨॥

੧੭. (ਜਗਤ-) ਖੇਡ। ੧੮. ਖੇਡ ਕੇ। ੧੯. ਖੇਡ ਤੋਂ ਅਤੀਤ। ੨੦. (ਅਸਚਰਜ) ਖੇਡ ਤੋਂ।

੨੧. ਦੇਵਤੇ। ੨੨. (ਬਹੁ-ਵਚਨ) ਜਾਣਦੇ। ੨੩. ਗੋਤ। ੨੪. ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ। ੨੫. ਜੇਥ (ਛਾਵਾ), ਆਭਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ। ੨੬. ਪਿਤਾ। ੨੭. ਜਾਤਕ, ਸੰਤਾਨ। ੨੮. ਜਿਸ ਦਾ। ੨੯. ਟੇਢਾ। ੩੦. ਚਾਰੇ ਚੱਕ। ੩੧. (ਬਹੁ-ਵਚਨ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਲੋਕ ਚਉਦਹ ਕੇ ਬਿਖੈਂ, ਜਗ ਜਾਪਹੀਂ ਜਿਹ ਜਾਪ ॥

(ਜਾਪਹੀਂ—‘ਹੀ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਦਿ^੩ ਦੇਵ^੪, ਅਨਾਦਿ^੫ ਮੂਰਤਿ^੬,
ਬਾਪਿਓ^੭ ਸਬੈ^੮ ਜਿਹ ਬਾਪਿ^੯ ॥

ਪਰਮ^{੧੦} ਰੂਪ, ਪੁਨੀਤ^{੧੧} ਮੂਰਤਿ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ ॥

੧੨ ਸਰਬ ਬਿਸ੍ਰ ਰਚਿਓ, ਸੁਯੰਡਵ^{੧੩}, ਰਾੜਨ ਭੰਜਨਹਾਰ ॥੮੩॥

(ਸੁਯੰਡਵ—ਉਚਾਰਣ ‘ਸੁਅੰਡਵ’, ਰਾੜਨ—‘ੜ’ ਉਚਾਰਣ ਡਾਰਾ।)

ਕਾਲ ਹੀਨ, ਕਲਾ ਸੰਜੁਗਤਿ^{੧੪}, ਅਕਾਲ^{੧੫} ਪੁਰਖ ਅਦੇਸ਼ੀ^{੧੬} ॥

ਧਰਮ ਧਾਮ^{੧੭}, ਸੁ ਭਰਮ ਰਹਿਤ, ਅਭੂਤ^{੧੮}, ਅਲਖ^{੧੯}, ਅਭੇਸ ॥

ਅੰਗ^{੨੦} ਰਾਗ^{੨੧} ਨ ਰੰਗ ਜਾਕਹਿ^{੨੨}, ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ^{੨੩} ਨ ਨਾਮ ॥

੨੪ ਰਾਰਬ ਗੰਜਨ, ਦੁਸਟ ਭੰਜਨ^{੨੪}, ੨੬ ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ ਕਾਮ^{੨੭} ॥੮੪॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਨੀ।)

ਆਪ ਰੂਪ, ਅਮੀਕ^{੨੮}, ਅਨ ਉਸਤਤਿ, ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਵਧੂਤ^{੨੯} ॥

੨੪ ਰਾਰਬ ਗੰਜਨ, ਸਰਬ ਭੰਜਨ^{੨੫}, ਆਦਿ ਰੂਪ ਅਸੂਤ^{੨੦} ॥

੧. ਵਿਚ। ੨. (ਬਹੁ-ਵਚਨ) ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ੩. ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ। ੪. ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ। ੫. ਆਦਿ ਰਹਿਤ। ੬. ਹੋਦ ਹਸਤੀ। ੭. ਸਥਾਪਨ (ਇਸਥਿਤ) ਕੀਤਾ ਰੱਖਿਆ। ੮. ਸਾਰਾ (ਜਗਤ-ਬਾਟ)।

੯. ਜਗਤ-ਬਾਟ (ਅਡੰਬਰ)। ੧੦. ਸਰਬੋਤਮ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ। ੧੧. ਪਵਿੱਤਰ, ਨਿਮਲ। ੧੨. ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ। ੧੩. ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੧੪. ਸਮੇਤ। ੧੫. ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ।

ਚੌਦ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਹਨ।

ਜੋ (ਰਚਨਾ ਦੇ) ਅਰੰਭ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਅਨਾਦੀ (ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ-ਬਾਟ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੋ ਸਰਬੋਤਮ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ, ਪਾਰ-ਰਹਿਤ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪ ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਘੜਨ ਭੰਨਣ ਦੇ ਸਮਰੱਬ ਹੈ ॥੬੩॥

ਜੋ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਸਰਬ-ਕਲਾ ਸੰਪਿੰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ (ਦੀ ਸੀਮਾ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ।

ਜੋ ਧਰਮ ਦਾ ਘਰ (ਮੂਲ-ਕੇਂਦਰ), ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਅਤੀਤ, ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਸ਼-ਭੇਸ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਮੌਹ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਉਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ) ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ, ਰੰਗ, ਜਾਤਿ, ਵੰਸ ਆਦਿ ਹੈ।

ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਤੇਜ਼ਨ ਵਾਲਾ, ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੬੪॥

ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ (ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਹੈ, ਉਹ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਉਸਤਤਿ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ (ਬਾਵ, ਪੂਰੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ), ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਰੱਕਤ (ਨਿਰਲੇਪ) ਪੁਰਖ ਹੈ।

ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਤੇਜ਼ਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮੁਢਲਾ ਪੁਰਖ ਹੈ।

੧੬. ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦੇਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੭. ਘਰ। ੧੮. ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

੧੯. ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੨੦. ਸਰੀਰ। ੨੧. ਮੌਹ। ੨੨. ਜਿਸ ਦਾ। ੨੩. ਵੰਸ, ਭਾਨਦਾਨ।

੨੪. ਹੰਕਾਰ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੨੫. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨੬. ਮੁਕਤੀ (ਛੁਟਕਾਰਾ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

੨੭. ਕਾਮਨਾ। ੨੮. ਡੂੰਘਾ। ੨੯. ਵਿਰੱਕਤ। ੩੦. ਅਜਨਮ।

‘ਅੰਗ ਹੀਨ, ਅਭੰਗ^੩, ਅਨਾਤਮ^੪, ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ ॥

ਸਰਬ ਲਾਇਕ^੫, ਸਰਬ ਘਾਇਕ^੬, ਸਰਬ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰ ॥੮੫॥

ਸਰਬ ਰੰਤਾ^੭, ਸਰਬ ਹੰਤਾ^੮, ਸਰਬ ਤੇ ਅਨਭੇਖ^੯ ॥

ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨਹੀ^{੧੦}, ਜਿਹ ਰੂਪ ਰੰਗੁ ਅਰੁ ਰੇਖ^{੧੧} ॥

(ਸਾਸਤ੍ਰ—ਅਹੰਭਕ ‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ, ਜਾਨਹੀ—‘ਹੀ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪਰਮ^{੧੨}, ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਜਾਕਹਿ ਨੇਤ^{੧੩} ਭਾਖਤ^{੧੪} ਨਿੱਤ ॥

ਕੋਟਿ^{੧੫} ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁਰਾਨ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਨ ਆਵਈ ਵਹੁ ਚਿੱਤ ॥੮੬॥

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥

ਤੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਨ ਰਾਨ^{੧੬} ਉਦਾਰ^{੧੭} ॥

ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰ ॥

ਆਸਨ ਅਭੰਗ^{੧੮} ॥

ਊਪਮਾ ਅਨੰਗ^{੧੯} ॥੮੭॥

ਅਨਭਉ^{੨੦} ਪ੍ਰਕਾਸ ॥

੧. ਪੰਜ-ਬੂਤਕੀ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । ੨. (ਭੰਗ—ਨਾਸ ਹੋਣਾ) ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ ।

੩. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ ਨਹੀਂ । ੪. (ਧੰਧਾ) ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ । ੫. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

੬. ਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੭. ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ । ੮. ਵੱਖਰਾ । ੯. (ਬਹੁ-ਵਚਨ) ਜਾਣਦੇ ।

ਇਕੋ ਇਕ ਪਾਰ-ਰਹਿਤ (ਬੇਅੰਤ) ਪੁਰਖ ਹੈ, ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅਥਿਨਾਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਪਰਮ-ਆਤਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ) ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ ਨਹੀਂ।

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ (ਧੰਧੇ) ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਹਾਰਾ ਹੈ ॥੯੫॥

ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ (ਕਲਿਆਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ।

ਜੇ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਦ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ (ਨ ਇਤੀ ਨ ਇਤੀ, ਭਾਵ, ਬੇਅੰਤ) ਆਖਦੇ ਹਨ।

(ਜੇ ਅਗਮ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ) ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ (ਕਲਪਨਾ) ਵਿਚ ਉਹ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ॥੯੬॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਤੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਸਥੀ (ਦਾਨੀ) ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਾਰ-ਰਹਿਤ (ਬੇਹੱਦ) ਵਡਿਆਈ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਅਡੋਲ) ਸਿੰਘਾਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਉਪਮਾ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੯੭॥

ਤੂੰ ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ) ਹੈਂ।

੧੦. ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ। ੧੧. ਸਿਰਮੌਰ। ੧੨. ਨਾ ਇਤੀ, ਬੇਅੰਤ। ੧੩. ਆਖਦੇ ਹਨ।
੧੪. ਕ੍ਰੋੜਾਂ। ੧੫. ਸਮੂਹ, ਪੁੰਜ। ੧੬. ਸਥੀ, ਦਾਨੀ। ੧੭. ਅਡੋਲ। ੧੮. (ਅਨ-ਅੰਗ)
ਬੇਮਿਸਾਲ। ੧੯. ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਨਿਸਦਿਨ^੧ ਅਨਾਸ ॥

ਆਜਾਨ^੨ ਬਾਹੁ^੩ ॥

ਸਾਹਾਨ ਸਾਹੁ ॥੮੮॥

(ਸਾਹਾਨ ਸਾਹੁ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਰਾਜਾਨ ਰਾਜ ॥

ਭਾਨਾਨ^੪ ਭਾਨ ॥

ਦੇਵਾਨ ਦੇਵ ॥

ਊਪਮਾ ਮਹਾਨ ॥੮੯॥

ਇੰਦ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰ ॥

ਬਾਲਾਨ^੫ ਬਾਲ ॥

ਰੰਕਾਨ^੬ ਰੰਕ ॥

ਕਾਲਾਨ ਕਾਲ ॥੯੦॥

ਅਨਭੂਤ^੭ ਅੰਗਾ^੮ ॥

ਆਭਾ^੯ ਅਭੰਗ^{੧੦} ॥

ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਅਪਾਰ ॥

ਗੁਨ ਗਨ^{੧੧} ਉਦਾਰ^{੧੨} ॥੯੧॥

1. ਰਾਤ ਦਿਨ, ਸਦੀਵ-ਕਾਲ। 2. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। 3. ਵਾਹੁਣ (ਚਲਾਉਣ) ਵਾਲਾ। 4. ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ।
5. ਉੱਚਿਆਂ ਤੋਂ। 6. ਕੰਗਾਲਾਂ ਵਿਚ। 7. ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਪਰੇ। 8. ਵਜੂਦ, ਸਰੀਰ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ (ਇਕ-ਰਸ) ਅਤੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ (ਹੁਕਮ ਵਿਚ) ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈਂ ॥੮੮॥

ਤੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈਂ, ਭਾਵ, ਅਨੰਤ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੇਵਾਂ ਸਿਰ ਦੇਵ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੇਵ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮਹਾਨ ਵਡਿਆਈ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੮੯॥

ਤੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਉਚਿਉਂ ਉਚਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਕੰਗਾਲਾਂ (ਨਿਰਧਨਾਂ) ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕੰਗਾਲ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਕਾਲ (ਮਹਾ ਕਾਲ) ਹੈਂ ॥੯੦॥

ਤੇਰਾ ਨੂਰੀ-ਵਜੂਦ (ਸਰੂਪ) ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਪਥੇ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਖੰਡ, ਭਾਵ, ਸਦੀਵੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ (ਆਭਾ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ (ਲੀਲਾ) ਅਪਰ-ਅਪਾਰ (ਕਿਸੇ ਹਦ-ਬੰਨੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਸਖੀ (ਦਾਨੀ) ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੯੧॥

੬. ਸੋਭਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ। ੧੦. ਅਖੰਡ। ੧੧. ਸਮੂਹ, ਪੁੰਜ। ੧੨. ਸਖੀ, ਦਾਨੀ।

ਮੁਨਿ ਗਨ ਪ੍ਰਨਾਮ ॥

ਨਿਰਭੈ ਨਿਕਾਮੁ ॥

ਅਤਿ ਦੁਤਿ^੩ ਪ੍ਰਚੰਡੁ ॥

ਮਿਤਿ ਗਤਿ ਅਖੰਡੁ ॥੯੨॥

ਆਲਿਸਜੁ ਕਰਮ ॥

(ਆਲਿਸਜ—ਊਚਾਰਣ ਆਲਿਸਿਆ ।)

ਆਦ੍ਰਿਸਜੁ ਪਰਮ ॥

(ਆਦ੍ਰਿਸਜ—ਊਚਾਰਣ ਆਦ੍ਰਿਸਿਆ ।)

ਸਰਬਾਭਰਣਾਦਯ ॥

(ਭਰਣਾਦਯ—ਊਚਾਰਣ ਭਰਣਾਦਿਆ ।)

ਅਨਛੰਡੁ ਬਾਦਯ^{੧੦} ॥੯੩॥

(ਬਾਦਯ—ਊਚਾਰਣ ਬਾਦਿਆ ।)

ਚਾਲਗੀ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਬਿੰਦੇ^{੧੧} ॥ ਮੁਕੰਦੇ^{੧੨} ॥

ਊਦਾਰੇ^{੧੩} ॥ ਅਪਾਰੇ ॥੯੪॥

ਹਰੀਅੰ ॥ ਕਰੀਅੰ ॥

੧. ਮੁਨੀਸ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁਹ । ੨. ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ । ੩. ਤੇਜ਼, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ੪. ਪ੍ਰਬਲ । ੫. ਅਣੁੱਟ ।
੬. ਨਿਤਕਾਰੀ । ੭. ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ । ੮. (ਸਰਬ+ਆਭਰਣ+ਆਦਯ)

ਮੁਨੀਸਪਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੂੰ ਭੈ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਤੇਜ਼ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਅਤਿ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ (ਲੀਲਾ) ਅਖੰਡ (ਨਿਰੰਤਰ ਇਕ-ਰਸ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ) ਹੈ ॥੯੨॥

ਜਗਤ-ਨਿਉਭਾਗੀ ਕਰਾਉਣਾ ਤੇਰਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਧਰਮ ਬੇ-ਨਜ਼ੀਰ ਹੈ, ਭਾਵ, ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਸਮੂਹ ਅਲੰਕਾਰਾਂ (ਸਜਾਵਟਾਂ) ਸੰਜੁਗਤ ਹੈ।

ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਡੰਨ-ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ॥੯੩॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਬਿਰਬਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਮੁਕਤੀ-ਦਾਤਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਖੀ (ਦਾਨੀ) ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਪਰ-ਅਪਾਰ (ਹਦ-ਬੰਨੇ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਹੈਂ ॥੯੪॥

ਤੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਹਰਨ (ਨਾਸ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੈਂ।

ਸਾਰੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ (ਸਜਾਵਟਾਂ) ਸਹਿਤ। ੯. ਡੰਡ (ਸਜ਼ਾ) ਰਹਿਤ। ੧੦. ਨਿਸਚੇ ਹੀ। ੧੧. ਬਿਰਬਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੩. ਸਖੀ, ਦਾਨੀ।

ਨਿੰਨਾਮੇ ॥ ਅਕਾਮੇ ॥੯੫॥

(ਨਿੰਨਾਮੇ—ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ (ਪ੍ਰਯਾਤ—ਉਚਾਰਣ ਪ੍ਰਿਆਤ।)

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਕਰਤਾ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਹਰਤਾ^੩ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾਨੇ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਜਾਨੇ^੪ ॥੯੬॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਵਰਤੀ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਭਰਤੀ^੫ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਪਾਲੇ^੬ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਕਾਲੇ^੭ ॥੯੭॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਪਾਸੇ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਵਾਸੇ ॥

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਮਾਨਯੈ^੮ ॥

(ਮਾਨਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਮਾਨਿਐ।)

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾਨਯੈ^੯ ॥੯੮॥

(ਦਾਨਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਦਾਨਿਐ।)

੧. ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ। ੨. ਚਹੁਆਂ ਚੱਕਾਂ ਦਾ। ੩. ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੯੫॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ-ਕਰਤਾਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ (ਲੈਅ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੯੬॥

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਵਰਤਣਹਾਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਨੂੰ ਪਾਲਨਹਾਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ (ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ) ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੯੭॥

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਤੋਂ ਇਕ-ਪਾਸੇ (ਨਿਰਲੇਪ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣਹਾਰ ਹੈਂ ॥੯੮॥

ੴ. ਪਾਲਣਹਾਰ। ਈ. ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਉ. ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਊ. ਮਾਨਨੀਕ।
ਦ. ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਦਾਤਾ।

ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ ॥

ਨ ਸੱਤ੍ਰੈ ॥ ਨ ਮਿੱਤ੍ਰੈ ॥

ਨ ਭਰਮੰ ॥ ਨ ਭਿੱਤ੍ਰੈ ॥੯੯॥

ਨ ਕਰਮੰ ॥ ਨ ਕਾਏ ॥

ਅਜਨਮੰ ॥ ਅਜਾਏ ॥੧੦੦॥

ਨ ਚਿੱਤ੍ਰੈ ॥ ਨ ਮਿੱਤ੍ਰੈ ॥

ਪਰੇ ਹੈਂ ॥ ਪਵਿੱਤ੍ਰੈ ॥੧੦੧॥

ਪ੍ਰਿਖੀਸੈ ॥ ਅਦੀਸੈ ॥

ਅਦ੍ਰਿਸੈ ॥ ਅਕ੍ਰਿਸੈ ॥੧੦੨॥

ਭਗਵਤੀ ਛੰਦ ॥

ਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਥਤੇ ॥

ਕਿ ਆਛੱਜ^੯ ਦੇਸੈ ॥

ਕਿ ਆਭਿੱਜ^{੧੦} ਭੇਸੈ ॥

ਕਿ ਆਰੰਜ^{੧੧} ਕਰਮੈ ॥

ਕਿ ਆਭੰਜ^{੧੨} ਭਰਮੈ ॥੧੦੩॥

੧. ਵੈਗੀ। ੨. ਭਯਾਤਰ, ਭੈ-ਭੀਤ। ੩. ਕਾਇਆਂ, ਸਰੀਰ। ੪. ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ, ਮਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
੫. ਸਿਤ, ਅਨੁਮਾਨ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ। ੬. ਪ੍ਰਿਖੀ (ਧਰਤੀ) ਦਾ ਈਸ਼ਰ (ਸੁਆਮੀ)। ੭. (ਅਗਦ-ਈਸ)
ਆਦਿ ਪੁਰਖ। ੮. ਕੋਈ ਕੰਜ਼ੇਗੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੀ। ੯. ਨਾ ਛਿਜਣ (ਨਾਸ ਹੋਣ) ਵਾਲਾ।

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੇਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ।

ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਸਾ (ਵਿਆਪਦਾ) ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਭਯਾਡੂਰ (ਭੈ-ਭੀਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥੯੯॥

ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀ ਕੋਈ (ਪੰਜ-ਕੁਤਕੀ) ਕਾਇਆਂ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਜੰਮਣ (ਮਰਨ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ (ਮਾਂ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ॥੧੦੦॥

ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿਤਰ (ਅਸਵੀਰ) ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਅੰਦਾਜ਼ਾ (ਮਿਤ) ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ) ਤੋਂ ਪਰੇ (ਅਤੀਤ) ਹੈ, ਪਾਵਨ-ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ॥੧੦੧॥

ਤੂੰ ਪ੍ਰਿਥਮੀ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਆਦਿ-ਈਸ (ਆਦਲਾ ਪਰਮ-ਪੁਰਖ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਬੇ-ਨਜ਼ੀਰ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਗੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੀ॥੧੦੨॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੂੰ ਨਾ ਛਿੱਜਣ (ਨਾਸ ਹੋਣ) ਵਾਲੇ ਦੇਸ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਤੇ ਭਿੱਜਣ (ਪਤੀਜਣ) ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੁਆਰਾ ਜਿਤਿਆ (ਵਸ ਕੀਤਾ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤੂੰ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਛਿਜਦਾ ਨਹੀਂ॥੧੦੩॥

੧੦. ਨਾ ਭਿੱਜਣ (ਪਤੀਜਣ) ਵਾਲਾ। ੧੧. ਅਜਿਤ (ਵਸ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ) (ਆਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜੀਤਿਆ ਜਾਇ—੩੫੫)। ੧੨. ਅਟੁੱਟ।

ਕਿ ਆਭਿਜਾ^੧ ਲੋਕੈ^੨ ॥
 ਕਿ ਆਦਿਤਾ^੩ ਸੋਕੈ^੪ ॥
 ਕਿ ਅਵਪੂਤ^੫ ਬਰਨੈ^੬ ॥
 ਕਿ ਬਿਭੂਤ ਕਰਨੈ ॥੧੦੪॥
 ਕਿ ਰਾਜੰ^੭ ਪ੍ਰਭਾ^੮ ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਧਰਮੰ ਧੁਜਾ^੯ ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਆਸੋਕ^{੧੦} ਬਰਨੈ^{੧੧} ॥
 ਕਿ ਸਰਬਾ ਅਭਰਨੈ^{੧੨} ॥੧੦੫॥
 ਕਿ ਜਗਤੰ ਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਡੱਡੰ^{੧੩} ਡੜੀ ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਬ੍ਰਹਮੰ^{੧੪} ਸਰੂਪੈ ॥
 ਕਿ ਅਨਭਉ^{੧੫} ਅਨੂਪੈ^{੧੬} ॥੧੦੬॥
 ਕਿ ਆਦਿ ਅਦੇਵ^{੧੭} ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਆਪਿ ਅਭੇਵ^{੧੮} ਹੈਂ ॥
 ਕਿ ਚਿੱਤੰ ਬਿਹੀਨੈ^{੧੯} ॥
 ਕਿ ਏਕੈ^{੨੦} ਅਧੀਨੈ ॥੧੦੭॥

੧. ਅਭਿਦ, ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। ੨. ਦੇਸ ਵਾਲਾ। ੩. ਅਦਿਤਿ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਸੂਰਜ। ੪. ਸੁਕਾਊਣ ਵਾਲਾ।
 ੫. ਵਿਰਕਤ। ੬. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ। ੭. ਪਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ। ੮. ਆਭਾ, ਸੌਭਾ। ੯. ਡੱਡਾ। ੧੦. ਸੋਕ
 (ਚਿੰਤਾ) ਰਹਿਤ। ੧੧. ਗਹਿਣਾ, ਸੌਭਾ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਸਿੰਗਾਰ। ੧੨. ਡੜੀਆਂ, ਸੂਰਬੀਓਂ ਦਾ।

ਤੂੰ ਅਭਿਦ (ਨਾਸ-ਰਹਿਤ) ਦੇਸ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਮਾਇਕੀ) ਰੰਗ-ਰੂਪ ਤੋਂ ਵਿਰੱਕਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਾਰੀ ਬਿਛੂਤੀ (ਸੰਪਦਾ) ਦਾ ਕਰਨ (ਸਿਰਜਨ) ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੦੪॥

ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਆਭਾ (ਸੋਭਾ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ, ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ-ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ (ਸੋਭਾ ਦਾ ਸਾਮਾਨ) ਹੈ॥੧੦੫॥

ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ—ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਸੂਰਬੀਰ (ਮਹਾ-ਸੂਰਬੀਰ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ (ਬੋਭਿਸਾਲ) ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੦੬॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਹੈ: ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵ ਦੀ ਮੁਖਾਜੀ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਆਪ (ਕੇਵਲ ਆਪ) ਹੈ, ਤੇਰਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਚਿਤਰ (ਸਰੂਪ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਇਕ (ਕੇਵਲ) ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਖਾਜ ਨਹੀਂ॥੧੦੭॥

੧੩. ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ। ੧੪. ਅਨਭਵ, ਆਤਮ-ਗਿਆਨ। ੧੫. ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ। ੧੬. ਕਿਸੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦਾ ਮੁਖਾਜ ਨਹੀਂ। ੧੭. ਭੇਤ ਰਹਿਤ। ੧੮. ਬਿਨਾ, ਬਹੌਰ। ੧੯. ਇਕ (ਆਪਣੇ) ਹੀ।

ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ^੧ ਰਜਾਕੈ^੨ ॥

ਰਹੀਐ^੩ ਰਿਹਾਕੈ^੪ ॥

ਕਿ ਪਾਕ^੫ ਬਿਐਬਹੁ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਗੈਬੁਲ^੬ ਗੈਬਹੁ ਹੈਂ ॥੧੦੮॥

ਕਿ ਅਛੂਅਲ^੭ ਗੁਨਾਹੁ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਸ਼ਾਹਾਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਕਾਸਨ ਕੁਨਿਦਾਂ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੰਦਾਂ ਹੈਂ ॥੧੦੯॥

ਕਿ ਰਾਜ਼ਕ^{੧੦} ਰਹੀਮ^{੧੧} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਕਰਮ^{੧੨} ਕਰੀਮ^{੧੩} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਸਰਬੰ ਕਲੀ^{੧੪} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਸਰਬੰ ਦਲੀ ਹੈਂ ॥੧੧੦॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤੁ^{੧੫} ਮਾਨਿਯੈ^{੧੬} ॥

(ਮਾਨਿਯੈ—ਊਚਾਰਣ ਮਾਨਿਐ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤੁ ਦਾਨਿਯੈ^{੧੭} ॥

(ਦਾਨਿਯੈ—ਊਚਾਰਣ ਦਾਨਿਐ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤੁ ਗਉਨੈ^{੧੮} ॥

੧. ਰਿਜ਼ਕ। ੨. ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੩. ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. (ਰਿਹਾਈ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੫. ਪਹਿੱਤਰ। ੬. ਗੁਪਤ ਤੌਂ ਗੁਪਤ। ੭. ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ। ੮. ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੯. ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੦. ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੧. ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਛੜਲ, ਕਿਰਪਾ।

ਤੂੰ (ਸਭ ਨੂੰ) ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਤਰਸਵਾਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਬੈਂਦੀ-ਛੋੜ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਦੋਸ਼-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਗੁਪਤ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਹੈਂ ॥੧੦੮॥

ਤੂੰ ਗੁਨਾਹਾਂ (ਪਾਪਾਂ) ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਸਬੱਬ ਬਣਾਉਣ (ਛੋਆ ਚੁਕਾਉਣ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਰਿਜ਼ਕ-ਦਾਤਾ ਹੈਂ ॥੧੦੯॥

ਤੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਅੰਨ-ਦਾਤਾ) ਹੈਂ, ਦਇਆਵਾਨ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮਿਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਆ (ਸ਼ਕਤੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ (ਮਲੀਆਮੇਟ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੦॥

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈ ਗਵਨ ਕਰਨ (ਵਿਚਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

੧੩. ਮਿਹਰਵਾਨ। ੧੪. ਸਤਾ (ਸ਼ਕਤੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੫. ਸਭਨੀਂ ਥਾਈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ।
੧੬. ਮਾਨਨੀਕ। ੧੭. ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੮. ਗਵਨ ਕਰਨ (ਵਿਚਰਨ) ਵਾਲਾ।

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭਉਨੈ^੧ ॥੧੧੧॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਦੇਸੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭੇਸੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਰਾਜੈ^੨ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਸਾਜੈ ॥੧੧੨॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਦੀਨੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਲੀਨੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਜਾਹੋ^੩ ॥

(ਜਾਹੋ—ਇਸ ਪਦ ਦਾ ‘ਜਾ ਹੋ’ ਪਦ-ਛੇਦ ਅਭੁੱਧ ਹੈ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭਾਹੋ^੪ ॥੧੧੩॥

(ਭਾਹੋ—ਇਸ ਪਦ ਦਾ ‘ਭਾ ਹੋ’ ਪਦ-ਛੇਦ ਅਭੁੱਧ ਹੈ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਦੇਸੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭੇਸੈ^੫ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਕਾਲੈ^੬ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਪਾਲੈ^੭ ॥੧੧੪॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਹੰਤਾ^੮ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਰੰਤਾ^੯ ॥

੧. ਭਵਨਾਂ (ਲੋਕਾਂ) ਵਿਚ। ੨. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩. ਤੇਜ਼-ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ। ੪. ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਭਵਨਾਂ (ਲੋਆਂ) ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈਂ ॥੧੧੧॥

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈਂ।

(ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੨॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ (ਦਾਤਾਂ) ਦੇਣਹਾਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ (ਆਪਣੀ ਦਿੱਤੀ ਅਮਾਨਤ-ਦਾਤਿ ਵਾਪਸ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ (ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੩॥

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈਂ।

(ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ (ਰਖਿਆ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੪॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ (ਕਲਿਆਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ੴ. ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲਾ। ੬. ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੭. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ (ਰਖਿਆ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੮. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੯. ਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭੇਖੀ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਪੇਖੀ^੧ ॥੧੧੪॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਕਾਜੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਰਾਜੈ^੨ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਸੋਖੈ^੩ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਪੋਖੈ^੪ ॥੧੧੯॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਝਾਣੈ^੫ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਾਣੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਦੇਸੈ ॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਭੇਸੈ^੬ ॥੧੧੧॥

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਮਾਨਿਯੈ^੭ ॥

(ਮਾਨਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਮਾਨਿਐ।)

ਸਦੇਵੰ ਪ੍ਰਧਾਨਿਯੈ^੮ ॥

(ਪ੍ਰਧਾਨਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਪ੍ਰਧਾਨਿਐ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਜਾਪਿਯੈ^੯ ॥

(ਜਾਪਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਜਾਪਿਐ।)

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰੁ ਥਾਪਿਯੈ^{੧੦} ॥੧੧੮॥

(ਥਾਪਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਥਾਪਿਐ।)

੧. ਵੇਖਣ (ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ। ੨. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩. ਸੁਕਾਉਣ (ਲੈਅ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ। ੫. ਝਾਣ-ਕਲਾ, ਗੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੬. ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲਾ।

(ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਭੇਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ (ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੪॥

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਕਾਰਜ-ਕਰਤਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਊਣ (ਲੈਅ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੧੬॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਣ-ਕਲਾ (ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ-ਕਲਾ (ਜੀਵਨ-ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈਂ।

(ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈਂ ॥੧੧੭॥

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਿਰਮੌਰ (ਮੁਖੀਆ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਜਪਣ-ਜੋਗ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਲਈ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਇਸਥਿਤ ਕਰਨ-ਜੋਗ ਹੈਂ ॥੧੧੮॥

੧. ਮਾਨਨੀਕ। ੨. ਸਿਰਮੌਰ। ੩. ਜਪਣ-ਜੋਗ। ੧੦. ਇਸਥਿਤ (ਬਿਗਾਜਮਾਨ) ਕਰਨ-ਜੋਗ।

ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਭਾਨੈ^੧ ॥
 ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਮਾਨੈ^੨ ॥
 ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰੈ^੩ ॥
 ਕਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰੈ^੪ ॥ ੧੧੯ ॥
 ਕਿ ਸਰਬੰ ਕਲੀਮੈ^੫ ॥
 ਕਿ ਪਰਮੰ ਛਗੀਮੈ^੬ ॥
 ਕਿ ਆਕਲ ਅਲਾਮੈ^੭ ॥
 ਕਿ ਸਾਹਿਬ^੮ ਕਲਾਮੈ^੯ ॥ ੧੨੦ ॥
 ਕਿ ਹੁਸਨਲਾਤ^{੧੦} ਵਜੂ^{੧੧} ਹੈਂ ॥
 ਤਮਾਮੁਲ ਰੁਜੂ^{੧੦} ਹੈਂ ॥
 ਹਮੇਸ਼ੁਲ ਸਲਾਮੈ^{੧੨} ॥
 ਸਲੀਖਤ^{੧੩} ਮੁਦਾਮੈ^{੧੩} ॥ ੧੨੧ ॥
 ਗਨੀਮੁਲ^{੧੪} ਸ਼ਿਕਸਤੈ^{੧੪} ॥
 ਗਰੀਬਲ ਪਰਸਤੈ^{੧੬} ॥

(ਸ਼ਿਕਸਤੈ, ਪਰਸਤੈ—‘ਸ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੱਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਬਿਲਦੁਲ^{੧੭} ਮਕਾਨੈ^{੧੮} ॥

੧. ਭਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨. ਮਾਨਨੀਕ। ੩. ਰਾਜਾ। ੪. ਕਲਾਮ ਕਰਨ (ਬੋਲਣ) ਵਾਲਾ।
 ੫. ਸੂਝਵਾਨ। ੬. ਅਕਲਮਦਿ, ਇਲਮਦਾਨ (ਵਿਦਵਾਨ)। ੭. ਮਾਲਕ, ਭਾਵ ਧਨੀ। ੮. ਸੰਦਰਤਾ
 ਦੀ। ੯. ਨੁਹਾਰ, ਸਰੂਪ। ੧੦. ਤਵੋਜੇ, ਪਿਆਨ। ੧੧. ਸਲਾਮਤ, ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ (ਦੇ ਮਨ) ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਬਾਈਂ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਮਾਨਨੀਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਚੰਦਮਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੀਤਲਤਾ ਦਾ ਸੋਮਾ) ਹੈਂ ॥੧੧੯॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਕਲਾਮ ਕਰਨ (ਬੋਲਣ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਸੂਝਵਾਨ ਹੈ।

ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਅਕਲਮੰਦ ਅਤੇ ਇਲਮਦਾਨ (ਵਿਦਵਾਨ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਲਾਮ (ਬੋਲ-ਬਾਣੀ) ਦਾ ਧਨੀ ਹੈ ॥੧੨੦॥

ਤੂੰ ਸੰਦਰਤਾ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਵਲ ਤਵੱਜੇ (ਧਿਆਨ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਲਾਮਤ (ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦੈਵੀ (ਸਦੀਵ-ਕਾਲੀ) ਸੰਤਾਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੨੧॥

ਤੂੰ (ਧਰਮ ਦੇ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਗਾਰੀਬਾਂ (ਨਿਤਾਣਿਆਂ) ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਉਚਿਚਿੰ ਉਚੇ ਟਿਕਾਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੧੩. ਸੰਤਾਨ। ੧੪. ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ। ੧੫. ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ। ੧੬. ਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
੧੭. ਨਿਵਾਜਣ ਵਾਲਾ। ੧੮. ਉਚਿਚਿੰ ਉਚਾ। ੧੯. ਟਿਕਾਣਾ।

ਜਸਮੀਨੁਲ^੯ ਜਸਮਾਨੈ^{੧੦} ॥੧੨੨॥

ਤਸੀਜ਼ੁਲ ਤਸਾਮੈ^{੧੧} ॥

ਕੁਜੁਅਲ^{੧੨} ਨਿਧਾਨੈ^{੧੩} ॥

ਹਰੀਛੁਲ^{੧੪} ਅਜੀਸੈ^{੧੫} ॥

ਰਜਾਇਕ^{੧੬} ਯਕੀਨੈ^{੧੭} ॥੧੨੩॥

ਅਨੇਕੁਲ ਤਰੰਗ ਹੈਂ ॥

ਅਭੇਦ^{੧੮} ਹੈਂ ਅਭੰਗ^{੧੯} ਹੈਂ ॥

ਅਜੀਜ਼ੁਲ^{੨੦} ਨਿਵਾਜ਼ ਹੈਂ ॥

ਗਾਨੀਮੁਲ^{੨੧} ਖਿਰਾਜ^{੨੨} ਹੈਂ ॥੧੨੪॥

ਨਿਰੁਕਤ^{੨੩} ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥

ਤ੍ਰਿਮੁਕਤਿ^{੨੪} ਬਿਭੂਤ^{੨੫} ਹੈਂ ॥ (ਤ੍ਰਿ—'ਤ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਪ੍ਰਭੁਗਤਿ^{੨੬} ਪ੍ਰਭਾ^{੨੭} ਹੈਂ ॥

ਸੁਜੁਗਤਿ^{੨੮} ਸੁਧਾ^{੨੯} ਹੈਂ ॥੧੨੫॥

ਸਦੈਵੰ^{੨੧} ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥

੧. ਪਰਤੀ। ੨. ਅਕਾਸ਼। ੩. ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ। ੪. ਤਵੱਜੇ, ਧਿਆਨ। ੫. ਪ੍ਰਸ਼ਾਨਾ। ੬. ਮਿੱਤਰ।

੭. ਵਡਾ, ਪਰਮ (ਸੌਮਣੀ)। ੮. ਰਿਜਕ ਦੋਣ ਵਾਲਾ। ੯. (ਅਭਿਦ) ਕਟੇ-ਵਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ।

੧੦. ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੧. ਧਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ। ੧੨. ਵੈਗੀਆਂ ਨੂੰ। ੧੩. ਮਸੂਲ, ਚੱਟੀ।

ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ (ਸਰਬ-ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਕਾਲੀ) ਹੈ॥੧੨੩॥

ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਮੀਜ਼ (ਵਿਵੇਕ-ਬੁੱਧੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਸਭਨਾਂ ਦੀ) ਤਵੱਜੇ (ਪਿਆਨ) ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ (ਕੇਂਦਰ) ਹੈ।

ਤੂੰ (ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ) ਪਾਮ ਮਿੱਤਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਗਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੨੪॥

ਤੂੰ ਅਨੇਕ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਿਸ਼ਾਲ) ਸਾਗਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਟੇ-ਵਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ (ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਸੂਲ (ਚੱਟੀ) ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੨੫॥

ਤੂੰ ਅਕੱਥ (ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ) ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ (ਸਤ, ਰਜ, ਤਮ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ (ਅਤੀਤ) ਬਿਤੂਤੀ (ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਜੁਕਤ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਪੂਰਤ ਹੈ॥੧੨੬॥

ਤੂੰ ਸਦੀਵੀ (ਸਰਬ-ਕਾਲੀ) ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੧੪. (ਨਿਰ+ਉਕਤ) ਕਹਿਣ ਕਥਨ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਅਕੱਥ। ੧੫. ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ।

੧੬. ਬਿਤੂਤੀ, ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ। ੧੭. ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੧੮. ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

੧੯. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨੦. ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ੨੧. ਸਦੀਵ-ਕਾਲ।

ਅਭੇਦੀ ਅਨੂਪ^੧ ਹੈਂ ॥

ਸਮਸਤੋਪਰਾਜ^੨ ਹੈਂ ॥

ਸਦਾ ਸਰਬ ਸਾਜ਼ ਹੈਂ ॥੧੨੯॥

ਸਮਸਤੁਲ^੩ ਸਲਾਮ ਹੈਂ ॥

ਸਦੈਵਲ ਅਕਾਮ^੪ ਹੈਂ ॥

ਨਿਬਾਧ^੫ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥ (ਨਿਬਾਧ—'f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਅਗਾਧ^੬ ਹੈਂ ਅਨੂਪ ਹੈਂ ॥੧੨੭॥

ਓਅੰ ਆਦਿ ਰੂਪੇ ॥

ਅਨਾਦਿ^੭ ਸਰੂਪੇ ॥

ਅਨੰਗੀ^੮ ਅਨਾਮੇ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ^{੯੦} ਤ੍ਰਿਕਾਮੇ^{੧੧} ॥੧੨੮॥ (‘f’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਤ੍ਰਿਬਰਗੀ^{੧੨} ਤ੍ਰਿਬਾਧੇ^{੧੩} ॥ (‘f’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਅਗੰਜੇ^{੧੪} ਅਗਾਧੇ ॥

ਸੁਭੰ^{੧੫} ਸਰਬ ਭਾਗੇ^{੧੬} ॥

੧. ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ। ੨. (ਸਮਸਤ+ਉਪਰਾਜ) ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩. ਸਭਨਾਂ ਦੇ। ੪. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ। ੫. ਦੁਖ ਕਲੋਸ਼ ਰਹਿਤ। ੬. ਅਬਾਗ। ੭. ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਬ੍ਰਹਮ। ੮. ਆਦਿ ਰਹਿਤ। ੯. ਅਨ-ਅੰਗੀ, ਸਰੀਰ ਰਹਿਤ।

ਤੂੰ ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ ਅਭੇਦੀ (ਅਭੇਦਤਾ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ, ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ
ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰਾਜਣ (ਪੈਦਾ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਾਰੇ ਸਾਜ (ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਪਸਾਰੇ) ਸਾਜਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੨੯॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਲਾਮ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕਰਨ ਜੋਗ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼-ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਬਾਹ ਹੈ, ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਹੈ ॥੧੨੧॥

ਤੂੰ ਆਦਲੇ (ਮੁਦਲੇ) ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਸਰੂਪ
ਵਾਲਾ (ਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਨਾਦੀ (ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ (ਅਜਲੀ—ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਹੈ।

ਤੂੰ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਵਜੂਦ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਨਾਮ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ) ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ
ਲੋਕਾਂ (ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੨੮॥

ਤੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਵਰਗਾਂ (ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ
ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈ, ਅਬਾਹ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਪੱਖੋਂ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ।

੧੦. ਤਿੰਨਾਂ (ਤਾਪਾਂ) ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੧. ਤਿੰਨਾਂ (ਲੋਕਾਂ) ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨਹਾਰ।

੧੨. ਤਿੰਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ। ੧੩. ਤਿੰਨਾਂ (ਤਾਪਾਂ) ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

੧੪. ਅਜਿੱਤ। ੧੫. ਸੁਭਾਇਮਾਨ। ੧੬. ਪੱਖੋਂ।

ਸੁ ਸਰਬਾ ਅਨੁਰਾਗੋ ॥੧੨੯॥

ਤਿਭੁਗਤ^੧ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ।)

ਅਛਿੱਜ^੨ ਹੈਂ ਅਛੂਤ^੩ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਨਰਕੰ ਪ੍ਰਣਾਸ^੪ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਿਥੀਉਲ^੫ ਪ੍ਰਵਾਸ^੬ ਹੈਂ ॥੧੩੦॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ।)

ਨਿਰੁਕਤਿ^੭ ਪ੍ਰਭਾ^੮ ਹੈਂ ॥

ਸਦੈਵੰ ਸਦਾ ਹੈਂ ॥

ਬਿਭੁਗਤਿ^੯ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਜੁਗਤਿ^{੧੦} ਅਨੂਪ^{੧੧} ਹੈਂ ॥੧੩੧॥

ਨਿਰੁਕਤਿ^{੧੨} ਸਦਾ ਹੈਂ ॥

ਬਿਭੁਗਤਿ^{੧੦} ਪ੍ਰਭਾ^੮ ਹੈਂ ॥

ਅਨਉਕਤਿ^{੧੩} ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਜੁਗਤਿ^{੧੧} ਅਨੂਪ ਹੈਂ ॥੧੩੨॥

ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ ॥

ਅਭੰਗ^{੧੪} ਹੈਂ ॥ ਅਨੰਗ^{੧੫} ਹੈਂ ॥

੧. ਪਿਆਰ। ੨. ਤਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ (ਦੋ ਜੀਵਾਂ) ਵਲੋਂ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੩. ਛਿੱਜਣ (ਖੀਣ ਹੋਣ) ਰਹਿਤ। ੪. ਅਛੋਹ, ਸਪੱਤਸ ਰਹਿਤ। ੫. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੬. ਪ੍ਰਿਥੀ (ਧਰਤੀ) ਵਿਚ।

ਤੂੰ ਸਮੁੱਚਾ ਹੀ ਪਿਆਰ-ਰੂਪ ਹੈਂ ॥੧੨੯॥

ਤੂੰ ਭ੍ਰਾਨੋਕੀ (ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਵਲੋਂ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਛਿੱਜਣ (ਖੀਣ ਹੋਣ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ, ਅਛੇਹ (ਤੈ-ਗੁਣ ਅਤੀਤ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਰਕ (ਦਾ ਵਾਸਾ) ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੩੦॥

ਤੂੰ ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ (ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਣੇ (ਭੋਗੇ) ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ) ਅਨੂਪਮ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਸੁਮੇਲ (ਇਕ-ਮਿਕਤਾ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੩੧॥

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਅਕੱਬਨੀਯ (ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਣੇ (ਭੋਗੇ) ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ) ਅਨੂਪਮ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਸੁਮੇਲ (ਇਕ-ਮਿਕਤਾ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੩੨॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੂੰ ਅਖੰਡ (ਵਿਨਾਸ-ਰਹਿਤ) ਹੈਂ। ਤੂੰ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਵਜੂਦ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

੨. ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੯. ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੧੦. ਸੋਭਾ। ੧੧. ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੋਗੇ (ਮਾਣੇ) ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੧੩. ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ। ੧੪. ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੧੫. ਅਖੰਡ। ੧੬. ਅਨ-ਅੰਗ, ਸਗੋਰ ਰਹਿਤ।

ਅਭੇਖ ਹੈਂ ॥ ਅਲੇਖ ਹੈਂ ॥ ੧੩੩ ॥

ਅਭਰਮ ਹੈਂ ॥ ਅਕਰਮ ਹੈਂ ॥

ਅਨਾਦਿ ਹੈਂ ॥ ਜੁਗਾਦਿ ਹੈਂ ॥ ੧੩੪ ॥

ਅਜੈਂ ਹੈਂ ॥ ਅਬੈਂ ਹੈਂ ॥

ਅਭੂਤ^੩ ਹੈਂ ॥ ਅਧੂਤ^੪ ਹੈਂ ॥ ੧੩੫ ॥

ਅਨਾਸ ਹੈਂ ॥ ਉਦਾਸ ਹੈਂ ॥

ਅਧੰਧ ਹੈਂ ॥ ਅਬੰਧ ਹੈਂ ॥ ੧੩੬ ॥

ਅਭਗਤ^੫ ਹੈਂ ॥ ਬਿਰਕਤ^੬ ਹੈਂ ॥

(ਬਿਰਕਤ—ਊਚਾਰਣ ‘ਬਿਰਕੁ’ ਵਾਂਗ।)

ਅਨਾਸ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈਂ ॥ ੧੩੭ ॥

ਨਿਰਿੰਤ ਹੈਂ ॥ ਸੁਨਿੰਤ^੭ ਹੈਂ ॥

ਅਲਿੱਖ ਹੈਂ ॥ ਅਦਿੱਖ ਹੈਂ ॥ ੧੩੮ ॥

ਅਲੇਖ ਹੈਂ ॥ ਅਭੇਖ ਹੈਂ ॥

ਅਢਾਹ ਹੈਂ ॥ ਅਰਾਹ^੮ ਹੈਂ ॥ ੧੩੯ ॥

ਅਸੰਭਾਂ ਹੈਂ ॥ ਅਰੰਭ^੯ ਹੈਂ ॥

ਅਨੀਲ^{੧੦} ਹੈਂ ॥ ਅਨਾਦਿ ਹੈਂ ॥ ੧੪੦ ॥

੧. ਅਜਿੱਤ। ੨. ਅ-ਬਦਲ। ੩. ਪੰਜ-ਬੂਡਕੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੪. ਅਚੱਲ। ੫. ਜੋ ਵਿਭਾਜਨ (ਵਿਭਾਗ) ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੬. ਤਿਆਰੀ, ਅਤੀਤ। ੭. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਭੇਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ (ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਿਖੇ) ਲੇਖ
ਤੋਂ ਅਲੇਖ ਹੈਂ॥੧੩੩॥

ਤੂੰ ਭਰਮ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਨਾਦੀ (ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਹੈਂ। ਤੂੰ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈਂ॥੧੩੪॥

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅ-ਬਦਲ (ਇਕ-ਰਸ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਚੱਲ ਹੈਂ॥੧੩੫॥

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ (ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ) ਨਿਰਲੇਪ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸੰਸਾਰਕ-ਧੰਧੇ (ਸ਼ਮੇਲੇ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਬੰਧਨ-ਮੁਕਤ ਹੈਂ॥੧੩੬॥

ਤੂੰ ਵਿਭਾਜਨ ਕੀਤੇ (ਵੰਡੇ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ (ਪੂਰਨ-ਸਰੂਪ) ਹੈਂ। ਤੂੰ ਪੂਰਨ
ਤਿਆਗੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਨਿਰਾ ਨੂਰ ਹੈਂ॥੧੩੭॥

ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ (ਸਭ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਿਰਥਾ) ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਦਿਸ਼ਟ ਹੈਂ॥੧੩੮॥

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ (ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਿਖੇ) ਲੇਖ ਤੋਂ ਅਲੇਖ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਭੇਖ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਡੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਥਾਹ ਹੈਂ॥੧੩੯॥

ਤੂੰ ਅਜਨਮ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਗੰਮਤਾ-ਰਹਿਤ (ਅਪਹੁੰਚ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਆਦਿ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ॥੧੪੦॥

ੴ. ਅਥਾਹ। ਏ. ਅਜਨਮ। ੧੦. ਗੰਮਤਾ-ਰਹਿਤ, ਅਪਹੁੰਚ। ੧੧. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਅਨਿੱਤ^੧ ਹੈਂ ॥ ਸੁਨਿੱਤ^੨ ਹੈਂ ॥

ਅਜਾਤ^੩ ਹੈਂ ॥ ਅਜਾਦ^੪ ਹੈਂ ॥ ੧੪੧॥

ਚਰਪਟ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਰਬੰ ਹੰਤਾ^੫ ॥ ਸਰਬੰ ਗੰਤਾ^੬ ॥

ਸਰਬੰ ਖਿਆਤਾ^੭ ॥ ਸਰਬੰ ਗਿਆਤਾ^੮ ॥ ੧੪੨॥

ਸਰਬੰ ਹਰਤਾ^੯ ॥ ਸਰਬੰ ਕਰਤਾ ॥

ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਾਣੰ^{੧੦} ॥ ਸਰਬੰ ਤ੍ਰਾਣੰ^{੧੧} ॥ ੧੪੩॥

ਸਰਬੰ ਕਰਮੰ ॥ ਸਰਬੰ ਧਰਮੰ ॥

ਸਰਬੰ ਜੁਗਤਾ^{੧੨} ॥ ਸਰਬੰ ਮੁਕਤਾ^{੧੩} ॥ ੧੪੪॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਤ੍ਰੁ—ਊਚਾਰਣ ਤੁਆ ।)

ਨਮੋਂ ਨਰਕ ਨਾਸੇ ॥

ਸਦੈਵੰ ਪ੍ਰਕਾਸੇ^{੧੪} ॥

੧. ਅ-ਨਿਤ, ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਦੇ ਬੱਧੇਜ ਤੋਂ ਪਰੋ । ੨. ਸੁ-ਨਿਤ, ਸਰਬ-ਕਾਲੀ । ੩. ਗਿਆਤ ਤੋਂ ਪਰੋ । ੪. (ਜਾਦ—ਛਾ:—ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ । ੫. ਸੰਘਾਰ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੬. ਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੭. ਪ੍ਰਗਟ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ । ੮. ਜਾਣਨਹਾਰ, ਸਰਬੱਗ ।

ਤੂੰ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਦੇ ਬੰਧੇਜ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ (ਅਕਾਲ) ਹੈ। ਤੂੰ ਸਰਬ-ਕਾਲੀ (ਸਦ-ਹੁਣ Eternal Now) ਹੈ।

ਤੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ॥੧੪੧॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ (ਕਲਿਆਣ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨਹਾਰ (ਸਰਬੱਗ) ਹੈ ॥੧੪੨॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ-ਕਲਾ (ਜੀਵਨ-ਸੱਤਾ) ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰਖਿਅਕ ਹੈ ॥੧੪੩॥

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪੈਰਕ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮੂਲ-ਧਰਮ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ (ਹਲੂਲ) ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ ॥੧੪੪॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਹੇ ਨਰਕ (ਦਾ ਵਾਸਾ) ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ (ਨਿਰਾ) ਨੂਰ ਹੀ ਨੂਰ ਹੈ।

੯. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੦. ਪ੍ਰਾਣ-ਸੱਤਾ। ੧੧. ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਹਲੂਲ। ੧੩. ਨਿਰਲੇਪ। ੧੪. ਨੂਰ।

ਅਨੰਗੀ^੧ ਸਰੂਪੇ ॥

ਅਭੰਗੀ^੨ ਬਿਕੂਤੇ^੩ ॥੧੪੫॥

ਪ੍ਰਮਾਬੰ ਪ੍ਰਮਾਬੇ^੪ ॥

ਸਦਾ ਸਰਬ ਸਾਥੇ ॥

ਅਗਾਧੇ^੫ ਸਰੂਪੇ ॥

ਨਿਬਾਧੇ^੬ ਬਿਕੂਤੇ^੭ ॥੧੪੬॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਅਨੰਗੀ^੮ ਅਨਾਮੇ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ^੯ ਤ੍ਰਿਕਾਮੇ^{੧੦} ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਨਿਭੰਗੀ^{੧੧} ਸਰੂਪੇ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਸਰਬੰਗੀ^{੧੨} ਅਨੂਪੇ ॥੧੪੭॥

ਨ ਪੜੈ ਨ ਪੁੱਛੈ ॥

ਨ ਸੱਡੈ^{੧੩} ਨ ਮਿਡੈ ॥

ਨ ਤਾਤੈ^{੧੪} ਨ ਮਾਤੈ ॥

ਨ ਜਾਤੇ ਨ ਪਾਤੈ^{੧੫} ॥੧੪੮॥

ਨਿਸਾਰੰ^{੧੬} ਸਰੀਕ ਹੈਂ ॥ ('f' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਰ' ਨਾਲ।)

੧. ਅਨ-ਅੰਗ, ਸਰੀਰ ਰਹਿਤ | ੨. ਅਖੰਡ | ੩. ਬਿਕੂਤੀ, (ਦੈਵੀ-) ਸੰਪਦਾ | ੪. ਡਲੀ-ਪ੍ਰਕ ਮਥਣ (ਦਲ ਮਲ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ। ੫. ਅਥਾਹ। ੬. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। ੭. ਸੰਪਦਾ, ਐਸਵਰਜ। ੮. ਅਨ-ਅੰਗ, ਸਰੀਰ ਰਹਿਤ। ੯. ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਵਜੂਦ-ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ (ਦੈਵੀ-) ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੪੫॥

ਤੂੰ ਜੋਰਾਵਰਾਂ (ਸ਼ਕਤੀਵਾਨਾਂ) ਸਿਰ ਜੋਰਾਵਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਬ ਨਿਬਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਬਾਹ ਸਰੂਪ (ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ) ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਐਸ਼ਵਰਜ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੪੬॥

ਤੂੰ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਵਜੂਦ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ (ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਨਾਮ-ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਤਿੰਨਾ ਤਾਪਾਂ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ) ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ (ਸਤਿ) ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਤੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ (ਬੇ-ਮਿਸਾਲ) ਹੈ ॥੧੪੭॥

ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ, ਪੇਤਰਾ ਨਹੀਂ।

ਨਾ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਵੈਗੀ ਹੈ, ਨਾ ਮਿੱਤਰ।

ਨਾ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਾਤਾ।

ਨਾ ਤੇਗੀ ਕੋਈ ਜਾਤਿ ਹੈ, ਨਾ ਗੋਤ (ਕੁਲ) ॥੧੪੮॥

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਕ-ਸੰਬੰਧੀ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਹੈ।

੧੦. ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੧. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ।

੧੨. ਸਰਬ-ਅੰਗੀ, ਹਰ ਪੱਖੋਂ। ੧੩. ਸਤਤ੍ਰ, ਵੈਗੀ। ੧੪. ਪਿਤਾ। ੧੫. ਗੋਤ, ਮਾਨਦਾਨ।

੧੬. ਕਿਸੇ ਸਾਕ-ਸੰਬੰਧੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਅਮਿਤੋ^੧ ਅਮੀਕ^੨ ਹੈਂ ॥

(ਅਮਿਤੋ—ਊਚਾਰਣ ਅ-ਮਿਤੋ।)

ਸਦੈਵੰ ਪ੍ਰਭਾਵ^੩ ਹੈਂ ॥

ਅਜੈ^੪ ਹੈਂ ਅਜਾ ਹੈਂ ॥੧੪੯॥ (ਅਜਾ—ਊਚਾਰਣ ਅ-ਜਾ।)

ਭਗਵਤੀ ਛੰਦ ॥

ਤੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਤੁ—ਊਚਾਰਣ ਤੁਆ।)

ਕਿ ਜਾਹਰ^੫ ਜ਼ਹੁਰ^੬ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ^੭ ਹੈਂ ॥

ਹਮੇਸ਼ੁਲ^੮ ਸਲਾਮ^੯ ਹੈਂ ॥ (ਹਮੇਸ਼ੁਲ—‘ਸ’ ਊਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਸਮਸਤੁਲ^{੧੦} ਕਲਾਮ^{੧੧} ਹੈਂ ॥੧੫੦॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ^{੧੨} ਦਿਮਾਗਾ^{੧੩} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ^{੧੪} ਚਰਾਗਾ^{੧੫} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਕਾਮਲ^{੧੬} ਕਰੀਮ^{੧੭} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਰਾਜਕ^{੧੮} ਰਹੀਮ^{੧੯} ਹੈਂ ॥੧੫੧॥

ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹਿੰਦ^{੨੦} ਹੈਂ ॥

੧. ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੨. ਛੁੱਘਾ, ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ। ੩. ਸੋਭਾ। ੪. ਅਜਿੱਤ। ੫. ਪ੍ਰਤੱਖ। ੬. ਪ੍ਰਵਾਸ ਵਾਲਾ। ੭. ਹਮੇਸ਼ਾ, ਸਦਾ। ੮. ਸਲਾਮਤ, ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ। ੯. ਸਭਨਾਂ ਦੀ। ੧੦. ਵਾਕ-ਸੱਤਾ, ਬੋਲ-ਸ਼ਕਤੀ। ੧੧. ਮਾਲਕ, ਭਾਵ ਧਨੀ। ੧੨. ਅਕਲ, ਸਿਆਣਪ। ੧੩. ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਤੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈਂ, ਅਜਨਮ ਹੈਂ ॥੧੪੯॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।
ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਤੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਹਰ ਥਾਵੇਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ) ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ (ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਵਾਕ-ਸੱਤਾ (ਬੋਲਣ-ਸ਼ਕਤੀ) ਹੈਂ ॥੧੫੦॥

ਤੂੰ ਅਕਲ (ਸਿਆਣਪ) ਦਾ ਧਨੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਰਮ ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਜੀਵਾਂ ਦੀ) ਰੋਜ਼ੀ ਅਪੜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੫੧॥

ਤੂੰ (ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ) ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

੧੪. ਸਰਜ। ੧੫. ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ, ਪਰਮ। ੧੬. ਕਰਮ (ਕਿਰਪਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਿਰਪਾਲੂ।

੧੭. ਰਿਜ਼ਕ (ਰੋਜ਼ੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੮. ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੯. ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਕਿ ਰਾਜਕੈ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ॥

ਕਰੀਮੁਲ^੩ ਕਮਾਲ^੪ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨੁਲ^੫ ਜਮਾਲ^੬ ਹੈਂ ॥੧੫੨॥

ਗਾਨੀਮੁਲ^੭ ਖਿਰਾਜੁ^੮ ਹੈਂ ॥

ਗਰੀਬੁਲ ਨਿਵਾਜ਼ ਹੈਂ ॥

ਹਰੀਛੁਲ^੯ ਸਿਕੰਨੁ^{੧੦} ਹੈਂ ॥

ਹਿਰਾਸੁਲ^{੧੧} ਫਿਕੰਨ^{੧੨} ਹੈਂ ॥੧੫੩॥

ਕਲੰਕੁ^{੧੩} ਪ੍ਰਣਾਸ^{੧੪} ਹੈਂ ॥

ਸਮਸਤੁਲ^{੧੫} ਨਿਵਾਸ ਹੈਂ ॥

ਅਗੰਜੁਲ^{੧੬} ਗਾਨੀਮੁ^{੧੭} ਹੈਂ ॥

ਰਜਾਇਕ^{੧੮} ਰਹੀਮ^{੧੯} ਹੈਂ ॥੧੫੪॥

ਸਮਸਤੁਲ^{੨੦} ਜੁਬਾਂ^{੨੧} ਹੈਂ ॥ (ਜੁਬਾਂ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਲਮਕਾਅ ਸਹਿਤ।)

ਕਿਸਾਹਿਬ^{੨੨} ਕਿਰਾਂ^{੨੩} ਹੈਂ ॥ (ਕਿਰਾਂ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਲਮਕਾਅ ਸਹਿਤ।)

ਕਿ ਨਰਕੁ ਪ੍ਰਣਾਸ^{੨੪} ਹੈਂ ॥

੧. ਰਿਜਕ (ਰੋਜ਼ੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨. ਰਿਹਾਈ (ਖਲਾਸੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੩. ਕਰਮ (ਕਿਰਪਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. ਹਦ ਦਰਜੇ ਦਾ। ੫. ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ। ੬. ਕੈਮਲ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸੁਹੱਪਣ। ੭. ਵੈਗੀਆਂ। ੮. ਮਸੂਲ, ਚੱਟੀ। ੯. (ਸਿਰ ਤੋੜਨ) ਫਿਹਣ ਵਾਲਾ। ੧੦. ਡਰ-ਭਉ ਨੂੰ।

ਤੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ (ਆਵਾ-ਗਉਣ ਤੋਂ) ਰਿਹਾਈ (ਖਲਾਸੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਮਾਲ ਦਾ (ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦਾ) ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸੁਹੱਪਣ (ਨੂਰੀ-ਛਬ) ਭਾਵ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈਂ ॥੧੫੨॥

ਤੂੰ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਸੂਲ (ਚੱਟੀ) ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢੰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਗਾਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ (ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ (ਸਿਰ) ਫਿਹਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ) ਡਰ-ਭਉ ਨੂੰ ਪਰੇ ਸੁਟਣ (ਦੂਰ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੫੩॥

ਤੂੰ ਦਾਗਾ-ਦੋਸ਼ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਜਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੫੪॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ (ਵਾਕ-ਸੱਤਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ (ਅੰਤਲੀ ਹੱਦ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਰਕ (ਦਾ ਵਾਸਾ) ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

੧੧. ਪਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਦਾਗਾ-ਦੋਸ਼। ੧੩. ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ। ੧੪. ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ। ੧੫. ਨਾ ਜਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੧੬. ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੧੭. ਰਹਿਮ (ਤਰਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੮. ਸਭਨਾਂ ਦੀ। ੧੯. ਜ਼ਬਾਨ, ਜੀਭ, ਵਾਕ-ਸੱਤਾ। ੨੦. ਸੁਆਮੀ। ੨੧. ਇੰਤਰਾ, ਸਿਖਰ, ਸੀਮਾ। ੨੨. ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ।

ਬਹਿਸਤੁਲ^੧ ਨਿਵਾਸ ਹੈਂ ॥੧੫੫॥

(ਬਹਿਸਤੁਲ—ਉਚਾਰਣ ਬਹਿਸਤੁਲ।)

ਕਿ ਸਰਬੁਲ^੨ ਰਵੰਨੇ^੩ ਹੈਂ ॥

ਹਮੇਸੁਲ^੪ ਰਵੰਨੇ^੫ ਹੈਂ ॥ (ਹਮੇਸੁਲ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਤਮਾਮੁਲ^੬ ਤਮੀਜ਼^੭ ਹੈਂ ॥

ਸਮਸਤੁਲ^੮ ਅਜੀਜ਼^੯ ਹੈਂ ॥੧੫੬॥

ਪਰੰ ਪਰਮ ਈਸਾ^{੧੦} ਹੈਂ ॥

ਸਮਸਤੁਲ ਅਦੀਸ^{੧੧} ਹੈਂ ॥

ਅਦੇਸੁਲ^{੧੨} ਅਭੇਖ ਹੈਂ ॥

ਹਮੇਸੁਲ ਅਭੇਖ ਹੈਂ ॥੧੫੭॥ (ਹਮੇਸੁਲ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਜਮੀਨੁਲ^{੧੩} ਜਮਾ^{੧੪} ਹੈਂ ॥ (ਜਮਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਲਮਕਾਅ ਸਹਿਤ।)

ਅਮੀਕੁਲ^{੧੫} ਇਮਾ^{੧੬} ਹੈਂ ॥ (ਇਮਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਲਮਕਾਅ ਸਹਿਤ।)

ਕਰੀਮੁਲ^{੧੭} ਕਮਾਲ^{੧੮} ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਜੁਰਅਤਿ^{੧੯} ਜਮਾਲ^{੨੦} ਹੈਂ ॥੧੫੮॥

ਕਿ ਅਚਲੰ^{੨੧} ਪ੍ਰਕਾਸ^{੨੨} ਹੈਂ ॥

(ਅਚਲੰ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਚਲੰ।)

੧. ਬਹਿਸਤ, ਸੁਰਗ। ੨. ਸਭਨੀ ਥਾਈਂ। ੩. ਪਹੁੰਚ ਰਖਣ ਵਾਲਾ। ੪. ਸਦਾ ਹੀ। ੫. ਰਵਣ
 (ਜਪੇ ਅਤੇ ਮਾਣੇ ਜਾਣ) ਜੋਗ। ੬. ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ। ੭. ਬਿਥੇਕ ਬੁੱਧੀ। ੮. ਸਭਨਾਂ ਦਾ। ੯. ਪਿਆਰਾ।
 ੧੦. ਈਸਵਰ, ਮਾਲਕ। ੧੧. (ਆਦਿ+ਈਸ) ਮੁਢਲਾ ਮਾਲਕ। ੧੨. ਦੇਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ।

ਤੂੰ ਸੁਰਗ ਦਾ ਵਾਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੫੫॥

ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਗਵਨ ਕਰਨ (ਵਿਚਰਨ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਰਵਣ ਜੋਗ (ਜਪੇ ਅਤੇ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਜੋਗ) ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਤਮੀਜ਼ (ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈਂ ॥੧੫੬॥

ਤੂੰ ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡਾ ਈਸ਼ਵਰ (ਮਾਲਕ) ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਲੋਖ (ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਬਚਾਰੇ) ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ (ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ) ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੇਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ ॥੧੫੭॥

ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ (ਸਰਬ-ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਕਾਲੀ) ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਛੁੰਘਾ (ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ) ਅਤੇ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈਂ ।

ਤੂੰ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਛਬੀ (ਸੋਭਾ) ਹੈਂ ॥੧੫੮॥

ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੂਰ ਹੈਂ ।

੧੩. ਜਮੀਨ (ਪਰਤੀ) ਅਤੇ। ੧੪. ਅਕਾਸ਼। ੧੫. ਛੁੰਘਾ। ੧੬. ਰਮਜ਼, ਇਸ਼ਾਰਾ।

੧੭. ਕਿਰਪਾਲਤਾ। ੧੮. ਹਦ ਦਰਜੇ ਦਾ, ਸਿਖਰ। ੧੯. ਦਲੇਰੀ। ੨੦. ਛਬੀ, ਸੋਭਾ।

੨੧. ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨੨. ਨੂਰ।

ਕਿ ਅਮਿਤੋ^੧ ਸੁਬਾਸੁ^੨ ਹੈਂ ॥

(ਅਮਿਤੋ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਮਿਤੋ ।)

ਕਿ ਅਜਬ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਬਿਡੂਤੁ^੩ ਹੈਂ ॥੧੫੯॥

(ਅਮਿਤੋ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਮਿਤੋ ।)

ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਪਸਾ^੪ ਹੈਂ ॥

(ਅਮਿਤੋ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਮਿਤੋ, ਪਸਾ—‘ਪਸਾਅ’ ਵਾਂਗ ।)

ਕਿ ਆਤਮ ਪ੍ਰਭਾ ਹੈਂ ॥

ਕਿ ਅਚਲੀ ਅਨੰਗਾ^੫ ਹੈਂ ॥

(ਅਚਲੀ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਚਲੀ ।)

ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਅਭੁਂਗਾ^੬ ਹੈਂ ॥੧੬੦॥

(ਅਮਿਤੋ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਮਿਤੋ ।)

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਤ੍ਰੁ—ਉਚਾਰਣ ਤ੍ਰਾਅ ।)

ਮੁਨਿ^੭ ਮਨਿ^੮ ਪ੍ਰਨਾਮ ॥

ਗੁਨਿ^੯ ਗਨ^{੧੦} ਮੁਦਾਮ^{੧੧} ॥

ਅਰਿ^{੧੨} ਬਰ^{੧੩} ਅਗੰਜ^{੧੪} ॥

੧੫ਹਰਿ ਨਰ ਪ੍ਰਭੁਜ^{੧੬} ॥੧੬੧॥ (ਹਰਿ ਨਰ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ।)

੧. ਅੰਦਾਜੇ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਬੇਅੰਤ, ਬੇਹੋਦ। ੨. ਸੁਗੰਧੀ। ੩. ਬਿਡੂਤੀ, ਐਸ਼ਵਰਜ। ੪. ਪਸਾਰੇ ਵਾਲਾ।
੫. ਅਨ-ਅੰਗ, ਸਰੀਰ-ਰਹਿਤ। ੬. ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੭. ਮੁਨੀਸ਼ਰ। ੮. ਮਨ ਨਾਲ।

ਤੂੰ ਬੇ-ਹੱਦ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਸਚਰਜ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ (ਨਿਰਾ ਵਿਸਮਾਦ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਨੰਤ ਐਸ਼ਵਰਜ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੫੮॥

ਤੂੰ ਅਨੰਤ ਪਸਾਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਅਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਦਿਬ-ਸਰੂਪ) ਹੈ, ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ॥੧੫੯॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।
ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਗੁਣੀ ਜਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੈਨੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੂੰ ਵੱਡੇ ਬਲਵਾਨ ਵੈਗੀਆਂ ਤੋਂ ਜਿਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤੂੰ (ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਨੂੰ) ਪਛਾੜਨ ਵਾਲਾ ਨਰਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਹੈ॥੧੬੧॥

ੴ. ਗੁਣੀ-ਜਨ। ੧੦. ਸਮੂਹ, ਪੁੱਜ। ੧੧. ਹਮੇਸ਼ਾ, ਸਦਾ ਹੀ। ੧੨. ਵੈਗੀ। ੧੩. ਵੱਡਾ, ਬਲਵਾਨ। ੧੪. ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ। ੧੫. ਨਰਹਰਿ, ਨਰਸਿੰਘ। ੧੬. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਛਾੜਨ ਵਾਲਾ।

ਅਨਗਾਨੀ ਪ੍ਰਨਾਮ ॥

ਮੁਨਿ^੩ ਮਨਿ^੩ ਸਲਾਮ ॥

ੴ ਹਰਿ ਨਰ ਅਖੰਡ^੪ ॥ (ਨਰ ਹਰਿ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।)

ਬਰੰ ਨਰੰ ਅਮੰਡੰ ॥੧੯੨॥

ਅਨਭਵੰ ਅਨਾਸ ॥

ਮੁਨਿ^੩ ਮਨਿ^੩ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥

ਗੁਨਿ^{੧੦} ਗਨ^{੧੧} ਪ੍ਰਨਾਮ ॥

ਜਲ ਬਲ ਮੁਦਾਮ^{੧੨} ॥੧੯੩॥

ਅਨਛਿੱਜ ਅੰਗ^{੧੩} ॥

ਆਸਨ ਅਭੰਗ^{੧੪} ॥

ਊਪਮਾ ਅਪਾਰ ॥

ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਊਦਾਰ^{੧੫} ॥੧੯੪॥

ਜਲ ਬਲ ਅਮੰਡ^{੧੬} ॥

ਦਿਸ^{੧੭} ਵਿਸ^{੧੮} ਅਭੰਡ^{੧੯} ॥

ਜਲ ਬਲ ਮਹੰਤ^{੨੦} ॥

੧. ਅਨਗਿਣਤ । ੨. ਮੁਨੀਸ਼ਰ । ੩. ਮਨ ਨਾਲ । ੪. ਨਰਹਰਿ, ਨਰਸਿੰਘ । ੫. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ।
੬. ਵੱਡਾ, ਬਲਵਾਨ । ੭. ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ । ੮. ਸਿੰਗਾਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ । ੯. ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।

(ਤੈਨੂੰ) ਅਨਗਿਣਤ (ਜੀਵ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਨੀਸ਼ਰ (ਗਿਸ਼ੀ ਲੋਕ) ਤੈਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਨਰਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਉਹ ਵਡਾ ਬਲਵਾਨ ਪੁਰਖ ਹੈਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਮੁਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ॥੧੬੨॥

ਤੂੰ ਜਨਮ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮੁਨੀਸਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਗੁਣੀ-ਜਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਜਲ-ਬਲ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਹੈਂ ॥੧੬੩॥

ਤੂੰ ਨਾ ਛਿੱਜਣ (ਖੀਣ ਹੋਣ) ਵਾਲੇ (ਨੂੰਗੀ) ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਟੱਲ-ਅਡੋਲ ਸਿੰਘਾਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਾਰ-ਰਹਿਤ (ਬੇ-ਹੱਦ) ਵਡਿਆਈ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਉਦਾਰ (ਵਿਸ਼ਾਲ) ਗਾਤਿ-ਮਿਤਿ (ਲੀਲ੍ਹਾ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੬੪॥

ਤੂੰ ਜਲ ਬਲ ਵਿਚ (ਸੁਭਾਇਮਾਨ), ਕਿਸੇ ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਮੁਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ, ਕਿਸੇ ਪੱਥੋਂ ਵੀ ਭੰਡਣ-ਜੋਗ ਨਹੀਂ।

ਜਲ-ਬਲ ਵਿਚ (ਵਿਆਪਕ) ਤੂੰ ਅਤਿ-ਮਹਾਨ (ਹਸਤੀ) ਹੈਂ।

੧੦. ਗੁਣੀ-ਜਨ। ੧੧. ਸਮੂਹ, ਪੁੰਜ। ੧੨. ਹਮੇਸ਼ਾ, ਸਦਾ ਹੀ। ੧੩. ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ। ੧੪. ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਅਟੱਲ, ਅਡੋਲ। ੧੫. ਵਿਸ਼ਾਲ। ੧੬. ਬਿੱਗਾਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਬਾਜ਼। ੧੭. ਦਿਸ਼ਾ। ੧੮. ਉਪ-ਦਿਸ਼ਾ। ੧੯. ਭੰਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਤੇ। ੨੦. ਅਤਿ-ਮਹਾਨ।

ਦਿਸ ਵਿਸ ਬਿਅੰਤ ॥੧੯੫॥

ਅਨਭਵੈ ਅਨਾਸ ॥

ਅਧ੍ਯਤ ਧਰ ਪੁਰਾਸੈ ॥

ਆਜਾਨੈ ਬਾਹੁ ॥

ਏਕੈ ਸਦਾਹੁ ॥੧੯੬॥

ਓਅੰਕਾਰੁ ਆਦਿ ॥

ਕਥਨੀ ਅਨਾਦਿ ॥

ਖਲੁ ੧੦ ਖੰਡੁ ੧੧ ਖਿਆਲੁ ੧੨ ॥

੧੩ ਗੁਰ ਬਰ ਅਕਾਲ ॥੧੯੭॥

ਘਰ ਘਰਿ ਪ੍ਰਨਾਮ ॥

ਚਿਤ ਚਰਨ ਨਾਮ ॥

ਅਨਛਿੱਜ ਗਾਤੁ ॥

ਆਜਿਜੁ ੧੪ ਨ ਬਾਤ ॥੧੯੮॥

(ਆਜਿਜ—ਅਸੀਰਲਾ 'ਜ' ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ।)

ਅਨੰਤੁ ੧੬ ਗਾਤ ॥

੧. ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । ੨. ਧੀਰਜ-ਧਾਗੀ । ੩. ਉਚੇ ਆਸਣ ਵਾਲਾ, ਸਰਬੋਤਮ ਸਥਾਨ ਵਾਲਾ ।
੪. ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ । ੫. ਵਾਹਕ, ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ । ੬. ਰਮੇਸ਼ਾ (ਸਦਾ) ਹੀ । ੭. ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ
ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸ਼ਕਤੀ-ਸੰਪੰਨ ਬ੍ਰਹਮ । ੮. ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁਢ । ੯. ਅਨਾਦੀ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।

ਬੇਅੰਤ (ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ ਵਾਲਾ) ਤੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦਿਸ਼ਾਵਾਂ
ਵਿਚ (ਮੌਜੂਦ) ਹੈਂ ॥੧੬੫॥

ਤੂੰ ਜਨਮ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਧੀਰਜ-ਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਬੋਤਮ ਸਬਾਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਕ (ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਚਲਾਣ ਵਾਲਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੈਂ ॥੧੬੬॥

ਤੂੰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁੱਢ, ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸ਼ਕਤੀ-ਸੰਪਨ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਅਨਾਦੀ (ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਬਾਣੀ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੇਰਾ ਸੰਕਲਪ-ਮਾੜ੍ਹ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ॥੧੬੭॥

ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚਿਤ ਵਿਚ (ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਲਈ) ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੀ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਹਨ।

ਤੇਰਾ ਨੂੰਗੀ-ਸਰੂਪ ਛਿੱਜਣ (ਖੀਣ ਹੋਣ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ (ਪੱਖੋਂ) ਵੀ ਹੀਣਾ ਨਹੀਂ ॥੧੬੮॥

ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ (ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ) ਝੰਝਟ-ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

੧੦. ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ। ੧੧. ਨਾਸ ਕਰਨਾ। ੧੨. ਧਿਆਲ (ਸੰਕਲਪ) ਮਾੜ੍ਹ। ੧੩. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ।
੧੪. ਸਰੂਪ। ੧੫. ਆਜਿਸ਼, ਹੀਣਾ। ੧੬. ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ।

ਅਨਰੰਜ਼^੧ ਬਾਤ ॥

ਅਨਟੁਟ^੨ ਭੰਡਾਰ ॥

ਅਨਠਟ^੩ ਅਪਾਰ ॥੧੯੯॥

ਆਡੀਠ^੪ ਧਰਮ^੫ ॥ ਅਤਿ ਢੀਠ ਕਰਮ ॥

ਅਣਬੂਣ^੬ ਅਨੰਤ^੭ ॥

ਦਾਤਾ ਮਹੰਤ^੮ ॥੧੨੦॥

ਹਰਿਬੋਲਮਨਾ ਛੰਦ ॥

ਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਤ੍ਰੁ—ਊਚਾਰਣ ਤੁਆ ।)

ਕਰੁਣਾਲਯ^੯ ਹੈਂ ॥

(ਕਰੁਣਾਲਯ—ਊਚਾਰਣ ਕਰੁਣਾਲਿਆ ।)

ਅਰਿ^{੧੦} ਘਾਲਯ^{੧੧} ਹੈਂ ॥

(ਘਾਲਯ—ਊਚਾਰਣ ਘਾਲਿਆ ।)

ਖਲ^{੧੨} ਖੰਡਨ^{੧੩} ਹੈਂ ॥

ਮਹਿ^{੧੪} ਮੰਡਨ^{੧੫} ਹੈਂ ॥੧੨੧॥

ਜਗਤੇਸੂਰ ਹੈਂ ॥

ਪਰਮੇਸੂਰ ਹੈਂ ॥ (ਜਗਤੇਸੂਰ, ਪਰਮੇਸੂਰ—ਊਚਾਰਣ ਜਗਤੇਸੂਅਰ, ਪਰਮੇਸੂਅਰ ।)

੧. ਅਣ-ਦੁਆਵੀਂ । ੨. ਅਮੁਕ, ਅਖੁਟ। ੩. ਕਿਸੇ ਦਾ ਠਟਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ੪. ਅਣਡੱਠ।
੫. ਬਿਰਦ। ੬. ਵਰਣਨ ਰਹਿਤ। ੭. ਅੰਤ ਰਹਿਤ, ਬੋਅੰਤ। ੮. ਅਤਿ ਮਹਾਨ, ਝੋਮਣੀ।

ਉਗੀ ਹਰ ਗੱਲ ਅਣ-ਦੁਖਾਵੀਂ ਹੈ।

ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰੇ ਅਮੁੱਕ ਹਨ।

ਤੇਰਾ ਅਪਾਰ ਥਾਟ ਕਿਸੇ ਦਾ ਠਟਿਆ (ਸਿਰਜਿਆ) ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ॥੧੯੯॥

ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਢੀਠਤਾਈ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ (ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼) ਕਰ
ਦੇਣਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਬਿਰਦ ਹੈ।

ਤੂੰ ਵਰਣਨ-ਰਹਿਤ (ਅਕੱਥ) ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦਾਤਾਰ ਹੈਂ ॥੧੨੦॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਤੂੰ (ਕਰੁਣਾ+ਆਲਯ) ਦਇਆ ਦਾ ਘਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਵੈਰੀਆਂ (ਪਰਮ-ਦੇਖੀਆਂ) ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਸਿੰਗਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੨੧॥

ਤੂੰ (ਜਗਤ+ਈਸ਼ੁਰ) ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਮਾਲਕ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਪਰਮ+ਈਸ਼ੁਰ) ਸਿਰਮੌਰ, ਜਗਤ-ਮਾਲਕ ਹੈਂ।

੯. (ਕਰੁਣਾ+ਆਲਯ) ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਘਰ। ੧੦. ਵੈਰੀ। ੧੧. ਸੰਘਾਰ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੧੨. ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀ। ੧੩. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੪. ਧਰਤੀ। ੧੫. ਸਵਾਰਨ ਵਾਲਾ।

੧੮੬

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ (ਮੂਲ ਪਾਠ)

ਕਲਿ ਕਾਰਣ ਹੈਂ ॥

ਸਰਬ ਉਚਾਰਣ^੧ ਹੈਂ ॥੧੭੨॥

ਪਿਤ੍ਰ^੨ ਕੇ ਪ੍ਰਣ ਹੈਂ ॥

ਜਗ ਕੇ ਕੁਣ^੩ ਹੈਂ ॥

ਮਨ ਮਾਨਿਜ^੪ ਹੈਂ ॥

(ਮਾਨਿਜ—ਉਚਾਰਣ ਮਾਨਿਆ।)

ਜਗ ਜਾਨਿਜ^੫ ਹੈਂ ॥੧੭੩॥

(ਜਾਨਿਜ—ਉਚਾਰਣ ਜਾਨਿਆ।)

ਸਰਬੰ ਭਰੋ ਹੈਂ ॥

ਸਰਬੰ ਕਰੋ ਹੈਂ ॥

ਸਰਬ ਪਾਸਿਯੋ ਹੈਂ ॥

(ਪਾਸਿਯ—ਉਚਾਰਣ ਪਾਸਿਆ।)

ਸਰਬ ਨਾਸਿਯ ਹੈਂ ॥੧੭੪॥

(ਨਾਸਿਯ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਆ।)

ਕਰੁਣਾਕਰੋ ਹੈਂ ॥

ਬਿਸੁੰਭਰੋ ਹੈਂ ॥

(ਬਿਸੁੰਭਰ—ਉਚਾਰਣ ਬਿਸੁੰਭਰ।)

ਸਰਬੇਸੂਰ ਹੈਂ ॥

(ਸਰਬੇਸੂਰ—ਉਚਾਰਣ ਸਰਬੇਸੂਰ।)

੧. ਬਚਾਊਣ ਵਾਲਾ। ੨. ਧੀਰਜ। ੩. ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. ਮੰਨਣ-ਜੋਗ। ੫. ਜਾਣਨ-ਜੋਗ।

(ਅਵੈਤ-ਵਾਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ-ਕੋਣ ਤੋਂ) ਕਲ-ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ-ਕਾਰਨ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ (ਕਲ-ਕਲੇਸ਼) ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੭੨॥

ਤੂੰ ਧੀਰਜ ਦੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਕਰਤਾਰ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਮਨ ਦੇ ਮੰਨਣ-ਜੋਗ ਹੈ।

ਤੂੰ ਜਗਤ ਦੇ ਜਾਣਨ-ਜੋਗ ਹੈ॥੧੭੩॥

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ॥੧੭੪॥

ਤੂੰ ਦਇਆ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਰਬੱਤ-ਸੰਸਾਰ (ਦੇ ਜੀਵਾਂ-ਜੰਤਾਂ) ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਸਰਬ+ਈਸ਼੍ਵਰ) ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਮਾਲਕ) ਹੈ।

ੴ. ਭਰਨ, ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ। ੨. ਕਰਨਹਾਰ। ੩. ਨਿਕਟਵਰਤੀ। ੪. (ਕਰੁਣਾ+ਆਕਰ) ਤਰਸ ਦਾ ਘਰ। ੧੦. (ਬਿਸ੍ਰੇ+ਭਰ) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰ।

ਜਗਤੇਸੂਰ ਹੈਂ ॥੧੭੫॥

(ਜਗਤੇਸੂਰ—ਊਚਾਰਣ ਜਗਤੇਸੂਅਰ।)

ਬ੍ਰਹਮੰਡਸੁੱਖੈਂ ॥

ਖਲੁੰ ਖੰਡਸੁੱਖੈਂ ॥

ਪਰ ਤੇ ਪਰ ਹੈਂ ॥

ਕਰੁਣਾਕਰੁੰਹੈਂ ॥੧੭੬॥

ਅਜਪਾਂ ਜਪ ਹੈਂ ॥

(ਅਜਪਾ—ਊਚਾਰਣ ਅ-ਜਪਾ।)

ਅਬਪਾਂ ਬਪੁੰਹੈਂ ॥ (ਊਚਾਰਣ ਅ-ਬਪਾ।)

ਅਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤੁੰਹੈਂ ॥

ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤੁੰਹੈਂ ॥੧੭੭॥

ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤੁੰਹੈਂ ॥

ਕਰਣਾਕ੍ਰਿਤੁੰਹੈਂ ॥

ਅਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤੁੰਹੈਂ ॥

ਧਰਣੀ^{੧੧} ਧ੍ਰਿਤੁੰ^{੧੨} ਹੈਂ ॥੧੭੮॥

ਅਮਿਤੇਸੂਰੁੰਹੈਂ ॥

(ਅਮਿਤੇਸੂਰ—ਊਚਾਰਣ ਅਮਿਤੇਸੂਅਰ।)

੧. (ਬ੍ਰਹਮੰਡ+ਅਸ) ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਪਾਣ। ੨. ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ। ੩. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪. ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਘਰ। ੫. ਨਿਰਗਤਨ ਇਕ-ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪ। ੬. ਸਬਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣਾ। ੭. ਬਾਪਣਾ, ਬਣਤਰ। ੮. (ਅਕ੍ਰਿਤ+ਆਕ੍ਰਿਤ) ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਹੋਦ-ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ।

ਤੂੰ (ਜਗਤ+ਈਸ਼੍ਵਰ) ਕੁਲ ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਮਾਲਕ) ਹੈਂ ॥੧੭੫॥

ਤੂੰ (ਬਹੁਮੰਡ+ਅਸ) ਬਹੁਮੰਡ (ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ-ਕਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਦਾ (ਆਪਣੀ ਸੰਘਾਰ-ਸੱਤਾ ਦੁਆਰਾ) ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ (ਅਪਾਰ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਕਰੁਣਾ+ਆਕਰ) ਦਇਆ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈਂ ॥੧੭੬॥

ਤੂੰ ਨਿਰਯਤਨ ਇਕ-ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪ-ਸਰੂਪ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਸਬਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਦੀ ਬਾਪਣਾ (ਬਣਤਰ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਆਕ੍ਰਿਤਿ (ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ, ਸਰੂਪ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਿਰੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਹੈਂ ॥੧੭੭॥

ਤੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਿਰੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਤਰਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਾ ਕਾਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਆਕ੍ਰਿਤਿ (ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ, ਸਰੂਪ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਧੀਰਜ (ਸਹਾਰਾ) ਹੈਂ ॥੧੭੮॥

ਤੂੰ (ਅਮਿਤਿ+ਈਸ਼੍ਵਰ) ਅਜਿਹਾ ਜਗਤ-ਮਾਲਕ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

੯. (ਅਮਿਤ+ਆਮਿਤ) ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ । ੧੦. (ਕਰੁਣਾ+ਆਕ੍ਰਿਤ) ਤਰਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ।

੧੧. ਧਰਤੀ । ੧੨. ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਧੀਰਜ । ੧੩. (ਅਮਿਤ+ਈਸ਼੍ਵਰ) ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੋਭਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈਂ ॥

(ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ—ਉਚਾਰਣ ਪਰਮੇਸ਼ੁਅਰ ।)

ਆਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤ^੧ ਹੈਂ ॥

ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ^੨ ਹੈਂ ॥੧੭੯॥

ਅਜਥਾਕ੍ਰਿਤ^੩ ਹੈਂ ॥

ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ^੪ ਹੈਂ ॥

ਨਰ ਨਾਇਕ^੫ ਹੈਂ ॥

ਖਲ^੬ ਘਾਇਕ^੭ ਹੈਂ ॥੧੮੦॥

ਬਿਸੰਭਰ^੮ ਹੈਂ ॥ (ਬਿਸੰਭਰ—ਉਚਾਰਣ ਬਿਸੰਭਰ ।)

ਕਰੁਣਾਲਯ^੯ ਹੈਂ ॥

(ਕਰੁਣਾਲਯ—ਉਚਾਰਣ ਕਰੁਣਾਲਿਆ ।)

ਨਿਪ੍ਰੇ ਨਾਇਕ^{੧੦} ਹੈਂ ॥

ਸਰਬ ਪਾਇਕ^{੧੧} ਹੈਂ ॥੧੮੧॥

ਭਵ^{੧੨} ਭੰਜਨ^{੧੩} ਹੈਂ ॥

ਅਰਿ^{੧੪} ਗੰਜਨ^{੧੫} ਹੈਂ ॥

ਰਿਪੁ^{੧੬} ਤਾਪਨ^{੧੭} ਹੈਂ ॥

ਜਪੁ ਜਾਪਨ ਹੈਂ ॥੧੮੨॥

੧. (ਅਕ੍ਰਿਤ+ਆਕ੍ਰਿਤ) ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ । ੨. (ਅਮ੍ਰਿਤ+ਆਮ੍ਰਿਤ) ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ । ੩. (ਅਜਥਾ+ਆਕ੍ਰਿਤ) ਵਿਸਭਾਦੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ । ੪. ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ।

ਤੂੰ (ਪਰਮ+ਈਸ਼੍ਵਰ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜਗਤ-ਮਾਲਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਆਕ੍ਰਿਤਿ (ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ, ਸਰੂਪ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਿਰੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਹੈਂ ॥੧੭੯॥

ਤੂੰ ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ (ਸਰੂਪ) ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਿਰੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਮਨੁੱਖ-ਮਾਤ੍ਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੮੦॥

ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਾਲਨਹਾਰ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦਇਆ ਦਾ ਘਰ (ਸੋਮਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ (ਰਾਜਾ) ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੧੮੧॥

ਤੂੰ ਜਨਮ (ਮਰਨ ਦਾ ਗੋੜਾ) ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ (ਧਰਮ ਦੇ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਤੂੰ ਜਪਣ-ਜੋਗ ਜਾਪ-ਹੈਂ ॥੧੮੨॥

ਪ. ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ । ਈ. ਨਾਸਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੨. (ਬਿਸ੍ਰੇ+ਭਰ) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰ । ੮. ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਘਰ । ੯. ਰਾਜੇ । ੧੦. (ਸੇ: ਪਾ—ਰਖਿਆ) ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੧੧. ਜਨਮ-ਮਰਨ । ੧੨. ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ । ੧੩. ਵੈਰੀ । ੧੪. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੧੫. ਵੈਰੀ । ੧੬. ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ।

ਅਕਲੰਕ੍ਰਿਤ^੧ ਹੈਂ ॥
 ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤ^੨ ਹੈਂ ॥
 ਕਰਤਾ ਕਰ^੩ ਹੈਂ ॥
 ਹਰਤਾ^੪ ਹਰਿ ਹੈਂ ॥ ੧੮੩ ॥
 ਪਰਮਾਤਮ ਹੈਂ ॥
 ਸਰਬਾਤਮ ਹੈਂ ॥
 ਆਤਮ^੫ ਬਸ ਹੈਂ ॥
 ਜਸ ਕੇ ਜਸ ਹੈਂ ॥ ੧੮੪ ॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ (ਪ੍ਰਯਾਤ—ਉਚਾਰਣ ਪਿਆਤ ।)
 ਨਮੋ ਸੂਰਜ ਸੂਰਜੇ, ਨਮੋ ਚੰਦ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰੇ ॥

ਨਮੋ ਰਾਜ ਰਾਜੇ, ਨਮੋ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰੇ ॥
 ਨਮੋ ਅੰਧਕਾਰੇ^੬, ਨਮੋ ਤੇਜ^੭ ਤੇਜੇ ॥
 ਨਮੋ ਬਿੰਦੁ^੮ ਬਿੰਦੇ, ਨਮੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ॥ ੧੮੫ ॥

੧. (ਅਕਲੋ+ਆਕ੍ਰਿਤ) ਕਲਾ-ਗਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ। ੨. ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ।
 ੩. ਕਰਨਹਾਰ। ੪. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੫. ਸ੍ਰਾਣੀਨ। ੬. ਘੁੱਧ ਅੰਨ੍ਤੁਰ। ੭. ਨੂਰ, ਚਾਨਣ।

ਤੂੰ ਕਲਾ-ਰਹਿਤ (ਕਲਾ, ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ) ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ [ਸਰਬ + ਆਕ੍ਰਿਤ] ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਭ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

ਤੂੰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰੀ ਹੈ॥੧੯੩॥

ਤੂੰ ਪਰਮ+ਆਤਮ (ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਮੂਲ-ਸ੍ਰੇਤ) ਹੈ।

ਸਰਬ+ਆਤਮ (ਸਭਨਾਂ ਵਿਚਲੀ ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ) ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸ੍ਰੈ-ਅਪੀਨ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਖੱਸ ਵਿਚ) ਹੈ।

ਤੂੰ ਕੀਰਤੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ (ਮਹਾਨ ਕੀਰਤੀ ਵਾਲਾ) ਹੈ॥੧੯੪॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਹੇ ਸੁਰਜਾਂ ਦੇ ਸੁਰਜ ! (ਭਾਵ, ਅਨੰਤ ਸੁਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸੱਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ)

ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ! ਹੇ ਚੰਦਾਂ ਦੇ ਚੰਦ ! (ਭਾਵ, ਅਨੰਤ ਚੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਤਲਤਾ,
ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਜੋਤਿ-ਸਤਾ) ਦੇਣ ਵਾਲੇ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ! ਹੇ ਰਾਜਿਆਂ
ਦੇ ਰਾਜੇ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਘੁੱਧ ਅਨੁਨੇਤੇ (ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਕ) ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ! ਹੇ ਨੂਰ ਦੇ ਨੂਰ ! (ਨੂਰ ਦੇ ਮੂਲ-ਸ੍ਰੇਤ)
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !

ਹੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ (ਘਣੇ ਫੈਲਾਅ ਵਾਲੇ) ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ! ਹੇ ਬੀਜਾਂ
ਦੇ ਬੀਜ ! (ਭਾਵ, ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਮੌਲਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਤੈਨੂੰ
ਨਮਸਕਾਰ॥੧੯੫॥

ੴ. ਵਿਸਥਾਰ, ਫੈਲਾਅ।

ਨਮੋ ਰਾਜਸੰ ਤਾਮਸੰ, ਸਾਤ ਰੂਪੇ ॥

(ਸਾਤ—ਇਸ ਪਦ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਸਾਂਤ’ ਅਥਵਾ ਹੈ।)

ਨਮੋ ਪਰਮੰ ਤੱਤੰ, ਅਤੱਤੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੇ, ਨਮੋ ਗਿਆਨ ਗਿਆਨੇ ॥

ਨਮੋ ਮੰਤ੍ਰੋ ਮੰਤ੍ਰੇ, ਨਮੋ ਧਿਆਨ ਧਿਆਨੇ ॥੧੮੬॥

ਨਮੋ ਸੁਧ ਸੁਧੇ, ਨਮੋ ਗਿਆਨ ਗਿਆਨੇ ॥

ਨਮੋ ਭੋਜ੍ਞ ਭੋਜੇ, ਨਮੋ ਪਾਨ੍ਛ ਪਾਨੇ ॥

ਨਮੋ ਕਲਹੁ ਕਰਤਾ, ਨਮੋ ਸਾਂਤ ਰੂਪੇ ॥

(ਸਾਂਤ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਣੀ।)

ਨਮੋ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਅਨਾਦੰ ਬਿਭੂਤੇ ॥੧੮੭॥

ਕਲੰਕਾਰ^{੧੦} ਰੂਪੇ, ਅਲੰਕਾਰ^{੧੧} ਅਲੰਕੇ^{੧੨} ॥

ਨਮੋ ਆਸ^{੧੩} ਆਸੇ, ਨਮੋ ਬਾਂਕ^{੧੪} ਬੈਕੇ ॥

ਅਭੰਗੀ^{੧੫} ਸਰੂਪੇ, ਅਨੰਗੀ^{੧੬} ਅਨਾਮੇ ॥

੧. ਰਾਜਸ-ਤਾਮਸ-ਸਾਤਕ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ। ੨. ਸ੍ਰੋਸਟ। ੩. ਮਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਅਭੀਤ।

੪. ਗਸਨਾ, ਕੰਠ ਜਾਂ ਹਿਰਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪ। ੫. ਭੋਜਨ। ੬. ਪੀਣ-ਜੋਗ ਪਦਾਰਥ। ੭. ਕਲੇਸ਼। ੮. ਆਦਿ-ਰਹਿਤ। ੯. ਸੰਪਦ। ੧੦. (ਕਲੰਕ+ਆਕਾਰ) ਕਲੰਕੀ ਸਰੂਪ

ਹੇ ਰਜੇ, ਤਮੇ, ਸਤੇ (ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ) ਰੂਪ ਵਾਲੇ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੱਤ (ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ ਮਾਦੀ-ਤੱਤਾਂ
ਤੋਂ ਅਤੀਤ (ਬੇਮੁਖਾਜ਼) ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਜੇਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਭਗਤ-) ਜੋਗ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਬ੍ਰਹਮ-) ਗਿਆਨ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਮਹਾ-ਮੰਤ੍ਰ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਧਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ (ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ) ਧਿਆਨ !
ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੯੬॥

ਹੇ ਜੁਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਧਰਮ-) ਜੁਧ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਬ੍ਰਹਮ-) ਗਿਆਨ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਭੇਜਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਦਰਸ਼ਕ (ਆਤਮਿਕ) ਭੇਜਨ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਪੀਣ-
ਜੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਦਰਸ਼ਕ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਰਸ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

(ਅਦੈਤਵਾਦ ਦੇ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ) ਹੇ ਕਲ-ਕਲੇਸ਼ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ
ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਇੰਦ੍ਰਾਂ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ (ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ) ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਅਨਾਦੀ
(ਆਦਿ-ਰਹਿਤ) ਸੰਪਦਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੯੭॥

(ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿਧਰੇ ਕਲੰਕੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ) ਕਲੰਕੀ ਸਰੂਪ
ਵਾਲੇ ! (ਕਿਧਰੇ ਦੈਵੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ) ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ
ਭੁਸ਼ਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ।

ਹੇ ਭਸਮਾ-ਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਭਸਮਾ-ਧਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ । ਹੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ
ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰਾਵਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ।

ਵਾਲੇ । ੧੧. ਗਹਿਣੇ । ੧੨. ਬਿੰਗਾਰੇ ਹੋਏ । ੧੩. (ਸੰ.) ਭਸਮ, ਭਸਮ ਪਾਰਨ ਵਾਲੇ । ੧੪. ਬਾਂਕਾ,
ਸੁੰਦਰ । ੧੫. ਨਾਸ ਰਹਿਤ । ੧੬. ਅਨ-ਅੰਗੀ, ਵਜੂਦ ਰਹਿਤ ।

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ^੧ ਤ੍ਰਿਕਾਲੇ^੨, ਅਨੰਗੀ^੩ ਅਕਾਮੇ^੪ ॥੧੮੮॥

(ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ, ਤ੍ਰਿਕਾਲੇ—‘f’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਏਕ ਅਛਰੀ ਛੰਦ ॥

ਅਜੈ ॥ ਅਲੈ^੫ ॥ ਅਭੈ^੬ ॥ ਅਬੈ^੭ ॥੧੮੯॥

ਅਭੂ^੮ ॥ ਅਜੂ^੯ ॥ ਅਨਾਸ ॥ ਅਕਾਸ^{੧੦} ॥੧੯੦॥

ਅਗੰਜ^{੧੧} ॥ ਅਭੰਜ^{੧੨} ॥ ਅਲੱਖ^{੧੩} ॥ ਅਭੱਖ^{੧੪} ॥੧੯੧॥

ਅਕਾਲ ॥ ਦਿਆਲ ॥ ਅਲੇਖ ॥ ਅਭੇਖ ॥੧੯੨॥

ਅਨਾਮ ॥ ਅਕਾਮ^{੧੫} ॥ ਅਗਾਹ^{੧੬} ॥ ਅਚਾਹ^{੧੭} ॥੧੯੩॥

ਅਨਾਬੇ^{੧੮} ॥ ਪ੍ਰਮਾਬੇ^{੧੯} ॥ ਅਜੋਨੀ ॥ ਆਮੋਨੀ ॥੧੯੪॥

ਨ ਰਾਗੇ ॥ ਨ ਰੰਗੇ ॥ ਨ ਰੂਪੇ ॥ ਨ ਰੇਖੇ^{੨੧} ॥੧੯੫॥

ਅਕਰਮੰ ॥ ਅਭਰਮੰ ॥ ਅਗੰਜੇ^{੧੯} ॥ ਅਲੇਖੇ ॥੧੯੬॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ (ਪ੍ਰਯਾਤ—ਉਚਾਰਣ ਪ੍ਰਿਆਤ।)

ਨਮਸਤੁਲ^{੨੨} ਪ੍ਰਣਾਮੇ, ਸਮਸਤੁਲ^{੨੩} ਪ੍ਰਣਾਸੇ^{੨੪} ॥

੧. ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੨. ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ। ੩. ਅਨ-ਅੰਗੀ, ਵਜੂਦ ਰਹਿਤ। ੪. ਕਾਮਨਾ ਤੌਂ ਰਹਿਤ। ੫. ਲਯਤਾ (ਵਿਨਾਸ਼) ਤੌਂ ਰਹਿਤ। ੬. ਡਰ-ਭਉ ਰਹਿਤ। ੭. ਅ-ਬਦਲ। ੮. ਮਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਤੌਂ ਅਤੀਤ। ੯. ਅਜਨਮ। ੧੦. ਅਕਾਸ ਵਾਂਗ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ। ੧੧. ਅਜਿੱਤ। ੧੨. ਅਟੁੱਟ। ੧੩. ਸਮਝ ਸੂਝ ਤੌਂ ਪਰੇ। ੧੪. ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਤੌਂ ਮੁਕਤ।

ਹੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਪਾਂ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ) ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ
ਕਾਲਾਂ (ਭੂਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਤ) ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ, ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ
ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ) ॥੧੯੮॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈਂ, ਲਯਤਾ (ਵਿਨਾਸ਼) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ, ਨਿਰਭਉ ਹੈਂ, ਅ-ਬਦਲ
(ਇਕ-ਰਸ) ਹੈਂ ॥੧੯੯॥

ਤੂੰ ਮਾਦੀ-ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈਂ, ਅਜਨਮ ਹੈਂ, ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਵਿਆਪਕ
ਬ੍ਰਹਮ ਹੈਂ ॥੧੯੩॥

ਤੂੰ ਅਜਿੱਤ ਹੈਂ, ਟੁੱਟਣ-ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਸਮਝ-ਸੁਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ, (ਕਾਲ
ਦੇ) ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੧੯੧॥

ਤੂੰ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਦਿਆਲੂ ਹੈਂ, ਮੱਥੇ ਦੀ ਕਰਮ-ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਭੇਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ ॥੧੯੨॥

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਅਥਾਹ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਢਾਏ
(ਡੇਰੋ) ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੧੯੩॥

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਰਬ-ਨਾਸ਼ਕ ਹੈਂ, ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੌਨ-ਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ॥੧੯੪॥

ਤੈਨੂੰ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦਾ, ਤੇਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ
ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿਹਨ-ਚੱਕ੍ਰ ਹੈ ॥੧੯੫॥

ਤੂੰ ਕਰਮ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ
ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੱਥੇ ਦੀ ਕਰਮ-ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ॥੧੯੬॥

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ, ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੧੫. ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ। ੧੬. ਅਥਾਹ। ੧੭. ਡੇਰੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੮. ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ
ਬੇਮੁਖਾਜ਼। ੧੯. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਥਣ (ਨਾਸ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ। ੨੦. ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ।
੨੧. ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ। ੨੨. ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗ। ੨੩. ਸਭਨਾਂ ਦਾ। ੨੪. ਨਾਸ (ਸੰਘਾਰ)
ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਰੰਜੁਲ^੧ ਅਨਾਮੇ^੨, ਸਮਸਤੁਲ ਨਿਵਾਸੇ ॥

ਨਿਕਾਮੰ ਬਿਭੂਤੇ^੩, ਸਮਸਤੁਲ ਸਰੂਪੇ ॥

ਕੁਕਰਮੰ^੪ ਪ੍ਰਣਾਸੀ^੫, ਸੁਧਰਮੰ ਬਿਭੂਤੇ^੬ ॥੧੯੭॥

ਸਦਾ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦਾ^੭, ਸੱਤ੍ਰੰ^੮ ਪ੍ਰਣਾਸੀ^੯ ॥

ਕਰੀਮੁਲ^{੧੦} ਕੁਨਿੰਦਾ^{੧੧}, ਸਮਸਤੁਲ^{੧੦} ਨਿਵਾਸੀ ॥

ਅਜਾਇਬ^{੧੨} ਬਿਭੂਤੇ, ਰਾਜਾਇਬ^{੧੩} ਗਨੀਮੇ^{੧੪} ॥

ਹਰੀਅੰ^{੧੫} ਕਰੀਅੰ^{੧੬}, ਕਰੀਮੁਲ^{੧੬} ਰਹੀਮੇ^{੧੭} ॥੧੯੮॥

^{੧੮}ਚੱਤ੍ਰੰ ਚੱਕ੍ਰੰ ਵਰਤੀ, ਚੱਤ੍ਰੰ ਚੱਕ੍ਰੰ ਭੁਗਤੇ^{੧੮} ॥

ਸੁਯੰਭਵ^{੧੯}, ਸੁਭੰ^{੨੧}, ਸਰਬਦਾ^{੨੨} ਸਰਬ ਜੁਗਤੇ^{੨੩} ॥

(ਸੁਯੰਭਵ—ਉਚਾਰਣ ਸੁਅੰਭਵ।)

ਦੁਕਾਲੰ^{੨੪} ਪ੍ਰਣਾਸੀ^੫, ਦਿਆਲੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗੇ, ਅਭੰਗੀ^{੨੫} ਬਿਭੂਤੇ^{੨੬} ॥੧੯੯॥

੧. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। ੨. (ਅਨ+ਆਮੇ) ਰੋਗ-ਰਹਿਤ। ੩. ਸੰਪਦਾ। ੪. ਮੰਦ-ਕਰਮਾਂ ਦਾ। ੫. ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੬. ਸਤ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ(ਸਤ—ਸਦਾ-ਖਿਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਚਿਤ—ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੈਤ, ਅਨੰਦ—ਅਨੰਦ-ਮਜ਼ਾ)। ੭. ਵੈਰੀ। ੮. ਕਿਰਪਾਲੂ ਜਨਾਂ ਦਾ। ੯. ਕਰਨਹਾਰ, ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੦. ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ। ੧੧. ਅਜਿਥ, ਅਲੋਕਿਕ। ੧੨. ਰਾਜਾਇਬ, ਰਾਜ਼ਬ, ਕਹਿਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੧੩. ਵੈਰੀ।

ਜੇ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਰੋਗ-ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਜੇ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੈਵੀ ਸੰਪਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ
ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੰਦ-ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੇਸ਼ਟ ਧਰਮ ਦੀ ਦੈਵੀ-ਸੰਪਦਾ
ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੯੫॥

ਜੇ ਸਦਾ ਸਤ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸਤਹੁਆਂ (ਧਰਮ-ਦੇਖੀਆਂ) ਦਾ ਨਾਸ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਿਰਪਾਲੁੜ-ਜਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਲੋਕਿਕ ਦੈਵੀ-ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵੈਰੀਆਂ (ਧਰਮ-ਦੇਖੀਆਂ) ਉਤੇ ਗੁਜ਼ਬ
(ਕਹਿਰ) ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਆਪ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਰਪਾਲੁੜ ਅਤੇ
ਰਹਿਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੯੬॥

ਜੇ ਚਹੁਆਂ ਚਕਾਂ (ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਚਹੁਆਂ ਕੁੰਟਾਂ ਦੇ
ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਹਲੂਲ
(ਵਿਆਪਕ) ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਸੰਕਟ-ਕਾਲ (ਜਨਮ, ਮਰਨ) ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦਿਆਲੂ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੈ, ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ
ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੧੯੭॥

੧੪. ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੫. ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੬. ਕਿਰਪਾਲੁੜ ਅਤੇ। ੧੭. ਰਹਿਮ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ। ੧੮. ਚਾਰੇ ਚੱਕ। ੧੯. ਭੋਗਣ (ਅਨੰਦ) ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੨੦. ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ
ਦੀ ਹੋਂਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ। ੨੧. ਸੁਭਾਇਮਾਨ, ਸੋਭ ਰਿਹਾ। ੨੨. ਸਦਾ ਹੀ। ੨੩. ਮਿਲਿਆ
(ਵਿਆਪਕ) ਹੋਇਆ। ੨੪. ਸੰਕਟ ਕਾਲ। ੨੫. ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। ੨੬. ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ।

੧੭ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(੧—ਉਚਾਰਣ ਇਕ, ਓ—ਉਚਾਰਣ ਇਅੰਕਾਰ।)

ਤੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਖੇ

(ਤੁ—ਉਚਾਰਣ ਤੁਆ, ਸਵੱਖੇ—ਉਚਾਰਣ ਸਵੱਖੀਏ।)

ਪਾ: ੧੦ ॥

(ਪਾ:—ਉਚਾਰਣ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ, ਵਿਚਕਾਰਲੇ 'ਸ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ ਸਹਿਤ,
੧੦—ਉਚਾਰਣ ਦਸਵੀਂ।)

ਸਾਵਗ^੧ ਸੁੱਧ^੨ ਸਮੂਹ^੩ ਸਿਧਾਨ^੪ ਕੇ,
ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ^੫ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥

ਸੂਰ^੬ ਸੁਰਾਰਦਨ^੭ ਸੁੱਧ^੮ ਸੁਧਾਦਿਕ^੯,
੧੦ ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥

ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਓ ਮਤੀ^{੧੧},
ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤੀ^{੧੨} ਪ੍ਰਾਨਪਤੀ^{੧੩} ਕੇ ॥

ਸ੍ਰੀ^{੧੪} ਭਗਵਾਨ ਕੀ ੧੫ ਭਗਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾ^{੧੬} ਹੂ ਤੇ,
ਏਕ ੧੭ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ੧੮ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥

(ਹੂ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ਰਤੀ—ਦੂਜੀ ਵਾਗੇ ਆਏ 'ਰਤੀ' ਪਦ ਦੇ 'ਤ' ਦੀ ਪੁਨੀ ਦਾ
ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਡ ਕਰ ਕੇ।)

੧. ਜੈਨੀ ਬੋਧੀ ਬਿਖਸੂ। ੨. ਸੁੱਚ-ਸੰਜਮ ਰਖਣ ਵਾਲੇ। ੩. ਟੋਲੇ। ੪. ਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋਗੀ।
੫. ਭੇਰੇ, ਅਸਥਾਨ। ੬. ਸੂਰਮੇ। ੭. (ਸੂਰ-ਅਰਦਨ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
੮. ਪਹਿੱਤਰ। ੯. (ਸੁਧਾ+ਆਦਿਕ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ (ਪੀਣ) ਵਾਲੇ। ੧੦. ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ।

ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ-ਸੰਪੰਨ ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਬ੍ਰਹਮ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਮਿਹਰ) ਸਦਕਾ (ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਸੰਬਵ ਹੈ)।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਸਵੱਜੇ*।

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ)।

ਮੈਂ ਜੈਨ/ਬੁਧ ਪਰਮ ਦੇ ਸੁੱਚ-ਸੰਜਮੀ ਭਿਖਸੂਆਂ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆਂ ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੇਖ
ਫਿਰਿਆ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੈਤਾਂ, ਮਹਾ-ਬਲੀ ਸੂਰਮਿਆਂ,
ਪਵਿੱਤਰ ਸੁਧਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਪਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਅਤੇ ਅਨੇਕ
ਮੱਤ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਧ-ਟੋਲੇ (ਵੀ ਵੇਖ-ਚਾਖ ਲਏ ਹਨ)।

ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ-ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਮੱਤ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ-ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵੇਖ ਪਰਖ ਲਿਆ
ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਪਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੇ ਮੱਤ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਸਰਬ ਉਪਮਾ-ਜੋਗ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ
ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਕਿਰਪਾ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਰੇ (ਮੱਤ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ
ਦੇ ਧਾਰਨੀ) ਇਕ ਰੱਤੀ ਜਿੰਨੇ ਹੌਲੇ, ਭਾਵ, ਤੁਛ ਹਨ ॥੧॥

੧੧. (ਵੱਖ ਵੱਖ) ਧਰਮ-ਮਾਰਗ। ੧੨. ਦਿਸਦਾ (ਕਰਮਨੀ ਵਾਚ)। ੧੩. ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ
(ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੧੪. ਸਰਬ ਉਪਮਾ ਜੋਗ। ੧੫. ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਤੁਫੈਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ
ਪ੍ਰਭੂ-ਕਿਰਪਾ। ੧੬. ਹੀ ਤੋਂ। ੧੭. ਪ੍ਰੀਤੀ। ੧੮. ਰੱਤੀ (ਅੱਠ ਚੰਗਲ ਦੇ ਤੇਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ
ਵੱਟਾ) ਜਿੰਨੇ ਹੌਲੇ (ਤੁਛ)। * ਸਵੱਜਾ—ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਮਾਤੇ^੧ ਮਤੰਗ^੨, ਜਰੇ^੩ ਜਰੋ^੪ ਸੰਗ,
 ਅਨੁਪ^੫ ਉਤੰਗ^੬ ਸੁਰੰਗ^੭ ਸਵਾਰੇ ॥
 ਕੋਟ^੮ ਤੁਰੰਗ^੯, ੧੦ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੁਦਤ,
 ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ^{੧੧} ਕੌ ੧੨ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥
 ੧੩ ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ^{੧੪} ਭਲੀ ਬਿਧਿ,
 ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ, ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥

ਏਤੇ ਭਏ ਤੁ ਕਹਾ ਭਏ ਭੂਪਤਿ^{੧੫},
 ਅੰਤ ਕੌ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਂਇ ਪਧਾਰੇ^{੧੬} ॥੨॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਸਭ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੇ,
 ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮਿਦੰਗ^{੧੭} ਨਰਾਰੇ ॥

(ਫਿਰੈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ਮਿਦੰਗ—ਅੰਤਕ ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ
 ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ ਹੈ।)

ਗੁੰਜਤ^{੧੮} ਗੂੜ^{੧੯} ਗਾਜਾਨ^{੨੦} ਕੇ ਸੁੰਦਰ,
 ੨੧ ਹਿੰਸਤ ਹੈਂ ੨੨ ਹਯਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥

(ਗੂੜ—‘ੜ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਹਯ-ਹਾਜ—(੧) ਉਚਾਰਣ ‘ਹਇ-ਹਾਜ’
 (੨) ਇਹ ਸਮਾਜੀ ਸਥਦ ਹੈ।)

ਭੂਤ^{੨੩} ਭਵਿੱਖ^{੨੪} ਭਵਾਨ^{੨੫} ਕੇ ਭੂਪਤ,
 ਕਉਨੁ ਗਨੈ ਨਹੀਂ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥

੧. ਮਸਤ। ੨. ਹਾਬੀ। ੩. ਜੜੇ (ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ) ਹੋਏ। ੪. ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ (ਗਹਿਣੇ)। ੫. ਬੇਮਿਸਾਲ।
 ੬. ਉਚੇ ਕਦ-ਕਾਠ ਵਾਲੇ। ੭. ਸੁਹਣੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ। ੮. ਕਿਲ੍ਹੇ। ੯. ਘੜੇ। ੧੦. ਹਿਰਨੋਂ ਵਰਗੇ।
 ੧੧. ਗਵਨ, ਚਾਲ। ੧੨. ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ। ੧੩. ਤਕੜੇ ਬਾਹੁ-ਬਲ ਵਾਲੇ। ੧੪. ਰਾਜੇ।

(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਤਬੇਲਿਆਂ ਵਿਚ) ਵੱਡੀ ਡੀਲ-ਭੌਲ ਅਤੇ ਸੁਹਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰੇ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਮਸਤ ਹਾਬੀ ਸਨ;

(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਪਾਸ) (ਪੱਕੇ ਗੱਚ-ਗੀਰ) ਕਿਲ੍ਹੇ ਸਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘੋੜੇ ਸਨ, ਜੋ ਹਿਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਦੇ, (ਤੇਜ਼ ਦੰਡ ਵਿਚ) ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ (ਚਾਲ) ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ;

(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਕੇ) ਤਕਤੇ ਬਾਹੂ-ਬਲ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਹਰੇ ਭਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਝੁਕ ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮੀ ਦੇਂਦੇ ਸਨ;

ਏਨੇ (ਸ਼ਕਤੀ-ਸ਼ਾਲੀ) ਰਾਜੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਬਣ ਗਏ ? (ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ੇਭਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ?) ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨੌਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹੀ ਚਾਲੇ ਪਾ ਗਏ ॥੨॥

(ਜਿਹੜੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜੇ ਜੀਵਨ ਭਰ) ਸਾਰੇ ਦੇਸ-ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, (ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰ 'ਤੇ) ਢੋਲ ਮਿਦੰਗ ਅਤੇ ਧੌਸੇ ਵਜਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ;

(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਬੇਲਿਆਂ ਵਿਚ) ਸੁੰਦਰ ਹਾਬੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਸਦਾ (ਚਿੰਘਾੜ ਕੇ) ਗੂੰਜਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਵਧੀਆ ਨਸਲ ਦੇ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੋਤਲ-ਘੋੜੇ ਸਦਾ ਹਿਣਕਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ;

ਬੀਤੇ ਕਾਲ ਦੇ, ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਦੇ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ (ਭਾਵ, ਸਾਰੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ) ਅਜਿਹੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ;

੧੫. ਰਾਜੇ। ੧੬. ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ। ੧੭. ਲੰਮੇ ਅਕਾਰ ਦੀ ਢੋਲਕੀ। ੧੮. ਗੂੰਜਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੇ। ੧੯. ਝੁੰਡ। ੨੦. ਹਾਬੀ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ੨੧. ਹਿਣਕਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ੨੨. ਕੋਤਲ ਘੋੜੇ। ੨੩. ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ। ੨੪. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ। ੨੫. ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਂ।

‘ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ,
ਅੰਤ ਕਉ ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥

(ਸ੍ਰੀ—ਅੰਤਲੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਉ—ਉਚਾਰਣ ‘ਕੌ’
ਹੈ, ‘ਕੌ’ ਨਹੀਂ। ਅੰਤਕੇ—ਇਕੱਠਾ ਸ਼ਬਦ।)

ਤੀਰਥ ਨਾਨ^੧ ਦਇਆ ਦਮ^੨ ਦਾਨ,
ਸੁ ਸੰਜਮ^੩ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੇ^੪ ॥

(ਨਾਨ—ਅਰੰਭਕ ‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਬੇਦ^੫ ਪੁਰਾਨ ਕਤੇਬ^੬ ਕੁਰਾਨ,
ਜਮੀਨ^੭ ਜਮਾਨ^੮ ੧੨ਸ਼ਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੇ^{੯੩} ॥

੧੪ਪਉਨ ਅਹਾਰ ਜਤੀ^{੧੪} ੧੬ਜਤ ਧਾਰ,
ਸਬੈ ਸੁਬਿਚਾਰ^{੧੭} ਹਜਾਰ ਕ ਦੇਖੇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ^{੧੮},
ਏਕ ਰਤੀ^{੧੯} ਬਿਨੁ ੨੦ਏਕ ਨ ਲੇਖੇ ॥੪॥

(‘ਰਤੀ’—ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਡ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।)

ਸੁਧੱ^{੨੧} ਸਿਪਾਹ^{੨੨}, ਦੁਰੰਤ^{੨੩} ਦੁਬਾਹ^{੨੪},
ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ^{੨੫} ਦੁਰਜਾਨ^{੨੬} ਦਲੈਂਗੇ ॥

੧. ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੨. ਜਮ-ਲੋਕ ਵਲ। ੩. ਚਾਲੇ ਪਾ ਗਏ।
੪. ਇਸ਼ਨਾਨ। ੫. ਇੰਦੀਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨਾ। ੬. ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਥੂ ਕਰਨ ਦੇ ਜਤਨ। ੭. ਵਿਸੇਸ਼।
੮. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ (ਸਾਮ, ਰਿਗ, ਯਜੁਰ, ਅਥਰਵਨ)। ੯. ਇਸਲਾਮੀ ਮੱਤ
ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ (ਅੰਜੀਲ, ਤੌਰੇਤ, ਕੁਰਾਨ, ਜੰਬਾਰ)। ੧੦. ਧਰਤੀ। ੧੧. ਅਕਾਸ਼। ੧੨. ਸਭਨਾਂ
ਦੇ। ੧੩. ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ। ੧੪. ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਆਸਰੇ ਜੀਉਣ ਵਾਲੇ। ੧੫. ਬ੍ਰਾਹਮਚਾਰੀ।

ਲੜਭੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਰਬ ਉਪਮਾ ਜੋਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ (ਸਾਰੇ ਵਡ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਾਮਰਾਟ) ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਮ-ਲੋਕ ਪਧਾਰ ਗਏ ॥੩॥

ਤੌਰਬਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜੀਵਾਂ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,
ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਜਮ-ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ) (ਵੇਖ ਲਈ ਹਨ)।

(ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ) ਵੇਦ, ਪੁਰਾਣ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ (ਇਸਲਾਮੀ
ਮੁੰਤ ਦੇ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ) ਕੁਰਾਨ ਆਦਿਕ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ (ਵਿਦਵਾਨ) ਧਰਤੀ
ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਵੇਖ ਲਈ ਹਨ।

ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੀਉਣ ਵਾਲੇ (ਪਉਨ-ਅਹਾਰੀ), ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਧਾਰਨ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ
ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਬਕਤਾ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਵੇਖ ਲਈ ਹਨ।

(ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ) ਰਾਜੇ ਬਣੇ ਬੈਠੇ (ਇਹ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ
ਪਰੰਡ-ਕਰਮੀ ਦੰਡੀ ਲੋਕ) ਲੱਛਭੀ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ-ਸਿਮਰਨ
ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਅਥਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਲੋਖੇ ਨਹੀਂ, (ਭਾਵ,
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ) ॥੪॥

ਸੁਸਿਖਿਅਤ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਛੋਜੀ ਸਿਪਾਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ
ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਕਠਨ ਹੋਵੇ, ਸੰਜੋਆਂ (ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਸਤਰ)
ਪਹਿਨ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਣ।

੧੬. ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਰਖਣ ਵਾਲੇ। ੧੭. ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
੧੮. ਰਾਜੇ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ। ੧੯. ਪ੍ਰੀਤੀ। ੨੦. ਕਿਸੇ ਲੋਖੇ ਨਹੀਂ। ੨੧. ਸੁਸਿਖਿਅਤ।
੨੨. ਛੋਜ। ੨੩. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਕਠਨ ਹੋਵੇ। ੨੪. ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਹਟਾਣਾ ਕਠਨ ਹੋਵੇ।
੨੫. ਸੰਜੋਆਂ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਵਰਦੀ। ੨੬. ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।

ਭਾਰੀ ਗੁਮਾਨ ਭਰੇ ਮਨ ਮੈਂ,
ਕਰ ਪਰਬਤ ਪੰਖ ਹਲੇ, ਨ ਹਲੈਂਗੇ ॥
(ਹਲੇ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੋਰਿ^੧ ਅਰੀਨ^੨, ਮਰੋਰਿ^੩ ਮਵਾਸਨ^੪,
ਮਾਤੇ^੫ ਮਤੰਗਨ^੬ ਮਾਨ ਮਲੈਂਗੇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ^੭ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ,
ਤਿਆਗਿ ਜਹਾਨੁ^੮ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਂਗੇ ॥੫॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—ਪੈਰ-ਚਿੰਨੁ 'ਰ' ਦਾ ਸਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਣ 'ਕ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਬੀਰ^੯ ਅਪਾਰ^{੧੦}, ਬਡੇ ਬਰਿਆਰ^{੧੧},
ਅਬਿਚਾਰਹਿ^{੧੨} ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਭਛੱਯਾ^{੧੩} ॥

(ਭਛੱਯਾ—ਉਚਾਰਣ ਭਛਈਆ। ਅਬਿਚਾਰਹਿ—'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਤੋਰਤ ਦੇਸ, ਮਲਿੰਦ ਮਵਾਸਨ,
ਮਾਤੇ ਰਾਗਜਾਨ ਕੇ ਮਾਨ ਮਲੱਯਾ^{੧੪} ॥

(ਮਲੱਯਾ—ਉਚਾਰਣ ਮਲਈਆ।)

ਗਾੜ੍ਹੇ^{੧੫} ਗਾੜ੍ਹਾਨ^{੧੬} ਕੇ ਤੇੜਨਹਾਰ,
ਸੁ^{੧੭} ਬਾਤਨ ਹੀ^{੧੮} ਚਕ ਚਾਰ ਲਵੱਯਾ^{੧੯} ॥

(ਲਵੱਯਾ—ਉਚਾਰਣ ਲਵਈਆ।)

੧. ਪਰਬਤ ਖੰਡ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਜਾਣ। ੨. ਦਲ-ਮਲ ਕਰਨ। ੩. ਵੈਗੀਆਂ। ੪. ਮਰੋਬ
(ਆਕਥ ਭੈਨ) ਕੇ। ੫. ਆਕੀਆਂ (ਸਾਡੀਆਂ) ਨੂੰ। ੬. ਮਸਤ। ੭. ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ। ੮. ਲਛਮੀ
(ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੯. ਸਰਬ ਉਪਮਾ-ਜੋਗ। ੧੦. ਅੰਤ ਨੂੰ। ੧੧. ਸੂਰੇ।
੧੨. ਬੇਹੱਦ। ੧੩. ਬਲਕਾਰੀ। ੧੪. ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ। ੧੫. ਲੋਹੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ) ਦੀ ਸੱਟ (ਵਾਰ)।

ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ (ਬੀਰਤਾ ਦੇ) ਘੁੰਮੰਡ ਨਾਲ ਆਫਰੇ ਫਿਰਨ ਕਿ ਪਹਾੜ ਭਾਵੇਂ
ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਜਾਣ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ
ਹਿਲਣਗੇ।

(ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਸਿਪਾਹੀ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ ਕਰਨ, ਆਕੀਆਂ ਦੀ ਆਕੜ
ਭੰਨਣ ਅਤੇ ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ (ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਨ
ਮਲੀਆ-ਮੇਟ ਕਰਨ (ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ) ਵਾਲੇ ਹੋਣ।

ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦੇ ਸੁਆਮੀ, ਸਰਬ ਉਪਮਾ-ਜੋਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ
ਤੋਂ ਬਗੈਰ (ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਕਤੀ-ਸ਼ਾਲੀ ਜੋਧੇ ਕਾਲ ਮੂਹਰੇ ਬੇਵਸ ਹੋਏ ਹੋਏ) ਅੱਤ
ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ (ਪਰਲੋਕ) ਚਾਲੇ ਪਾ ਜਾਣਗੇ ॥੫॥

ਬੇ-ਹੱਦ (ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ) ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਜੋਧੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ (ਝਿਭਕ) ਤੋਂ ਬਗੈਰ
ਤੇਜ਼-ਧਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਸਹਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ;

ਜੋ ਦੇਸ-ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਡਤਿਹ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ, ਆਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ-ਮਲ
ਦੇਣ ਅਤੇ ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ (ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ) ਦਾ ਮਾਣ
ਮਲੀਆ-ਮੇਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ;

ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ
ਬਾਤਾਂ (ਦਬਕਿਆਂ) ਨਾਲ ਹੀ ਚਹੁੰਆਂ ਚੱਕਾਂ (ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ) ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ
ਜਮਾਉਣ (ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ) ਵਾਲੇ ਹੋਣ;

੧੯. ਖਾਣ (ਸਹਿਣ) ਵਾਲੇ। ੨੦. ਦੇਸਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੨੧. ਆਕੀਆਂ (ਬਾਗੀਆਂ)
ਨੂੰ ਦਲਣ ਵਾਲੇ। ੨੨. ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ। ੨੩. ਮਲ-ਦਲ ਦੇਣ (ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ) ਵਾਲੇ ਹੋਣ।
੨੪. ਮਜ਼ਬੂਤ (ਪੱਕੇ)। ੨੫. ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ। ੨੬. ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ (ਦਬਦਬਿਆਂ) ਨਾਲ। ੨੭. ਚਾਰੇ
ਪਾਸੇ। ੨੮. ਲੈਣ (ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ) ਵਾਲੇ।

੧ ਸਾਹਿਬੁ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ^੧,
ਜਾਚਕ^੨ ਅਨੇਕ, ਸੁ ਏਕ ਦਿਵੱਯਾ^੩ ॥੬॥

(ਦਿਵੱਯਾ—ਊਚਾਰਣ ਦਿਵਈਆ।)

ਦਾਨਵ^੪ ਦੇਵ ਫਨੰਦ^੫ ਨਿਸਾਚਰ^੬,
ਭੂਤ^੭ ਭਵਿਖ^੮ ਭਵਾਨ^੯ ਜਪੈਂਗੇ ॥

ਜੀਵ ਜਿਤੇ^{੧੧} ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ,
ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ਸਭ ਥਾਪ^{੧੨} ਥਪੈਂਗੇ^{੧੩} ॥
ਪੁੰਨ^{੧੪} ਪ੍ਰਤਾਪਨ^{੧੫} ਬਾਢ^{੧੬} ਜੈਤ^{੧੭} ਧੁਨ,
ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਹੁ ਪੁੰਜ^{੧੮} ਖਪੈਂਗੇ^{੧੯} ॥
੨੦ ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਸਨ ਫਿਰੈਂ ਜਗ,
ਸਤ੍ਰੂ^{੨੧} ਸਭੈ ਅਵਲੋਕ^{੨੨} ਚਪੈਂਗੇ^{੨੩} ॥੭॥

੨੪ ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ^{੨੪} ਨਰਾਧਪ^{੨੬},
ਜੈਨ^{੨੭} ੨੮ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਂਗੇ ॥
ਕੌਟੀ^{੨੯} ਸਨਾਨ, ਗਜਾਇਕ^{੩੦} ਦਾਨ,
ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ^{੩੧} ਸਾਜ^{੩੨} ਬਰੈਂਗੇ^{੩੩} ॥

੧. ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੨. ਸਿਰਤਾਜ ਮਾਲਕ। ੩. ਮੰਗਤੇ।
੪. (ਦਾਤਾਂ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੫. ਰਾਖਸ਼। ੬. ਸੋਸ਼ਨਾਗ। ੭. ਰਾਵੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ (ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ)। ੮. ਥੀਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ। ੯. ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ। ੧੦. ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ। ੧੧. ਜਿਤਨੇ।
੧੨. ਅਡੰਬਰ, ਪਸਾਰੇ। ੧੩. ਰਚਣਗੇ। ੧੪. ਭਲੇ ਕਰਮ। ੧੫. ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪ। ੧੬. ਵਧਦੀ (ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ) ਰਹੇਗੀ। ੧੭. ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦੀ ਗੁੰਜ। ੧੮. ਦੇਰ। ੧੯. ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਮਾਲਕ ਹੈ। (ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ) ਅਨੇਕਾਂ (ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਬਲੀ) ਮੰਗਾਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਦਾਤਾਰ ਹੈ ॥੬॥

ਦੈਤ, ਦੇਵਤੇ, ਸੋਸ਼ਨਾਗ ਅਤੇ ਰਾਤ੍ਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ (ਭੂਤ, ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿ), ਇਹ ਸਾਰੇ (ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ) ਥੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਪਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। (ਭਾਵ, ਇਹ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸਰਬ-ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ ।)

ਜਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਥਲ (ਧਰਤੀ) ਵਿਖੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹਨ, (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ) ਹਰ ਘੜੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ) ਰਚਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ (ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ) ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਗੁੰਜਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਨਾਸ (ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ) ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਹੀਰ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਆਨੰਦ-ਪ੍ਰਸੰਨ ਵਿਚਰਨਗੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦੋਖੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼-ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੇਖ ਕੇ) ਹੀ ਛਹਿ (ਦਬ) ਜਾਣਗੇ ॥੭॥

ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਐਗਾਵਤ ਹਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਚਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜੇ, ਜਿਹੜੇ ਤ੍ਰੈਲੋਕੀ (ਮਾਤ-ਲੋਕ, ਪਾਤਾਲ-ਲੋਕ- ਆਕਾਸ਼-ਲੋਕ) ਦਾ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹੋਣ;

(ਤੇਜ਼-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜੇ) ਜੋ ਤੌਰਬ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਅਤੇ ਹਾਬੀਆਂ ਆਦਿਕ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਸੁਅੰਬਰ ਰਚ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਹੋਣ;

੨੦. ਸਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਹੀਰ। ੨੧. ਵੈਰੀ। ੨੨. ਵੇਖ ਕੇ। ੨੩. ਛਹਿ (ਦਬ) ਜਾਣਗੇ।

੨੪. ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ। ੨੫. (ਗਜ਼+ਇੰਦਰ) ਗਜ਼ਗਜ਼ (ਐਗਾਵਤ) ਹਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ।

੨੬. ਚਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜੇ। ੨੭. ਜਿਹੜੇ। ੨੮. ਤ੍ਰਿਭਵਣੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ। ੨੯. ਕ੍ਰੋੜਾਂ।

੩੦. (ਗਜ਼+ਆਦਿਕ) ਹਾਬੀਆਂ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ। ੩੧. ਮਨ ਪਸੰਦ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਸਾਬੀ ਚੁਣਨ ਦੀ ਰਸਮ। ੩੨. ਰਚ ਕੇ। ੩੩. ਵਿਆਹ ਕਰਨਗੇ।

ਬ੍ਰਹਮ, ਮਹੇਸਰ^੧ ਬਿਸਨ, ਸਚੀਪਤਿ^੨,
ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਂਗੇ ॥

ਜੇ ਨਰ ^੩ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ^੪ਪ੍ਰਸ ਹੈਂ ਪਰਾ^੫,
ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਂਗੇ ॥੮॥

ਕਹਾ ਭਯੋ, ਜੋ ਦੌਥੂ ਲੋਚਨ^੬ ਮੂੰਦ ਕੈ,
ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ ^੭ਬਕ-ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥

(ਕਹਾ—(ਪੜਾਨ-ਵਾਚੀ ਪੜਾਉਣ), ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਭਯੋ—ਉਚਾਰਣ
ਬੈਠਿਓ ।)

ਨ੍ਯਾਤ ਫਿਰਿਓ ^੮ਲੀਏ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰਨਿ,
ਲੋਕ ਰਾਯੋ ਪਰਲੋਕ ਰਾਵਾਇਓ ॥

(ਗਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਗਾਇਓ ।)

ਬਾਸ ਕੀਓ ^੯ਬਿਖਿਆਨ ਸੋਂ ਬੈਠ ਕੈ,
^{੧੦}ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ^{੧੧} ਬਿਤਾਇਓ ॥

ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ,
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ ॥੯॥

ਕਾਹੂ^{੧੩} ਲੈ ਪਾਹਨ^{੧੪} ਪੂਜ ਧਰਯੋ ਸਿਰ,
ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗ^{੧੫} ਗਰੋ^{੧੬} ਲਟਕਾਇਓ ॥

(ਧਰਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਪਰਿਓ। ਕਾਹੂ—(ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ) ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੨. ‘ਸਚੀ’ ਨਾਭੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪਤੀ (ਇੰਦਰ)। ੩. ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦੇ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੪. ਪਰਸਦੇ ਹਨ। ੫. ਚਰਨ। ੬. ਅੱਖਾਂ, ਨੌਤਰ। ੭. ਮੀਟ ਕੇ। ੮. ਬਗਲ-ਸਮਾਧੀ।

ਬਹਮਾ, ਸ਼ਿਵਜੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, 'ਸਚੀ' ਨਾਮੀ ਅਪੱਛਰਾਂ ਦਾ ਪਤੀ (ਇੰਦਰ), ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ (ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜੇ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮੰਨੇ-ਪੁੰਨੇ ਦੇਵਤੇ) ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹੇ ਹੋਏ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਣਗੇ।

ਜਿਹੜੇ (ਵਡਭਾਗੀ) ਜੀਵ ਲਛਮੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਦੇ ਸੁਆਮੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਦੌਰ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨਗੇ (ਭਾਵ, ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ) ॥੯॥

ਕੀ ਹੋਇਆ (ਭਾਵ, ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ) ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਦੇਵੇਂ ਅੱਖਾ ਮੀਟ ਕੇ ਬਗਲ-ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ (ਚਿਰੰਕਾਲ) ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ;

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸੱਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤਕ, ਭਾਵ, ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ, (ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ) ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਫਿਰਿਆ (ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਹੋਇਆ), ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ (ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਰੁਝ ਕੇ) ਵਿਅਰਥ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ (ਸਿਮਰਨ-ਭਜਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਕੇ) ਪ੍ਰਲੋਕ ਵੀ ਗੁਆ ਲਿਆ;

(ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਾਸਾ ਕਰੀ ਰਖਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੋਗ-ਬਿਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਿਰਤ ਹੋ ਕੇ ਉਮਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਜਾਈਂ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲਿਆ;

ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ (ਧਿਆਨ ਨਾਲ) ਸੁਣ ਲਵੇ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ (ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ) ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ॥੧੦॥

ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਥਰ ਲੈ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਜਨੀਕ (ਠਾਕੁਰ) ਮਿਥ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਰ ਜਾ ਰਖਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਿਵ-ਲਿੰਗ ਗਲੇ ਲਟਕਾ ਲਿਆ।

੯. ਸੱਤਾਂ ਸਮੰਦਰਾਂ ਤਕ। ੧੦. ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ। ੧੧. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ। ੧੨. ਉਮਰ।
੧੩. ਕਿਸੇ ਨੇ। ੧੪. ਪੱਥਰ-ਮੂਰਤੀ। ੧੫. ਸ਼ਿਵ-ਲਿੰਗ। ੧੬. ਗਲ ਵਿਚ।

**ਕਾਹੂ ਲਖਿਓਹੁ ਹਰਿ ਅਵਾਜੀਓਹੁ ਦਿਸਾਓਹੁ ਮਹਿ,
ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇਓਹੁ ॥**

(ਕਾਹੂ—(ਦੌਵੇਂ ਵਾਰ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

**ਕੋਊ ਬੁਤਾਨੁਪੁ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁੰ,
ਕੋਊ ਮਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓਹੁ ॥**

(ਬੁਤਾਨ—‘ਤ’ ਦੀ ਪੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਤ ਕਰ ਕੇ। ਮਿਤਾਨ—ਸਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਮ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ।)

**ਕੁਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓਹੁ ਸਭ ਹੀ ਜਗਾ,
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓਹੁ ॥੧੦॥**

(ਕ੍ਰਿਆ—ਸਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਕ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ।)

੧. ਜਾਣਿਆ। ੨. ਦਖਣ ਵਲ ਦੀ। ੩. ਤਰਫ, ਪਾਸਾ। ੪. ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ। ੫. ਬੁੱਤਾਂ (ਮੂਰਤੀਆਂ) ਨੂੰ। ੬. ਪਸੂ-ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ। ੭. ਕਬਰਾਂ, ਮੜੀਆਂ। ੮. ਡੱਕਟ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ। ੯. ਉਰਝਿਆ (ਫਸਿਆ) ਪਿਆ ਹੈ। ੧੦. ਸਰਬ ਉਪਮਾ-ਜੋਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਕਿਸੇ (ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ) ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਜਾਣਿਆ, ਕਿਸੇ (ਇਸਲਾਮੀ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ) ਨੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਪੱਛਮ ਵਲ (ਜਾਣ ਕੇ) ਸਿਜਦਾ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕੀਤਾ।

ਕੋਈ ਪਸੂ-ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਬੁੱਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਅਥਵਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਲਈ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਫੇਕਟ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਰਬ ਉਪਮਾ-ਜੋਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਦੇ ਮਿਲਾਪ) ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ॥੧੦॥

SIKHBOOKCLUB.COM

੧੭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਡਤਿਹ ॥

ਪਾ: ੧੦

(ਪਾ:—ਊਚਾਰਣ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ, ੧੦—ਊਚਾਰਣ ਦਸਵੀਂ।)

ਕਬਿਯੋ ਬਾਚ

(ਕਬਿਯੋ—ਊਚਾਰਣ ਕਬੀਓ।)

ਬੇਨਤੀ ॥

ਚੌਪਈ ॥

ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ ॥

(ਦੈ—ਦੋਲਾਵਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਲਾਂਵ ਦਾ ਨਹੀਂ।)

ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਚਿਤ ਕੀ ਇੱਛਾ ॥

ਤਵੈ ਚਰਨਨ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮਾਰਾ ॥

ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ ॥੧॥

(ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ—‘f’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਤ’ ਨਾਲ ਹੈ, ‘ਪ੍’ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

ਹਮਰੇ ਦੁਸਟ ਸਭੈ ਤੁਮ ਘਾਵਹੁ^੧ ॥

ਆਪ ਹਾਥ ਦੈ ਮੌਹਿ ਬਚਾਵਹੁ ॥

ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾ ॥

ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਸਭੈ ਕਰਤਾਰਾ ॥੨॥

ਮੇ ਰੱਛਾ ਨਿਜ ਕਰ ਦੈ^੨ ਕਰਿਯੈ ॥

(ਕਰਿਯੈ—ਊਚਾਰਣ ਕਰੀਐ। ਦੈ—ਦੋਲਾਵਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਲਾਂਵ ਦਾ ਨਹੀਂ।)

੧. ਤੇਰੇ, ਆਪ ਦੇ। ੨. ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਕਰੋ। ੩. ਮਾਰ ਮੁਕਾਓ। ੪. ਦੇ ਕੇ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ (ਦੀ ਰਚਨਾ)।

ਕਵੀ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਾ ਕਥਨ।

ਜੋਦੜੀ।

ਛੰਦ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

(ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀਉ !) ਆਪਣਾ ਹੱਥ (ਸਹਾਰਾ) ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਮੇਰੇ) ਮਨ ਦੀ (ਇਹ) ਸੱਧਰ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ।

ਮੇਰਾ ਮਨ (ਸਦਾ) ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ (ਜੁੜਿਆ) ਰਵੇ।

(ਮੈਨੂੰ) ਆਪਣਾ (ਦਾਸ) ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੀ (ਹਰ ਤ੍ਰਹਾਂ ਨਾਲ) ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ
ਕਰੋ ਜੀ ॥੧॥

ਆਪ ਜੀ (ਆਪਣੀ ਪਰਮ-ਸੱਤਾ ਦੁਆਰਾ) ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਓ।

ਆਪਣਾ ਹੱਥ (ਸਹਾਰਾ) ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ (ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਤੋਂ) ਬਚਾਅ ਲਵੋ।

(ਰੱਬੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਧਾਰਨੀ) ਮੇਰਾ (ਸਿਖ) ਪਰਵਾਰ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਵੱਸੋ।

ਹੋ ਕਰਤਾਰ ! (ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰ) ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਹਨ ॥੨॥

ਆਪਣਾ ਹੱਥ (ਸਹਾਰਾ) ਦੇ ਕੇ (ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੋਖੀਆਂ ਤੋਂ) ਮੇਰੀ
ਰਖਿਆ ਕੀਜੀਏ ਜੀ।

ਸਭ ਬੈਰਨ ਕੋ ਆਜ਼^੧ ਸੰਘਰਿਯੈ^੨ ॥

(ਸੰਘਰਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਸੰਘੱਗੀਐ।)

ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਹਮਾਰੀ ਆਸਾ ॥

ਤੌਰ ਭਜਨ ਕੀ ਰਹੈ ਪਿਆਸਾ ॥੩॥

ਤੁਮਹਿ ਛਾਡਿ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਧਿਯਾਉ^੪ ॥

(ਧਿਯਾਉ—ਉਚਾਰਣ ਧਿਆਉ।)

ਜੋ ਬਰ ਚਹੋਂ ਸੁ ਤੁਮ ਤੇ ਪਾਉ^੫ ॥

ਸੇਵਕ, ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਤਾਰੀਅਹਿ ॥

(ਤਾਰੀਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ ਸਤ੍ਰੁ^੬ ਹਮਾਰੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ॥੪॥

(ਮਾਰੀਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਪ ਹਾਬ ਦੈ ਮੁੜੈ ਉਬਰਿਯੈ^੭ ॥

(ਉਬਰਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਉਬੱਗੀਐ।)

ਮਰਨ ਕਾਲ ਕਾ ਤ੍ਰਾਸ^੮ ਨਿਵਰਿਯੈ^੯ ॥

(ਨਿਵਰਿਯੈ—ਉਚਾਰਣ ਨਿਵੱਗੀਐ।)

ਹੁਜੋ^{੧੦} ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ ਪੱਛਾ^{੧੧} ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜੂ^{੧੨} ਕਰਿਯਹੁ ਰੱਛਾ^{੧੦} ॥੫॥

(ਕਰਿਯਹੁ—ਉਚਾਰਣ ਕਗੀਅਹੁ।)

ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਮੁਹਿ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ॥

ਸਾਹਿਬ^{੧੩}, ਸੰਤ ਸਹਾਇ, ਪਿਯਾਰੇ ॥

(ਪਿਯਾਰੇ—ਉਚਾਰਣ ਪਿਆਰੇ।)

੧. ਹੁਣੇ, ਤਤਕਾਲ। ੨. ਮਾਰ ਮੁਕਾਬੀਏ ਜੀ। ੩. ਵੈਗੀ (ਧਰਮ-ਦੇਖੀ)। ੪. ਬਚਾਅ ਲਈਏ ਜੀ।

ਸਾਰੇ ਵੈਗੀਆਂ (ਪਰਮ-ਦੋਖੀਆਂ) ਨੂੰ ਤਤਕਾਲ ਮਾਰ ਮੁਕਾਈਏ ਜੀ।

ਮੇਰੀ (ਇਹ) ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ। (ਹਰ ਦਮ) ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ-ਭਜਨ ਦੀ ਪਿਆਸ (ਲੋਚਾ) ਲੱਗੀ ਰਹ੍ਯੇ ॥੩॥

(ਮਿਹਰ ਕਰੋ !) ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਡੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਾ ਧਿਆਵਾਂ (ਧਿਆਨ ਨਾ ਧਰੋ)।

ਜੇ ਵੀ ਵਤ-ਦਾਨ (ਅਜੀਰਵਾਦ) ਚਾਹਵਾਂ, ਉਹ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ।

ਮੇਰੇ ਸਿਖ, ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੀ ਸੇਵਕ ਹਨ, ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਜੀ।

ਮੇਰੇ (ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ) ਵੈਗੀ (ਪਰਮ-ਦੋਖੀ) ਚੁਣ੍ਹ ਚੁਣ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਜਾਣ ਜੀ ॥੪॥

ਆਪਣਾ ਹੱਥ (ਸਹਾਰਾ) ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ (ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਤੋਂ) ਬਚਾਅ ਲਈਏ ਜੀ।

(ਮੇਰਾ) ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤ੍ਰਾਸ (ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਡਰ) ਦੂਰ ਕੀਜੀਏ ਜੀ।

(ਹੋ ਪਰਮ-ਪੁਰਖ ਜੀਓ !) ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਪੱਖੀ (ਮਦਦਗਾਰ) ਹੋ ਜਾਓ।

ਹੋ ਝੰਡੇ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਹਾ ਕਾਲ ਜੀ ! (ਹਰ ਔਕੜ ਸਮੇਂ) ਮੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ॥੫॥

ਹੋ ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀਓ ! ਮੈਨੂੰ (ਹਰ ਔਕੜ) ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਵੋ।

੫. ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਡਰ। ੬. ਦੂਰ ਕਰੋਏ ਜੀ। ੭. ਹੋ ਜਾਓ। ੮. ਪੱਖੀ (ਮਦਦਗਾਰ)। ੯. ਹੋ ਝੰਡੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾ ਕਾਲ ਜੀ ! ੧੦. ਰਖਿਆ। ੧੧. ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ। ੧੨. ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ।

ਦੀਨ ਬੰਧੂ^੧ ਦੁਸਟਨ ਕੇ ਹੰਤਾ^੨ ॥

(ਦੁਸਟਨ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੁਨੀ।)

ਤੁਮ ਹੋ, ਪੁਰੀ ਚਤੁਰ ਦਸ ਕੰਤਾ^੩ ॥੬॥

(ਚਤੁਰ-ਦਸ—ਇਹ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬ੍ਰਧੁ ਧਰਾ ॥

ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵ ਜੂ ਅਵਤਰਾ ॥

(ਸਿਵ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੁਨੀ।)

ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰ ਬਿਸਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥

(ਬਿਸਨ, ਪ੍ਰਕਾਸਾ—‘ਸ’ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੁਨੀ।)

ਸਕਲ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾ ॥੭॥

(ਤਮਾਸਾ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੁਨੀ।)

ਜਵਨ ਕਾਲ ਜੋਗੀ ਸਿਵ ਕੀਓ ॥

(ਸਿਵ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੁਨੀ।)

ਬੇਦ ਰਾਜ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੂ ਥੀਓ ॥

(ਬੇਦ-ਰਾਜ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਸਵਾਰਾ ॥

ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਤਾਹਿ ਰਮਾਰਾ ॥੮॥ (ਤਾਹਿ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਿਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗਤ ਬਨਾਯੋ ॥

(ਬਨਾਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਬਨਾਇਓ।)

ਦੇਵ ਦੈਤ^{੧੦}, ਜੱਛਨ^{੧੧} ਉਪਜਾਯੋ^{੧੨} ॥

(ਉਪਜਾਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਉਪਜਾਇਓ। ਦੈਤ—‘ਦੈ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਯਾਰ-ਮਦਦਗਾਰ। ੨. ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੩. ਚਾਰ ਤੇ ਦਸ, ਚੌਦ੍ਹਾਂ। ੪. ਸੁਆਮੀ, ਮਾਲਕ। ੫. ਮਹਾ ਕਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ। ੬. ਸਰੀਰ। ੭. ਜਨਮਿਆ। ੮. ਬੇਦਾਜਾਰੀਆ।

(ਤੁਸੀਂ) ਦੀਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਯਾਰ-ਮਦਦਗਾਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਾਰ-ਕਰਤਾ ਹੋ।

ਤੁਸੀਂ ਚੌਦ੍ਹਾਂ ਪੁਰੀਆਂ (ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ) ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਹੋ॥੬॥

ਮਹਾ-ਕਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ (ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ।

ਮਹਾ-ਕਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ (ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਜਨਮਿਆ।

ਮਹਾ-ਕਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ (ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ) ਹੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ) ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਸਾਰਾ ਜਗਤ-ਤਮਾਸਾ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਦਾ ਹੀ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ॥੭॥

ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੇ ਸ਼ਿਵ (ਜੀ) ਨੂੰ ਜੋਗੀ-ਰਾਜ ਬਣਾਇਆ।

(ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਬੇਦਾਚਾਰੀਆ ਹੋਇਆ।

ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਜਿਆ-ਸਵਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਸ (ਮਹਾ-ਕਾਲ) ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ॥੮॥

ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੇਵਤਿਆਂ, ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੱਛਾਂ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੬. ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ। ੧੦. ਰਾਖਸ਼। ੧੧. ਜੱਛ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। ੧੨. ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾਂ ॥

ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ ॥੯॥

(ਸਮਝਿਯਹੁ—ਉਚਾਰਣ ਸਮਝੀਅਹੁ।)

ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇ ਹਮਾਰੀ ॥

ਸਕਲ ਪ੍ਰਜਾ ਜਿਨ ਆਪ ਸਵਾਰੀ ॥

(ਪ੍ਰਜਾ—ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ 'ਰ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮੂਲ ਅੱਖਰ 'ਪ' ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਂ।)

ਸਿਵਕਨ੍ਤੁ ਕੋ ਸਿਵ ਗੁਨ ਸੁਖ ਦੀਓ ॥

(ਸਿਵ-ਗੁਨ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਸੜੁੱਨੁ ਕੋ ਪਲ ਮੋਹ ਬਧੁ ਕੀਓ ॥੧੦॥

(ਸੜੁੱਨੁ—‘ਤੁ’ ਅੰਕੜ ਦੀ ਪੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ।)

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ ॥

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰਾਂ ਪਛਾਨਤ ॥

ਚੀਟੀਂ ਤੇ ਕੁੰਚਰਾਂ ਅਸਥੂਲਾਂ ॥੧੧॥

(ਚੀਟੀ—‘ਚੀ’ ਨਾਸਕੀ ਉਚਾਰਣ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ।)

ਸਭ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰ ਫੁਲਾਂ ॥੧੨॥

ਸੰਤਨੁ ਦੁਖ ਪਾਏ ਤੇ, ਦੁਖੀ ॥

ਸੁਖ ਪਾਏ ਸਾਧੁਨੁ ਕੇ ਸੁਖੀ ॥

ਏਕ ਏਕ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨੈਂ ॥

੧. ਵਿਆਪਕ ਪੁਰਖ। ੨. ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ। ੩. ਦੈਵੀ ਗੁਣ। ੪. ਵੈਗੀਆਂ, ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ।
੫. ਵਿਚ। ੬. ਸੰਘਾਰ, ਮਲੀਆਮੇਟ। ੭. ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ। ੮. ਪੀੜਾ। ੯. ਕੌਝੀ। ੧੦. ਹਾਬੀ।

(ਜਿਹੜਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ) ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ (ਪਰਲੋਂ) ਤਕ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਆਪਕ-ਪੁਰਖ ਹੈ;

ਉਹ (ਮਹਾ-ਕਾਲ) ਹੀ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਜਾਣਿਓ ॥੯॥

ਉਸ (ਮਹਾ-ਕਾਲ) ਨੂੰ ਹੀ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ;

ਜਿਸ (ਮਹਾ-ਕਾਲ) ਨੇ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰਜੀ-ਸਵਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

(ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੇ) ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸੁਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(ਜਿਸ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੇ) ਵੈਰੀਆਂ ਅਥਵਾ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਦਾ (ਸਦਾ ਹੀ) ਛਿਨ-ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਸੰਘਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥੧੦॥

(ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ (ਸਭਨਾਂ ਦੀ) ਅੰਦਰਲੀ-ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀ) ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੇ ਹਾਥੀ ਤਕ, ਸਭਨਾਂ ਉਪਰ ਕਿਰਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ ॥੧੧॥

(ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤ੍ਰਿਗੁਣ-ਅਤੀਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ) ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਖੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ (ਵਿਅਕਤੀ) ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੧੧. ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ। ੧੨. ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ। ੧੩. ਸਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ। ੧੪. ਸਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ।

ਘਟ ਘਟ ਕੇ 'ਪਟ ਪਟ ਕੀ ਜਾਨੈਂ ॥੧੨॥

ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ ॥

ਪ੍ਰਜਾ^੧ ਧਰਤੇ ਤਬ ਦੇਹ ਅਪਾਰਾ ॥

(ਪ੍ਰਜਾ—ਪੈਰ 'ਰ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਪ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ ॥

ਤੁਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ^੨ਦੇਹ ਧਰ ਸਭਹੂੰ ॥੧੩॥

(ਦੇਹ-ਧਰ—ਸਮਾਸੀ ਬਲਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਜੇਤੇ ਬਦਨ^੩ ਸਿਸਟਿ ਸਭ ਧਾਰੈ ॥

ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੂੜ੍ਹ ਉਚਾਰੈ ॥

(ਸਿਸਟਿ—ਵਿਚਕਾਰਲਾ 'ਸ' ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਤੁਮ ਸਭ ਹੀ ਤੇ ਰਹਤ ਨਿਰਾਲਮ^੪ ॥

ਜਾਨਤ ਬੇਦ ਭੇਦ ਅਰ ਆਲਮ^੫ ॥੧੪॥

ਨਿਰੰਕਾਰ^੬, ਨਿਬਿਕਾਰ, ਨਿਰਲੰਭ^੭ ॥

(ਨਿਬਿਕਾਰ—ਮੁਢਲੀ 'ਫ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੱਖਰ 'ਰ' ਨਾਲ।)

ਆਦਿ^੮, ਅਨੀਲ^੯, ਅਨਾਦਿ, ਅਸੰਭ^{੧੦} ॥

ਤਾ ਕਾ ਮੂੜ੍ਹ ਉਚਾਰਤ^{੧੧} ਭੇਦਾ ॥

(ਤਾ—(ਪੜਨਾਉ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਜਾ ਕੋ ਭੇਵ ਨ ਪਾਵਤ ਬੇਦਾ ॥੧੫॥

(ਜਾ—(ਪੜਨਾਉ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ (ਗੁਹਜ ਗੱਲ)। ੨. ਲੋਕਾਈ। ੩. ਪਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ੪. ਦੇਹ-ਧਾਰੀ (ਜੀਵ-ਸੰਤੁ)। ੫. ਸਗੋਰ, ਆਕਾਰ। ੬. ਸੋਝੀ। ੭. ਨਿਰਲੇਪ। ੮. ਗੁਹਜ ਗਿਆਨ।

ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਧੁਰ-ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੁਹਜ਼ ਗੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ॥੧੨॥

ਹੇ ਕਰਤਾਰ ! ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਦਕਰਖਣ (ਪਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਤਦੋਂ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕਾਈ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਆਪ ਜੀ ਆਕਰਖਣ (ਸਮੇਟਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸਾਰੇ ਦੇਹ-ਧਾਰੀ (ਜੀਵ-ਜੰਤੂ) ਭੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥੧੩॥

(ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ) ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿੰਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਕੋਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ) ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਰਲੇਪ (ਰਹਿੰਦੇ) ਹੋ।

ਇਸ ਗੁਹਜ਼-ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਰਹੱਸ-ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਤੱਤ-ਗਿਆਨੀ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ॥੧੪॥

(ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਕਿਸੇ (ਸਬੂਲ) ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਾਜ਼ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ ਹੈ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਅਨਾਦੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਿ ਨਹੀਂ) ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਜੂਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਮੂਰਖ ਮਨੁੱਖ ਉਸ (ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇ ਭੇਤ ਪਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੋਖੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ;

ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ, ਬੇਦ (ਅਥਵਾ ਬੇਦਾਚਾਰੀਆ) ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ॥੧੫॥

੯. ਵਿਦਵਾਨ, ਤਤ ਗਿਆਨੀ। ੧੦. (ਕਿਸੇ ਸਬੂਲ) ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੧. ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬੇ-ਮੁਖਾਜ਼। ੧੨. ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁਢ-ਮੂਲ। ੧੩. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ। ੧੪. ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੧੫. ਆਖਦਾ, ਸੋਖੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਤਾ ਕੌ ਕਰਿ ਪਾਹਨ ਅਨੁਮਾਨਤੁ ॥

(ਤਾ—ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਅਨੁਮਾਨਤ—‘ਨ’ ਅੰਕੜ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ।)

ਮਹਾ ਮੂੜ੍ਹ ਕਛੁ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਤੁ ॥

ਮਹਾਦੇਵੁ ੩ ਕੌ ਕਹਤ ਸਦਾ ਸਿਵੁ ॥

(ਸਦਾ-ਸਿਵ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ; ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਸਿਵ—‘ਸ’ ਊਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਣੀ।)

ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਚੀਨਤ ਨਹਿ ਭਿਵੁ ੪ ॥੧੯॥

ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਜੇਤੀ ॥

ਬਰਨਤੁ ੫ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਹਿ ਤੇਤੀ ॥

ਤੁਮਰਾ ਲਖਾਂ ੧੦ ਨ ਜਾਇ ਪਸਾਰਾ ॥

ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਸਜਾਂ ੧੧ ਪ੍ਰਕਾਮ ੧੨ ਸੰਸਾਰਾ ॥੧੧॥

ਏਕੈ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪਾ ॥

ਰੰਕ ੧੩ ਭਯੋ, ਰਾਵ ੧੪, ਕਹੀ ੧੫ ਭੂਪਾ ੧੬ ॥

(ਭਯੋ—ਊਚਾਰਣ ‘ਭਇਓ’। ਕਹੀ—‘ਹੀ’ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਕੀਨੀ ॥

ਉਤਭੁਜ ਖਾਨਿ ੧੭ ਬਹੁਰ ੧੮ ਰਚਿ ਦੀਨੀ ॥੧੮॥

੧. ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ। ੨. ਕਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੩. ਸਿਵ ਜੀ। ੪. ਸਦਾ-ਥਿਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ। ੫. ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ੬. ਭੇਤ। ੭. ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੮. ਵੱਖ ਵੱਖ। ੯. ਉਤਨੀ।

ਪੱਖਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ (ਪੱਖਰ-ਮੂਰਤਿ ਰੂਪ) ਕਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਮਹਾ-ਮੂਰਖ ਲੋਕ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਿਬ-ਸਰੂਪ ਦਾ) ਕੁਝ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਮਹਾ-ਦੇਵ (ਸ਼ਿਵਜੀ) ਨੂੰ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰ-ਅਕਾਰ (ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਵਜੂਦ ਰਹਿਤ) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭੇਤ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ॥੧੬॥

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਜਿੰਨੀ ਜਿੰਨੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਉਨੀ ਹੀ ਬੁੱਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪ ਜੀ (ਦੀ ਮਹਿਮਾ) ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਵੀ) ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤ-ਪਸਾਰਾ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ) ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਜਿਆ ॥੧੭॥

ਅਨੂਪਮ (ਬੇਮਿਸਾਲ) ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਕਿਤੇ ਕੰਗਾਲ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜਾ।

ਉਸ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੇ ਅੰਡਜ (ਅੰਡੇ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ), ਜੇਰਜ (ਜੇਰ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ), ਸੇਤਜ (ਪਸੀਨੇ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ) ਅਤੇ ਉਤਭੁਜ (ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ); ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ (ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ) ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ (ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟਮਾਨ ਰਚਨਾ ਦੀ) ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ ॥੧੮॥

੧੦. ਜਾਣਨਾ। ੧੧. ਸਾਜਿਆ। ੧੨. ਪਹਿਲਾਂ। ੧੩. ਕੰਗਾਲ। ੧੪. ਅਮੀਰ। ੧੫. ਕਹੀਂ, ਕਿਤੇ। ੧੬. ਰਾਜਾ। ੧੭. ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ। ੧੮. ਫਿਰ।

ਕਹੂੰ, ਫੁਲ ਰਾਜਾ ਹੈ ਬੈਠਾ ॥

(ਫੁਲ-ਰਾਜਾ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਹੈ—ਉਚਾਰਣ ਹੁਐ।)

ਕਹੂੰ, ਸਿਮਟਿ^੧ ਭਿੜੋ ਸੰਕਰ ਇਕੈਠਾ^੨ ॥

(ਭਿੜੋ—ਉਚਾਰਣ ਭਇਓ। ਸੰਕਰ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਸਗਰੀ^੩ ਸਿਸਟਿ ਦਿਖਾਇ ਅਚੰਭਵ^੪ ॥

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਤ੍ਰੂਪ ਸੁਯੰਭਵ^੫ ॥੧੯॥

(ਸੁਯੰਭਵ—ਉਚਾਰਣ ਸੁਆਂਭਵ।)

ਅਬ^੬ ਰੱਛਾ ਮੇਰੀ ਤੁਮ ਕਰੋ ॥

ਸਿੱਖ ਉਬਾਰਿ ਅਸਿੱਖ^੭ ਸੰਘਰੋ^੮ ॥

(ਸੰਘਰੋ—ਉਚਾਰਣ ਸੰ-ਘਰੋ।)

ਦੁਸਟ ਜਿਤੇ ਉਠਵਤ ਉਤਪਾਤਾ^੯ ॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਸਕਲ ਮਲੇਛ^{੧੦} ਕਰੋ ਰਣ ਘਾਤਾ^{੧੧} ॥੨੦॥

ਜੇ, ਅਸਿਧੁਜ^{੧੨} ! ਤਵ ਸਰਨੀ ਪਰੇ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਦੁਸਟ ਦੁਖਿਤ ਹੈ ਮਰੇ ॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਦੁਖਿਤ—‘ਖਿ’ ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਹੈ—ਉਚਾਰਣ ਹੁਐ।)

ਪੁਰਖ ਜਵਨ ਪਗ^{੧੩} ਪਰੇ ਤਿਹਾਰੇ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਮ ਸੰਕਟ^{੧੪} ਸਭ ਟਾਰੇ ॥੨੧॥

੧. ਕਮਲ-ਛੁੱਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਹਮਾ। ੨. ਸਮੇਟ ਕੇ। ੩. ਇਕੱਠਾ (ਲੈਅ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

੪. ਸਾਰੀ। ੫. ਅਦਭੁਤ ਖੇਲ। ੬. ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੭. ਹੁਣੇ, ਤਤਕਾਲ। ੮. ਗੁਰ-ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ।

(ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਕਿਤੇ ਕਮਲ-ਫੁਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ (ਜਗਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ) ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਕਿਤੇ (ਜਗਤ-ਰਚਨਾ ਨੂੰ) ਸਮੇਟ ਕੇ ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਵ ਜੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਜਗਤ-ਰਚਨਾ ਦਾ ਅਸਚਰਜ-ਖੇਲ ਵਿਖਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ) ਸੁੰਦਰਾਵਲੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ (ਪ੍ਰਭੂ) ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ॥੧੯॥

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਆਪ ਤਤਕਾਲ ਮੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰੋ।

ਗੁਰੂ-ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰੋ।

ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਪੱਦਰ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ (ਸਾਮੇ-ਸਾਮੇ) ਉਠ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ-ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ-ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰੋ ॥੨੦॥

ਹੇ ਝੰਡੇ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਜੀ ! ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆ ਪਏ;

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ (ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ) ਮਰ ਗਏ।

ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਏ;

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ॥੨੧॥

੯. ਨਾਸ ਕਰੋ। ੧੦. ਉਪੱਦਰ। ੧੧. ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ। ੧੨. ਵਿਨਾਸ਼। ੧੩. ਝੰਡੇ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਜੀ ! ੧੪. ਚਰਨੀਂ। ੧੫. ਕਸ਼ਟ।

ਜੋ ਕਲਿ^੧ ਕੇ ਇਕ ਬਾਰ ਧਿਐ ਹੈ ॥

ਤਾ ਕੇ ਕਾਲ ਨਿਕਾਟ^੨ ਨਹਿ ਐ ਹੈ ॥

ਰੱਛਾ ਹੋਇ ਤਾਹਿ ਸਭ ਕਾਲਾ ॥

(ਤਾਹਿ—(ਪੜਨਾਉਂ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਦੁਸਟ ਅਰਿਸਟ^੩ ਟਰੇਂ ਤਤਕਾਲਾ ॥੨੨॥

(ਦੁਸਟ, ਅਰਿਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਨ^੪, ਜਾਹਿ ਨਿਹਰਿਹੋ^੫ ॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—ਸਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ ਪੈਰ ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਕ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਂ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਨਿਹਰਿਹੋ—ਨਿਹਾਰਿਹੋ ਦਾ ਸੰਖਿਤ ਰੂਪ।
ਜਾਹਿ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਤਾ ਕੇ ਤਾਪ ਤਨਕ^੬ ਮੋ ਹਰਿਹੋ^੭ ॥

(ਤਾ—(ਪੜਨਾਉਂ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਘਰ ਮੋ ਸਭ ਹੋਈ ॥

ਦੁਸਟ ਛਾਹੋ^੮ ਛੈ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ ॥੨੩॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਛੈ—ਉਚਾਰਣ ਛੁਆਏ।)

ਏਕ ਬਾਰ ਜਿਨ ਤੁਮੈ ਸੰਭਾਰਾ^੯ ॥

ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੇ ਤਾਹਿ ਉਬਾਰਾ^{੧੦} ॥

(ਤਾਹਿ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਜਿਨ ਨਰ ਨਾਮ ਤਿਹਾਰੋਂ ਕਹਾ ॥

੧. ਕਲਾ—ਪਾਗੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ। ੨. ਨੇੜੇ। ੩. ਕਲੇਸ਼, ਬਿਪਤਾ। ੪. ਨਾਲ। ੫. ਵੇਖਦੇ ਹੋ।

੬. ਛਿਨ-ਮਾਤਰ। ੭. ਢੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹੋ। ੮. ਪਰਛਾਵਾਂ। ੯. ਛੁਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਕਲਾ-ਧਾਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ (ਇਕ-ਚਿਤ
ਹੋ ਕੇ) ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ;

ਕਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਫਟਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਉਸ ਦੀ ਸਰਬ-ਕਾਲ (ਹਮੇਸ਼ਾ) ਰਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ-ਦੋਖੀ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਤੁਰੰਤ ਮਗਰੋਂ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥੨੩॥

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਜਿਸ ਜਿਸ (ਜੀਵ) ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹੋ;

ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ (ਆਪਿ, ਬਿਆਪਿ, ਉਪਾਪਿ) ਖਿਨ-ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਦੂਰ ਕਰ
ਦੇਂਦੇ ਹੋ ।

ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ (ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼) ਸੁਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ
ਵਿਚ (ਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼) ਹੁੰਦੀ ਹੈ;

ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ॥੨੩॥

(ਮਹਾ-ਕਾਲ ਜੀ !) ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ (ਇਕ-ਮਨ ਇਕ-ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ) ਇਕ
ਵਾਰੀ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ;

(ਆਪ ਜੀ ਨੇ) ਉਸ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਿਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆ;

੧੦. ਸੰਭਾਲਿਆ, ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ੧੧. ਬਚਾਅ ਲਿਆ।

ਦਾਰਿਦ ਦੁਸਟ ਦੇਖ ਤੇ ਰਹਾ॥ ੨੪॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੂਨੀ।)

ਖੜਗ ਕੇਤ ਮੈ ਸਰਣਿ ਤਿਹਾਰੀ॥

(ਖੜਗ-ਕੇਤ—ਸਮਾਜੀ ਸਥਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

ਆਪ ਹਾਬ ਦੇ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ॥

(ਦੈ—ਦੁਲਾਵਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਲਾਂਵ ਦਾ ਨਹੀਂ।)

ਸਰਬ ਠੌਰੋ ਮੋ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ॥

ਦੁਸਟ ਦੇਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ॥ ੨੫॥

(ਦੁਸਟ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੂਨੀ।)

SIKHBOOKCLUB.COM

1. ਦੁਸ਼ਮਣ-ਦੱਖੀ। 2. ਰਹਿ ਗਏ, ਬਚ ਗਏ। 3. ਹੋ ਖੜਗ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਜੀ। 4. ਤੁਹਾਡੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ। 5. ਬਚਾਅ ਲਵੇਂ। 6. ਬਾਂ। 7. ਮੇਰੇ।

ਉਹ ਦਲਿੱਦਰ (ਕੰਗਾਲੀ) ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ-ਦੋਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ॥੨੪॥

ਹੇ ਖੜਗ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਜੀ ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ (ਆਣ
ਛੱਠਾ) ਹਾਂ ।

ਆਪਣਾ ਹੱਥ (ਸਹਾਰਾ) ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਵੋ ।

ਹਰ ਥਾਵੋਂ ਅਤੇ ਹਰ ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਈ ਹੋਵੋ ।

ਮੈਨੂੰ ਸਦਾ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਵੋ ॥੨੫॥

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ

ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਕਾਲ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਮਹਾ ਕਾਲ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 'ਮਹਾ ਕਾਲ' ਕਾਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਮਹਾ ਕਾਲ ਦਾ ਵਾਚਕ ਨਹੀਂ।

ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩

ਅਨੰਦੁ

੧ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਈ^੧, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜ^੨ ਸੇਤੀ^੩, ਮਨਿ ^੪ਵਜੀਆ ਵਾਧਾਈਆ ॥

(ਸਹਜ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਨਹੀਂ। ਵਜੀਆ, ਵਾਧਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰਵਾਰ ਪਰੀਆ^੫, ਸਬਦ ਰਾਵਣ ਆਈਆ ॥

(ਪਰੀਆ, ਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਬਦੇ ਤ ਰਾਵਹੁ ਹਰੀ ਕੇਰਾ, ਮਨਿ ਜਿਨੀ ਵਸਾਇਆ ॥

(ਜਿਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਅਨੰਦੁ ਹੋਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥੧॥

ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ ਤੂ ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ ॥

ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਰਹੁ ਤੂ ਮੰਨ ਮੇਰੇ, ਦੂਖ ਸਭਿ ਵਿਸਾਰਣਾ^੬ ॥

ਅੰਗੀਕਾਰੁ^੭ ਓਹੁ ਕਰੇ ਤੇਰਾ, ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰਣਾ^੮ ॥

੧. ਮਾਂ-ਜਾਈ, ਸਖੀ । ੨. ਆਤਮ-ਗਿਆਨ । ੩. ਨਾਲ । ੪. ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆ ਭੁਸੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈਆਂ । ੫. ਰਾਗਾਣੀਆਂ । ੬. ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਕਰਨ-ਜੋਗ । ੭. ਪੱਖ । ੮. ਸਵਾਰਨ-ਜੋਗ ।

ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮਹਲੇ ਤੌਜੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ) ਦੀ ਰਚਨਾ।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ।

ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਮਿਹਰ) ਦੁਆਰਾ (ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।)

ਹੋ ਮੇਰੀ ਮਾਂ-ਜਾਈ ਸਥੀ ! ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਧਾਰਨ) ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ (ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ) ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ-ਅਨੰਦ (ਉਤਪਨ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਸਹਜ (ਅਨੁਭਵੀ-ਗਿਆਨ) ਸਮੇਤ, (ਜਿਸ ਸਦਕਾ) ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਬੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਮਾਨੋ ਰਤਨ-ਸਮਾਨ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀਆਂ (ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ) ਸੰਗੀਤਕ-ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਨਾਦਿ-ਧੁਨਿ ਕਰਨ ਲਈ (ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ) ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈਆਂ ਹਨ [ਭਾਵ, ਮੇਰੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਰਾਗਾਤਮਿਕ (ਰਸੀਲੀ) ਹੋ ਗਈ ਹੈ]।

(ਹੋ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਓ !) ਸ਼ਬਦ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੀ ਗਾਇਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ (ਸ਼ਬਦ) ਨੇ (ਹਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ) ਆਤਮ-ਅਨੰਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਕਿਉਂ-ਜੁ) ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਧਾਰਨ) ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ॥੧॥

ਹੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ! ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ (ਲਿਵ-ਲੀਨ) ਰਹੋ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖ-ਕਲੇਸ਼ ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਕਰਨ-ਜੋਗ ਹੈ।

ਉਹ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਪੱਖ (ਸਹਾਇਤਾ) ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਸਮਰਥੁੰ ਸੁਆਮੀ, ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੇ ॥

(ਸਭਨਾ, ਗਲਾ, ਕਿਉ, ਮਨਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸਮਰਥ—‘ਥ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਢੁੱਡ ਉਚਾਰਣ। ਵਿਸਾਰੇ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਮੰਨ ਮੇਰੇ, ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ ॥੨॥

ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥

ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ, ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ ॥

(ਦੇਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਵਏ—ਉਚਾਰਣ ‘ਪਾਵੇ’ ਕਰਨਾ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਸਦਾ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਤੇਰੀ, ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਾਵਏ ॥

(ਸਿਫਤਿ-ਸਲਾਹ—ਸਮਾਸੀ ਸਬਦ ਹੈ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਵਸਾਵਏ—ਉਚਾਰਣ ‘ਵਸਾਵੇ’ ਕਰਨਾ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਨਾਮੁ ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ ਵਸਿਆ, ਵਾਜੇ ਸਬਦ ਘਨੇਰੇ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥੩॥

ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੇ ॥

ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਮੇਰਾ, ਜਿਨਿ ਭੁਖਾ ਸਭਿ ਗਵਾਈਆ ॥

(ਭੁਖਾ, ਗਵਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸੁਖੁ, ਮਨਿ ਆਇ ਵਸਿਆ,

ਜਿਨਿ ਇਛਾ ਸਭਿ ਪੁਜਾਈਆ ॥

(ਇਛਾ, ਪੁਜਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ। ੨. ਬਹੁਤੇ, ਅਨੱਤ-ਤਰੰਗੀ।

ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਿਂ ਸਮਰੱਥ (ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ) ਹੈ, (ਭਲਾ) ਉਸ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਕਿਉਂ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁਲਾਏ ?

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ! ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ (ਲਿਵ-ਲੀਨ) ਰਹੋ ॥੨॥
ਹੋ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ (ਕਾਹਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ) ?
ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ (ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ)
ਦੇਵੇ, ਉਹ ਹੀ (ਕੁਝ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਂਦਾ ਹੈ।

(ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਸਦਕਾ) ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਅਖਵਾ ਤੇਰਾ
ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਵਛਭਾਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ) ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ)
ਅਨਤ-ਤਰੰਗੀ ਸ਼ਬਦ-ਵਾਜੇ ਵਜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ
(ਕਾਹਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ) ? ॥੩॥

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ) ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ-ਆਸਰਾ (ਬਣ
ਗਿਆ) ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ-ਆਸਰਾ (ਬਣ ਗਿਆ) ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ (ਮੇਰੀਆਂ) ਸਾਰੀਆਂ
ਕੁੱਖਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

(ਹਰਿ-ਨਾਮ ਮੇਰੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ
ਵਰਤਾਅ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਣੁ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਵਿਟਹੁ,
ਜਿਸ ਦੀਆ ਏਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ॥

(ਵਿਟਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਦੀਆ, ਵਡਿਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ
ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸੁਣਹੁ ਸੰਭਹੁ, ਸਬਦਿ ਧਰਹੁ ਪਿਆਰੋ ॥
ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੋ ॥੪॥

ਵਾਜੇ ੴਪੰਚ ਸਬਦ ਤਿਤੁ^੨ ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ ॥
ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ ਸਬਦ ਵਾਜੇ, ਕਲਾ^੪ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਧਾਰੀਆ ॥

(ਕਲਾ, ਧਾਰੀਆ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਗੈਰ।)

ਪੰਚ ਦੂਤ ਤੁਧੁ ਵਸਿ ਕੀਤੇ, ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ^੫ ਮਾਰਿਆ ॥
ਪੁਰਿ ਕਰਮਿ੯ ਪਾਇਆ ਤੁਧੁ ਜਿਨ ਕਉ,
ਜਿਸ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਕੈ ਲਾਗੇ ॥

(ਕਉ—ਉਚਾਰਣ ਕੌ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਹ ਸੁਖੁ ਹੋਆ, ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ॥੫॥
(ਤਹ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਕਰਨਾ ਦਹਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਸਾਚੀ ਲਿਵੈ^੬ ਬਿਨੁ ਦੇਹ ਨਿਮਾਣੀ^੭ ॥

ਦੇਹ ਨਿਮਾਣੀ ਲਿਵੈ ਬਾਝਹੁ, ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰੀਆ ॥

(ਬਾਝਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਵੇਚਾਰੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨਹਦ-ਸਬਦ। ੨. ਉਸ ਵਿਚ। ੩. ਭਾਗ-ਸੀਲ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ। ੪. ਸਤਿਆ
ਅਥਵਾ ਪਾਰਸ-ਕਲਾ। ੫. ਕੰਡੇ ਵਾਂਗ ਚੁਭਣ ਵਾਲਾ, ਦੁਖਦਾਈ। ੬. ਭਾਗ ਵਿਚ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਦ-ਵਾਰਨੇ ਕੀਤਾ (ਜਾਵਾ), ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਇਹ (ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਭੁੱਖਾਂ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਣਾ, ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ) ਬਰਕਤਾਂ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਸੰਤ-ਜਨੇ ! ਸੁਣੋ, ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪਾਓ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ) ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ-ਆਸਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ॥੪॥

ਉਸ ਭਾਗ-ਸੀਲ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ (ਦੇ ਵਾਜੇ) ਵਜ ਪਏ;

ਉਸ ਭਾਗ-ਸੀਲ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ (ਦੇ ਵਾਜੇ) ਵਜ ਪਏ,
ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ (ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਢੂੰ (ਨਾਮ ਦੀ) ਪਾਰਸ-ਕਲਾ ਵਰਤਾਅ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਢੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਮਾਦਿਕ ਪੰਜੇ ਢੂਤ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਦੁਖਦਾਈ
ਕਾਲ ਮਾਰ ਨਿਵਾਰਿਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੂੰ ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲਿਖ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਤੈ-
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲਗ (ਜੁੜ) ਗਏ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ (ਉਸ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ) ਆਤਮ-ਸੁਖ ਆ ਬਣਿਆ
ਹੈ, ਉਸ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ (ਦੇ ਵਾਜੇ) ਵਜ ਪਏ ॥੫॥

ਸੱਚੀ (ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਵਾਲੀ) ਧਿਆਨ-ਮਗਨ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ
(ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ) ਮਨੁੱਖਾ-ਦੇਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀਣੀ (ਡੂੱਛ) ਹੈ।

ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਵਾਲੀ ਧਿਆਨ-ਮਗਨ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮਨੁੱਖਾ-ਦੇਹੀ
ਬਿਲਕੁਲ ਹੀਣੀ (ਡੂੱਛ) ਹੈ, ਕਿਉਂ-ਜੁ ਇਹ ਵਿਚਾਰੀ (ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੜੋਲੀ
ਆਪਣੇ ਆਪ) ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ੴ. ਉਹ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ਇ. ਧਿਆਨ-ਮਗਨ ਬਿਰਤੀ। ਏ. ਹੀਣੀ।

ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ ਸਮਰਥੁ^੧ ਕੋਇ ਨਾਹੀ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਬਨਵਾਰੀਆ^੨ ॥

(ਸਮਰਥ—‘ਬ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਢੁੱਡ ਕਰ ਕੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਏਸ ਨਉਂ ਹੋਚੁ ਬਾਉਂ ਨਾਹੀ, ਸਬਦਿ ਲਾਗਿ ਸਵਾਰੀਆ ॥

(ਨਉਂ—ਉਚਾਰਣ ‘ਨੌਂ’। ਬਾਉਂ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸਵਾਰੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਲਿਵੈ ਬਾਝਹੁ, ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰੀਆ ॥੯॥

(ਬਾਝਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਨੰਦੁ^੩ ਆਨੰਦੁ^੪ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ, ਆਨੰਦੁ ਗੁਰੁ ਤੇ^੫ ਜਾਣਿਆ ॥

ਜਾਣਿਆ ਆਨੰਦੁ ਸਦਾ ਗੁਰ ਤੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਪਿਆਰਿਆ^੬ ॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—‘ਫ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ‘ਰ’ ਨਾਲ।)

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਿਲਵਿਖੁ^੭ ਕਟੇ, ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ^੮ ਸਾਰਿਆ^੯ ॥

ਅੰਦਰਹੁ^{੧੦} ਜਿਨ ਕਾ ਮੇਹੁ ਤੁਟਾ,

ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਦੁ^{੧੧} ਸਚੈ ਸਵਾਰਿਆ ॥

(ਅੰਦਰਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹੁ ਅਨੰਦੁ ਹੈ, ਆਨੰਦੁ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥੧॥

ਬਾਬਾ ! ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਹਿ^{੧੦}, ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਵੈ ॥

(ਦੇਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਜੋਗ, ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ। ੨. ਜਗਤ-ਬਨ ਦਾ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਭੂ। ੩. ਤੋਂ। ੪. ਪਿਆਰਾ, ਗੁਰੂ। ੫. ਪਾਪ।

੬. ਸੁਰਮਾ। ੭. ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ੮. ਮਨ ਵਿਚੋਂ। ੯. ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਮਨ। ੧੦. ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਵੈਂ।

ਹੋ ਬਨਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾ [ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸੱਚੀ (ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ) ਲਿਵ ਲਾਉਣ ਦੇ] ਸਮਰੱਥ (ਜੋਗ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ (ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਲਾ ਦੇ)।

ਇਸ ਦੇਹੀ ਨੂੰ (ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ) ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਹੀ ਸਵਰ (ਸਫਲ ਹੋ) ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸੱਚੀ (ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਵਾਲੀ) ਧਿਆਨ-ਮਗਨ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਇਹ (ਦੇਹੀ) ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ॥੬॥

(ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ) ਹਰ ਕੋਈ ‘ਅਨੰਦ (ਹੈ)’ ‘ਅਨੰਦ (ਹੈ)’ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਤਮਿਕ-ਅਨੰਦ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਤਮਿਕ-ਅਨੰਦ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ਪਰ ਜਾਣਦਾ ਉਹ ਹੈ) ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਿਆਰਾ (ਗੁਰੂ) ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ।

(ਗੁਰੂ ਨੇ) ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ (ਜਿਸ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਸੁਰਤਿ-ਨੇੜਾਂ ਵਿਚ) ਗਿਆਨ-ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, (ਉਸ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਕਟੇ ਗਏ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ (ਗੁਰੂ-ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ) ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, (ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਨੇ) ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ (ਸੰਕਲਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਨ) ਸਵਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ (ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ-ਅਜਨ ਮਿਲ ਪੈਣਾ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਕਟਿਆ ਜਾਣਾ, ਮਨੋਂ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਸਵਰ ਜਾਣਾ) ਹੀ ਅਸਲੀ ਅਨੰਦ ਹੈ, ਇਹ ਆਤਮ-ਅਨੰਦ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥੭॥

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤੂੰ (ਆਪ ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਆਤਮ-ਅਨੰਦ) ਦੇਵੇ, ਉਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਵੈ ਤ ਸੋ ਜਨੁ ਦੇਹਿ ਜਿਸ ਨੋ,
ਹੋਰਿ^੧ ਕਿਆ ਕਰਹਿ^੨ ਵੇਚਾਰਿਆ^੩ ॥

(ਦੇਹਿ, ਕਰਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਇਕਿ^੪ ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਫਿਰਹਿ ਪ੍ਰਦਹ ਦਿਸਿ,
ਇਕਿ ਨਾਮਿ ਲਾਗਿ ਸਵਾਰਿਆ ॥

(ਫਿਰਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਦਹ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਕਰਨਾ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਮਨੁ ਭਇਆ ਨਿਰਮਲ੍ਲੇ, ਜਿਨਾ ਭਾਣਾ ਭਾਵਏ ॥

(ਜਿਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਪਿਆਰੇ, ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਵਏ ॥੮॥

(ਦੇਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਵਹੁ ਸੰਤ ਪਿਆਰਿਹੋ, ਅਕਥ^੫ ਕੀ ਕਰਹ ਕਹਾਣੀ^੬ ॥

(ਕਰਹ—ਅੰਤਲਾ ‘ਹ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਕਰਹ ਕਹਾਣੀ ਅਕਥ ਕੇਰੀ^੭, ੯੦ਕਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਪਾਈਐ ॥

(ਕਰਹ—ਅੰਤਲਾ ‘ਹ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਤਨੁ, ਮਨੁ, ਧਨੁ, ਸਭੁ ਸਉਪਿ^੮ ਗੁਰ ਕਉ^੯,

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ ॥

(ਸਉਪ—ਵਿਚਕਾਰਲਾ ‘ਉ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਮੰਨਿਐ—‘ਨ’ ਨੂੰ ਸਿਹਾਗੀ ਹੈ, ਬਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਅਸੁੱਧ ਹੈ। ਕਉ—ਉਚਾਰਣ ‘ਕੌ’।)

ਹੁਕਮੁ ਮੰਨਿਹੁ ਗੁਰੂ^{੧੦} ਕੇਰਾ^{੧੧}, ਰਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥

(ਮੰਨਿਹੁ—‘ਨ’ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਸੂਖਮ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।)

੧. ਹੇਰ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ੨. ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ੩. ਵਿਚਾਰੇ (ਮਨੁੱਖ)। ੪. ਕਈ। ੫. ਦਸੀ ਦਿਸੀ। ੬. ਉਜ਼ਲ, ਪਵਿੱਤਰ। ੭. ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।

(ਇਹ ਆਤਮ-ਅਨੰਦ) ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਜੀਵ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ
ਆਪ ਦੇਵੇਂ, (ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ) ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ
ਹਨ ?

ਕਈ ਮਨੁੱਖ (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਮਾਇਕੀ ਪਸਾਰੇ ਦੇ) ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਦਸੀਂ
ਪਾਸੀਂ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ (ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ) ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੁੜ
ਕੇ ਸਵਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਭਾਣਾ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜਾਅ ਵਿਚ ਰਾਜੀ
ਰਹਿਣਾ) ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰ
ਕੇ (ਆਤਮ-ਅਨੰਦ) ਦੇਵੇਂ, ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥੯॥

ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ-ਜਨੋ ! ਆਓ (ਮਿਲ ਕੇ) ਅਕੱਥ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤੇ
ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ) ਦੀ ਗਿਆਨ-ਗਾਬਾ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਕਰੀਏ।

ਉਸ ਅਕੱਥ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦੀ ਗਿਆਨ-ਗਾਬਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਜਤਨ-ਜੁਗਤਿ
ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜੁਗਤੀ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ) ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ, ਅਥਵਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨੂੰ
ਅਰਪਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਨਾਲ (ਅਕੱਥ ਪ੍ਰਭੂ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸੋ, ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ-ਜਨੋ !) ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ (ਮਨ, ਬਚ, ਕਰਮ ਕਰਕੇ) ਮੰਨੋ,
ਅਤੇ (ਅਕੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਣਾਉਣ ਵਾਲੀ) ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਕਰੋ।

t. ਗਿਆਨ-ਵੀਰਾਰ। d. ਦੀ। ੧੦. ਕਿਸ ਜਤਨ-ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ। ੧੧. ਹਵਾਲੇ (ਅਰਪਨ)
ਕਰ ਕੇ। ੧੨. ਨੂੰ।

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ, ਕਥਿਹੁ^੧ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ॥੯॥

(ਕਥਿਹੁ—‘ਥ’ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਸੂਖਮ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।)

ਏ ਮਨ ਚੰਚਲਾ^੨ ! ਚਤੁਰਾਈ^੩ ਕਿਨੈ^੪ ਨ ਪਾਇਆ ॥

(ਚਤੁਰਾਈ—‘ਤ’ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਔਂਕੜ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ।)

ਚਤੁਰਾਈ ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ, ਤੂ ਸੁਣਿ ਮੰਨ ਮੇਰਿਆ ॥

(ਚਤੁਰਾਈ—‘ਤ’ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਔਂਕੜ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ।)

ਏਹ ਮਾਇਆ ਮੋਹਣੀ^੫, ਜਿਨਿ ਏਤ੍ਰੇ^੬ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਮਾਇਆ ਤ ਮੋਹਣੀ ਤਿਨੈ^੭ ਕੀਤੀ,

ਜਿਨਿ ਠਗਉਲੀ^੮ ਪਾਈਆ ॥

ਕੁਰਬਾਣੁ ਕੀਤਾ ਆਤਸੈ ਵਿਟਹੁ,

ਜਿਨਿ ਮੋਹੁ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਮਨ ਚੰਚਲ ! ਚਤੁਰਾਈ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ॥੧੦॥

ਏ ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ! ਤੂ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਮਾਲੇ^੯ ॥

(ਸਮਾਲੇ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਏਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਤੂ ਜਿ^{੧੦} ਦੇਖਦਾ, ^{੧੧} ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ ॥

ਸਾਥਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ ਨਾਹੀ, ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ ॥

(ਕਿਉ—‘ਊ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਮਕੀ।)

੧. ਕਥਨ ਕਰੋ। ੨. ਨਾ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ। ੩. ਚੁਸਤੀ-ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ। ੪. ਕਿਸੇ ਨੇ।
੫. ਠਗਣੀ। ੬. ਏਨਾ ਵੱਡਾ (ਸੰਸਾਰ)। ੭. ਉਸ (ਪੜ੍ਹ) ਨੇ। ੮. ਠੱਗ-ਬੂਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਘਾ

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਜਨੋ! ਸੁਣੋ!! (ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ) ਅਕੱਥ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੀ ਗਿਆਨ-ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ॥੯॥

ਹੇ ਟਿਕ ਕੇ ਨਾ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ (ਚੁਲਥੁਲੇ) ਮਨ! ਚੁਸਤੀ-ਚਲਾਕੀ ਕਰਕੇ ਕਦੀ
ਕਿਸੇ ਨੇ (ਉਸ ਸਰਬੱਗ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਮੇਰੇ ਮਨ! ਤੂੰ (ਧਿਆਨ ਨਾਲ) ਸੁਣ ਲੈ, ਚੁਸਤੀ-ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਿਸੇ
ਨੇ (ਸਰਬੱਗ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਇਹ ਮਾਇਆ (ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਮੋਹਤ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਠਗਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ
ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਭੁਲਾਇਆ (ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ)
ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਾਇਆ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ) ਮੋਹਣੇ ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤੀ
ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਠੱਗ-ਬੂਟੀ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ
ਲਈ) ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਸ (ਚੌਜੀ-ਪ੍ਰਭੂ) ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ (ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ
ਮਾਇਆ ਦਾ) ਮਿੱਠਾ ਮੋਹ ਚੰਬੇਜ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਟਿਕ ਕੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਨ! ਚੁਸਤੀ-ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ
ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ॥੧੦॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ 'ਸਚੁ' (ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਨਾਮ) ਚੇਤੇ
ਰਖ।

ਇਹ ਪਰਵਾਰ, ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ (ਆਪਣਾ ਮਦਦਗਾਰ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ, (ਅੰਤ ਨੂੰ) ਤੇਰੇ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਣਾ।

ਜਿਹੜਾ (ਪਰਵਾਰ) ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਫਿਰ ਚਿਤ ਕਿਉਂ
ਲਾਈਏ ?

ਕੇ ਠੱਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ੯. ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ। ੧੦. ਚੇਤੇ ਕਰ। ੧੧. ਜਿਹੜਾ। ੧੨. ਚਲਣਾ
ਨਹੀਂ, ਨਿਭਣਾ ਨਹੀਂ।

ਐਸਾ ਕੰਮੁ ਮੂਲੇਂ ਨ ਕੀਚੈ, ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਿ ਤੂ, ਹੋਵੈ ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਮਨ ਪਿਆਰੇ ! ਤੂ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਮਾਲੇ ॥੧੧॥

(ਸਮਾਲੇ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਅਗਮ^੩ ਅਗੋਚਰਾ^੪ ! ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਅੰਤੋਂ ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ ਤੇਰਾ, ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਤੂ ਜਾਣਹੋ ॥

(ਜਾਣਹੋ—‘ਹੋ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ^੫, ਖੇਲੁ^੬ ਤੇਰਾ, ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣਏ ॥

ਆਖਹਿ ਤ ਵੇਖਹਿ ਸਭੁ^੭ ਤੂਹੈ, ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥

(ਆਖਹਿ, ਵੇਖਹਿ, ਤੂਹੈ—ਅੰਤਲੋ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਤੂ ਸਦਾ ਅਰੰਮੁ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥੧੨॥

(ਹੈ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧੦ਸੁਰਿ ਨਰ ੧੧ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ,

ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥

(ਸੁਰਿ-ਨਰ, ਮੁਨਿ-ਜਨ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ ।)

ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ, ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—ਦੁੱਤ ‘ਕੁ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਿਲਵਾਂ ।)

੧. ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ੨. ਚੇਤੇ ਕਰ। ੩. ਮਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਹੇ। ੪. ਜੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ੫. ਅੰਤ। ੬. ਸਾਰੇ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ੭. ਖੇਲ-ਤਮਾਸਾ। ੮. ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੰਤ ਨੂੰ
ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੂੰ (ਧਿਆਨ ਨਾਲ) ਸੁਣ, ਇਹ (ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ
ਵਿਚ) ਤੇਰੇ ਨਾਲ (ਸਹਾਈ) ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਸਦਾ 'ਸਚ' (ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੱਚਾ
ਨਾਮ) ਚੇਤੇ ਰਖ ॥੧੧॥

ਮਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੂਬ-ਬੂਬ ਤੋਂ ਪਰੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰਾ
ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਤੇਰਾ ਅੰਤ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ) ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਆਪਣਾ
ਆਪ (ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਸਰੂਪ) ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਸਾਰ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਤੇਰਾ ਹੀ (ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ) ਇਕ ਖੇਲ-ਤਮਾਸਾ
ਹੈ, (ਤੇਰੇ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਸੰਬੰਧੀ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਇਹ ਜੀਵ ਜੋ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਖਣ
ਵੇਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ, ਜਿਸ ਨੇ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤ
ਕੇ) ਸਭ ਕੁਝ ਆਖ-ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ!) ਤੂੰ ਸਦਾ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ-ਸੂਬ ਅਤੇ
ਗੰਮਤਾ (ਪਹੁੰਚ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ॥੧੨॥

ਦੈਵੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮੁਨੀ-ਜਨ (ਗਿਸੀ-ਮੁਨੀ) ਆਦਿਕ (ਜਿਸ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ) ਢੂੰਢਦੇ-ਭਾਲਦੇ (ਆ ਰਹੇ) ਹਨ, ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
(ਨਾਮ) ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਨਾਮ) ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ—
ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ (ਮੇਰੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੬. ਸਾਰਾ ਕੁਝ (ਇਕ-ਵਚਨ)। ੧੦. ਦੈਵੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ। ੧੧. ਗਿਸੀ-ਮੁਨੀ।

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਉਪਾਏ^੧,
ਇਕਿ^੨ ਵੇਖਿ ਪਰਸਣਿ^੩ ਆਇਆ ॥

(ਜੀਅ—‘ਅ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਵਿਚ । ਆਇਆ—ਬਹੁ-ਵਚਨੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ
ਆਏ+ਆ ਦਾ ਸੰਧੀ ਰੂਪ ।)

ਲਬੁ^੪ ਲੋਭੁ^੫ ਅਹੰਕਾਰੁ ਚੂਕਾ^੬, ਸਤਿਗੁਰੁ^੭ ਭਲਾ ਭਾਇਆ ॥

(ਅਹੰਕਾਰ—ਅਹੰਭਕ ‘ਅ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਭਲਾ—‘ਭ’ ਉਚਾਰਣ ਪੌਲਾ ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ^੮ ਜਿਸ ਨੋ ਆਪਿ ਤੁਠਾ^੯,
ਤਿਨਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥੧੩॥

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲੁ^{੧੦} ਨਿਰਾਲੀ^{੧੧} ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ^{੧੨}, ਬਿਖਮ^{੧੩} ਮਾਰਗਿ^{੧੪} ਚਲਣਾ ॥

(ਚਾਲਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਗੈਰ। ਭਗਤਾਹ—‘ਤਾ’ ਉਚਾਰਣ
ਨਾਸਕੀ ।)

ਲਬੁ^{੧੫} ਲੋਭੁ^{੧੬} ਅਹੰਕਾਰੁ^{੧੭} ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ^{੧੮},
ਬਹੁਭੁ^{੧੯} ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ ॥

ਖੰਨਿਅਹੁ^{੨੦} ਤਿਖੀ ਵਾਲਹੁ^{੨੧} ਨਿਕੀ, ਇੰਦੇਤੁ^{੨੨} ਮਾਰਗਿ ਜਾਣਾ ॥

(ਖੰਨਿਅਹੁ, ਵਾਲਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ^{੨੩} ਜਿਨੀ ਆਪੁ^{੨੪} ਤਜਿਆ,
ਹਰਿ ਵਾਸਨਾ^{੨੫} ਸਮਾਣੀ^{੨੦} ॥

੧. ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ । ੨. ਕਈ । ੩. ਛੁਹਣ ਲਈ । ੪. ਮੂੰਹ ਦਾ ਚਸਕਾ । ੫. ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਜੋੜਨ
ਦਾ ਲਾਲਚ । ੬. ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ । ੭. ਬਹੁਤਾ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਾ । ੮. ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ।

(ਪ੍ਰਭੂ !) ਇਹ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਸਾਰੇ ਤੂੰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, (ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ) ਕਈ ਵਿਰਲੇ (ਗੁਰੂ ਦਾ) ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ (ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ) ਪਰਸਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

ਲਬ (ਮੂੰਹ ਦਾ ਚਸਕਾ), ਲੋਭ (ਧਨ-ਪਦਾਰਥ ਜੋੜਨ ਦਾ ਲਾਲਚ) ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ (ਗੁਰੂ-ਚਰਨ ਪਰਸਣ ਆਏ ਵਡਭਾਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ) ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਾ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (-ਨਾਮ) ਪਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ॥੧੩॥

(ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤ-ਜਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਗੀਤੀ (ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ) ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਗਤ-ਜਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਮਰਯਾਦਾ (ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ) ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਜੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਰਨਾ ਕਠਨ ਜੀਵਨ-ਗਾਹ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਭਗਤ-ਜਨਾਂ ਨੇ) ਲਬ (ਮੂੰਹ ਦਾ ਚਸਕਾ), ਲੋਭ (ਧਨ-ਪਦਾਰਥ ਜੋੜਨ ਦਾ ਲਾਲਚ), ਹੋਕਾਰ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ (ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ) ਆਦਿ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਹੁੰਦਾ (ਭਾਵ, ਉਹ ਪੂਰਨ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।

ਏਸ ਜੀਵਨ-ਗਾਹ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨਾ, ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਵਾਲ ਨਾਲੋਂ ਬਰੀਕ (ਵਾਟ ਉੱਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਥੇਡ) ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਬਦਸੀਅਤ ਵਿਚ ਜਾਣੋ) ਹਰਿ-ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ।

੬. ਜੀਵਨ-ਤੇਰ। ੧੦. ਵਿਲੱਖਣ। ੧੧. ਦੀ। ੧੨. ਕਠਨ। ੧੩. ਗਾਹ ਉੱਤੇ। ੧੪. ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ। ੧੫. ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਤੋਂ। ੧੬. ਇਸ ਜੀਵਨ-ਗਾਹ ਉੱਤੇ। ੧੭. ਕਿਰਪਾ ਢੁਆਰਾ। ੧੮. ਆਪਾ-ਭਾਵ। ੧੯. ਸੁਗੰਧੀ। ੨੦. ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਰੈ ਨਾਨਕੁ, ਚਾਲ ਭਗਤਾ, ਜੁਗਹੁ ਜੁਗੁ ਨਿਰਾਲੀ ॥੧੪॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਉ ਤੂ ਚਲਾਇਹਿ ਤਿਵੈ ਚਲਹੁ^੩ ਸੁਆਮੀ^੪,
ਹੋਰੁ ਕਿਆ ਜਾਣਾ^੫ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥

(ਜਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਚਲਾਇਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ‘ਇ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਚਲਹੁ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਵ ਤੂ ਚਲਾਇਹਿ ਤਿਵੈ ਚਲਹ, ਜਿਨਾ ਮਾਰਗਿ^੬ ਪਾਵਹੋ^੭ ॥

(ਚਲਾਇਹਿ, ਤਿਵੈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਚਲਹ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਵਹੋ—‘ਹੇ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਜਿਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਨ ਨਾਮਿ^੮ ਲਾਇਹਿ^੯,

ਸਿ^{੧੦} ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ ਧਿਆਵਹੋ^{੧੦} ॥

(ਜਿਨ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਲਾਇਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਧਿਆਵਹੋ—‘ਹੇ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਸ ਨੋ ਕਬਾ ਸੁਣਾਇਹਿ^{੧੧} ਆਪਣੀ,

ਸਿ ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ ਸੁਖੁ ਪਾਵਹੋ^{੧੨} ॥

(ਸੁਣਾਇਹਿ—‘ਹ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਵਹੋ—‘ਹੇ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰੈ ਨਾਨਕੁ, ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵਹੋ^{੧੩} ॥੧੫॥

(ਚਲਾਵਹੋ—‘ਹੇ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਜਿਉ—ਅੰਤਲਾ ‘ਊ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਹੁ ਸੋਹਿਲਾ^{੧੪} ਸਬਦੁ^{੧੫}, ਸੁਹਾਵਾ ॥

(ਸਬਦੁ-ਸੋਹਿਲਾ—ਸਮਾਸੀ ਸਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ।)

੧. ਤੂ ਚਲਾਊਂਦਾ ਹੈਂ। ੨. ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ (ਨੋਟ : ‘ਚਲਹ’ ਤੇ ‘ਚਲਹਿ’ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਝੱਗਕ ਧਿਆਨ ਰਖੋ)। ੩. ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਤੁ। ੪. ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ। ੫. ਰਾਹ ਉੱਤੇ। ੬. ਤੂ ਪਾਊਂਦਾ ਹੈਂ। ੭. ਨਾਮ ਵਿਚ। ੮. ਤੂ ਲਾਊਂਦਾ (ਜੋੜਦਾ) ਹੈਂ। ੯. ਸੇ, ਉਹ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ੧੦. ਧਿਆਊਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਭਗਤ-ਜਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਗੀਤੀ ਹਰੇਕ ਜੁਗ ਵਿਚ
(ਸਦੀਵ-ਕਾਲ) ਵਿਲੱਖਣ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ॥੧੪॥

ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਤੇਰੀਆਂ ਕਠ-ਪੁਤਲੀਆਂ ਹਾਂ) ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਜਿਵੇਂ
ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। (ਤੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ) ਅਸੀਂ
ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਜਾਂ (ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ) ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੀ ਜਾਣੀਏ !

(ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ) ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਤੌਰਦਾ ਹੈਂ, ਅਸੀਂ ਤਿਵੇਂ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ।
(ਪਰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਅਧਿਆਤਮ-ਗਾਹ ਉੱਤੇ
ਪਾ ਦੇਵੇਂ।

ਹੋ ਰਹੀ ! ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦੇਵੇਂ, ਉਹ
ਸਦਾ ਹੋਰ-ਨਾਮ ਧਿਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

SIKHBOOKCLUB.COM

ਜਿਸ ਜਿਸ (ਵਡਭਾਗੇ ਮਨੁੱਖ) ਨੂੰ ਤੂੰ (ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ) ਆਪਣੀ
ਅਕਬ-ਕਥਾ (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਸੁਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਉੱਤੇ (ਪਏ
ਹੋਏ) ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ! ਜਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤੂੰ (ਅਸਾਂ
ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ॥੧੫॥

ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਸੋਹਿਲਾ ਅਤਿ ਸੁਹਾਵਣਾ (ਅਥਵਾ ਸੁਖਦਾਈ) ਹੈ।

੧੧. ਤੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈਂ। ੧੨. ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ੧੩. ਤੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ। ੧੪. ਮੰਗਲ-ਮਈ
(ਸ਼ਬਦ-) ਗੀਤ। ੧੫. ਗੁਰ-ਦੀਖਿਆ-ਮਈ ਉਪਦੇਸ਼।

ਸਬਦੇ ਸੁਹਾਵਾ ਸਦਾ ਸੋਹਿਲਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣਾਇਆ ॥

ਏਹੁ ਤਿਨ ਕੈ ਮੰਨਿ ਵਸਿਆ, ਜਿਨ ਧੁਰਹੁ ਲਿਖਿਆ
ਆਇਆ ॥

(ਜਿਨ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਧੁਰਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਇਕੋ ਫਿਰਹਿ ਘਨੇਰੇ^੩ ਕਰਹਿ ਗਲਾ,
ਗਲੀ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ॥

(ਫਿਰਹਿ, ਕਰਹਿ, ਗਲਾ, ਗਲੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਬਦੁ ਸੋਹਿਲਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣਾਇਆ ॥੧੯॥

ਪਵਿਤੁ ਹੋਏ ਸੇ^੪ ਜਨਾ, ਜਿਨੀ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥

(ਜਿਨੀ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਪਵਿਤੁ ਹੋਏ, ਗੁਰਮੁਖਿ^੫ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ॥

(ਜਿਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਪਵਿਤੁ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਕੁਟੰਬ ^੬ਸਹਿਤ ਸਿਉ,

ਪਵਿਤੁ ਸੰਗਤਿ ਸਬਾਈਆ^੭ ॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹਦੇ ਪਵਿਤੁ ਸੁਣਦੇ ਪਵਿਤੁ,

ਸੇ ਪਵਿਤੁ ਜਿਨੀ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥

(ਕਹਦੇ—‘ਹ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਜਿਨੀ ‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ
ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਕਈ (ਜੀਵ)। ੨. ਬਹੁਤੇ। ੩. ਉਹ (ਬਹੁ-ਵਰਨ)। ੪. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ (ਗੁਰ-ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ
ਕੇ)। ੫. ਸਣੇ, ਸਮੇਤ। ੬. ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ।

ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਸੁਹਾਵਣਾ (ਅਥਵਾ ਸੁਖਦਾਈ) ਸ਼ਬਦ-ਸੋਹਿਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ
ਸੁਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹ (ਸ਼ਬਦ-ਸੋਹਿਲਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ (ਵਡਭਾਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ) ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੈ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਮਸਤਕ ਉੱਤੇ) ਧੂਰ-ਦਰਗਾਹੋਂ ਲਿਖਿਆ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕਈ ਜੀਵ (ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਬਹੁਤ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, (ਕਿਉਂਕਿ) ਉਹ (ਸ਼ਬਦ
ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ) ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ (ਛਜੂਲ ਚਰਚਾ) ਹੀ ਕਰਦੇ
ਹਨ, ਪਰ ਫੌਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ
ਸ਼ਬਦ-ਸੋਹਿਲਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਸੋਹਿਲਾ (ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ
ਸੁਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ॥੧੯॥

ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ, ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ, (ਪਰ ਕੇਵਲ
ਉਹ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ (ਗੁਰ-ਦੌਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ) ਹਰਿ-ਨਾਮ
ਧਿਆਇਆ।

ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਸਰੋਂ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤੀ (ਮੰਡਲੀ) ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਈ।

(ਹਰਿ-ਨਾਮ) ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ
ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਹਰਿ-ਨਾਮ) ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਅ ਲਿਆ, ਉਹ ਵੀ
ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ।

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸੇ ਪਵਿਤ੍ਰੁ,
ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥੧੭॥

(ਜਿਨੀ—'ਨ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰਮੀ^੧ ਸਹਜੁ^੨ ਨ ਉਪਜੈ^੩,
ਵਿਣੁ ਸਹਜੈ ਸਹਸਾ^੪ ਨ ਜਾਇ ॥

(ਕਰਮੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸਹਜੁ, ਸਹਸਾ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਹਿ' ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਨਹ ਜਾਇ ਸਹਸਾ^੫ ਕਿਤੈ ਸੰਜਮਿ, ਰਹੋ^੬ ਕਰਮ ਕਮਾਏ ॥
 (ਨਹ, ਸਹਸਾ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਹਿ' ਵਾਂਗ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਸਹਸੈ ਜੀਉ^੭ ਮਲੀਣੁ^੮ ਹੈ, ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਧੋਤਾ ਜਾਏ ॥
 (ਸਹਸੈ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਹਿ' ਵਾਂਗ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਮੰਨੁ ਧੋਵਹੁ, ਸਬਦਿ ਲਾਗਹੁ, ਹਰਿ ਸਿਉ^੯ ਰਹਹ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
 (ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਸਹਜੁ ਉਪਜੈ,
ਇਹੁ ਸਹਸਾ ਇਵ ਜਾਇ ॥੧੮॥

ਜੀਅਹੁ ਮੈਲੇ, ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲ ॥

(ਜੀਅਹੁ, ਬਾਹਰਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲ, ਜੀਅਹੁ ਤ ਮੈਲੇ,
ਤਿਨੀ ਜਨਮੁ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ ॥

(ਬਾਹਰਹੁ, ਜੀਅਹੁ, ਤਿਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

-
੧. (ਹਉਮੇ ਅਧੀਨ) ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ। ੨. ਆਤਮ-ਗਿਆਨ। ੩. ਉਤਪਨ ਹੁੰਦਾ।
 ੪. ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ। ੫. ਕਿਸੇ ਜਤਨ (ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ) ਨਾਲ। ੬. ਰਹਿ ਗਏ, ਬਕ ਗਏ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ (ਗੁਰ-ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ) ਹਰੀ ਦਾ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ॥੧੭॥

(ਹਉਮੈ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਪਥੰਡ-) ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ, ਭਾਵ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਉਤਪਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ-ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਬਗੈਰ ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ (ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੀ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸੋਤ ਹੈ) ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, (ਬਥੇਰੇ ਲੋਕੀ) ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ-ਹੁਟ ਗਏ ਹਨ।

ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰਲਾ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, (ਇਸ ਮਲੀਨ ਮਨ ਨੂੰ) ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੋਤਾ ਜਾਏ ?

(ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ) ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ) ਮਨ (ਦੀ ਮੈਲਾ) ਧੋਵੇ ਅਤੇ (ਨਿਰੰਤਰ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਚਿਤ ਲਾਈ ਰਖੋ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ (ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਿਆਂ) ਅੰਦਰ ਆਤਮਿਕ-ਗਿਆਨ ਉਤਪਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧੯॥

(ਕਈ ਮਨੁੱਖ) ਮਨੋਂ ਮੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਾਹਰੋਂ (ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ) ਨਿਰਮਲ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਮਲ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਮੈਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਅਮੇਲਕ ਮਨੁੱਖਾ) ਜਨਮ ਜੂਝੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ (ਭਾਵ, ਮਾਇਕੀ ਰਸ-ਬੋਗਾਂ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਰਤਨ-ਜਨਮ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ) ਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੨. ਅੰਦਰਲਾ ਮਨ। ੩. ਮੈਲਾ। ੪. ਨਾਲ।

ਏਹ ਤਿਸਨਾ^੧ ਵਡਾ^੨ ਰੋਗੁ ਲਗਾ,
ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ^੩ ਵਿਸਾਰਿਆ ॥

(ਮਨਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਵੇਦਾ^੪ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ ਸੋ ਸੁਣਹਿ ਨਾਹੀ,
ਫਿਰਹਿ ਜਿਉ^੫ ਬੇਤਾਲਿਆ^੬ ॥ (ਵੇਦਾ, ਸੁਣਹਿ, ਫਿਰਹਿ, ਜਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ
ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ । ਬੇਤਾਲਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)
ਕਹੈ ਨਾਨਕ, ਜਿਨ ਸਚੁ ਤਜਿਆ ਕੁੜੇ ਲਾਗੇ,
ਤਿਨੀ ਜਨਮੁ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ ॥੧੯॥

(ਜਿਨ, ਤਿਨੀ—‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਜੀਅਹੁ ਨਿਰਮਲ, ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲ ॥

(ਜੀਅਹੁ, ਬਾਹਰਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਬਾਹਰਹੁ ਤ ਨਿਰਮਲ, ਜੀਅਹੁ ਨਿਰਮਲ,
ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ^੭ ਕਰਣੀ^੮ ਕਮਾਣੀ^੯ ॥

(ਬਾਹਰਹੁ, ਜੀਅਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕੁੜ ਕੀ ਸੋਇ^{੧੦} ਪਹੁੱਚੈ ਨਾਹੀ,
ਮਨਸਾ^{੧੧} ਸਚਿ ਸਮਾਣੀ^{੧੨} ॥

ਜਨਮੁ ਰਤਨੁ ਜਿਨੀ ਖਟਿਆ^{੧੩}, ਭਲੇ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ^{੧੪} ॥

(ਜਿਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕ, ਜਿਨ ਮੰਨੁ ਨਿਰਮਲੁ, ਸਦਾ ਰਹਹਿ ਗੁਰ ਨਾਲੇ ॥੨੦॥

ਜਿਨ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ। ਰਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧. ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤੁੱਖ, ਹੜਬਸ। ੨. ਦੀਰਘ। ੩. ਮਨ ਵਿਚੋਂ। ੪. ਸਾਰੇ ਗਿਆਨ।
੫. ਵਾਂਗ। ੬. ਜੀਵਨ-ਭਾਲ ਤੋਂ ਖੁੰਝੇ ਹੋਏ (ਕੁਤਨੇ)। ੭. ਤੋਂ (ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ)। ੮. ਕਰਨ-ਜੋਗ

ਇਹ, ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ, ਹੜਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋ ਕੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਮਨੋਂ ਭੁਲਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਗਿਆਨਾਂ (ਵੇਦਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਗਿਆਨ) ਹੈ, (ਇਹ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਜੀਵ) ਉਹ (ਨਾਮ) ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਨ-ਤਾਲ ਤੋਂ ਪੁੰਝੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਭੁਤਨੇ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਭੁੱਲੜ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ) ਸੱਚ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠ (ਮਾਇਆ-ਮੋਹ) ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਤਨ-ਜਨਮ ਜੂਏ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਾਰ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣੋ ॥੧੯॥

(ਕਈ ਮਨੁੱਖ) ਦਿਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ (ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।

ਜੇ ਜੀਵ ਬਾਹਰੋਂ (ਸਗੀਰ ਕਰਕੇ) ਤਾਂ ਸਾਫ-ਸੁਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦਿਲੋਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ (ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ (ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ) ਕਰਨ-ਜੋਗ ਜੀਵਨ-ਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕੂੜ ਦੀ ਸੋਅ (ਸੰਕਲਪ-ਮਾੜ) ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀਉਡਿਆਂ) ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਮਨ ਦੀ) ਵਾਸ਼ਨਾ ਸੱਚ-ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਮਾਅ (ਮਰ-ਮੁੱਕ) ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਰਤਨ ਵਰਗਾ ਅਮੇਲਕ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰ ਲਿਆ (ਭਾਵ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਵਣਜ ਕਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਨਾਮ-ਲਾਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ) ਉਹ ਹੀ ਸੇਸ਼ਟ ਵਣਜਾਰੇ ਹਨ। ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ (ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ) ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ (ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ) ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥੨੦॥

ਜੀਵਨ-ਕਾਰ । ੯. ਕਮਾਈ ਹੈ। ੧੦. ਸੋਅ, ਮਥਰ। ੧੧. ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ। ੧੨. ਮਰ-ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੧੩. ਸਫਲਾ ਕੀਤਾ। ੧੪. ਵਪਾਰੀ।

ਜੇ ਕੋ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਸੇਤੀ^੧ ਸਨਮੁਖੁ^੨ ਹੋਵੈ ॥

ਹੋਵੈ ਤ ਸਨਮੁਖੁ ਸਿਖੁ ਕੋਈ, ਜੀਅਹੁ^੩ ਰਹੈ ਗੁਰ ਨਾਲੇ ॥

(ਜੀਅਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਧਿਆਏ, ਅੰਤਰ ਆਤਮੈ ਸਮਾਲੇ^੪ ॥

(ਸਮਾਲੇ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਆਪੁ ਛਡਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਪਰਣੈ^੫,

ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਅਵਦੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਈ ॥

ਕਰੈ ਨਾਨਕ, ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ, ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਏ ॥੨੧॥

ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਮੁਖੁ^੬ ਹੋਵੈ,

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ^੭ ਨ ਪਾਵੈ ॥

ਪਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਰਥੈ^੮ ਕੋਈ, ਪੁਛਹੁ ਬਿਬੇਕੀਆ^੯ ਜਾਏ ॥

(ਬਿਬੇਕੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਅਨੇਕ ਜੂਨੀ ਭਰਮਿ ਆਵੈ, ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥

(ਜੂਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਫਿਰਿ ਮੁਕਤਿ ਪਾਏ ਲਾਗਿ ਚਰਣੀ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥

(ਚਰਣੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧. ਨਾਲ। ੨. ਆਗਿਆਕਾਰੀ। ੩. ਹਿਰਦਿੱਤਿ। ੪. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ। ੫. ਚਿਤਵਨ ਕਰੇ।
੬. ਆਸੂਤ। ੭. ਮੂੰਹ ਮੌਜ ਲਵੇ। ੮. ਖਲਾਸੀ, ਛੁਟਕਾਰਾ। ੯. ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੋਂ। ੧੦. ਸੋਝੀ
ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ।

ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਖ (ਆਪਣੇ) ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵੇ (ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੇ);

ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵੇ (ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੇ) ਤਾਂ (ਜੁਗਤੀ ਇਹ ਹੈ) ਹਿਰਦਿਓਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਵੇ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ (ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ) ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਧਰੇ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ (ਹਿਰਦਿਓਂ) ਨਿਰੰਤਰ ਚਿਤਵਨ ਕਰਦਾ ਰਵੇ।

ਆਪਾ-ਭਾਵ (ਹਉਮੈ) ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਸਦਾ ਗੁਰ-ਪਾਇਣ (ਆਸ੍ਤਰ) ਹੋਇਆ ਰਵੇ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ (ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਸਰਾ) ਨਾ ਸਮਝੇ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ-ਜਨੋ ! ਸੁਣੋ, ਉਹ (ਅਜਿਹੀ ਜੀਵਨ-ਜੁਗਤਿ ਵਾਲਾ) ਸਿਖ ਹੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ॥੨੧॥

ਜੇ ਕੋਈ (ਸਿਖ) ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਏ (ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੌਜ਼ ਲਵੇ) ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ) ਬਗੈਰ (ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਤੋਂ) ਖਲਾਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਕੋਈ (ਬੇਮੁਖ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਬਗੈਰ) ਕਿਧਰੋਂ ਹੋਰ ਥਾਵੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਬੇਸ਼ਕ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੇਵੀਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਵੇਖੋ।

(ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੇਮੁਖ ਮਨੁੱਖ) ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਆਉਂਦਾ (ਜਾਂਦਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ) ਬਗੈਰ (ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਤੋਂ) ਖਲਾਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਮੁੜ ਘਿੜ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ) ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ ਕੰਨੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਵੀਚਾਰਿ ਦੇਖਹੁ,
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥੨੨॥

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ, ਰਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
(ਪਿਆਰਿਹੋ—‘ਹੋ’ ਦਾ ‘ਓ’ ਉਚਾਰਣ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਬਾਣੀ ਤ ਰਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ^੧, ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
(ਬਾਣੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ^੨ ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ, ਹਿਰਦੈ ਤਿਨਾ ਸਮਾਣੀ ॥
(ਤਿਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਨ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਪੀਵਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਹੁ^੩ ^੪ਹਰਿ ਰੰਗਿ,
ਜਪਿਹੁ ਸਾਰਿਗਾਪਾਣੀ^੫ ॥

(ਜਪਿਹੁ—‘ਪ’ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਿਗਾ—‘ਰਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਦਾ ਰਾਵਹੁ, ਏਹ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥੨੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ^੬ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥

ਬਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਝਹੁ^੭, ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥

(ਬਾਝਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹਦੇ ਕਚੇ, ਸੁਣਦੇ ਕਚੇ, ਕਚੀ^੮ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ ॥

(ਕਹਦੇ—‘ਹ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

੧. ਦੀ। ੨. ਕਿਰਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ। ੩. ਟਿਕੇ ਰਹੋ, ਗੜ੍ਹੁੰਦ ਰਹੋ। ੪. ਪੜ੍ਹੁ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ।
੫. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਾਗੀ ਪਿੜਵੀ ਹੈ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੬. ਬੱਥੀ (ਫੌਕੀ)। ੭. ਬਰੈਰ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕੋ !) ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਵੇਖੋ, (ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ (ਅਗਿਆਨ-ਭਰਮ ਤੋਂ) ਖਲਾਸੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ॥੨੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖੋ ! (ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ) ਆਵੋ ਅਤੇ (ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਸੱਚੀ (ਸੱਚ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਅਤੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਅਭੇਦਤਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ) ਬਾਣੀ ਰਾਇਨ ਕਰੋ ।

ਬਾਣੀ ਗਾਵੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਇਹ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਮੌਰ ਬਾਣੀ ਹੈ ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਦਰਿ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕਰਮ (ਪ੍ਰਸਾਦੁ) ਹੋਵੇ, (ਇਹ ਬਾਣੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵੇ (ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ) ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹੰਦ ਰਵੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿੰਗ-ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ (ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਸਾਰੀ ਪਰਤੀ ਹੈ) ਨੂੰ (ਨਿਰੰਤਰ) ਜਪਦੇ ਰਵੇ ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ) ਸਦਾ ਹੀ ਇਹ (ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਰਾਇਨ ਕਰਦੇ ਰਵੇ ॥੨੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕੀਤੀ ਬਾਣੀ) ਤੋਂ ਬਹੁਰ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਕੱਚੀ (ਕੱਚ ਅਥਵਾ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ) ਹੈ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕੀਤੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ) ਬਹੁਰ ਹੋਰ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਕੱਚੀ ਹੈ, (ਦਿੜ੍ਹ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣੋ) ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਕੱਚੀ ਹੈ ।

(ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ) ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ (ਕੱਚ ਦੇ ਵਪਾਰੀ) ਹਨ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੱਚੇ (ਕੱਚ ਦੇ ਵਪਾਰੀ) ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੱਚਿਆਂ (ਕੱਚ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ) ਨੇ ਹੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

t. ਕੱਚਿਆਂ (ਕੱਚ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ) ਨੇ । d. ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਿਤ ਕਰਹਿ ਰਸਨਾ, ਕਹਿਆ ਕਛੂ ਨ ਜਾਣੀ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

**ਜਿਤੁ ਜਿਨ ਕਾ ਹਿਰੀ ਲਈਆ ਮਾਇਆ,
ਬੋਲਨਿ ਪਏ ਰਵਾਣੀ ॥**

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਝਹੁ, ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥੨੪॥

(ਬਾਝਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ, ਹੀਰੇ ਜਿਤੁ ਜੜਾਉ ॥

ਸਬਦੁ ਰਤਨੁ, ਜਿਤੁ ਮੰਨੁ ਲਾਗਾ, ਏਹੁ ਹੋਆ ਸਮਾਉ ॥

ਸਬਦ ਸੇਤੀ^੫ ਮਨੁ ਮਿਲਿਆ^੬, ਸਚੈ ਲਾਇਆ ਭਾਉ^੭ ॥

ਆਪੇ ਹੀਰਾ, ਰਤਨੁ ਆਪੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸਬਦੁ ਰਤਨੁ ਹੈ, ਹੀਰਾ ਜਿਤੁ ਜੜਾਉ ॥੨੫॥

**ਸਿਵ^੮ ਸਕਤਿ^੯ ਆਪਿ ^{੧੦}ਉਪਾਇ ਕੈ
ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥**

(ਸਿਵ, ਸਕਤਿ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਪੁਲੀ ।)

ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ, ਆਪਿ ਵੇਖੈ, ਗੁਰਮੁਖਿ^{੧੧} ਕਿਸੈ ਬੁਝਾਏ ॥

੧. ਠੱਗ ਲਿਆ । ੨. ਬਿਨਾ ਸਮਝੇ ਸੋਚੇ ਰਵਾਂ ਰਵੀਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕਿਆ । ੩. ਜਿਸ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਭੁਡੇਲ । ੪. ਲੀਨ । ੫. ਨਾਲ । ੬. ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਗਿਆ । ੭. ਪ੍ਰੇਮ । ੮. ਚੇਤਨਾ, ਜੀਵਾਤਮਾ ।

(ਇਹ ਕੱਚ ਦੇ ਵਪਾਰੀ) ਕੇਵਲ ਰਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, (ਪਰ ਮਨੋ ਅੰਡੀਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਆਪਣਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਵੀ (ਮਨ ਕਰਕੇ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਚਿਤ ਮਾਇਆ ਨੇ ਠੱਗ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ (ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਸੌਚੇ ਬਗੈਰ) ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਰਵਾਂ ਰਵੀਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ) ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਕੱਚੀ ਹੈ ॥੨੪॥

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ (ਉਪਦੇਸ਼) ਰਤਨ-ਸਮਾਨ ਅਮੇਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਨਾਮ-ਹੀਰੇ ਦਾ ਜੜਾਉ ਜ਼ਿੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਰਤਨ-ਸਮਾਨ ਅਮੇਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੋ (ਇਕ ਵਾਰੀ) ਮਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ (ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ) ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ (ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ) ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਨ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ-ਹੀਰਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਰਤਨ (ਉਪਦੇਸ਼) ਹੈ, (ਪਰ ਸੋਝੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਜਣਾਅ ਦੇਵੇ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ (ਉਪਦੇਸ਼) ਰਤਨ-ਸਮਾਨ ਅਮੇਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਹੀਰਾ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਜ਼ਿੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੨੫॥

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਸਿਵ (ਜੀਵਾਤਮਾ) ਅਤੇ ਸ਼ਕਤਿ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਮਾਇਆ) ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ) ਆਪ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਆਪਣਾ) ਹੁਕਮ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ (ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਵਰਤ ਰਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜਗਤ-ਖੇਡ) ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਹਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ (ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੀ) ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

ੴ. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਮਾਇਆ। ੧੦. ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ। ੧੧. ਗੁਰੂ-ਦੁਆਰਾ।

ਤੇਜੇ ਬੰਧਨ, ਹੋਵੈ ਮੁਕਤੁ, ਸਬਦੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ^੧ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਿ ਕਰੇ ਸੁ^੨ ਹੋਵੈ,
ਏਕਸ ਸਿਉ^੩ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਆਪਿ ਕਰਤਾ, ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਾਏ ॥੨੬॥

ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰੁ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਬੀਚਾਰਦੇ,
ਤਤੈ^੪ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ ॥

ਤਤੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ ਗੁਰੂ ਬਾਝਹੁ^੫,
ਤਤੈ ਸਾਰ^੬ ਨ ਜਾਣੀ ॥

(ਬਾਝਹੁ—‘ਹੁ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ,
ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ^੭ ਵਿਹਾਣੀ^੮ ॥

(ਤਿਹੀ, ਗੁਣੀ, ਸੁਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੇ ਜਨ ਜਾਗੇ, ਜਿਨਾ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ,
ਬੋਲਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ॥

(ਬੋਲਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ; ਜਿਨਾ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ,
ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ। ੨. ਉਹ। ੩. ਨਾਲ। ੪. ਸਾਰ ਵਸਤੂ (ਨਾਮ)। ੫. ਬਰੌਰ, ਬਿਨਾ।
੬. ਸੋਝੀ। ੭. (ਜੀਵਨ-) ਰਾਤ। ੮. ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ) ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਅ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਇਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਦੇ) ਬੰਧਨ ਤੌੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਤੋਂ) ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ) ਆਪ ਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਿ (ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ) ਬਣਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਹੀ (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ) ਹਕਮ ਬੁਝਾਉਂਦਾ (ਸੂਝ-ਬੂਝ ਬਖਸ਼ਦਾ) ਹੈ ॥੨੬੩॥

ਸਿੰਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੀ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੱਤ-ਵਸਤੂ (ਨਾਮ) ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਤੱਤ-ਵਸਤੂ (ਨਾਮ) ਦੀ ਸੋਝੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, (ਯਕੀਨਨ) ਤੱਤ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੋਝੀ (ਸਿੰਮਿਤੀਆਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ) ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ (ਰਜ, ਤਮ, ਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਭਾਵ) ਕਰਕੇ (ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਦੀ ਨੀਂਦ) ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੁਤੇ ਪਇਆਂ ਹੀ ਜੀਵਨ-ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ, ਉਹ (ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ) ਜਾਗ ਉਠੇ (ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਏ)। ਫਿਰ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ (ਤੱਤ ਨਿਰੂਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬਾਣੀ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਰੈ ਨਾਨਕੁ, ਸੋ ਤਤੁ ਪਾਏ, ਜਿਸ ਨੋ ਅਨਦਿਨੁ^੧
 ਹਰਿ ਲਿਵੁ^੨ ਲਾਗੈ, ਜਾਗਤ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥੨੭॥
 ਮਾਤਾ ਕੇ ਉਦਰੁ^੩ ਮਹਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੇ,
 ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ^੪ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥

(ਕਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ—ਸਿਰਾਗੀ ‘ਤ’ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨੀ ਹੈ, ‘ਪ’ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

ਮਨਹੁ ਕਿਉ ਵਿਸਾਰੀਐ ਏਵਡੁ^੫ ਦਾਤਾ,
 ਜਿ^੬ ਅਗਨਿ^੭ ਮਹਿ ਆਹਾਰੁ^੮ ਪਹੁਚਾਵਏ ॥

(ਕਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਓਸ ਨੋ ਕਿਹੁ^੯ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੀ,
 ਜਿਸ ਨਉ^{੧੦} ਆਪਣੀ ਲਿਵੁ^{੧੧} ਲਾਵਏ ॥

(ਨਉ—ਉਚਾਰਣ ਨੋ।)

ਆਪਣੀ ਲਿਵ ਅਪੇ ਲਾਏ, ਗੁਰਮੁਖਿ^{੧੨} ਸਦਾ ਸਮਾਲੀਐ^{੧੩} ॥

(ਸਮਾਲੀਐ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਕਰੈ ਨਾਨਕੁ ਏਵਡੁ ਦਾਤਾ, ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥੨੮॥

(ਕਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ^{੧੪} ਉਦਰੁ^{੧੫} ਮਹਿ^{੧੬}, ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ ॥

ਮਾਇਆ ਅਗਨਿ ਸਭ ਇਕੋ ਜੇਹੀ, ਕਰਤੈ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ॥

੧. ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ। ੨. ਲਗਨ। ੩. ਪੇਟ, ਕੁੱਖ। ੪. ਮਨ ਤੌ। ੫. ਏਡਾ ਵੱਡਾ। ੬. ਜਿਰੜਾ।
 ੭. ਜਠਾਗਨਿ, ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਅਗਨੀ। ੮. ਰਿਜਕ। ੯. ਕੁਝ। ੧੦. ਨੂੰ। ੧੧. ਲਗਨ।
 ੧੨. ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ। ੧੩. ਚਿਤਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ੧੪. ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ
 ਅੱਗ। ੧੫. ਪੇਟ, ਕੁੱਖ। ੧੬. ਵਿਚ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਤੱਤ-ਵਸੜੂ (ਨਾਮ) ਕੇਵਲ ਉਹ (ਮਨੁੱਖ) ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ (ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਰਾਤ (ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ) ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ ॥੨੭॥ (ਜਿਹੜਾ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ) ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ (ਜੀਵ ਦੀ) ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁਲਾਈਏ ?

ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਦਾਤਾਰ, ਜਿਹੜਾ ਜਠਰਾਗਨਿ (ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਅਗਨੀ) ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਰਿਜਕ ਅਪਜਾਊਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁਲਾਈਏ ?

ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ (ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਲਗਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ (ਦੁਖ-ਕਲੇਸ਼) ਪੁਰ (ਵਿਆਪ) ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਲਗਨ (ਪ੍ਰੀਤੀ) ਆਪ ਹੀ (ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ) ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਦਾ (ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ) ਚਿਤਵਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਦਾਤਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁਲਾ ਦਈਏ ? ॥੨੮॥

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ (ਪ੍ਰਬਲ) ਅਗਨੀ (ਜਠਰਾਗਨਿ) ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ (ਪ੍ਰਬਲ) ਮਾਇਆ-ਅਗਨੀ ਬਾਹਰ (ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਹੈ।

(ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪ ਰਹੀ) ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਅਤੇ (ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚਲੀ) ਅੱਗ ਇਕੋ ਜਿਹੀ (ਪ੍ਰਬਲ) ਹੈ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ (ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾ ਕੇ) ਅਸਚਰਜ ਤਮਾਸ਼ਾ ਲਚ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜੰਮਿਆ, ਪਰਵਾਰਿ ਭਲਾ ਭਾਇਆ ॥

(ਜਾ, ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਲਿਵੁੰ ਛੁੜਕੀੰ, ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ,
ਮਾਇਆ ਅਮਰੁੰ ਵਰਤਾਇਆ ॥

ਏਹ ਮਾਇਆ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ,
ਮੇਹੁ ਉਪਜੈ, ^੪ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕ, ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਿਨਾ ਲਿਵ ਲਾਗੀ,
ਤਿਨੀ ਵਿਚੇ ਮਾਇਆ ਪਾਇਆ ॥੨੯॥

ਹਰਿ ਆਪਿ ਅਮੁਲਕੁ ਹੈ, ਮੁਲਿ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ॥
(ਅਮੁਲਕੁ—‘ਲ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਬਲ ਸਹਿਤ।)

ਮੁਲਿ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ਕਿਸੈ ਵਿਟਹੁੰ^੫,
ਰਹੋ ਲੋਕ ਵਿਲਲਾਇ^੬ ॥

(ਵਿਟਹੁੰ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ, ਤਿਸ ਨੋ ਸਿਰੁ ਸਉਪੀਐ^੭,
ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਜਾਇ ॥

(ਸਉਪੀਐ—‘ਊ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਵਿਚਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਸ ਦਾ ਜੀਉ^੮ ਤਿਸੁ ^੯ਮਿਲਿ ਰਹੈ, ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

੧. ਸੁਰਤੀ। ੨. ਛੁੱਟ (ਟੁੱਟ) ਗਈ। ੩. ਹੁਕਮ-ਚੱਕਰ। ੪. ਟੈਤਾ-ਭਾਵ। ੫. ਤੌਂ, ਪਾਸੋਂ। ੬. ਰਹਿ ਗਏ, ਚਾਰ-ਹੁਟ ਗਏ। ੭. ਵਿਲਕ ਵਿਲਕ ਕੇ, ਖਪ ਖਪ ਕੇ। ੮. ਅਰਪਨ ਕਰ ਦੇਈਏ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਅ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੀਵ (ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ) ਜਨਮਿਆ, ਟੱਬਰ ਕਬੀਲੇ ਵਿਚ (ਜੀਵ ਦਾ ਜਨਮ ਲੈਣਾ) ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ (ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਾ)।

(ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਜੀਵ ਦੀ) ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਸੁਰਤੀ ਦੀ ਡੋਰੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ (ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਹੜਬਸ) ਚਿੰਖੜ ਗਈ, ਮਾਇਆ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ-ਚੱਕਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਮਾਇਆ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ) ਮੌਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਢੂਤਾ-ਬਾਵਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ) ਸੁਰਤੀ-ਬਿਰਤੀ ਜੁੜ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ॥੨੯॥

ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਅਮੁੱਲ (ਮੁੱਲ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਤੋਂ ਪਹੋਂ) ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਪਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪ੍ਰਭੂ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਪਾਸੋਂ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਲੋਕੀ ਖਪ-ਖਪ ਕੇ ਹਾਰ-ਹੁਟ ਗਏ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਵੇ (ਜਿਸ ਦੇ ਤੁਫ਼ੈਲ ਅਮੋਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ) ਤਾਂ ਉਸ (ਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਅਰਪਣ (ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ) ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਜ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਾ-ਬਾਵਵ ਢੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਜਿਸ (ਪਰਮ-ਆਤਮਾ) ਦੀ ਅੰਸ ਹੈ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸਦਾ ਹੈ।

ੴ. ਜੀਵਾਤਮਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅੰਸ-ਕੁਪ। ੧੦. ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ।

ਹਰਿ ਆਪਿ ਅਮੁਲਕੁ ਹੈ, ਭਾਗ ਤਿਨਾ ਕੇ ਨਾਨਕਾ,
ਜਿਨ ਹਰਿ 'ਪਲੈ ਪਾਇ' ॥੩੦॥

ਹਰਿ ਰਾਸਿ ਮੇਰੀ, ਮਨੁ ਵਣਜਾਰਾ^੩ ॥

ਹਰਿ ਰਾਸਿ ਮੇਰੀ ਮਨੁ ਵਣਜਾਰਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਰਾਸਿ ਜਾਣੀ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਿਤ ਜਪਿਹੁ ਜੀਅਹੁ^੪, ਲਾਹਾ ਖਟਿਹੁ ਦਿਹਾੜੀ^੫ ॥

(ਜਪਿਹੁ—‘ਪ’ ਤੇ ‘ਟ’ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਿਹਾਂਗੀ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾਓ।
ਜੀਅਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਏਹੁ ਧਨੁ ਤਿਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਆਪੇ ਭਾਣਾ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਹਰਿ ਰਾਸਿ ਮੇਰੀ, ਮਨੁ ਹੋਆ ਵਣਜਾਰਾ ॥੩੧॥

ਏ ਰਸਨਾ ਤੂ ਅਨੁ ਰਸਿ ਰਾਚਿ ਰਹੀ,
ਤੇਰੀ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ॥

ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ਹੋਰਤੁ ਕਿਤੈ,
ਜਿਚਰੁ ਹਰਿ ਰਸੁ 'ਪਲੈ ਨ ਪਾਇ' ॥

ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇ ਪਲੈ, ਪੀਐ ਹਰਿ ਰਸੁ,
ਬਹੁਜ਼ੀ^੬ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਲਾਗੈ ਆਇ ॥

੧. ਪਲੈ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨. ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੌਦਾਗਰ। ੩. ਹਿਗਦਿੰਦਿ।
੪. ਦਿਨੇ ਦਿਨੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼। ੫. ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ (ਮਾਇਕ) ਚਸਕੇ ਵਿਚ। ੬. ਕਿਸੇ ਹੋਰ (ਪਦਾਰਥ
ਚਖਣਾ)। ੭. ਪਲੈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੮. ਫਿਰ।

ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਅਮੁੱਲ (ਮੁੱਲ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਹੈ, ਨਾਨਕ ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ
ਦੇ ਭਾਗ (ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡੇ) ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ)
ਹਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੩੦॥

ਹਰਿ-ਨਾਮ ਮੇਰੀ (ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ) ਰਾਸ-ਪੂੰਜੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮਨ (ਹਰਿ-ਨਾਮ
ਦਾ) ਵਣਜਾਰਾ (ਬਣ ਗਿਆ) ਹੈ ।

ਹਰਿ-ਨਾਮ ਮੇਰੀ (ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ) ਰਾਸ-ਪੂੰਜੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮਨ (ਇਸੇ ਰਾਸ
ਦਾ) ਵਣਜਾਰਾ (ਬਣ ਗਿਆ) ਹੈ, ਇਸ ਰਾਸ-ਪੂੰਜੀ (ਦੀ ਸੋਝੀ) ਸਤਿਗੁਰ
ਤੋਂ ਜਾਣੀ ਹੈ ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ) ਹਿਰਦਿਓਂ (ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ) ਸਦਾ ਹੀ ਹਰੀ ਦਾ
ਹਰਿ-ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਵੇਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਲਾਭ ਖਟਦੇ ਰਵੇਂ ।

ਇਹ (ਹਰਿ-ਨਾਮ) ਧਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪ
ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹਰਿ-ਨਾਮ ਮੇਰੀ (ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ) ਰਾਸ-ਪੂੰਜੀ ਹੈ,
ਮੇਰਾ ਮਨ ਇਸ ਜੀਵਨ-ਰਾਸ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ (ਬਣ ਗਿਆ) ਹੈ ॥੩੧॥

ਹੇ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਵਾਲੀ ਜੀਭਾ ! ਤੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ (ਮਾਇਕੀ)
ਚਸਕੇ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈਂ, (ਨਿਸਚੇ ਜਾਣ) ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਚਸਕੇ
ਨਾਲ (ਤੇਰੀ (ਅਸ ਮਾਣਨ ਦੀ) ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦੀ) ।

(ਨਿਸਚੇ ਜਾਣ !) ਕਿਸੇ ਹੋਰ (ਪਦਾਰਥ ਚਖਣ) ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਨੂੰ
ਨਿਰੰਤਰ ਪੈਂਦਾ ਰਵੇਂ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਰਸਾਂ ਦੀ ਹਿੜਬਸ (ਹਲਕਾਅ)
ਨਹੀਂ ਚਿੰਬੜਦੀ ।

ਏਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਕਰਮੀਂ ਪਾਈਐ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ ॥

(ਕਰਮੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਹੋਰਿ ਅਨ ਰਸ ਸਭਿ ਵੀਸਰੇ^੧,
ਜਾ ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੩੨॥

(ਜਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ, ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ^੨ ਰਖੀ,
ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥

(ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਹਰਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ, ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥

(ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਹਰਿ ਆਪੇ ਮਾਤਾ ਆਪੇ ਪਿਤਾ,
ਜਿਨਿ ਜੀਉ^੩ ਉਪਾਇ^੪ ਜਗਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥

(ਜਿਨਿ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ, ਤਾ ਚਲਤੁ^੫ ਹੋਆ,
ਚਲਤੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

(ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਮੂਲੁ ਰਚਿਆ, ਜੋਤਿ ਰਾਖੀ,
ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥੩੩॥

(ਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧. ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ। ੨. ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ। ੪. ਜੀਵਾਤਮਾ।
੫. ਸਾਜ ਕੇ। ੬. ਅਚੰਡਾ।

ਇਹ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਕਰਕੇ (ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੂੰ) ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਪੂਰਨ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਮਿਲੇ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਇਕੀ-ਰਸਾਂ (ਦੇ ਸੰਕਲਪ) ਸਾਰੇ ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵਸੇ ॥੩੨॥

ਹੋ (ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ) ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ! (ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ) ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਵਿਚ (ਆਪਣੀ) ਜੋਤਿ (ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ) ਟਿਕਾਈ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ।

(ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ) ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਵਿਚ (ਆਪਣੀ) ਜੋਤਿ (ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ) ਰਖੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ।

(ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਸਾਜ ਕੇ (ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੜ੍ਹੇਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ) ਤੈਨੂੰ ਜਗਤ-ਤਮਾਸ਼ਾ ਵਿਖਾਇਆ ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਜਦੋਂ ਪਰਮ-ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਅਭੇਦਤਾ ਦੇ ਰਹਸ਼ ਨੂੰ) ਜਾਣ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਅਚੰਭਾ ਵਾਪਰਿਆ (ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸੰਸਾਰ) ਇਕ ਬੇਡ-ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਸ ਆਇਆ ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ) ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਧਾ, ਤੇਰੇ ਵਿਚ (ਆਪਣੀ) ਜੋਤਿ (ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ) ਟਿਕਾਈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ॥੩੩॥

ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਇਆ, ਪ੍ਰਭ ਆਰਾਮੁੰ ਸੁਣਿਆ ॥

ਹਰਿ ਮੰਗਲੁੰ ਗਾਉ ਸਖੀ, ਗਿਰੁਹੁੰ ਮੰਦਰੁੰ ਬਣਿਆ ॥

ਹਰਿ ਗਾਉ ਮੰਗਲੁ ਨਿਤ ਸਖੀਏਂ,
ਸੋਗੁੰ ਦੂਖੁ ਨ ਵਿਆਪਏ ॥

ਗੁਰ ਚਰਨ ਲਾਗੇ, ਦਿਨ ਸਭਾਰੇ,
ਆਪਣਾ ਪਿਰੁੰ ਜਾਪਏ ॥

ਅਨਹਤ^{੧੦} ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਜਾਣੀ,
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਭੋਗੋ^{੧੧} ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ ਮਿਲਿਆ,
ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਜੋਗੋ^{੧੨} ॥੩੪॥

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ, ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇ ਕੈ,
ਕਿਆ ਤੁਧੁ ਕਰਮ^{੧੩} ਕਮਾਇਆ^{੧੪} ॥

ਕਿ^{੧੫} ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ਤੁਧੁ ਸਰੀਰਾ,
ਜਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥

(ਜਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਆਉਣਾ। ੨. ਅਨੰਦ-ਮਈ ਗੀਤ। ੩. ਹਿਰਦਾ-ਘਰ। ੪. ਨਿਵਾਸ-ਅਸਥਾਨ।
੫. ਸਰੋਲੀਓ। ੬. ਝੋਗ। ੭. ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ। ੮. ਪ੍ਰਭੁ-ਪਤੀ। ੯. ਜਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ।
੧੦. ਨਿਰੰਤਰ ਇਕ-ਰਸ ਵਜਣ ਵਾਲੀ ਅਨਹਦ-ਧੂਨੀ। ੧੧. ਭੋਗ, ਭੋਜਨ। ੧੨. ਜੋਗ, ਸਮਰੱਥ।

ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ (ਹਿਰਦੇ-ਸੇਜਾ ਉੱਤੇ) ਆਉਣਾ
ਸੁਣਿਆ।

ਹੇ ਸਹੇਲੀਓ! (ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਓ!) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ (ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਰੂਪੀ) ਮੰਗਲ-
ਮਈ ਗੀਤ ਗਾਓਿ, ਹੁਣ ਇਹ ਹਿਰਦਾ-ਘਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ-ਆਸਥਾਨ ਬਣ
ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੇ ਸਹੇਲੀਓ! (ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਓ!) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ (ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਰੂਪੀ) ਮੰਗਲ-
ਮਈ ਜਸ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਗਾਓਿ, (ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ) ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ
ਦੁਖ ਜਾਂ ਝੋਰਾ ਵਿਆਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਜਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਜਿੰਦਗੀ
ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (ਦੀ ਅਡੂੱਟ ਕਮਾਈ) ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਤਰ-ਇਕ-ਰਸ ਵੱਡਣ
ਵਾਲੀ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਜਾਣ (ਅਨੁਭਵ ਕਰ) ਲਈ ਹੈ, ਹਰਿ-ਨਾਮ ਰੂਪੀ
ਹਰਿ-ਰਸ ਆਤਮਿਕ-ਭੇਜਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ) ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ
ਆਪ ਆ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ॥੩੪॥

ਹੇ ਮੇਰਿਆ ਸਰੀਰਾ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ (ਕੁਛੱਕੜੇ) ਕੰਮ
ਕੀਤੇ ਹਨ!

ਸਰੀਰਾ! ਜਦੋਂ ਦਾ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕੀ (ਕੁਛੱਕੜੇ) ਕਰਮ
ਕਮਾਏ ਹਨ!

੧੩. ਕੰਮ (ਬਹੁ-ਵਚਨ)। ੧੪. ਕਮਾਇਆ, ਕਮਾਏ ਹਨ (ਬਹੁ-ਵਚਨੀ ਕ੍ਰਿਆ)।
੧੫. ਕਿਹੜਾ।

ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਤੇਰਾ ਰਚਨੁ ਰਚਿਆ,

ਸੇ ਹਰਿ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਿਆ,

ਪੂਰਬਿ^੩ ਲਿਖਿਆ ਪਾਇਆ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਪਰਵਾਣੁ ਹੋਆ,

ਜਿਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ^੪ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥੩੫॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਏ ਨੇੜ੍ਹਾਹੁ ਮੇਰਿਹੋ, ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ^੫ ਧਰੀ,

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੌਈ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੌਈ, ਨਦਰੀ^੬ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ^੭ ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ^੮ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ, ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ,

ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ, ਜਾ ਵੇਖਾ ਹਰਿ ਇਕੁ ਹੈ,

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੌਈ ॥

[ਜਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਵੇਖਾ—(ਵੇਖਿਆ—ਕਿਆ ਤੂਤ-ਕਾਲ,
ਇਕ-ਵਚਨ) ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਸਿਨਾ ।]

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਏਹਿ^੯ ਨੇੜ੍ਹ ਅੰਧ^{੧੦} ਸੇ,

ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ੧੧ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਹੋਈ ॥੩੬॥

(ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ—ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੂਨੀ ।)

੧. ਸਰੀਰ ਬਣਾਇਆ। ੨. ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੂਆਰਾ। ੩. ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ (ਪੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ)।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੇਰਾ (ਸੁੰਦਰ) ਸਰੂਪ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਤੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

(ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ) ਪੁਰ ਦਰਗਾਂਹੋਂ ਲਿਖਿਆ ਪੂਰਬਲਾ ਭਾਗ ਉਦੈ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ (ਉਸ ਦੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵਸਿਆ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਚਿਤ ਜੋੜ ਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ-ਸਰੀਰ (ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ 'ਤੇ) ਕਬੂਲ ਪੈ ਗਿਆ ॥੩੫॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਨੈਣੇ ! (ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ) ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਜੋਤਨਾ ਧਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਦੇਖੋ ਹੀ ਨਾ (ਭਾਵ, ਹਰੇਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਵੇਖੋ)।

ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਖੋ ਹੀ ਨਾ, ਨਜ਼ਰ (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ (ਸਮੁੱਚਾ) ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਹਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਭੇਤ) ਜਾਣ ਲਿਆ, ਫਿਰ (ਗੁਰੂ-ਬਖਸ਼ੀ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ) ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ (ਤਾਂ ਦਿਸਿਆ ਕਿ) ਸਭ ਪਾਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਈਥੀ ਨਹੀਂ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੈਣ (ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਲੋਂ) ਮਾਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪੈਣ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੂਖਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗਿਆਨ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ॥੩੬॥

੪. ਨਾਲ। ੫. ਜੋਤਨਾ। ੬. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ। ੭. ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ੮. ਵਿਸ਼ਵ (ਸਾਰਾ)। ੯. ਏਹਿ—ਬਹੁ-ਵਚਨ; ਏਹੁ—ਇਕ ਵਚਨ। ੧੦. ਅੰਨ੍ਹੇ। ੧੧. ਗਿਆਨ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।

ਏ ਸ੍ਰਵਣਹੁ^੧ ਮੇਰਿਹੋ, ਸਾਚੈ^੨ ਸੁਨਣੈ ਨੋ^੩ ਪਠਾਏ^੪ ॥
 ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ, ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ, ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ ॥

ਜਿਤੁ^੫ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਆ, ਰਸਨਾ ਰਸਿ ਸਮਾਣੀ ॥

ਸਚੁ ਅਲਖੁ^੬ ਵਿਡਾਣੀ^੭, ਤਾ ਕੀ ਗਤਿ^੮ ਕਹੀ ਨ ਜਾਏ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ^੯ ਨਾਮੁ ਸੁਣਹੁ, ਪਵਿੜ੍ਹ ਹੋਵਹੁ,
 ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ॥੩੭॥

ਹਰਿ, ਜੀਉ^{੧੦} ਗੁਢਾ^{੧੧} ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ,

ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ^{੧੨} ਵਜਾਇਆ ॥

ਵਜਾਇਆ ਵਾਜਾ ਪਉਣ,

ਨਉ ਦੁਆਰੇ ਪਰਗਟੁ ਕੀਏ, ਦਸਵਾ ਗੁਪਤੁ ਰਖਾਇਆ ॥

(ਨਉ, ਦਸਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧੦ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ^{੧੩},

ਇਕਨਾ^{੧੪} ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥

(ਇਕਨਾ, ਦਸਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ੧੬ਨਾਉਂ ਨਵੁ ਨਿਧਿ,

ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥

(ਤਹ—‘ਤ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ ।)

੧. ਕੌਨੋ । ੨. ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ । ੩. ਨੂੰ, ਲਈ । ੪. ਘਲੇ ਗਏ ਹੋ । ੫. ਜਿਸ ਨੂੰ । ੬. ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ।

ਹੋ ਮੇਰੇ ਕੰਨੋ ! ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਸੱਚੇ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਘਲੇ ਗਏ ਹੋ ।

ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਸੱਚੇ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ (ਘਲੇ) ਗਏ
ਅਤੇ ਸਗੀਰ ਨਾਲ ਸੰਮਿਲਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋ, (ਸਦੀਵਕਾਲ) ਸੱਚੀ (ਸੱਚ ਵਿਚੋਂ
ਉਪਜੀ ਅਤੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ) ਬਾਣੀ ਹੀ ਸੁਣੋ ।

ਜਿਸ (ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ) ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਹਰਾ-ਭਰਾ (ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ)
ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰਸਨਾ ਨਾਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਸੱਚ-ਸਰੂਪ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ
ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਹੋ ਕੰਨੋ !) ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮਿੱਠਾ ਨਾਮ ਸੁਣੋ
ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਓ, ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ-ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਲਈ
ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ (ਘਲੇ) ਗਏ ਹੋ ॥੩੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸਗੀਰ-ਗੁਢਾ ਵਿਚ ਜੀਵਾਤਮਾ ਟਿਕਾਅ ਕੇ ਪਉਣ (ਸ਼ਬਦ) ਦਾ ਵਾਜਾ
ਵਜਾਇਆ । [ਪਉਣ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇਆ ॥—ਵਾਰ
ਈ, ਪਉੜੀ ੫, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ]

ਪਵਣ (ਸ਼ਬਦ) ਦਾ ਵਾਜਾ ਵਜਾਇਆ, ਸਗੀਰ ਦੇ ਨੌ ਦੁਆਰੇ (ਦੋ ਅੱਖਾਂ,
ਦੋ ਨਾਸਕਾ, ਦੋ ਕੰਨ, ਮੂੰਹ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗੁਦਾ) ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ
ਦਸਵਾਂ-ਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ (ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਤੀ) ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਲਾ ਕੇ
ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਦਸਮ-ਦੁਆਰਾ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਓਥੇ (ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਵਿਚ) ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ (ਨੂੰ ਰਚਣ ਅਤੇ ਅਸ਼ਿਤ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ
ਨਉ-ਨਿਧਿ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

੨. ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕਾਂ ਵਾਲਾ । ੯. ਲੀਲ੍ਹਾ । ੧੦. ਜੀਵਾਤਮਾ ।
੧੧. ਸਗੀਰ । ੧੨. ਸ਼ਬਦ । ੧੩. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ । ੧੪. ਸ਼ਰਧਾ । ੧੫. ਕਈਆਂ
ਨੂੰ । ੧੬. ਨਉ-ਨਿਧਿ ਨਾਮ, ਸਭ ਬਰਕਤਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ।

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਪਿਆਰੈ, ਜੀਉ ਗੁਢਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ,
ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ ॥੩੮॥

ਏਹੁ ਸਾਚਾ ਸੋਹਿਲਾ^੧ ਸਾਚੈ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ॥

ਗਾਵਹੁ ਤ ਸੋਹਿਲਾ ਘਰਿ ਸਾਚੈ,

ਜਿਥੈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਧਿਆਵਹੋ^੨ ॥

(ਧਿਆਵਹੋ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਚੈ ਧਿਆਵਹਿ^੩ ਜਾ^੪ ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ^੫,

ਗੁਰਮੁਖਿ^੬ ਜਿਨਾ ਬੁਝਾਵਹੋ^੭ ॥

(ਧਿਆਵਹਿ, ਭਾਵਹਿ, ਬੁਝਾਵਹੋ, ਜਿਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।

ਜਿਨਾ—‘ਨ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ। ਜਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਇਹੁ ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਕਾ ਖਸਮੁ ਹੈ,

ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਸੌ ਜਨੁ ਪਾਵਹੋ^੮ ॥

(ਸਭਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਵਹੋ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ

ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਬਖਸੇ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਨੀ।)

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਚੁ ਸੋਹਿਲਾ, ਸਚੈ ਘਰਿ ਗਾਵਹੋ^੯ ॥੩੯॥

(ਗਾਵਹੋ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਅਨਦੁ ਸੁਣਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ, ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ^{੧੦} ਪੂਰੇ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ, ਉਤਰੇ ਸਗਲ ਵਿਸੂਰੇ^{੧੧} ॥

੧. ਜਸ, ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ। ੨. ਸੱਚੇ ਘਰ ਵਿਚ। ੩. ਧਿਆਵਹੋ, ਧਿਆਵਹਿ—ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

੪. ਜਿਸ ਕਾਰਨ। ੫. (ਤੈਨੂੰ) ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ੬. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ। ੭. ਢੂੰ ਬੁਝਾਊਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸਰੀਰ-ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜੀਵਾਤਮਾ ਰਖ ਕੇ
ਪਉਣ (ਸ਼ਬਦ) ਦਾ ਵਾਜਾ ਵਜਾਇਆ ॥੩੮॥

ਇਹ ਸੱਚਾ ਸੋਹਿਲਾ (ਅੰਨੰਦ-ਮਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਜਸ) ਸੱਚੇ (ਸਤ-ਸੰਗਤਿ) ਘਰ ਵਿਚ
ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰੋ।

ਇਹ ਸੋਹਿਲਾ (ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਰੂਪ) ਸੱਚੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰੋ, ਜਿਥੇ
(ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ) ਸਦਾ ਸੱਚ-ਨਾਮ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਸੱਚ-ਨਾਮ
ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੱਚ (ਨਾਮ) ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ (ਗੁਰੂ ਇਹ ਸੱਚ-ਨਾਮ)
ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਗੁਰੂ-ਦਰੋਂ ਵਰੋਸਾਇਆ ਮਨੁੱਖ) ਸੱਚ-ਸਰੂਪ ਸੋਹਿਲਾ (ਖੇੜਾ
ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਜਸ) ਸੱਚੇ (ਸਤਸੰਗਤਿ-) ਘਰ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਗਾਇਨ
ਕਰਦਾ ਹੈ ॥੩੯॥

ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਓ ! ਅਨਦੁ (ਅੰਨੰਦ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੀ 'ਅੰਨੰਦ' ਬਾਣੀ) ਸੁਣੋ
(ਇਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ) ਮਨ-ਇੱਛਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਭ-ਸੰਕਲਪ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
(ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ
ਦੇ ਸਾਰੇ ਝੋਰੇ ਮਿਟ ਗਏ।

ੴ. ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦ. ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੧੦. ਮਨ ਇੱਛੇ ਸੰਕਲਪ। ੧੧. ਝੋਰੇ।

ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ^੧ ਉਤਰੇ, ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
 ਸੰਤ ਸਾਜਨ ਭਏ ਸਰਸੇ^੨, ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ ॥
 ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ^੩, ਕਹਤੇ^੪ ਪਵਿਤ੍ਰ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥
 ਬਿਨਵੰਡਿ^੫ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ,
 ਵਜੇ^੬ ਅਨਹਦ^੭ ਤੂਰੇ ॥੪੦॥੧॥

SIKHBOOKCLUB.COM

੧. ਕਲੋਸ਼। ੨. ਪ੍ਰਸੈਨ। ੩. ਪਵਿੱਤਰ। ੪. ਕਹਣ (ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਖਾਨਣ) ਵਾਲੇ। ੫. ਨਿਮੜਾ ਸਹਿਤ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੬. ਵਜ ਪਏ। ੭. ਬਿਨ ਵਜਾਏ ਇਕ-ਰਸ ਵਜਣ ਵਾਲੇ ਬਥਦ ਦੇ। ੮. ਵਾਜੇ।

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ (ਗੁਰੂ ਦੀ) ਸੱਚੀ (ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ) ਬਾਣੀ ਸ੍ਰਵਨ
ਕਰ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖ, ਰੋਗ ਅਤੇ ਕਲੋਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਸੋਝੀ ਪਾ ਲਈ, ਉਹ ਸੰਤ ਸੱਜਣ
(ਸੰਤ-ਸੰਗਿਆਂ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ-ਪੂਰਤ ਅਤੇ ਅੰਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ।

(ਅੰਨੰਦ-ਮਈ ਬਾਣੀ) ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ
ਹੋ ਗਏ (ਕਿਉਂਜੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਨਿਮਰ ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, (ਜਿਹੜੇ ਵਡਭਾਗੇ ਮਨੁੱਖ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨੀਂ
ਲੱਗ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨਹਦ-ਸਬਦ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜ ਪਏ ॥੪੦॥੧॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਰਹਰਾਸਿ

(ਰਹਰਾਸਿ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਸਲੋਕ ਮ: ੧ //

ਦੁਖ ਦਾਰੂ^੧, ਸੁਖ ਰੋਗੁ ਭਇਆ, ਜਾ ਸੁਖੁ, ਤਾਮਿ^੨ ਨ ਹੋਈ ॥
 (ਜਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾ^੩, ਮੈ ਨਾਹੀ, ਜਾ ਹਉ^੪ ਕਰੀ, ਨ ਹੋਈ ॥੧॥
 (ਜਾ, ਹਉ, ਕਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ॥

ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ^੫ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਜਾਤਿ^੬ ਮਹਿ ਜੋਤਿ^੭, ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ^੮,
 ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ॥

(ਅਕਲ—ਉਚਾਰਣ ਅ-ਕਲ।)

ਤੂੰ ਸਚਾ^੯ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿ^{੧੦},
 ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੋ ਪਾਰਿ ਪਇਆ ॥

ਕਹੁ^{੧੧} ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ,
 ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ^{੧੨} ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥੨॥

(ਕੀਆ, ਬਾਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੋ ਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ੧੭ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸੋ ਦਰੁ ਤੇਰਾ ਕੇਹਾ, ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ,
 ਜਿਤੁ ਬਹਿ^{੧੩} ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥

(ਸਮਾਲੇ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ।)

੧. ਤਦੋਂ। ੨. ਕਰਨ-ਜੋਗ, ਡਾਵ, ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰੱਥ। ੩. ਸੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹਵੇਂ। ੪. ਜਾਣਿਆ। ੫. ਪੈਦਾਇਸ਼, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ੬. ਚੇਤਨਾ। ੭. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ

‘ਦੁਖ’ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ‘ਸੁਖ’ ਰੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਕਿਉਂਚੁਂ ਦੁਖ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਅਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ) ਜਦੋਂ ਸੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ (ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਚੇਤਾ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਅਤੇ ਮਨ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ !) ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕਰਨ-ਜੋਗ (ਕਰਨ-ਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ) ਕਰਤਾਰ ਤੂੰ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ (ਤੇਰੀ ਪ੍ਰੇਰਕ-ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ) ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹਵਾਂ ਤਾਂ (ਮੈਥੋਂ ਕੁਝ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥੧॥

ਹੋ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਸਦਕੇ ! ਤੇਰਾ ਅੰਤ (ਕਿਸੇ ਤੋਂ) ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਜੋਤਿ (ਚੇਤਨਾ) ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਜੋਤਿ (ਚੇਤਨਾ) ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (ਦੀ ਹੋਂਦ) ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਅਕਲ-ਕਲਾ (ਨਿਰਾਧਾਰ ਸੱਤਾ) ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਬਾਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਤੂੰ (ਸਭਨਾਂ ਦਾ) ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ ਹੈਂ, (ਤੇਰੀ) ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਅਤਿ-ਉਤਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ (ਤੇਰੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਕੀਤੀ, ਉਹ (ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਪੈ ਗਿਆ।

ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ (ਅਤਿ ਗੁਹਜ ਹਨ), ਜੋ ਜੋ ਕੁਝ (ਸੰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ) ਕਰਨ-ਜੋਗ ਹੈ, ਉਹ (ਸੈੱ-ਇਛਾ ਅਪੀਨ ਨਿਰੰਤਰ) ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥੨॥

(ਹੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ !) ਤੇਰਾ ਉਹ ਦਰ ਕੈਸਾ (ਅਦਿਤੁਤ) ਹੈ, ਉਹ ਘਰ ਕੈਸਾ (ਅਨੂਪਮ) ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬਹਿ ਕੇ (ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਸਾਰੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇਰਾ) ਚਿੰਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

੯. ਨਿਰਾਧਾਰ (ਨਿਰ+ਅਧਾਰ) ਸੱਤਾ। ੧੦. ਸਦਾ-ਬਿਰ। ੧੧. ਸਰਬ-ਸੋਸ਼ਟ, ਅਤਿ ਉਤਮ। ੧੨. ਕਰਨ-ਜੋਗ। ੧੩. ਸਾਰੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਵਾਜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਦਾ^੧ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ^੨,
ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ^੩ ॥

(ਅਸੰਖਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)

ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ ਰਾਗ ਪਰੀ ਸਿਉ ਕਹੀਅਹਿ^੪,
ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ ਰਾਵਣਹਾਰੇ ॥

(ਪਰੀ—ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਰਹਿਤ । ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।
ਕਹੀਅਹਿ—‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਪਵਣੁ, ਪਾਣੀ, ਬੈਸਤਰੁ^੫,
ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥

(ਰਾਜਾ—ਧਰਮੁ—ਸਮਾਜੀ ਸਥਦ ਹੈ ।)

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ, ਲਿਖਿ ਜਾਣਨਿ,
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੇ ॥

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਈਸਰੁ^੬, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਦੇਵੀ^੭,
ਸੇਹਨਿ^੮ ਤੇਰੇ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ ॥

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਬੈਠੇ,
ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ ॥ (ਦੇਵਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਸਿਧ^੯ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ,
ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਸਾਧ^{੧੦} ਬੀਚਾਰੇ ॥

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਜਤੀ^{੧੧}, ਸਤੀ^{੧੨}, ਸੰਤੋਖੀ,
ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ ॥

੧. ਸਥਦ-ਯੁਨਿ । ੨. ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਪਹੋਂ । ੩. ਵਜਾਊਣ ਵਾਲੇ । ੪. ਰਾਗਣੀਆਂ ਸਮੇਤ । ੫. ਬੋਲੇ
(ਗਾਏ) ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ੬. ਅਗਨੀ । ੭. ਧਰਮ-ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਮੁਨਸ਼ੀ ਚਿੜ ਤੇ ਗੁਪਤ ।

(ਉਸ ਦਰ-ਘਰ ਵਿਖੇ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਨਾਦ (ਧੁਨਿ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਵਾਜੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਤੇਰੇ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਜਿਆਂ ਨੂੰ) ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਤੇਰੇ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਨੂੰ) ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(ਹੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ !) ਤੈਨੂੰ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ; (ਤੇਰੇ) ਦੁਆਰੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਧਰਮ-ਰਾਜਾ (ਤੈਨੂੰ) ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਧਰਮ-ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ) ਚਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੁਪਤ, ਜੋ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ) ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ) ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ (ਦਿੱਤੇ ਕਰਮ-ਲੇਖੇ ਉੱਤੇ) ਧਰਮ-ਰਾਜਾ ਧਰਮ-ਨਿਆਉ ਵੀਚਾਰਦਾ ਹੈ।

ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਸਾਜੇ ਸਵਾਰੇ ਹੋਏ (ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੇ ਉੱਤੇ ਸਿਫਤਿਨ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ) ਸਦਾ ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੰਦਰ-ਪਦਵੀ ਉੱਤੇ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਹੋਏ (ਅਣਗਿਣਤ) ਇੰਦਰ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਤੇਰੇ ਦਰ ਉੱਤੇ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਅਣਗਿਣਤ) ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਜੋਰੀ-ਰਾਜ, ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਿਮਗਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਗਿਆਨ-ਵੀਚਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ) ਸਾਧਕ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਅਣਗਿਣਤ) ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਸਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਜੀਵ) ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੜਾਕੇ ਜੋਧੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

੯. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੧੦. ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ। ੧੧. ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ। ੧੨. ਸਾਧਕ। ੧੩. ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ। ੧੪. ਸਤਵਾਦੀ। ੧੫. ਲੜਾਕੇ ਸੂਬੇ।

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਪੰਡਿਤ ਪੜਨਿ ਰਖੀਸੁਰੈ,
ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ ॥

(ਵੇਦਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਮੇਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੇਹਨਿ,
ਸੁਰਗੁ ਮਛੁ^੩ ਪਇਆਲੇ^੪ ॥

(ਮੇਹਣੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਰਤਨ ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ,
ਅਠਸਠਿ^੫ ਤੀਰਬ ਨਾਲੇ ॥

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੁਰਾਂ,
ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਖਾਣੀ^੬ ਚਾਰੇ ॥

ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਖੰਡ, ਮੰਡਲ, ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ,
ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਖੇ ਤੇਰੇ ਧਾਰੇ ॥

ਸੋਈ ਤੁਧਨੋ ਗਾਵਨਿ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ,
ਰਤੇ^੭ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ^੮ ॥

ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਤੁਧਨੋ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ,
ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਬੀਚਾਰੇ ॥

ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ^੯ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਾਚਾ, ਸਾਚੀ ਨਾਈ^{੧੦} ॥

(ਨਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ ।)

੧. ਰਖੀ-ਰਾਜ । ੨. ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ । ੩. ਮਾਤ ਲੋਕ । ੪. ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ । ੫. ਅਠਹਨ ।
੬. ਸੂਰਮੇ, ਯੋਧੇ । ੭. ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸੌਤ । ੮. ਪਿਆਰ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜੇ । ੯. ਰਸ-ਲੀਨ ਹੋਏ ।

ਪੰਡਤ ਅਤੇ ਰਿਖੀ-ਰਾਜ, ਜੋ (ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ) ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਵੇਦਾਂ ਸਮੇਤ
ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਸੁਰਗ-ਲੋਕ,
ਮਾਤ-ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ-ਲੋਕ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਅਮੋਲਕ) ਰਤਨ (ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭੂਸਤ ਸਤ-ਪੁਰਸ਼)
(ਤੈਨੂੰ ਹੀ) ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਚਰਨਾਂ) ਨਾਲ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾ-ਬਲੀ ਸਰਮੇ ਅਤੇ ਜੋਧੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ (ਅੰਡਜ,
ਜੇਰਜ, ਸੰਤਜ, ਉਤਭੁਜ) ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਤੇਰੇ ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਬ੍ਹਹਮੰਡ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਖੰਡ (ਹਿੱਸੇ) ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜੇ ਰਸ-ਲੀਨ ਅਤੇ ਰਸ-ਪੂਰਤ ਭਰਾਤ ਜੋ (ਸ਼ਰਧਾ
ਬਾਵਨੀ ਸਦਕਾ) ਤੈਨੂੰ ਭਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ (ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ) ਤੈਨੂੰ
ਗਾਊਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਜੀਵ-ਜੰਤ) ਤੈਨੂੰ ਗਾਊਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ (ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ) ਮੇਰੀ ਸਿਮਰਤੀ
(ਚੇਤੇ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵੀਚਾਰ ਆਖੇ ?

ਉਹ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ ਹੈ; ਉਹ ਆਪ ਸੱਚਾ
ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਸੱਚੀ (ਸਦਾ-ਬਿਰ) ਹੈ।

੧੦. ਸਦਾ-ਬਿਰ ਮਾਲਕ। ੧੧. ਵਡਿਆਈ।

ਹੈ^੧, ਭੀ^੨, ਹੋਸੀ^੩, ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ^੪,
ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ ॥

ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ,
ਮਾਇਆ^੫ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ॥

(ਭਾਤੀ—ਵਿਚਕਾਰਲੇ ‘ਤ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ^੬ ਪ੍ਰੀਤਾ ਆਪਣਾ,
ਜਿਉ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ॥ (ਜਿਉ—‘ਊ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਸੀ, ਫਿਰਿ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ ॥

ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ, ਸਾਹਾ ਪਾਤਿ ਸਾਹਿਬੁ,
ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ ॥੧॥

(ਪਾਤਿਸਾਹੁ, ਸਾਹਾ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ; ਸਾਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਰਹਣੁ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਸੁਣਿ, ਵਡਾ ਆਖੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਕੇਵਡੁ ਵਡਾ, ਡੀਠਾ ਹੋਇ ॥

ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਇ ॥

(ਕਹਿਆ—ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਕਿਹਾ’ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਸੁਧੁ ਹੈ।)

੧. ਹੁਣ ਹੈ। ੨. ਹੈਸੀ (ਕੂੰਡ ਕਾਲ ਬੋਧਕ)। ੩. ਹੋਵੇਗਾ। ੪. ਜੰਮਦਾ ਨਹੀਂ। ੫. ਮਰਦਾ (ਨਹੀਂ)।
੬. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਰਚਨਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ੭. ਨਿਗਾਹਬਾਨੀ (ਸਾਰ ਸੰਭਾਲ) ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ) ਨੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਭੀ ਹੈ, (ਪਹਿਲਾਂ) ਭੀ ਹੈਸੀ ਅਤੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਉਹ ਨਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੀ, ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀ ਜਿਨਸੀ (ਰਚਨਾ) ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਸਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ (ਸੰਸਾਰ) ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਨਿਰੰਤਰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਾਹਬਾਨੀ (ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ) ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (ਪ੍ਰਸਿਧ) ਹੈ।

ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ (ਵੇਪਰਵਾਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਕੁਝ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ (ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਮੂਹਰੇ ਕੋਈ) ਹੁਕਮ (ਹੀਲ-ਹੁੱਜਤ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਸ਼ਾਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਜਾਅ (ਆਗਿਆ) ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ॥੧॥

(ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਦੂਜਿਆਂ ਪਾਸੋਂ) ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ (ਤੈਨੂੰ) ਵੱਡਾ ਆਖਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਤੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, (ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣੇ) ਜੇ (ਕਿਸੇ) ਤੈਨੂੰ ਵੋਖਿਆ ਹੋਵੇ।

(ਤੂੰ ਅਮੁੱਲ ਹੈ) ਨਾ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤ ਕੋਈ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਬਾਰੇ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ੴ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ (ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾਰ)। ੴ. ਸ਼ਾਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ।

ਕਹਣੈ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ, ਰਹੇ ਸਮਾਈ ॥੧॥

ਵਡੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ ਗੁਣੀ ਰਾਹੀਰਾ ॥

ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ, ਤੇਰਾ ਕੇਤਾ ਕੇਵਛੁ ਚੀਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਭਿ ਸੁਰਤੀ^੯ ਮਿਲਿ ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਈ ॥

(ਸੁਰਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਭ ਕੀਮਤਿ^{੧੦} ਮਿਲਿ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ॥

ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਗੁਰ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥

ਕਹਣੁ^{੧੧} ਨ ਜਾਈ ਤੇਰੀ ਤਿਲੁ ਵਡਿਆਈ ॥੨॥

ਸਭਿ ਸਤ^{੧੨}, ਸਭਿ ਤਪ, ਸਭਿ ਚੰਗਿਆਈਆ ॥

ਸਿਧਾ ਪੁਰਖਾ^{੧੩} ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ॥

(ਚੰਗਿਆਈਆ, ਸਿਧਾ, ਪੁਰਖਾ, ਕੀਆ, ਵਡਿਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਣਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੁਧੁ ਵਿਣੁ ਸਿਧੀ^{੧੪} ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ॥

(ਪਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਕਰਮੀ^{੧੫} ਮਿਲੈ, ^{੧੬}ਨਾਹੀ ਠਾਕਿ ਰਹਾਈਆ ॥੩॥

(ਰਹਾਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਰਹਿਤ।)

ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ॥

ਸਿਫਤੀ^{੧੭} ਭਰੇ ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ॥

(ਸਿਫਤੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਲੀਨ। ੨. ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਾਗਰ। ੩. ਕੁਦਰਤ-ਪਸਾਰਾ। ੪. ਸੁਰਤੀਸਰ। ੫. ਸੁਰਤੀ ਜੋੜੀ।
੬. ਕੀਮਤ ਦੇ ਪਾਰਥੂ। ੭. ਵਡਿਓਂ ਵਡੇ। ੮. ਹਨ। ੯. ਕਥਨ। ੧੦. ਪੁੰਨ-ਦਾਨ।

ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਤੇਰੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਸਦਕਾ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ) ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਵ-ਲੀਨ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥੧॥ ਹੇ ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ ਗਹਿਰ ਗੰਡੀਰ (ਛੂੰਘਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ) ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ ।

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਕੁਦਰਤ-ਪਸਾਰਾ ਕਿੰਨਾ ਤੇ ਕਿੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਰੇ ਸੁਰਤੀਸ਼ਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ (ਤੇਰੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਲਈ) ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜਨ ਦੀ ਅਡਿਆਸ-ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ।

ਸਾਰੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਪਾਰਖੂਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ।

ਗਿਆਨ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ (ਕਹੀਦੇ) ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪਾਸੋਂ) ਤੇਰੀ ਤਿਲ ਮਾੜ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਕਬਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ॥੨॥

ਸਾਰੇ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ, ਸਾਰੇ ਜਪ-ਤਪ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਭਲਿਆਈਆਂ (ਭਾਵ, ਸਾਰੇ ਸਦ-ਗੁਣ); ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ (ਭਾਵ, ਜੀਵਨ-ਸਿਧੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ) ਹਨ;

ਪਰ ਸਿਧੀ (ਜੀਵਨ-ਸਫਲਤਾ) ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ।

(ਇਹ ਸਿਧੀ ਭਾਵ, ਜੀਵਨ-ਸਫਲਤਾ) ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼) ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੋਕੀ ਹੋਈ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ॥੩॥

(ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ) ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ ਹੈ ? (ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਜੁ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕੇ); (ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ।

੧੧. ਵਿਅਕਤੀਆਂ । ੧੨. ਜੀਵਨ-ਸਫਲਤਾ । ੧੩. ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੁਆਰਾ । ੧੪. ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ । ੧੫. ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ।

ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਹਿਓ, ਤਿਸੈ ਕਿਆ ਚਾਰਾ ॥

(ਦੇਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕ, ਸਚੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰਾ ॥੪॥੨॥

ਆਸਾ ਮਰਲਾ ੧ ॥

ਆਖਾ ਜੀਵਾ, ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥

(ਆਖਾ, ਜੀਵਾ, ਜਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥

(ਨਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਲਾਗੈ ਭੂਖ ॥

ਉਤੁ ਭੂਖੈ, ਖਾਇ ਚਲੀਅਹਿ ਦੂਖ ॥੧॥

(ਚਲੀਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੋ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥

(ਕਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਾਚੈ ਨਾਇਓ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਨਾਇਓ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤਿਲੁ ਵਡਿਆਈ ॥

ਆਖਿਓ ਥਕੇਂ, ਕੀਮਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈ ॥

੧. ਦੇਂਦਾ ਹੋਏ। ੨. ਉਸ ਭੂਖ (ਲੱਗਣ) ਨਾਲ। ੩. ਖਾਧੇ (ਨਾਸ ਹੋ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪. ਨਾਮ ਵਿਚ।
੫. ਕਬ ਕਬ ਕੇ। ੬. ਹਾਰ-ਹੁੱਟ ਗਏ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ (ਬਖਸ਼ਸ਼ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਦੇਵੇਂ, ਉਸ ਦਾ (ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ) ਆਪਣਾ ਕੀ ਚਾਰਾ (ਜਤਨ) ? (ਭਾਵ, ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਦਾਤਿ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਨਿਰਭਰ ਨਿਰੋਲ ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਤਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ)।

ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਤੇਰਾ ਬਖਸ਼ਿਆ) ਸੱਚ (ਨਾਮ ਹੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ) ਹੀ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥੪॥੩॥

ਮੈਂ (ਸੱਚਾ-ਨਾਮ) ਜਪਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ (ਆਤਮ ਤਲ ਤੇ) ਜੀਊਂਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ (ਸੱਚਾ-ਨਾਮ) ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। [ਮਰਣੰ ਬਿਸਰਣੰ ਗੋਬਿੰਦਹ, ਜੀਵਣੰ ਹਰਿਨਾਮ ਧੂਵਣਹ ॥—ਗਾਥਾ, ਪੰਨਾ ੧੩੬੯]

(ਪਰ) ਸੱਚਾ ਨਾਮ (ਇਕ-ਮਨ ਇਕ-ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ) ਆਖ ਸਕਣਾ ਅਤਿ ਕਠਨ ਹੈ।

(ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਹੈ;

ਉਸ (ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ) ਭੁੱਖ (ਲੱਗਣ) ਨਾਲ ਅਤੇ (ਨਾਮ-ਬੋਜਨ) ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਖਾਧੇ (ਨਾਸ ਹੋ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥੧॥ [ਖਾਵੈ ਦੁਖ ਭੁੱਖ ਸਾਚੇ ਕੀ, ਸਾਚੇ ਹੀ ਜਿਪਤਾਸਿ ਰਹੈ ॥—ਪੰਨਾ ੬੪੫]

ਹੋ ਮੇਰੀ ਮਾਂ-ਜਾਈ (ਸਖੀ) ! ਭਲਾ ਉਹ (ਸੱਚਾ ਨਾਮ) ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ?

(ਜਦ ਕਿ) ਸਦਾ-ਬਿਰ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ (ਵਸਦਾ) ਹੈ (ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ) ॥੧॥ ਰਚਾਉ॥

(ਕਬਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਕਬਨ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ ਹੁੱਟ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ) ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਤਿਲ ਮਾੜ੍ਹ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੀ।

ਜੇ ਸਭਿ^੧ ਮਿਲਿ ਕੈ ਆਖਣ ਪਾਹਿ ॥
ਵੱਡਾ ਨ ਹੋਵੈ, ਘਾਟ ਨ ਜਾਇ ॥੨॥

(ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾ ਓਹੁ ਮਰੈ, ਨ ਹੋਵੈ ਸੋਗੁ ॥

ਦੇਦਾ ਰਹੈ, ^੩ਨ ਚੂਕੈ ਭੋਗੁ^੪ ॥

(ਦੇਦਾ—‘ਦੇ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗੁਣ^੫ ਏਹੋ, ਹੋਰੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਨਾ ਕੋ ਹੋਆ, ਨਾ ਕੋ ਹੋਇ ॥੩॥

ਜੇਵਛੁ^੬ ਆਪਿ, ਤੇਵਡ^੭ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ ॥

ਜਿਨਿ ਦਿਨੁ ਕਰਿ ਕੈ ਕੀਤੀ ਰਾਤਿ ॥

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਹਿ ਤੇ ਕਮਜਾਤਿ^੮ ॥

(ਵਿਸਾਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕ, ਨਾਵੈ ਬਾਝੁ ਸਨਾਤਿ^੯ ॥੪॥੩॥

(ਨਾਵੈ—ਅੰਤਲੇ 'ਵੈ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਰਾਹੁ ਗੁਜਰੀ ਮਰਲਾ ੪ ॥

ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਪੁਰਖਾ^{੧੦},

ਬਿਨਉ ਕਰਉ ਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥

(ਕਰਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਸਾਰੇ। ੨. ਲਗਾਤਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ੩. ਨਿਖਟਦਾ ਅਤੇ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ੪. ਭੰਡਾਰਾ।
੫. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ। ੬. ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ। ੭. ਓਡੀ ਵੱਡੀ। ੮. ਨੀਚ ਜਾਤਿ। ੯. ਮਹਾਂ ਲੀਚ।
੧੦. ਸਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ।

ਜੇ (ਸੰਸਾਰ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਮਿਲ ਕੇ (ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਡਿਆਈ) ਲਗਾਤਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ (ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬ) ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ (ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾ ਆਖਣ ਕਾਰਨ) ਘਟ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ॥੨॥

ਉਹ (ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬ) ਨਾ ਕਦੀ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ (ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ) ਕਦੇ ਸੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ (ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਦਾਤਾਂ) ਦੇਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਕਦੀ ਨਿਖੁਟਦਾ ਤੇ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਣ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ) ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ (ਉਸ ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ) ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਈਥੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕੋਈ (ਪਹਿਲਾਂ) ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾ (ਅਗੇ ਨੂੰ) ਹੋਵੇਗਾ ॥੩॥

(ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ !) ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਤੂੰ ਆਪ ਹੈ, ਓਡੀ ਵੱਡੀ ਹੀ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ (ਬਖਸ਼ੀਸ਼) ਹੈ।

(ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ) ਜਿਸ ਨੇ ਦਿਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ (ਵੱਡ-ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਵੱਡ-ਦਾਤਾਰ) ਤੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ (ਮਨੋਂ) ਭੁਲਾ ਛੱਡਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨੀਚ-ਜਾਤਿ (ਕਮੀਨੇ) ਹਨ।

ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹਰ ਕੋਈ ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਹੈ ॥੪॥੩॥

ਹਗੀ ਦੇ (ਪ੍ਰਵਾਣ) ਜਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਤ-ਪੁਰਖ ਜੀ ! ਮੈਂ, ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜੋਦੜੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ,
ਕਰਿ ਦਇਆ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ ॥੧॥

(ਦਇਆ—‘ਦਿਆ’ ਉਚਾਰਣ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਗੁਰਦੇਵ, ਮੋ ਕਉ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ ॥੧॥

(ਕਉ—ਉਚਾਰਣ ‘ਕੋ’ ਵਾਂਗ।)

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾਈ,
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ^੧ ਹਮਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

(ਰਹਰਾਸਿ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਹਰਿ ਜਨ ਕੇ ਵਡ ਭਾਗ ਵਡੇਰੇ,
ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਧਾ ਹਰਿ ਪਿਆਸ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਹਿ^੨,
ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਣ ਪਰਗਾਸਿ ॥੨॥

(ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਨ ਹਰਿ, ਹਰਿ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਇਆ,
ਤੇ ਭਾਗਹੀਣ ਜਮ ਪਾਸਿ ॥

ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਿ ਸੰਗਤਿ ਨਹੀਂ ਆਏ,
‘ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵੇ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਾਸਿ’ ॥੩॥

(ਪ੍ਰਿਗੁ-ਜੀਵੇ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਬਹੁ-ਬੀਹੀ ਸਮਾਸ।)

ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈ,
ਤਿਨ ਧੁਰਿ^੩ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖਾਸਿ^੪ ॥

੧. ਅਤਿ ਨਿੱਕੇ ਕੀੜੇ। ੨. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ। ੩. ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ। ੪. ਜੀਵਨ-ਮਰਯਾਦਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਆਸੀਂ ਅਤਿ ਨਿੱਕੇ ਕੀਝੇ (ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਤੁੱਛ ਜੀਵ) ਆਪ ਜੀ ਦੀ
ਸ਼ਰਨੀ (ਆਏ) ਹਾਂ, ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ (ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਨਾਮ-ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਕਰੋ ਜੀ ।

ਹੇ (ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੇ) ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ! ਮੈਂਨੂੰ
(ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ ।

ਗੁਰਮਤੀ (ਗੁਰ-ਦੀਖਿਆ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ) ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ
ਬਣੇ । ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ-ਮਰਯਾਦਾ ਬਣ ਜਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਵੱਡਿਓਂ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ
ਪੜ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਪਿਆਸ (ਲੋਚਾ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਹਰੀ ਦਾ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕ) ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਰੱਬੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਹਰੀ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਦਾ ਹਰਿ-ਸਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ,
ਉਹ ਬਦ-ਨਸੀਬ (ਅੰਤ ਨੂੰ) ਜਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ।

ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ (ਪੈਣ ਲਈ) ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ,
ਉਹ ਫਿਟਕਾਰ-ਜੋਗ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵ (ਮਨੁੱਖ) ਹੋਣ ਨੂੰ
ਲਾਹਨਤ ॥੩॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ੁਭ ਲੇਖ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਪ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਦ. ਫਿਟਕਾਰ-ਜੋਗ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ । ਤ. (ਜੀਵ+ਆਸਿ) ਜੀਵ (ਮਨੁੱਖ)
ਹੋਣ ਨੂੰ । ਥ. ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ । ਦ. (ਲਿਖ+ਆਸਿ) ਸ਼ੁਭ ਲੇਖ ਹੈ ।

ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਸਤਸੰਗਤਿ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ,
ਮਿਲਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ ॥੪॥੪॥

ਰਾਗੁ ਗੁਜਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ^੧ ਉਦਮੁ,
ਜਾ ਆਹਰਿ^੨ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥
ਸੈਲ ਪਬਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ,
ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ^੩ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥੧॥

(ਚਿਤਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਜਾ—ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ
ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਤਾ—ਪੜਨਾਂਵ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ, ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਤਰਿਆ ॥

(ਮਾਧਉ—ਉਚਾਰਣ ‘ਮਾਧੈ’ ਵਾਂਗ।)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ^੪ ਪਦੁ ਪਾਇਆ,
ਸੁਕੇ ਕਾਸਟ^੫ ਹਰਿਆ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

(ਕਾਸਟ—‘ਸ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੌਮਲ ਅਤੇ ‘ਟ’ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਂ।)

ਜਨਨਿ^੬, ਪਿਤਾ, ਲੋਕ, ਸੁਤ^੭, ਬਨਿਤਾ^੮,
ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ^{੯੦} ॥

ਹਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ^{੧੨} ਠਾਕੁਰੁ,
ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ^{੧੩} ਕਰਿਆ ॥੨॥

ਊਡੇ ਊਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ, ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ^{੧੪} ॥

(ਕੋਸਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

੧. ਚਿਤਵਹਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨. ਜਤਨ, ਉਦਮ। ੩. ਪਰਖਤਾਂ ਅਥਵਾ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ। ੪. ਰੋਜੀ।
੫. ਸਰਬੋਤਮ। ੬. ਕਾਠ (ਕਠੋਰ-ਚਿਤ ਜੀਵ)। ੭. ਜਲਨੀ, ਮਾਤਾ। ੮. ਪੁੱਤਰ। ੯. ਵਹੁਟੀ।

ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਧੰਨ ਹੈ ! ਧੰਨ ਹੈ !! ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹਰਿ-ਰਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਹਰਿ-ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ (ਹਿਰਦੇ
ਵਿਚ) ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਾਸਦਾ (ਜਗਮਗਾਅ ਉਠਦਾ) ਹੈ ॥੪॥੪॥

ਹੇ ਮਨ ! ਤੂੰ (ਕੇਵਲ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਹੀ) ਕਿਉਂ ਚਿਤਵਨੀ ਅਤੇ ਉਦਮ ਕਰਦਾ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਖੁਦ (ਰਿਜ਼ਕ ਅਪੜਾਉਣ ਦੇ) ਜਤਨ
ਵਿਚ ਰੁੱਝਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰਬਤਾਂ ਅਥਵਾ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ
ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ (ਰੋਜ਼ੀ) ਵੀ
ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਓਥੇ ਅਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਇਸ
ਪੱਥੋਂ ਨਿਚਿੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਭਉਜਲ ਤਰਨ ਦਾ
ਆਹਰ ਕਰ) ॥੧॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਧੋ (ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ) ਜੀ ! ਜੋ ਜੋ ਮਨੁੱਖ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ)
ਸਤ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਵੇ, ਉਹ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਬੋਤਮ ਰੁਤਬਾ (ਤੁਰੀਆ ਪਦ) ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਹੈ। (ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ) ਸੁੱਕੇ ਕਾਠ (ਕਠੋਰ-ਚਿਤ ਜੀਵ) ਵੀ ਹਰੇ
ਭਰੇ (ਦੈਵੀ-ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਫੁਲਤ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਜਣਨੀ (ਮਾਤਾ), ਪਿਤਾ, ਲੋਕੀ (ਸੱਜਣ, ਮਿੱਤਰ) ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਵਹੁਟੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ) ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧਰ (ਆਸਰਾ) ਨਹੀਂ।

ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਪ੍ਰਤੀ ਰਿਜ਼ਕ (ਰੋਜ਼ੀ) ਖੁਦ ਅਪੜਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਤਾਂ
ਤੇ) ਹੇ ਮਨ ! ਤੂੰ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਡਰ ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ॥੨॥

(ਦੂਰ ਦੁਰਾਡਿਓਂ, ਕੂੰਜ) ਸੈਂਕੜੇ ਕੋਹ ਉੱਡ ਉੱਡ ਕੇ (ਭਾਵ, ਸਫਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ
ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

੧੦. ਆਸਰਾ। ੧੧. ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਪੜੀ। ੧੨. ਅਪੜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੧੩. ਡਰ। ੧੪. (ਛਰਿ+ਆ,
ਛਰੇ+ਆ—ਬਹੁ-ਵਚਨੀ ਕ੍ਰਿਆ) ਛੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਿਨ ਕਵਣ੍ਣ ਖਲਾਵੈ, ਕਵਣ੍ਣ ਚੁਗਾਵੈ,
ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਨ੍ਹੈ ਕਰਿਆ ॥੩॥

ਸਭਿ ਨਿਪਾਨ^੨, ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ^੩,
ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ ॥

(ਕਰ ਤਲ—ਸਮਾਜੀ ਸਥਦ ਹੈ।)

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ,
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ ॥੪॥੫॥

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪ ਸੋ ਪੁਰਖ

੧੭ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ, ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ,
ਹਰਿ ਅਗਮਾ^੮ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ^੯ ॥

ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ, ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ,
ਹਰਿ ਸਚੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ^{੧੦} ॥

(ਧਿਆਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਭਿ ਜੀਅ ਤੁਮਾਰੇ ਜੀ, ਤੂ ਜੀਆ ਕਾ ਦਾਤਾਰਾ ॥

(ਜੀਅ—‘ਅ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਆ’ ਨਹੀਂ। ਜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।
ਤੁਮਾਰੇ—‘ਮ’ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਹਰਿ ਧਿਆਵਹੁ ਸੰਤਹੁ ਜੀ, ਸਭਿ ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਣਹਾਰਾ^{੧੧} ॥

੧. ਚਿੱਤਨ। ੨. ਖਜਾਨੇ। ੩. ਦਸ ਤੇ ਅੱਠ, ਅਠਾਵੇਂ। ੪. ਸਿਪੀਆਂ, ਬਿਡੂਡੀਆਂ। ੫. ਹੱਥ
ਦੀ ਤਲੀ ‘ਤੇ। ੬. ਉਹ ਵਿਆਪਕ ਹੋਏ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ। ੭. ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ।

ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕੁੰਜ-ਬੱਚਿਆਂ) ਨੂੰ ਕੌਣ ਕੁਝ ਖੁਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੌਣ (ਚੋਗਾ) ਚੁਗਾਉਂਦਾ ਹੈ? (ਕੁੰਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਚਿੰਤਨ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਭਾਵ, ਰੱਬੀ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਕੁੰਜ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਬਿਧਿ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।) ॥੩॥

ਹੇ ਠਾਕੁਰ! ਅਠਾਵ੍ਹਾਂ ਸਿਧੀਆਂ (ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਡੂਤੀਆਂ) ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ (ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ) ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ (ਹਥੇਲੀ) ਉੱਤੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਥੋਂ ਦਾਸਤ-ਭਾਇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ, ਸਦ-ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ! ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ; (ਤੇਰਾ) ਪਾਰ ਉਰਵਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ॥੪॥੫॥

ਉਹ ਵਿਆਪਕ-ਹੱਦ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ (ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ) ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਹਰੀ-ਪੁਰਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਉਹ ਹਰੀ (ਮਨ ਦੀ) ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ) ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੂਝ-ਸਮਝ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ।

ਹੇ ਸੱਚੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੇ (ਪਰਮ-ਪੁਰਖ) ਜੀ! ਸਾਰੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਤੇਰੇ ਹੀ (ਸਾਜੇ ਹੋਏ) ਹਨ, ਤੂੰ (ਸਭਨਾਂ) ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰੱਥ-ਦਾਤਾਰ ਹੈ।

(ਤਾਂ ਤੇ) ਸਤਿਕਾਰ ਜੋਗ ਸੰਤ-ਜਨੋਂ! (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ੴ. ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੬. ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੧੦. ਰਚਣਹਾਰ। ੧੧. ਵਿਸਰਜਨ (ਦੂਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਹਰਿ ਆਪੇ ਠਾਕੁਰੁ, ਹਰਿ ਆਪੇ ਸੇਵਕੁ ਜੀ,
ਕਿਆ ਨਾਨਕ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰਾ ॥੧॥

ਤੂੰ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੀ,
ਹਰਿ ਏਕੋ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਣਾ ॥

ਇਕਿ^੩ ਦਾਤੇ, ਇਕਿ ਭੇਖਾਰੀ ਜੀ,
ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਚੌਜ਼^੪ ਵਿਡਾਣਾ^੫ ॥

ਤੂੰ ਆਪੇ ਦਾਤਾ, ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ^੬ ਜੀ,
ਹਉ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣਾ ॥

(ਹਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਬੇਅੰਤੁ ਬੇਅੰਤੁ ਜੀ,
ਤੇਰੇ ਕਿਆ ਗੁਣੁ ਆਖਿ ਵਖਾਣਾ ॥

ਜੋ ਸੇਵਹਿ^੭ ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ,
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੁਰਬਾਣਾ ॥੨॥

(ਸੇਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ, ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ,
ਸੇ ਜਨ ਜੁਗ ਮਹਿ ਸੁਖਵਾਸੀ ॥

(ਧਿਆਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਵਿਚ। ੨. ਸਰਬ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ, ਇਕ-ਤਸ। ੩. ਕਈ।
੪. ਕੌਤਕ। ੫. ਅਸਚਰਜ, ਅਦਭੂਤ। ੬. ਡੇਂਗਣ ਵਾਲਾ। ੭. ਵਰਣਨ ਕਰਾ। ੮. ਫਿਆਉਂਦੇ
ਹਨ।

ਨਾਨਕ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — ਹਰੀ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਜਗਤ-ਖੇਡ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ) ਸੁਆਮੀ (ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ, ਹਰੀ ਆਪ ਹੀ (ਕਿਧਰੇ) ਸੇਵਕ (ਬਣਿਆ ਪਿਆ) ਹੈ ਜੀ। ਇਹ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਹਨ? (ਭਾਵ, ਇਹ ਜੀਵ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਚੀ ਸ਼ਤਰੰਜ-ਖੇਡ ਦੇ ਕੇਵਲ ਮੁਹਰੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਚਲਾਏ ਤਿਵੇਂ ਚਲਦੇ ਹਨ।) ॥੧॥

ਹੋ ਹਰੀ! ਇਕ ਤੂੰ ਵਿਆਪਕ-ਪੁਰਖ ਹੀ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਬਾਈਂ ਇਕ-ਰਸ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਜੀ।

ਹੋ (ਪਰਮ-ਪੁਰਖ) ਜੀ! (ਤੇਰੀ ਰਚੀ ਜਗਤ-ਖੇਡ ਵਿਚ) ਕਈ ਦਾਤੇ, ਕਈ ਮੰਗਤੇ ਹਨ, (ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਆਪ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈਂ) ਇਹ ਸਾਰੇ (ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ) ਤੇਰੇ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ ਹਨ।

ਹੋ (ਪਰਮ ਪੁਰਖ) ਜੀ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ (ਦਾਤਾਂ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਆਪ ਹੀ (ਦਾਤਾਂ) ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ) ਮੈਂ ਤੈਬੋਂ ਬਨ੍ਹੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਹੋ (ਪਰਮ ਪੁਰਖ) ਜੀ! ਤੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ (ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਵਾਲਾ) ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ, ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ।

ਹੋ (ਪਰਮ ਪੁਰਖ) ਜੀ! ਜੋ ਜੋ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ ਸੇਂਵਦੇ (ਸਿਮਰਦੇ) ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਸੇਂਵਦੇ ਹਨ, ਦਾਸ ‘ਨਾਨਕ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੨॥

ਹੋ ਹਰੀ! ਜੋ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਹਰੀ! ਜੋ ਤੈਨੂੰ (ਨਿਰੰਤਰ) ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੀਵ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜੀ।

ਸੇ ਮੁਕਤੁ, ਸੇ ਮੁਕਤੁ ਭਏ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀ,
ਤਿਨ ਤੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ ॥

ਜਿਨ ਨਿਰਭਉ^੧, ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਿਰਭਉ ਧਿਆਇਆ ਜੀ,
ਤਿਨ ਕਾ ਭਉ ਸਭੁ ਗਵਾਸੀ ॥

ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ, ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਜੀ,
ਤੇ^੨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੂਪਿ ਸਮਾਸੀ^੩ ॥

ਸੇ ਧੰਨੁ, ਸੇ ਧੰਨੁ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀ,
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਬਲਿ ਜਾਸੀ ॥੩॥

ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ, ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਜੀ,
ਭਰੇ ਬਿਅੰਤ ਬੇਅੰਤਾ ॥

(ਬਿਅੰਤ, ਬੇਅੰਤਾ—‘ਬਿ’ ਅਤੇ ‘ਬੇ’ ਦੀ ਪੁਨੀ ਦੇ ਛਰਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖੋ ।)

ਤੇਰੇ ਭਗਤ, ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਸਲਾਹਨਿ ਤੁਧੁ ਜੀ,
ਹਰਿ ਅਨਿਕ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤਾ^੪ ॥

ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ, ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ ਕਰਹਿ ਹਰਿ ਪੂਜਾ ਜੀ,
ਤਪੁ ਤਾਪਹਿ^੫ ਜਪਹਿ ਬੇਅੰਤਾ ॥

(ਕਰਹਿ, ਤਾਪਹਿ, ਜਪਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

੧. ਭੈ-ਹਹਿਤ ਹਗੀ। ੨. ਉਹ (ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਪੜਨਾਂਵ)। ੩. ਸਮਾ (ਲੀਨ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
੪. ਬੇਅੰਤ। ੫. ਤਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋ ਹਗੀ ਜੀ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ (ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਤੋਂ) ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ, (ਜਮ-ਭਰ ਤੋਂ) ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਮਾਂ ਦੀ ਛਾਹੀ ਕਟੀ ਗਈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਭੈ-ਰਹਿਤ ਹਗੀ ਦਾ ਭਉ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਹੈ, (ਹਰਿ-ਨਾਮ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਡਰ-ਭਉ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਜੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਗੀ ਸੇਵਿਆ (ਸਿਮਰਿਆ) ਹੈ, ਹਗੀ ਸੇਵਿਆ (ਸਿਮਰਿਆ) ਹੈ ਜੀ, ਉਹ (ਅੰਤ ਨੂੰ) ਹਰਿ-ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਹਗੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਜੀਵ ਧੰਨ ਹਨ, ਉਹ (ਨਿਸਚੇ ਹੀ) ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਇਆ ਹੈ ਜੀ, ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਪ੍ਰਭੂ-ਧਿਆਨੀਆਂ) ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੩॥

SIKHBOOKCLUB.COM
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ ਦੇ, (ਹਾਂ ਜੀ) ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਭੰਡਾਰ ਹਨ, ਜੋ (ਸਦਾ) ਭਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋ ਅਨੰਤ ਹਗੀ-ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਤੇਰੇ ਅਨੇਕ ਹੀ ਭਗਤ (ਹਾਂ ਜੀ) ਅਨੇਕ ਹੀ ਭਗਤ ਤੈਨੂੰ (ਅਨੰਤ-ਕਾਲ ਤੋਂ) ਸਲਾਹੁੰਦੇ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ) ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਗੀ-ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਬੇਅੰਤ ਲੋਕੀ (ਅਪੋ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨੀ ਅਧੀਨ) ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ, (ਹਾਂ ਜੀ) ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, (ਕਰਵੇ) ਤਪ ਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, (ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ) ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਹਨ।

ਤੇਰੇ ਅਨੇਕ, ਤੇਰੇ ਅਨੇਕ ਪੜਹਿ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ ਜੀ,
ਕਰਿ ਕਿਰਿਆ ੴਖਣੁ ਕਰਮ ਕਰਤਾ ॥ (ਪੜਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ
ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸਾਸਤ—ਅੰਤਲੇ 'ਸ' ਅਤੇ 'ਤ' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਮਿਲਵਾਂ।)

ਸੇ ਭਗਤ ਸੇ ਭਗਤ ਭਲੇ ਜਨ ਨਾਨਕ ਜੀ,
ਜੋ ਭਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਭਗਵੰਤਾ ॥੪॥

(ਭਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ^੩ ਕਰਤਾ ਜੀ,
ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ^੪ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥
ਤੂੰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੂੰ ਏਕੋ ਜੀ,
ਤੂੰ ਨਿਹਚਲੁ^੫ ਕਰਤਾ ਸੋਈ^੬ ॥

ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਵਰਤੈ ਜੀ,
ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹੋਈ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਉਪਾਈ^੭ ਜੀ,
ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸਿਰਜਿ^੮ ਸਭੁ^੯ ਗੋਈ^{੧੦} ॥

(ਸ੍ਰਿਸਟਿ—ਵਿਚਕਾਰਲੇ 'ਸ' ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਲੀ ਨਾਲ।)

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਕਰਤੇ ਕੇ ਜੀ,
ਜੋ ਸਭਸੈ ਕਾ ਜਾਣੋਈ^{੧੧} ॥੫॥੧॥

੧. ਛੇ ਕਰਮ (ਜਗ ਕਰਨਾ ਕਰਾਉਣਾ, ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ, ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪੜਾਉਣੀ)।
੨. ਮੁਢਲੀ ਵਿਆਪਕ ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ। ੩. ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ (ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ)। ੪. ਜਿੱਡਾ।

ਤੇਰੇ (ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ) ਅਨੇਕ (ਪੰਡਤ ਲੋਕ), ਹਾਂ ਜੀ ਤੇਰੇ (ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ) ਅਨੇਕ (ਪੰਡਤ ਲੋਕ) ਆਪਣੀ ਕਿਰਿਆ ਸਾਧ ਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਸਿੰਮੜੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੇ ਕਰਮ (ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨੀ-ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ, ਜਗ ਕਰਨਾ ਕੁਗਾਉਣਾ, ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਾਸ 'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ ਭਗਤ ਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਭਗਤ ਹੀ ਭਲੇ ਹਨ ਜੀ, ਜੋ ਹੇ ਮੇਰੇ ਹਰਿ-ਭਗਵਾਨ ! ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਤੂੰ ਮੁਢਲੀ ਵਿਆਪਕ ਹਸਤੀ ਵਾਲਾ, ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮਰੱਬਾ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਜਿੱਡਾ (ਸਮਰੱਬਾਵਾਨ) ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੋ (ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ) ਹੈਂ, ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਤੂੰ ਇਕੋ ਹੀ (ਵਰਤ ਰਿਹਾ) ਹੈਂ ਜੀ, ਤੂੰ ਓਹੋ ਹੀ (ਅਨਾਦੀ) ਅਚੱਲ ਕਰਤਾਰ ਹੈਂ।

ਜੋ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੀ (ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ) ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਤੂੰ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੀ, ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ (ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ) ਸਾਜ ਸਾਜ ਕੇ (ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ) ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਾਸ 'ਨਾਨਕ' ਤੈਂ-ਕਰਤੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੀ, ਜੋ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਜਾਣਨਹਾਰ (ਸਰਬੱਗ) ਹੈ ॥੫॥੧॥

ੴ. ਅਚੱਲ। ਈ. ਓਹੋ ਹੀ। ੨. ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ੩. ਸਾਜ ਕੇ। ੪. ਸਾਰੀ (ਸਿਸ਼ਟੀ)। ੧੦. ਲੈਅ (ਨਾਸ) ਕੀਤੀ। ੧੧. ਜਾਣਨਹਾਰ।

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪ ॥

ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਚੁ ਮੈਡਾਂ ਸਾਂਈ ॥

(ਮੈਡਾ—‘ਮੈਂ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤਉ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਬੀਸੀ^੧,

ਜੋ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੋਈ ਹਉ^੨ ਪਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

(ਦੇਹਿ—ਅੰਤਲੇ ‘ਹਿ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਹਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਭ^੩ ਤੇਰੀ, ਤੂੰ ਸਭਨੀ^੪ ਧਿਆਏਇਆ ॥

(ਸਭਨੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਸ ਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ, ਤਿਨਿ ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—ਧੈਰੀ ‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਕ’ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਂ। ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਯਾ, ਮਨਮੁਖਿ ਗਵਾਇਆ ॥

ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਵਿਛੋੜਿਆ, ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥੧॥

ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ^੫, ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥

(ਦਰੀਆਉ—ਉਚਾਰਣ ਸਮੇਂ ਬਿਹਾਰੀ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾਹਿ ॥

੧. ਮੇਰਾ। ੨. ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ੩. ਮੈਂ। ੪. ਸਾਰੀ (ਰਚਨਾ)। ੫. ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ।
੬. (ਚੇਤਨਾ ਦਾ) ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਵਾਰ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੂੰ (ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ) ਕਰਨਹਾਰ ਹੈਂ, ਸੱਚ ਦਾ ਪੁੰਜ ਹੈਂ, ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ।

ਜੇ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਵੇਗਾ; ਜੇ ਕੁਝ ਤੂੰ (ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾਅ ਵਿਚ) ਦੇਵੇਂ, ਉਹ ਹੀ ਕੁਝ ਮੈਂ ਪਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਰੀ (ਰਚਨਾ) ਤੇਰੀ ਹੀ (ਰਚੀ ਹੋਈ) ਹੈ। ਸਭਨਾਂ (ਜੀਵਾਂ) ਨੇ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਸਦਾ) ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਇਆ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਜੀਵ) ਉੱਤੇ ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋਂ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੇ (ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ) ਨਾਮ-ਰਤਨ ਪਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਰਤਨ-ਸਮਾਨ ਅਮੇਲਕ ਹੈ) ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮ-ਰਤਨ ਪਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਲਿਆ, ਪਰ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ (ਨਾਮ-ਹੀਣ) ਜੀਵ ਨੇ (ਰਤਨ-ਜਨਮ ਹੀ) ਗਵਾ ਲਿਆ।

(ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੀ ਵੱਸ, ਮਨਮੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾਅ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ (ਆਪਣੇ ਨਾਲ) ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥੧॥

ਤੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈਂ, ਸਾਰੀ (ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ) ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ (ਵਰਤ ਰਹੀ) ਹੈ।

ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ।

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿੰਨੀ, ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ ॥

ਵਿਜੋਗਿ^੧ ਮਿਲਿ ਵਿਛੁਜਿਆ, ਸੰਜੋਗੀ^੨ ਮੇਲੁ ॥੨॥

(ਵਿਛੁਜਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ, 'ਛ' ਨੂੰ ਲਗੇ ਅੰਕੜ ਨੂੰ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾਓ ਜੀ ।)

ਜਿਸ ਨੋ ਤੂ ਜਾਣਾਇਹਿ^੩, ਸੋਈ ਜਨੁ ਜਾਣੈ ॥

(ਜਾਣਾਇਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ਉਚਾਰਣ ਸਮੇਂ 'ਇ' ਦੀ ਪੁਨੀ ਵੀ ਬੋਲਣੀ ਹੈ ।)

ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਦ ਹੀ ਆਖਿ^੪ ਵਖਾਣੈ ॥

ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥

ਸਹਜੇ^੫ ਹੀ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ ॥੩॥

(ਸਹਜੇ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਹਿ' ਵਾਂਗ ਅਥੂਧੀ ਹੈ ।)

ਤੂ ਆਪੇ ਕਰਤਾ, ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਹੋਇ ॥

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਤੂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ, ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ^੬ ॥

(ਵੇਖਹਿ, ਜਾਣਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ ।)

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥੪॥੨॥

੧. ਸਾਰੇ । ੨. ਵਿਜੋਗ (ਵਿਛੋਵੇ ਦੇ ਨੇਮ) ਅਧੀਨ । ੩. ਸੰਜੋਗ (ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਨੇਮ) ਅਧੀਨ ।

੪. ਜਲਾਊਂਦਾ (ਸੌਂਝੀ ਦੇਂਦਾ) ਹੈ । ੫. ਉਚਾਰਣ (ਨਾਇਨ) ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ੬. ਸੁਖੈਨ ਹੀ ।

੭. ਉਚ ਕੁਝ ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ (ਬਾਵਵ, ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ) ਤੇਰਾ (ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ) ਇਕ ਖੇਲ-ਤਮਾਸਾ ਹੈ।

ਵਿਜੋਗ (ਦੇ ਨੇਮ) ਅਧੀਨ ਜੀਵ (ਤੇਰੇ ਨਾਲ) ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ (ਤੈਬੋਂ) ਵਿਛੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜੋਗ (ਦੇ ਨੇਮ) ਅਧੀਨ (ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਫਿਰ) ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੨॥

(ਹੋ ਹਰੀ !) ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ (ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ) ਜਣਾਉਂਦਾ (ਸੋਝੀ ਦੇਂਦਾ) ਹੈ, ਉਹੀ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਤੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਕਬਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰੀ ! ਜਿਸ (ਮਨੁੱਖ) ਨੇ (ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਤੈਨੂੰ ਸੇਵਿਆ (ਸਿਮਰਿਆ), ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ-ਸੁਖ ਪਾ ਲਿਆ।

ਉਹ (ਸੇਵਕ-ਭਗਤ) ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਵਿਚ ਲਿਵ-ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ (ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਗਿਆ) ॥੩॥

(ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕਰਨਹਾਰ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਤੈਬੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ (ਰਚਨਾ ਨੂੰ) ਰਚ ਰਚ ਕੇ (ਆਪਣਾ ਖੇਲ-ਤਮਾਸਾ) ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਜੋ ਕੁਝ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ)।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) — ਗੁਰਮੁਖਿ (ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ) ਜਨ ਨੂੰ (ਤੇਰੇ ਕਰਨਹਾਰ ਅਤੇ ਸਰਬੱਗ ਹੋਣ ਦਾ ਭੇਤ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥੪॥੨॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਤਿਤੁ^੧ ਸਰਵਰੜੈ^੨ ਭਈਲੇ^੩ ਨਿਵਾਸਾ,
ਪਾਣੀ ਪਾਵਕੁ^੪ ਤਿਨਹਿ ਕੀਆ ॥

(ਸਰਵਰੜੈ—ਊਚਾਰਣ ਸਰਵਰ-ਜੈ ।)

ਪੰਕਜੁ^੫ ਮੋਹ ਪਗੁ^੬ ਨਹੀ ਚਾਲੈ,
ਹਮ ਦੇਖਾ ਤਹ ਛੂਬੀਅਲੇ ॥੧॥

(ਪੰਕਜ—ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ। ਦੇਖਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ।
ਤਹ—‘ਹ’ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ, ‘ਹ’ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਨਹੀਂ ।)

ਮਨ, ਏਕੁ ਨ ਚੇਤਸਿ ਮੂੜ ਮਨਾ ॥

(ਮੂੜ—‘ੜ’ ਊਚਾਰਣ ਭਾਗਾ ।)

ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਲਿਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਨਾ ਹਉ ਜਤੀ^੭ ਸਤੀ^੮ ਨਹੀ ਪੜਿਆ,

ਮੂਰਖ ਮੁਰਧਾ^੯ ਜਨਮੁ ਭਇਆ ॥

(ਹਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪੜਿਆ—‘ੜ’ ਊਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ ।)

ਪ੍ਰਣਵਤਿ^{੧੦} ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੀ ਸਰਣਾ,

ਜਿਨ ਤੂੰ ਨਾਹੀ ਵੀਸਰਿਆ ॥੨॥੩॥

੧. ਉਸ ਵਿਖੇ। ੨. (ਸੰਸਾਰ-) ਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ। ੩. ਹੋਇਆ ਹੈ। ੪. ਅਗਨੀ (ਤ੍ਰਿਲੰਤ)।
੫. ਚਿੱਕੜ। ੬. ਪੈਰ। ੭. ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ। ੮. ਸਤਵਾਦੀ। ੯. ਬੇ-ਸਮਝ।
੧੦. ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਸ (ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੇ) ਸੰਸਾਰ-ਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ (ਅਸਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਅੱਗ ਰੂਪ ਪਾਣੀ (ਰਚਨ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਉਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ) ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਦਾ ਚਿੱਕੜ (ਦਲਦਲ) ਹੈ, (ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁੱਡੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ) ਪੈਰ ਅਗੇ ਚਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਭਾਵ, ਪਰਵਾਰਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮੋਹ ਵਿਚ ਧਸਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕੋਲੋਂ ਪਮਾਰਥਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ); ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਈ ਲੋਕੀ (ਮੋਹ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ) ਧਸ (ਕੇ ਝਾਰਕ ਹੋ) ਗਏ ਹਨ ॥੧॥

ਹੋ ਮਨੋ ! ਹੋ ਮੂਰਖ ਮਨ !! ਤੂੰ ਇਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।

(ਯਾਦ ਰਖ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ (ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਬੀਆਂ) ਗਲ ਕੇ (ਅਜਾਈਂ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ) ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

[ਅੰਤਲੇ ਪਦੇ ਵਿਚ ਪਾਵਕ-ਸਾਰਾਰ ਤੋਂ ਰਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਲ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ।]

(ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ !) ਨਾ ਮੈਂ ਜਤੀ (ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ) ਹਾਂ, ਨਾ ਸਤ-ਵਾਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ (ਵਿਦਵਾਨ) ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਬੋਸਮਝੀ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ‘ਨਾਨਕ’ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ (ਵਿਚ ਵਾਸਾ) ਮਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ (ਮਨ ਕਰਕੇ) ਵਿਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ॥੨॥੩॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ^੧ ॥

(ਦੇਹੁਰੀਆ—ਊਚਾਰਣ ਇਕੱਠਾ ।)

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ^੨ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ, ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥੧॥

ਸੰਜਾਮਿ^੩ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ^੪ ਤਰਨ ਕੈ ॥

ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਬ੍ਰਿਥਾ—ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਊਚਾਰਣ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੱਖਰ 'ਰ' ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।)

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ^੫ ਧਰਮੁ ਨ ਕਮਾਇਆ ॥

ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰਮਾ ॥

(ਨੀਚ ਕਰਮਾ—ਸਾਮਾਜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ; ਕਰਮਾ—ਊਚਾਰਣ ਸਮੇਂ ਟਿੱਪੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹੋ।)

ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ^੬ ॥੨॥੪॥

੧. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੇਹੀ। ੨. ਵਾਗੀ (ਅਉਸਰ)। ੩. ਆਹਰ ਵਿਚ। ੪. ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੱਦਰ। ੫. ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬੇਕਣ ਦਾ ਆਹਰ। ੬. ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ੭. ਲਾਜ।

(ਹੋ ਜੀਵ) ਤੈਨੂੰ (ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ) ਸੇਸ਼ਟ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇਹ (ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ) ਹੀ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ (ਮੌਕਾ) ਹੈ।

ਹੋਰ (ਦੁਨਿਆਵੀ) ਕੰਮ-ਪੰਧੇ (ਜੀਵਨ-ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਿਧੀ ਲਈ) ਤੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ।

(ਤੁਰੰਤ) ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾ ਮਿਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ॥੧॥

(ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ) ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਲਗ।

(ਵੇਖ) ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸੇ ਵਿਚ (ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ) ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਬੀਤਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

[ਅੰਤਲੇ ਪਦੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰੇ ਅੱਗੇ ਸਨਿਮਰ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਲ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ।]

ਹੋ ਹਰੀ ਰਾਜੇ ! ਮੈਂ (ਜੀਵਨ ਭਰ) ਕੋਈ ਜਪ, ਤਪ, ਸੰਜਮ (ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਹਰ) ਜਾਂ ਕੋਈ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਧੂ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ (ਦੱਸੀ) ਸੇਵਾ (ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ) ਦੁਆਰਾ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ।

ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਬਨ ਹੈ, ਸੈਂ ਮੰਦ-ਕਰਮੀ ਹਾਂ।

ਸ਼ਰਨ ਪਏ ਦੀ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰਖ ਲਉ ਜੀ ॥੨॥੪॥

੧੭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥

ਪਾ: ੧੦ ਕਬਿਯੋ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ॥ ਰੰਪਈ ॥ (ਅਰਥ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੧੪-੨੩੧)

ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ ॥
 ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਚਿਤ ਕੀ ਇੱਛਾ ॥
 ਤਵ ਚਰਨਨ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮਾਰਾ ॥
 ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ ॥੧॥
 ਹਮਰੇ ਦੁਸਟ ਸਭੈ ਤੁਮ ਘਾਵਹੁ ॥
 ਆਪ ਹਾਥ ਦੈ ਮੌਹਿ ਬਚਾਵਹੁ ॥
 ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਮੌਰੋ ਪਰਿਵਾਰਾ ॥
 ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਸਭੈ ਕਰਤਾਰਾ ॥੨॥
 ਮੈ ਰੱਛਾ ਨਿਜ ਕਰ ਦੈ ਕਰਿਯੈ ॥
 ਸਭ ਬੈਰਨ ਕੋ ਆਜ ਸੰਘਰਿਯੈ ॥
 ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਹਮਾਰੀ ਆਸਾ ॥
 ਤੈਰ ਭਜਨ ਕੀ ਰਹੈ ਪਿਆਸਾ ॥੩॥
 ਤੁਮਹਿ ਛਾਡਿ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਧਿਆਊ ॥
 ਜੋ ਬਰ ਚਹੋਂ ਸੁ ਤੁਮ ਤੇ ਪਾਊ ॥
 ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਤਾਰੀਅਹਿ ॥
 ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ ਸੜ੍ਹ ਹਮਾਰੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ॥੪॥
 ਆਪ ਹਾਥ ਦੈ ਮੁੜੈ ਉਬਰਿਯੈ ॥
 ਮਰਨ ਕਾਲ ਕਾ ਝੂਸ ਨਿਵਰਿਯੈ ॥
 ਹੂਜੇ ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ ਪੱਛਾ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜੂ, ਕਰਿਯਹੁ ਰੱਛਾ ॥੫॥
 ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਮੁਹਿ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ॥
 ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਸਹਾਇ, ਪਿਆਰੇ ॥
 ਦੀਨ ਬੰਧੁ, ਦੁਸਟਨ ਕੇ ਹੰਤਾ ॥

ਤੁਮ ਹੋ ਪੁਰੀ ਚਤੁਰ ਦਸ ਕੰਤਾ ॥੯॥
 ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਪੁ ਧਰਾ ॥
 ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵ ਜੂ ਅਵਤਰਾ ॥
 ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰ ਬਿਸਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥
 ਸਕਲ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾ ॥੧॥
 ਜਵਨ ਕਾਲ ਜੋਗੀ ਸਿਵ ਕੀਓ ॥
 ਬੇਦ ਰਾਜ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੂ ਬੀਓ ॥
 ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਸਵਾਰਾ ॥
 ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਤਾਹਿ ਹਮਾਰਾ ॥੮॥
 ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗਤ ਬਨਾਯੋ ॥
 ਦੇਵ, ਦੈਤ ਜੱਛਨ ਉਪਜਾਯੋ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ ॥
 ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ ॥੯॥
 ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਹਮਾਰੀ ॥
 ਸਕਲ ਪ੍ਰਜਾ ਜਿਨ ਆਪ ਸਵਾਰੀ ॥
 ਸਿਵਕਨ ਕੋ ਸਿਵ ਗੁਨ ਸੁਖ ਦੀਓ ॥
 ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੋ ਪਲ ਮੌ ਬਧ ਕੀਓ ॥੧੦॥
 ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ ॥
 ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ ॥
 ਚੀਟੀ ਤੇ ਕੁੰਚਰ ਅਸਥੂਲਾ ॥
 ਸਭ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰ ਫੂਲਾ ॥੧੧॥
 ਸੰਤਨ ਦੁਖ ਪਾਏ ਤੇ, ਦੁਖੀ ॥
 ਸੁਖ ਪਾਏ ਸਾਧੁਨ ਕੇ ਸੁਖੀ ॥
 ਏਕ ਏਕ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨੈ ॥
 ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਪਟ ਪਟ ਕੀ ਜਾਨੈ ॥੧੨॥
 ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ ॥

ਪ੍ਰਜਾ ਧਰਤ ਤਬ ਦੇਹ ਅਪਾਰਾ ॥
 ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ ॥
 ਤੁਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ਦੇਰ ਧਰ ਸਭਹੂੰ ॥੧੩॥
 ਜੇਤੇ ਬਦਨ ਸਿਸਟਿ ਸਭ ਧਾਰੈ ॥
 ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੂਝ ਉਚਾਰੈ ॥
 ਤੁਮ ਸਭ ਹੀ ਤੇ ਰਹਤ ਨਿਰਾਲਮ ॥
 ਜਾਨਤ ਬੇਦ ਭੇਦ ਅਰ ਆਲਮ ॥੧੪॥
 ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਬਿਕਾਰ ਨਿਰਲੰਭ ॥
 ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਸੰਭ ॥
 ਤਾ ਕਾ ਮੂੜ੍ਹ ਉਚਾਰਤ ਭੇਦਾ ॥
 ਜਾ ਕੋ ਭੇਵ ਨ ਪਾਵਤ ਬੇਦਾ ॥੧੫॥
 ਤਾ ਕੌ ਕਰਿ ਪਾਹਨ ਅਨੁਮਾਨਤ ॥
 ਮਹਾ ਮੂੜ੍ਹ ਕਛੁ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਤ ॥
 ਮਹਾਦੇਵ ਕੌ ਕਹਤ ਸਦਾ ਸਿਵ ॥
 ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਚੀਨਤ ਨਹਿ ਭਿਵ ॥੧੬॥
 ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਜੇਤੀ ॥
 ਬਰਨਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਹਿ ਤੇਤੀ ॥
 ਤੁਮਰਾ ਲਖਾ ਨ ਜਾਇ ਪਸਾਰਾ ॥
 ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਸਜਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਸਾਰਾ ॥੧੭॥
 ਏਕੈ ਰੂਪ ਅਨੁਪ ਸਰੂਪਾ ॥
 ਰੰਕ ਭਯੋ ਰਾਵ, ਕਹੀ ਭੂਪਾ ॥
 ਅੰਡਜ, ਜੇਰਜ, ਸੇਤਜ ਕੀਨੀ ॥
 ਉਤਭੁਜ ਖਾਨਿ ਬਹੁਰ ਰਚਿ ਦੀਨੀ ॥੧੮॥
 ਕਹੂੰ ਛੂਲ ਰਾਜਾ ਹੈ ਬੈਠਾ ॥
 ਕਹੂੰ ਸਿਸਟਿ ਭਿੜੋ ਸੰਕਰ ਇਕੈਠਾ ॥
 ਸਗਰੀ ਸਿਸਟਿ ਦਿਖਾਇ ਅਚੰਭਵ ॥

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਰੂਪ ਸੁਯੰਭਵ ॥੧੯॥
 ਅਬ ਰੱਛਾ ਮੇਰੀ ਤੁਮ ਕਰੋ ॥
 ਸਿੱਖ ਉਬਾਰਿ ਅਸਿੱਖ ਸੰਘਰੋ ॥
 ਦੁਸ਼ਟ ਜਿਤੇ ਉਠਵਤ ਉਤਪਾਤਾ ॥
 ਸਕਲ ਮਲੇਛ ਕਰੋ ਰਣ ਘਾਤਾ ॥੨੦॥
 ਜੇ, ਅਸਿਧੁਜ ! ਤਵ ਸਰਨੀ ਪਰੇ ॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਖਿਤ ਹੈ ਮਰੇ ॥
 ਪੁਰਖ ਜਵਨ ਪਗ ਪਰੇ ਤਿਹਾਰੇ ॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਮ ਸੰਕਟ ਸਭ ਟਾਰੇ ॥੨੧॥
 ਜੋ ਕਲਿ ਕੌ ਇਕ ਬਾਰ ਧਿਐ ਹੈ ॥
 ਤਾ ਕੇ ਕਾਲ ਨਿਕਟਿ ਨਹਿ ਆ ਹੈ ॥
 ਰੱਛਾ ਹੋਇ ਤਾਹਿ ਸਭ ਕਾਲਾ ॥
 ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ ਟਰੇਂ ਤਤਕਾਲਾ ॥੨੨॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਨ ਜਾਹਿ ਨਿਹਰਿਹੋ ॥
 ਤਾ ਕੇ ਤਾਪ ਤਨਕ ਮੋ ਹਰਿਹੋ ॥
 ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਘਰ ਮੇ ਸਭ ਹੋਈ ॥
 ਦੁਸ਼ਟ ਛਾਹ ਛੈ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ ॥੨੩॥
 ਏਕ ਬਾਰ ਜਿਨ ਤੁਮੈ ਸੰਭਾਰਾ ॥
 ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੇ ਤਾਹਿ ਉਬਾਰਾ ॥
 ਜਿਨ ਨਰ ਨਾਮ ਤਿਹਾਰੋ ਕਹਾ ॥
 ਦਾਰਿਦ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖ ਤੇ ਰਹਾ ॥੨੪॥
 ਖੜਗ ਕੇਤ ! ਮੈ ਸਰਣਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥
 ਆਪ ਹਾਥ ਦੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥
 ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੋ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥
 ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ॥੨੫॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ॥

(ਸ੍ਰੈਯਾ—ਉਚਾਰਣ ਸਵੈਈਆ ।)

ਪਾਂਇ ਗਹੇ ਜਬ ਤੇ ਤੁਮਰੇ,
ਜਬ ਤੇ ਕੋਊ ਆਖ ਤਰੇ^੧ ਨਹੀ ਆਨਯੋ ॥

(ਆਨਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਆਨਿਓ ।)

ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਪੁਰਾਨ ਕੁਰਾਨ,
ਅਨੇਕ ਕਹੈਂ ਮਤ ਏਕ ਨ ਮਾਨਯੋ ॥

(ਮਾਨਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਮਾਨਿਓ ।)

ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰੁ ਬੇਦ ਸਭੈ,
ਬਹੁ ਭੇਦ^੨ ਕਹੈਂ ਹਮ ਏਕ ਨ ਜਾਨਯੋ ॥

(ਜਾਨਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਜਾਨਿਓ ।)

ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਪਾਨ^੩ ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਕਰਿ,
ਮੈਂ ਨ ਕਹਯੋ ਸਭ ਪੱਤੋਹਿ ਬਖਾਨਯੋ ॥

(ਬਖਾਨਯੋ—ਉਚਾਰਣ ਬਖਾਨਿਓ ।)

ਦੋਹਰਾ ॥

ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ, ਗਹਿਓ^੪ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ ॥
ਬਾਂਹਿ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ^੫, ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ ॥

੧. ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਹਨ। ੨. ਥਲੇ। ੩. ਭਿੰਨ-ਭੇਦ। ੪. ਹੱਥ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾ ਕਾਲ ਜੀ। ੫. ਤੇਰੇ (ਪ੍ਰਸਾਦ) ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ। ੬. ਪਕੜਿਆ (ਮਲਿਆ) ਹੈ। ੭. ਹੈ।

ਕਾਵਿ-ਛੰਦ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜੇ ਹਨ, ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੀ (ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿ) ਅੱਖ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ (ਭਾਵ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ)।

ਪੁਰਾਨ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ, ਰਾਮ (ਵੇਦਕ ਮਤ ਦੇ ਅਵਤਾਰ) ਅਤੇ ਰਹੀਮ (ਸਾਮੀ ਮਤ ਦੇ ਪੈਂਗਿਬਰ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।

(ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ) ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਸਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵੇਦ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ (ਧਰਮ ਕਮਾਊਣ ਦੇ) ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਵਖਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ (ਭਿੰਨ-ਭੇਦ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ।

ਹੇ ਖੜਗਧਾਰੀ ਮਹਾ ਕਾਲ ਜੀ ! ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਥਨ ਮੈਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਕਾਵਿ-ਛੰਦ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ।

(ਹੇ ਮਹਾ ਕਾਲ ਜੀ !) ਸਾਰੇ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰ ਮੱਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਂਹ ਫੜੇ ਦੀ (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ) ਲਾਜ਼ ਹੈ, ਗੋਬਿੰਦ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਦਾਸ (ਕਹੀਦਾ) ਹੈ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦੁ (ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੩੨-੨੯)

੧ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜ ਸੇਤੀ, ਮਨਿ ਵਜੀਆ ਵਾਧਾਈਆ ॥
 ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰਵਾਰ ਪਰੀਆ, ਸਬਦ ਗਾਵਣ ਆਈਆ ॥
 ਸਬਦੇ ਤ ਗਾਵਹੁ ਹਰੀ ਕੇਰਾ, ਮਨਿ ਜਿਨੀ ਵਸਾਇਆ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਅਨੰਦੁ ਹੋਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥੧॥
 ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ, ਤੂ ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ ॥
 ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਰਹੁ ਤੂ ਮੰਨ ਮੇਰੇ, ਦੂਖ ਸਭਿ ਵਿਸਾਰਣਾ ॥
 ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਓਹੁ ਕਰੇ ਤੇਰਾ, ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰਣਾ ॥
 ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਸਮਰਥੁ ਸੁਆਮੀ, ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੇ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਮੰਨ ਮੇਰੇ, ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ ॥੨॥
 ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥
 ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ, ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ ॥
 ਸਦਾ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਤੇਰੀ, ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਾਵਏ ॥
 ਨਾਮੁ ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ ਵਸਿਆ, ਵਾਜੇ ਸਬਦ ਘਨੇਰੇ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥੩॥
 ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੇ ॥
 ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਮੇਰਾ, ਜਿਨਿ ਭੁਖਾ ਸਭਿ ਗਵਾਈਆ ॥

ਕਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸੁਖ, ਮਨਿ ਆਇ ਵਸਿਆ,
 ਜਿਨਿ ਇਛਾ ਸਭਿ ਪੁਜਾਈਆ ॥
 ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਣੁ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਵਿਟਹੁ,
 ਜਿਸ ਦੀਆ ਏਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ, ਸਬਦਿ ਧਰਹੁ ਪਿਆਰੋ ॥
 ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੋ ॥੪॥
 ਵਾਜੇ ਪੰਚ ਸਬਦ ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ ॥
 ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ ਸਬਦ ਵਾਜੇ, ਕਲਾ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਧਾਰੀਆ ॥
 ਪੰਚ ਦੂਤ ਤੁਧੁ ਵਸਿ ਕੀਤੇ, ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰਿਆ ॥
 ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ ਪਾਇਆ ਤੁਧੁ ਜਿਨ ਕਉ,
 ਸਿ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਕੈ ਲਾਗੇ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਹ ਸੁਖੁ ਹੋਆ,
 ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ॥੫॥
 ਅਨਦੁ ਸੁਣਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ, ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ॥
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ, ਉਤਰੇ ਸਗਲ ਵਿਸੂਰੇ ॥
 ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ, ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
 ਸੰਤ ਸਾਜਨ ਭਏ ਸਰਸੇ, ਪੂਰੇ ਹੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ ॥
 ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ, ਕਹਤੇ ਪਵਿਤੁ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥
 ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਹੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ, ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ ॥੫੦॥੧॥

ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਬਾਲ ਵਿਚਿ ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ, ਸਤ੍ਰੁ, ਸੰਤੋਖੁ, ਵੀਚਾਰੇ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਪਈਓ, ਜਿਸ ਕਾ ਸਭਸੁ ਅਧਾਰੇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਖਾਵੈ, ਜੇ ਕੋ ਭੁੱਚੈ, ਤਿਸ ਕਾ ਹੋਇ ਉਧਾਰੇ ॥

ਏਹ ਵਸਤੂ ਤਜੀ ਨਹ ਜਾਈ, ਨਿਤ ਨਿਤ ਰਖੁ ਉਰਿਓ ਧਾਰੇ ॥

ਤਮ੍ਯ ਸੰਸਾਰੁ, ਚਰਨ ਲਗਿ ਤਰੀਐ,

ਸਭੁ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਪਸਾਰੇ ॥੧॥

(ਬ੍ਰਹਮ—‘ਰ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਤੇ ਨਾਹੀ, ਮੈਨੋ ਜੋਗੁ ਕੀਤੋਈ ॥

(ਕੀਤੋਈ—ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੋ-ਈ।)

ਮੈ ਨਿਰਗੁਣਿਆਰੇ ਕੋ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ, ਆਪੇ ਤਰਸੁ ਪਈਓਈ ॥

(ਪਈਓਈ—ਉਚਾਰਣ ਪਈਓ-ਈ।)

ਤਰਸੁ ਪਈਆ, ਮਿਹਰਾਮਤਿਓ ਹੋਈ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਜਣੁ ਮਿਲਿਆ ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ, ਤਨੁ ਮਨੁ ਬੀਵੈਂ ਹਰਿਆ ॥੧॥

੧. ਮੁਦਣ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ) ੨. ਰਸਮਾਣਦਾਰੈ ੩. ਪਾਰ-ਉਤਾਰਾ ੪. ਹਿਰਦੇਵਿਚ ੫. ਘੁੱਪ-ਅਨ੍ਤੇਰਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰੂਪੀ ਰੂਹਾਨੀ-) ਬਾਲ ਵਿਚ ਤੈ (ਅਮੇਲਕ) ਵਸਤਾਂ
ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, (ਉਹ ਹਨ) ਸਤ੍ਰ (ਸੁੱਚਾ ਆਚਰਣ), ਸੰਤੋਖ (ਰੱਬੀ
ਰਜ਼ਾਅ ਮੁਜ਼ਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਦਾਤਿ ਉੱਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ) ਅਤੇ
ਵੀਚਾਰ (ਬਿਬੇਕ, ਗਿਆਨ)।

(ਇਸੇ ਰੱਬੀ-ਬਾਲ ਵਿਚ) ਠਾਕੁਰ ਦਾ (ਸਰਬ-ਸੇਸ਼ਟ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਸਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ (ਆਸਰਾ) ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ (ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਨੂੰ) ਖਾਂਦਾ (ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ ਸਿਮਰਦਾ) ਹੈ,
ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ (ਇਸ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ) ਰਸ ਮਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ (ਭਵ-ਸਾਗਰ
ਤੋਂ) ਪਾਰ-ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ (ਅਮੇਲਕ) ਵਸਤ੍ਰ (ਨਾਮ-ਪਦਾਰਥ) ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਰਖਣ ਜੋਗ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ! ਸੰਸਾਰ ਅੰਧ (ਮਹਾ-ਸਾਗਰ) ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ (ਨਾਮ) ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ
ਇਹ ਸਹਜੇ ਹੀ ਤਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, (ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਸਦਕਾ ਇਹ
ਸੰਸਾਰ) ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥੧॥

(ਹੇ ਕਰਤਾਰ !) ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ (ਉਪਕਾਰ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ, ਮੈਨੂੰ (ਆਪ ਜੀ
ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੇ) ਲਾਇਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਗੁਣ-ਹੀਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ, (ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ) ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਤਰਸ (ਰਹਿਮ)
ਆਇਆ ਹੈ।

ਤੈਨੂੰ (ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ) ਤਰਸ ਆਇਆ, ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ
ਸਤਿਗੁਰ-ਮਿੱਤਰ ਮਿਲ ਪਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ (ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ) ਜੀਅ ਉਠਦਾ
ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਹਰਾ ਭਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧॥

੬. ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ। ੭. ਯੋਗ, ਲਾਇਕ। ੮. ਮਿਹਰ, ਦਾਇਆ। ੯. ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਉੜੀ ॥

ਤਿਬੈ^੧ ਤੂ ਸਮਰਥੁ^੨, ਜਿਬੈ ਕੋਇ ਨਾਹਿ ॥
ਓਬੈ^੩ ਤੇਰੀ ਰਖ, ਅਗਨੀ^੪ ਉਦਰੋ ਮਾਹਿ^੫ ॥

(ਨਾਹਿ, ਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿ ਕੈ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ, ਨਾਇ ਤੇਰੈ ਛਡਿ ਜਾਹਿ ॥
 (ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਭਉਜਲੁ^੬ ਬਿਖਮੁ^੭ ਅਸਰਾਹੁ^੮, ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਪਾਰਿ ਪਾਹਿ ॥
 (ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਸਬਦੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕਤਾ ਬਿਨਾ।)

ਜਿਨ ਕਉ ਲਗੀ ਪਿਆਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸੇਇ ਖਾਹਿ ॥

(ਸੇਇ—‘ਇ’, ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਸੂਰ ਦੀ ਪੁਨੀ ਵਿਚ ਲਮਕਾ। ਖਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਲਿ ਮਹਿ ਏਹੋ ਪੁੰਨੁ, ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਹਿ ॥

(ਰਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਭਸੈ ਨੋ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਮ੍ਰਾਲੇ^੯ ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ॥

ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਜਾਇ, ਜਿ ੴਆਵੈ ਤੁਧੁ ਅਗਹਿ ॥੯॥

ਸਲੋਕੁ ਮ: ੫ ॥

ਅੰਤਰਿ^{੧੧} ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ, ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥
 (ਨਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਓਬੈ (ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ)। ੨. ਬਕਤੀਵਾਨ। ੩. ਅੱਗ। ੪. ਪੇਟ, ਕੁੱਖ। ੫. ਵਿਚ।
 ੬. ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ। ੭. ਮੁਝਕਲ (ਨਾਲ, ਤਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ)। ੮. ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ।

(ਕਾਵਿ-ਛੰਦ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਧ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।)

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਜਿਥੇ, ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ (ਰਿਜ਼ਕ ਅਪੜਾਉਣ ਲਈ) ਕੋਈ (ਸਮਰੱਥ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੂੰ ਓਥੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ (ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ) ਹੈਂ ਅਤੇ ਓਥੇ ਵੀ ਤੇਰੀ ਰਖਵਾਲੀ (ਜਠਰਾਗਨ ਤੋਂ ਜੀਵ ਦੀ ਰਖਿਆ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ (ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ ਹੁੰਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨੀ) ਸੁਣ ਕੇ ਜਮ ਦੇ ਦੂਤ (ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ) ਛਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਕਠਨਾਈਆਂ ਨਾਲ ਤਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਬਾਹ ਸਾਗਰ ਹੈ, (ਜੀਵ) ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ (ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਅੰਦਰੋਂ) ਤਾਂਘ ਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ (ਵਡਭਾਗੇ ਜੀਵ) ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੁੱਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ (ਵਡਿਓਂ ਵਡਾ) ਭਲਾ ਕਰਮ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਗਾਏ ਜਾਣ।

ਕਿਰਪਾਲੂ-ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸਮਾਲਦਾ (ਸਾਰ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ) ਹੈ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਜੀਵ ਚਾਹਨਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਕੋਈ ਵੀ (ਆਪ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ) ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ॥੯॥

ਅੰਦਰ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਗੁਰੂ ਆਰਾਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਭ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਦਾ (ਦ੍ਰਿੜੁਇਆ) ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

੯. ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੧੦. ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਚਾਹਨਾ ਕਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੧੧. ਅੰਦਰ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ।

ਨੇੜੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ, ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥

(ਨੇੜੀ, ਸ੍ਰਵਣੀ, ਨਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ, ਦਰਗਾਰ ਪਾਈਐ ਠਾਉ ॥

(ਰਤਿਆ, ਠਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਹੁ ਨਾਨਕ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨੋ ਏਹ ਵਖੜੇ ਦੇਇ ॥

ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ, ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥੧॥

(ਕਾਢੀਅਹਿ—‘ਕਾ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਕੇਈ ਕੇਇ—ਅੰਤਲੀ ‘ਇ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਲਾ (ੴ) ਦੀ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਮ: ੫ ॥

ਰਖੇ ਰਖਣਹਾਰਿ, ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਅਨੁ^੧ ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਇ, ਕਾਜ ਸਵਾਰਿਅਨੁ ॥

(ਪੈਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹੋਆ ਆਪਿ ਦਇਆਲੁ, ਮਨਹੁ ਨ ਵਿਸਾਰਿਅਨੁ ॥

(ਮਨਹੁ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ, ਭਵਜਲੁ^੨ ਤਾਰਿਅਨੁ ॥

(ਜਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਾਕਤ^੩ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ^੪, ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਬਿਦਾਰਿਅਨੁ^੫ ॥

(ਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤਿਸੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਟੇਕ ਨਾਨਕ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ॥

ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਸੁਖੁ ਹੋਇ, ਸਗਲੇ ਦੂਖੁ ਜਾਹਿ ॥੨॥

(ਮਾਹਿ, ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਕੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ। ੨. ਥਾਂ, ਢੌਥੀ। ੩. ਵਸਤੂ (ਨਾਮ)। ੪. (ਕੋਈ ਦਾ ਬਹੁ-ਵਚਨ ਰੂਪ ਕੇਈ ਹੈ) ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ। ੫. ਬਚਾਅ ਲਈ ਹਨ ਉਸ (ਪੜ੍ਹੇ) ਨੇ। ੬. ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ।

ਅੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ (ਦੀਦਾਰ ਕਰਨਾ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਦਾ (ਦਿੜਾਇਆ) ਨਾਮ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ (ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ) ਰੰਗੀਜਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ
ਵਿਚ ਢੋਈ ਪਾਈਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਦਾ ਭਬਨ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿਸ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ
ਇਹ (ਨਾਮ) ਵਸਤੂ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ;

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਹੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੈਨ ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ॥੧॥

ਰਖਣ ਵਾਲੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨੇ (ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ) ਰਖ ਲਏ ਹਨ, ਉਸ ਨੇ ਆਪ
(ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਤੋਂ) ਬਚਾਅ ਲਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਪਾ ਕੇ (ਉਹਨਾਂ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।
(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਆਪ ਦਇਆਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਨੇ
(ਕਦੀ) ਮਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰੇ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਸਾਬ (ਰਖ ਕੇ) ਉਸ ਨੇ (ਉਹ ਜੀਵ) ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ
ਤੋਂ ਤਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ, (ਮਾਇਆਵਾਦੀ), ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਖੋਈ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੰਦ-ਕਰਮੀ ਖਿਨ-ਮਾੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ! ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਓਟ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦਿਆਂ ਆਤਮ-ਸੁਖ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਹਲਤ ਪਲਤ
ਦੇ) ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥੨॥

ੴ. ਸ਼ਕਤੀ (ਮਾਇਆ) ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ । ਦ. ਮੰਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ, ਮੰਦ-ਕਰਮੀ । ਦ. ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ
ਹਨ ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ।

ਅਰਦਾਸਿ

੧੭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸ੍ਰੀ^੨ ਭਗੋਤੀ^੩ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਪ੍ਰਿਯਮ^੪ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰਿ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ ॥

ਫਿਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਤੇ ਅਮਰਦਾਸੁ ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈਂ ਸਹਾਇ ॥

ਅਰਜਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਨੋ ਸਿਮਰੋ^੫ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

(ਸਿਮਰੋ—ਊਚਾਰਣ ਸਿਮਰੋ।)

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ^੬, ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ ॥

ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰਿਐ^੭ ਘਰ ੧੧ਨਉ ਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ^੮ ॥

(ਸਿਮਰਿਐ—‘ਰ’ ਦੀ ਸਿਹਾਗੀ ਦਾ ਬਿਹਾਗੀ ਊਚਾਰਣ ਕਰਨਾ ਅਨੁਯ ਹੈ।)

ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ ॥੧॥

੧. ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸਤਾ-ਸੰਪਦਨ ਅਦੂਤੀ (ਇਕੋ ਇਕ) ਬ੍ਰਹਮ। ੨. ਜਿਤ।
੩. ਸਰਬ ਉਪਮਾ ਜੋਗ। ੪. ਭਗਵਤ ਜੀ। ੫. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ੬. ਧਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜੋਦੜੀ

ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸਤਾ-ਸੈਪੰਨ ਅਚੁੱਡੀ (ਇਕੋ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੀ (ਸਦੀਵਕਾਲ) ਜਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਰਬ ਉਪਮਾ ਜੋਗ ਭਗਵੰਤ ਜੀ ਦੀ ਅਕਲ-ਕਲਾ (ਮੈਨੂੰ) ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।

ਸਰਬ ਉਪਮਾ ਜੋਗ ਭਗਵੰਤ ਜੀ ਦੀ ਅਕਲ-ਕਲਾ (ਆਦਿ-ਸੱਤਾ) ਦੀ ਵਾਰ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ (ਦੀ ਰਚਨਾ)।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਭਗਵੰਤ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੀ ਅਕਲ-ਕਲਾ (ਆਦਿ-ਸੱਤਾ) ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਕੇ (ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ (ਦੇਵ ਜੀ) ਨੂੰ (ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ) ਧਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਫਿਰ (ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ (ਦੇਵ ਜੀ), (ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ (ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ (ਧਿਆ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ) ਸਹਾਈ ਹੋਵੀਂ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ (ਦੇਵ ਜੀ), (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਅਤੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ (ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ) ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਦਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ (ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ) ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਦੁਖ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਤੰਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ (ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ) ਸਿਮਰੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਨਉ-ਨਿਧੀ (ਖਜ਼ਾਨਾ) (ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ) ਘਰ ਦੌੜ ਕੇ ਚਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ) ਸਾਰੀਂ ਥਾਈਂ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮ-ਸੱਤਾ) ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।।।

੭. ਸਹਾਈ ਹੋਵੀਂ। ੮. ਸਿਮਰਉਂ, ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ। ੯. ਧਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ੧੦. ਸਿਮਰੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ। ੧੧. ਨਉ-ਨਿਧੀ ਖਜ਼ਾਨਾ। ੧੨. ਦੌੜ ਕੇ।

ਦਸਵਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ,
ਮਭ ਬਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ
ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਚਾਲੂਆਂ
ਮੁਕਤਿਆਂ, ਹਠੀਆਂ, ਜਪੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ
ਜਪਿਆ, ਵੰਡ ਛਕਿਆ, ਦੇਗ ਚਲਾਈ, ਤੇਗ ਵਾਹੀ, ਦੇਖ
ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਸਚਿਆਰਿਆਂ ਦੀ
ਕਮਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਬੋਲੋ ਜੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ !

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿਤੇ,
ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਾਏ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਚਰਖੀਆਂ ਤੇ
ਚੜ੍ਹੇ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਰਾਏ ਗਏ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ,
ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ
ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !

ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ, ਸਰਬੱਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ
ਧਰ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੀ,
ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਚਿਤ ਆਵੇ, ਚਿਤ ਆਵਨ ਕਾ ਸਦਕਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੋਵੇ।
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰਫ਼ਿਆ
ਰਿਆਇਤ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹ, ਬਿਰਦ ਕੀ ਪੈਜ, ਪੰਥ ਕੀ

ਜੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਹਾਇ, ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ,
ਬੋਲੇ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, ਕੇਸ ਦਾਨ, ਰਹਿਤ ਦਾਨ,
ਬਿਬੇਕ ਦਾਨ, ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ, ਦਾਨਾਂ ਸਿਰ
ਦਾਨ ਨਾਮ ਦਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ,
ਚੌਕੀਆਂ, ਝੰਡੇ, ਬੁੰਗੇ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ,
ਬੋਲੇ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !!!

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ, ਮਤ ਉਚੀ, ਮਤ ਦਾ ਰਾਖਾ
ਆਪਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਦਾ
ਸਹਾਈ ਦਾਤਾਰ ਜੀਓ ! ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ
ਵਿਛੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਸੇਵਾ
ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ।

ਹੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮਾਣ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੇ ਤਾਣ,
ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ, ਸਚੇ ਪਿਤਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਆਪ ਦੇ
ਹਜੂਰ..... ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੀ ।

ਅਖਰ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਭੁਲ ਚੁਕ ਮਾਫ਼ ਕਰਨੀ । ਸਰਬੱਤ
ਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰਨੇ ।

ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿਤ
ਆਵੇ । ਨਾਨਕ, ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ
ਦਾ ਭਲਾ ।

*ਇਥੇ ਉਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਵੇ, ਜੋ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਇਕੱਢਤਾ ਜਾਂ ਸੰਗਤ
ਜੁਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਯੋਗ ਬਦਦਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋ ।

ਸੋਹਿਲਾ^੧

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਦੀਪਕੀ ਮਹਲਾ ੧

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਜੈ^੨ ਘਰਿ^੩ ਕੀਰਤਿ^੪ ਆਖੀਐ, ਕਰਤੇ ਕਾ ਹੋਇ ਬੀਜਾਰੋ ॥
ਤਿਤੁ^੫ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲਾ^੬, ਸਿਵਰਿਹੁ^੭ ਸਿਰਜਣਹਾਰੋ^੮ ॥੧॥

(ਸਿਵਰਿਹੁ—‘ਰ’ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਿਹਾਰੀ ਵੀ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ।)

ਤੁਮ ਗਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਨਿਰਭਉ ਕਾ ਸੋਹਿਲਾ ॥

ਹਉ ਵਾਰੀ, ਜਿਤੁ ਸੋਹਿਲੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਨਿਤ ਨਿਤ ਜੀਅੜੇ ਸਮਾਲੀਅਨਿ^੯, ਦੇਖੈਗਾ^{੧੦} ਦੇਵਣਹਾਰੁ ॥

(ਸਮਾਲੀਅਨਿ—‘ਮ’ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ।)

ਤੇਰੇ^{੧੧}, ਦਾਨੈ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ,
ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ ਕਵਣੁ ਸੁਮਾਰੁ^{੧੨} ॥੨॥

(ਸੁਮਾਰੁ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਨੀ।)

੧. ਮੰਗਲ-ਮਈ ਗੌਡ। ੨. ਜਿਸ। ੩. (ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ-) ਘਰ ਵਿਚ। ੪. ਕੀਰਤੀ, ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ। ੫. ਤਿਸ ਵਿਚ। ੬. ਚੇਤੇ ਕਰੋ। ੭. ਰਚਣਹਾਰ ਨੂੰ। ੮. ਸੰਭਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਮੰਗਲ-ਮਈ ਗੀਤ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ
ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ

ਸਿਰਲੇਖ

ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਬ੍ਰਹਮ, ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਸਰੂਪ
ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਮਿਹਰ) ਸਦਕਾ (ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ
ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਹੈ)।

ਜਿਸ ਘਰ (ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ) ਵਿਚ (ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਦੀ) ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਬਨ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਰਤਾ-ਪੁਰਖ ਦਾ ਗਿਆਨ-ਵੀਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਉਸ
ਘਰ (ਸਤ-ਸੰਗਤਿ) ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦਾ) ਮੰਗਲ-
ਮਈ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਰਵੇਂ ਅਤੇ ਇੰਜ ਆਪਣੇ ਰਚਨਹਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ
ਰਵੇਂ ॥੧॥

(ਹੋ ਭਾਈ !) ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਡੈ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਦਾ ਸੋਹਿਲਾ
(ਮੰਗਲ-ਮਈ ਗੀਤ) ਗਾਇਨ ਕਰੋ।

ਮੈਂ ਇਸ ਸੋਹਿਲੇ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਮੰਗਲ-ਮਈ ਗੀਤ) ਤੋਂ ਸਦਕੇ
ਹਾਂ, ਜਿਸ ਸੋਹਿਲੇ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਸਦੀਵ-ਕਾਲ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ (ਪ੍ਰਾਪਤ)
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ (ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ-ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ) ਜੀਵ
ਸੰਭਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ)। (ਤਾਂ ਤੇ ਹੋ ਜੀਵ ! ਨਿਸਚਿੰਤ ਰਹੁ) ਤੇਰੀ ਵੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਅਤੇ
ਰਖਿਆ ਉਹ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

(ਹੋ ਜੀਵ !) ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ (ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ) ਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਪੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
(ਫਿਰ ਭਲਾ) ਉਸ ਦਾਤਾਰ (ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ) ਦਾ ਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ
ਸਕਦਾ ਹੈ ? ॥੨॥

੯. ਦੇਖ-ਭਾਲ (ਸੰਭਾਲ) ਕਰੇਗਾ। ੧੦. ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ (by you)। ੧੧. ਅੰਦਾਜ਼ਾ।

ਸੰਬਤਿ^੧ ਸਾਹਾ^੨ ਲਿਖਿਆ, ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਪਾਵਹੁ ਤੇਲੁ ॥

ਦੇਹੁ ਸਜਣ ਅਸੀਸੜੀਆ, ਜਿਉ ਹੋਵੈ ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥੩॥

(ਅਸੀਸੜੀਆ, ਜਿਉ, ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹੋ ਪਾਹੁਚਾ^੩, ਸਦੜੇ ਨਿਤ ਪਵੰਨਿ^੪ ॥

ਸਦਣਹਾਰਾ ਸਿਮਰੀਐ, ਨਾਨਕ, ਸੇ ਦਿਹ ਆਵੰਨਿ^੫ ॥੪॥੧॥

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਛਿਆ ਘਰ, ਛਿਆ ਗੁਰ, ਛਿਆ ਉਪਦੇਸ਼ ॥

(ਛਿਆ—ਉਚਾਰਣ ਛੇ।)

ਗੁਬੁ ਗੁਬੁ ਏਕੋ, ਵੇਸਾ^੬ ਅਨੇਕ ॥੧॥

ਬਾਬਾ^੭, ਜੈ ਘਰਿ^੮ ਕਰਤੇ ਕੀਰਤਿ^੯ ਹੋਇ ॥

ਸੇ ਘਰੁ ਰਾਖੁ, ਵਡਾਈ ਤੇਇ^{੧੦} ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਵਿਸੁਏ^{੧੧}, ਚਸਿਆ^{੧੨}, ਘੜੀਆ^{੧੩}, ਪਹਰਾ^{੧੪},

ਬਿਤੀ^{੧੫}, ਵਾਰੀ^{੧੬}, ਮਾਹੁ^{੧੭} ਹੋਆ ॥ (ਚਸਿਆ, ਘੜੀਆ, ਪਹਰਾ, ਬਿਤੀ, ਵਾਰੀ—
ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਹਰਾ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਗ ਨਹੀਂ।)

੧. ਸਾਲ। ੨. ਮਹੁਰਤ। ੩. ਸੱਦਾ (ਸਾਹਾ-ਪੱਤਰ)। ੪. ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ੫. ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਸੀਬ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੬. ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਸਿਧਾਂਤ)। ੭. ਥ੍ਰੈਮਣੀ ਗੁਰੁ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ)। ੮. ਭੋਸ, ਸਰੂਪ। ੯. ਹੋ
ਡਾਈ। ੧੦. ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ, ਮਤ ਵਿਚ (ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ)। ੧੧. ਕੀਰਤੀ, ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ।

(ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦਾ ਸਹੁਰੇ ਜਾਣ ਦਾ) ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਮਹੂਰਤ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਤਾਂ ਤੇ ਹੋ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀਓ !) ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ (ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ) ਤੇਲ ਚੜ੍ਹਾਵੇ (ਭਾਵ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਅ ਕੇ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰੋ)।

ਹੋ ਸਤ-ਸੰਗੀ ਸਜਣੇ ! (ਮਿਲ ਕੇ) ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਓ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਏ ॥੩॥

ਸਹੁਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਸੱਦਾ (ਸਾਹੇ-ਪੱਤਰ) ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਸੱਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ! ਜੇ ਸੱਦਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ (ਸਦੀਵ-ਕਾਲ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਯਾਦ ਰਖੀਏ ਤਾਂ (ਸਹੁ-ਮਿਲਾਪ ਦੇ) ਉਹ ਸੁਭਾਗੇ ਦਿਹਾੜੇ ਅਵੱਸ਼ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥੪॥੧॥

ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਸਾਂਖ, ਨਿਆਇ, ਵੈਸ਼ੋਸ਼ਿਕ, ਮੀਮਾਂਸਾ, ਯੋਗ ਅਤੇ ਵੇਦਾਤ) ਹਨ, ਛੇ (ਕਪਿਲ, ਗੋਤਮ, ਕਨਾਦ, ਜੈਮਨੀ, ਪਤੰਜਲ, ਵਿਆਸ) ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ (ਰਚਨਹਾਰ) ਹਨ ਅਤੇ (ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਬੰਧੀ) ਛੇ (ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ) ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਸ਼ੈਮਣੀ ਗੁਰੂ ਇਕੋ ਇਕ (ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰਗੁਣ (ਵਿਆਪਕ)-ਸਰੂਪ ਬੇਅੰਤ ਹਨ ॥੧॥

ਹੋ ਭਾਈ ! ਜਿਸ ਘਰ (ਮੱਤ ਅਥਵਾ ਫਲਸਫੇ) ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਘਰ (ਸਦਾ ਚਿਤ ਵਿਚ ਯਾਦ) ਰਖ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰਤੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼) ਮਿਲੇਗੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਵਿਸਿਆਂ ਤੋਂ, ਚਸਿਆਂ ਤੋਂ, ਘੜੀਆਂ ਤੋਂ, ਪਹਰਾਂ ਤੋਂ, ਬਿੱਤਾਂ ਤੋਂ, ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਹੁੰਦਾ (ਬਣਦਾ) ਹੈ।

੧੨. (ਤੋਂਹਿ) ਤੇਰੀ। ੧੩. ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰੀ ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ। ੧੪. ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। ੧੫. ਤੀਹ ਚਸੇ ਦਾ ਇਕ ਪਲ ਅਤੇ ੬੦ ਪਲ ਦੀ ਇਕ ਘੜੀ। ੧੬. ਸਾਢੇ ਸਤ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਪਹਰ। ੧੭. ਚੰਦਮਾ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਵਧਾਅ ਘਟਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ੧੮. ਸਤਵਾਰੇ (ਹਫਤੇ) ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ (ਦਿਨ-ਗਤ ਦਾ ਅੱਠ ਪਹਰ ਦਾ ਸਮਾਂ)। ੧੯. ਮਹੀਨਾ।

ਸੂਰਜੁ ਏਕੇ, ਚੁਤਿੰ ਅਨੇਕ ॥

ਨਾਨਕ, ਕਰਤੇ ਕੇ ਕੇਤੇਂ ਵੇਸ ॥੨॥੨॥

ਰਾਗੁ ਧਨਸਗੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ੴ ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲੁ, ਰਵਿ^੯ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕੁ^੧ ਬਨੇ,
ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ^੨ ਮੌਤੀ ॥

ਧੂਪੁ ਮਲਆਨਲੋਂ, ਪਵਣੁ ਚਵਰੇ ਕਰੇ,
ਸਰਾਲ ਬਨਰਾਇ^੩ ਢੂਲੰਤ ਜੋਤੀ ॥੧॥

ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥

ਭਵ ਖੰਡਨਾ^੪ ! ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ॥

ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ^੫ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਸਹਸ^੬ ਤਵ ਨੈਨ, ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ^੭ ੧੫ ਤਹਿ ਕਉ,
ਸਹਸ ਮੂਰਤਿ, ਨਨਾ ਏਕ ਤੁਹੀ ॥

(ਸਹਸ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਵਾਂਗ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ। ਹਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸਹਸ ਪਦ^੮ ਬਿਮਲ^੯, ਨਨ ਏਕ ਪਦ,

ਗੰਧ^{੧੦} ਬਿਨੁ, ਸਹਸ ਤਵ ਗੰਧ, ਇਵ ਚਲਤ^{੧੧} ਮੋਹੀ ॥੨॥

੧. ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਛੇ ਰੁਤਾਂ (ਬਸੰਤ, ਗ੍ਰੀਖਮ, ਬਰਖਾ, ਸਰਦ, ਸਿਸੀਅਰ, ਹਿਮਕਰ)। ੨. ਕਿੰਨੇ
ਹੀ, ਅਣਗਿਣਤ। ੩. ਅਕਾਸ਼-ਰੂਪੀ। ੪. ਸੂਰਜ। ੫. ਦੀਵੇ। ੬. ਤਾਰਾ-ਮੰਡਲ। ੭. ਜਾਣੋ,
ਮਾਨੋ। ੮. ਮਲਯ ਪਰਬਤ ਦੇ ਚੰਦਨ-ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ (ਮਲਯਾਨਲ)। ੯. ਧਨਸਪਤੀ। ੧੦. ਹੇ
ਆਵਾਗਵਨ ਨਿਵਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ੧੧. ਬਿਨ ਵਜਾਏ ਇਕ-ਰਸ ਵਜਣ ਵਾਲਾ

ਸੂਰਜ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ (ਪਰ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਪਰਤੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕਟਣ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ) ਰੁਤਾਂ ਅਨੇਕ (ਬਣਦੀਆਂ) ਹਨ।

(ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਨਾਨਕ ! (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਗੁਣ ਭਾਵ, ਵਿਆਪਕ) ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਅਣਗਿਣਤ) ਸਰੂਪ ਹਨ ॥੨॥੨॥

(ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ) ਅਕਾਸ਼-ਮਈ ਬਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਨ ਮਾਨੋ ਦੀਵੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹਨ, ਤਾਰਾ-ਮੰਡਲ ਮਾਨੋ ਜਗ-ਮਗ ਕਰਦੇ ਮੋਤੀ ਹਨ।

ਮਲਖ-ਪਰਬਤ ਦੇ ਚੰਦਨ-ਬੁਟਿਆਂ ਦੀ ਧੁਖਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਮਾਨੋ ਧੂਪ ਹੈ, ਹਵਾ ਮਾਨੋ ਚੌਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਤੁਫਲ ਪ੍ਰਛੁੱਲਤ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ (ਪ੍ਰਭੂ-ਆਰਤੀ ਲਈ) ਮਾਨੋ ਫੁੱਲ ਅਰਪਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ॥੧॥

ਹੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਆਵਾ-ਗਵਨ ਨਿਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! (ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ) ਤੇਰੀ ਕੈਸੀ ਅਦਭੁਤ ਆਰਤੀ (ਸੁਤੇ ਹੀ) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ-ਆਰਤੀ ਵਿਚ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ (ਬਿਨ-ਵਜਾਏ ਇਕ-ਰਸ ਵਜਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦ-ਯੂਨਿ) ਮਾਨੋ ਭੇਰੀ (ਨਫੀਗੀ) ਵਜ ਰਹੀ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇਤਰ ਹਨ (ਭਾਵ, ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸਾਰੇ ਨੇਤਰ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹਨ) ਪਰ (ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੇਤਰ (ਲਗੇ ਹੋਏ) ਨਹੀਂ। (ਸਰਗੁਣ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਰਤਾਂ (ਸਰੂਪ) ਹਨ, ਪਰ (ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਮੂਰਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਸਰਗੁਣ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਚਰਨ-ਕਮਲ ਹਨ, ਪਰ (ਨਿਰਗੁਣ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੇ ਕੋਈ ਚਰਨ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ (ਨਿਰਗੁਣ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਨਾਸਕਾ ਬਿਨਾ ਹੈਂ (ਜਦ ਕਿ ਸਰਗੁਣ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ) ਤੇਰੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਸਕਾਂ ਹਨ। ਤੇਰੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦਭੁਤ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਗਈ ਹਾਂ ॥੨॥

ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ। ੧੨. ਨਫੀਗੀ, ਡਡ। ੧੩. ਹਜ਼ਾਰਾਂ। ੧੪. ਹਨ। ੧੫. ਤੇਰੇ। ੧੬. ਚਰਨ-ਕਮਲ। ੧੭. (ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ) ਨਿਰਮਲ। ੧੮. ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਸਕਾਂ। ੧੯. ਕੌਤਕ।

‘ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ, ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇਂ ॥

ਤਿਸੈ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥

‘ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੁ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥੩॥

ਹਰਿ, ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਕਰੰਦ^੫ ਲੋਭਿਤ^੬ ਮਨੋ,
ਅਨਦਿਨੋ^੭ ਮੋਹਿ ਆਹੀ^੮ ਪਿਆਸਾ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਲੁ ਦੇਹਿ ਨਾਨਕ ਸਾਰਿੰਗਾ^੯ ਕਉ,
ਹੋਇ ਜਾ ਤੇ ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਵਾਸਾ ॥੪॥੩॥

(ਕ੍ਰਿਪਾ—ਪੈਰ ‘ਰ’ ਨੂੰ ‘ਕ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਂ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਸਿਹਾਗੀ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ
‘ਰ’ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਜਾ—ਅੱਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਕਉ—
ਉਚਾਰਣ ‘ਕੈ’। ਨਾਇ—ਅੱਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੁਰਬੀ ਮਹਲਾ ੪ ॥

ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨਗਰੁ^{੧੦} ਬਹੁ ਭਰਿਆ,
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ^{੧੧} ਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੋ ॥

ਪੂਰਬਿ^{੧੨} ਲਿਖਤ ਲਿਖੇ ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ,
ਮਨਿ ਹਰਿ ਲਿਵੁ^{੧੩} ਮੰਡਲ ਮੰਡਾ ਹੋ ॥੧॥

੧. ਸਭਨਾਂ (ਜੀਵਾਂ-ਜੰਤੂਆਂ) ਵਿਚ। ੨. ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋ। ੩. ਉਸ (ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇ।

੪. ਗੁਰੁ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੁਆਰਾ। ੫. ਪਰਾਗ (ਸੁਗੰਧਤ-ਰਸ)। ੬. ਲੁਭਾਇਮਾਨ। ੭. ਹਰ

ਝੋੜ, ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ। ੮. ਹੈ। ੯. ਪਧੀਹਾ। ੧੦. ਸਗੀਰ-ਰੂਪੀ ਨਗਰ। ੧੧. ਸਾਧੂ-ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੂੰ।

ਸਭਨਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਵਿਆਪਕ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਉਹ
ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ (ਮੂਲ-ਰੂਪ ਵਿਚ) ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਉਸ (ਜੋਤੀ-ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਚਾਨਣ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣ
ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰਲੀ ਦਿਬ-ਜੋਤਿ ਪਰਗਟ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ (ਕਾਦਰ) ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਉਹੀ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ
ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੇ ਹੀ ਆਰਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ॥੩॥

ਹੋ ਹਗੀ ! ਤੇਰੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਪਰਾਗ (ਦੀ ਸੁਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਸ) ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ
ਮਨ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂਘ
(ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ) ਹੈ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ (ਪਿਆਸੇ) ਨਾਨਕ-ਪਪੀਰੇ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ-ਜਲ ਦੇਵੇ ਜੀ, ਜਿਸ
ਸਦਕਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਚ (ਸਦੀਵ-ਕਾਲ) ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਰਵੇ ॥੪॥੩॥

ਇਹ ਕਾਇਆਂ-ਨਗਰ (ਸਰੀਰ) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਨਕਾ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਸੀ, ਸਾਥੂ-ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ (ਕਾਮਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ) ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੁਰ ਦਰਗਾਂਤੋਂ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ (ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ,
(ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ) ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਲਿਵ ਦਾ ਅੰਡੇਬਰ ਬਣ
ਗਿਆ ਹੈ ॥੧॥

੧੨. ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ੧੩. ਪੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ। ੧੪. ਅੰਡੇਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਰਿ ਸਾਧੂ^੧ ਅੰਜੁਲੀ^੨, ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ ॥

ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ, ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉਣਾ।

(ਅੰਜੁਲੀ—‘ਜ’ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸੂਰ (ੴ) ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਭਾਨ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ।)

ਸਾਕਤ^੩ ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਣਿਆ,

ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ^੪ ਹਉਮੈ ਕੰਢਾ ਹੇ ॥

*ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਚਲਹਿ^੫, ਚੁਭੈ^੬, ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ^੭,

ਜਮਕਾਲੁ ਸਹਹਿ ਸਿਰਿ ਡੰਡਾ ਹੇ ॥੨॥

(ਜਿਉਂ, ਜਿਉਂ, ਚਲਹਿ, ਪਾਵਹਿ, ਸਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ,

ਦੁਖੁ ਜਨਮ ਮਰਣ ਭਵਾਂ ਖੰਡਾਂ ਹੇ ॥

ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਪਰਮੇਸ਼ਰੁ,

ਥਹੁ ਸੋਭ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ਹੇ ॥੩॥

ਹਮ ਗਰੀਬ ਮਸਕੀਨਾਂ^੮ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ,

ਹਰਿ ਰਾਖੁ ਰਾਖੁ ਵਡ ਵਡਾ ਹੇ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕ ਹੈ,

ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਸੁਖੁ ਮੰਡਾਂ^੯ ਹੇ ॥੪॥੪॥

੧. ਸਾਧੂ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ। ੨. ਨਮਸਕਾਰ। ੩. ਸ਼ਕਤੀ (ਮਾਇਆ) ਦੇ ਪੜਾਚੀਆਂ ਨੇ। ੪. ਅੰਦਰ, ਮਨ ਵਿਚ। *ਨੋਟ—ਤੁਕ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਥਾਲ ਇਕ ਕਿਆ ‘ਚੁਭੈ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਵਿਚ ਸਾਵਣੀਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਧੂ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ (ਦੋਇ ਕਰ ਜੋੜ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ;
ਛੰਡਉਤ (ਸਾਨਿਮ੍ਰਾ ਛੰਡ-ਵਤ ਹੋ ਕੇ) ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ
ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸ਼ਕਤੀ (ਮਾਇਆ) ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ (ਜੀਵਨ ਭਰ ਕਦੇ ਵੀ) ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ
ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ-ਕੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ (ਸਾਕਤ ਪੁਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਵਿਚ) ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ (ਹਉਮੈ-ਕੰਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ) ਚੁਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ (ਜੀਵਨ ਭਰ) ਦੁਖ ਭੋਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ, ਜਮ-ਕਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਦਾ ਹਾਵੀ (ਬਾਰੂ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ
ਛੰਡਾ ਸਦਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਹਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥੨॥

(ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕ (ਨਿਰੰਤਰ) ਹਨੀ ਦੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ, (ਜਿਸ ਸਦਕਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਕਟਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ (ਪ੍ਰਭੂ-ਸੇਵਕਾਂ) ਨੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖ (ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ
ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਅਤੀਅੰਤ ਸੌਭਾ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਅਸੀਂ ਗੁਰੀਬ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਤੇਰੇ (ਅਖਵਾਂਦੇ) ਹਾਂ । ਹੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ
ਵੱਡੇ ਹਨੀ ! ਸਾਨੂੰ (ਆਵਾ-ਗਵਨ ਦੇ ਗੋੜ ਤੋਂ) ਬਚਾਅ ਲੈ ! ਬਚਾਅ ਲੈ !!

ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਲਈ ਨਾਮ ਹੀ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਟੇਕ ਹੈ, (ਕਿਰਪਾ ਕਰ)
ਹਰਿ-ਨਾਮ ਸਦਕਾ (ਮਨ ਵਿਚ) ਸੁਖ-ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਵੇ ! ॥੪॥੪॥

ਪ. ਚਲਦੇ (ਵਿਚਕਦੇ) ਹਨ । ਈ. (ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ) ਚੁਭਦਾ ਹੈ । ੨. ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ੯. ਭਵ-ਸਾਗਰ,
ਸੰਸਾਰ ਦਾ । ੧੦. ਕਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ੧੧. ਬਣਿਆ ਰਵੇ ।

ਰਾਗੁ ਗਊੜੀ ਪੁਰਬੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ, ਸੁਣਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ, ਸੰਤ ਟਹਲ ਕੀ ਬੇਲਾਂ ॥

(ਕਰਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ, ਆਰੈ ਬਸਨ੍ਤੁ ਸੁਹੇਲਾਂ ॥੧॥

(ਈਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਉਧੁ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾਰੇ ॥

(ਰੈਣਾਰੇ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਪਦ-ਛੇਦ 'ਰੈਣਾ ਰੇ' ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)

ਮਨੁ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਕਾਰੁ, ਸੰਸੇ ਮਹਿ, ਤਰਿਓ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ ਰਸੁ,

ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ ॥੨॥

ਜਾ ਕਉ ਆਏ ਸੋਈ ਬਿਹਾਝਹੁ,

ਹਰਿ ਗੁਰ ਤੇ ਮਨਹਿ ਬਸੇਰਾ ॥

(ਜਾ—ਪੜਨਾਂਵ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾ। ਕਉ—ਉਚਾਰਣ 'ਕੌ'।)

ਪਨਿਜ ਘਰਿ ਮਹਲੁ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ ਸਹਜੇ,

ਬਹੁਰਿ ਨ ਹੋਇਗੇ ਫੇਰਾਂ ॥੩॥

(ਮਹਲੁ, ਸਹਜੇ—‘ਹ’ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ‘ਹਿ’ ਨਹੀਂ।)

੧. ਅਉਸਰ, ਸੰਸਾਰ। ੨. ਵਸੇਰਾ। ੩. ਸੁਖਦਾਈ। ੪. ਉਮਰ। ੫. ਰਾਤ। ੬. ਬਚਲਵੇਂ ਤੁਪ ਵਾਲਾ, ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਾਲਾ। ੭. ਵਪਾਰ ਕਰੋ। ੮. ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ। ੯. ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਗੋੜਾ।

ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ (ਮਨ) ! ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ! (ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ) ਸੰਤ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ (ਦਰਸਾਈ) ਟਹਲ-ਸੇਵਾ (ਭਗਤੀ) ਕਰਨ ਦਾ ਅਉਸਰ ਹੈ।

ਏਥੇ (ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ) ਹਰਿ-ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਲਾਭ ਖਟ ਕੇ ਲੈ ਚਲੋ, ਤਾਂ ਜੁ ਅਗੇ (ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ) ਵਸੇਥਾ ਸੁਖਦਾਈ ਮਿਲੋ ॥੧॥

ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਕਰਕੇ (ਭਾਵ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ) ਉਮਰ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਹੋ ਮਨ ! ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ (ਨਾਮ ਵਿਹਾਇਣ, ਜਨਮ ਸਵਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ) ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਲੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਇਹ ਭੈਤਕ ਸੰਸਾਰ ਸਦਾ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮ-ਰਿਆਨੀ ਹੀ ਤਰ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਵਡਭਾਗੇ ਜੀਵ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ (ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਨੀਦ ਵਿਚੋਂ) ਜਗਾਅ ਕੇ ਇਹ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਰਸ ਪਿਆ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਅਕੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਬਾ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਜਾਣੀ ਹੈ ॥੨॥

(ਹੋ ਮਨ !) ਜਿਸ (ਨਾਮ-ਵਖਰ ਨੂੰ ਵਿਹਾਇਣ) ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋ, ਵਿਹਾਇਣਾ ਕਰੋ (ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਵਣਜ-ਵਪਾਰ ਕਰੋ)। (ਜੀਵ ਦੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ) ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ, ਸਹਜੇ ਅਤੇ ਸੁਖੈਨ ਹੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਰ-ਘਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗੇ, ਫਿਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਗੇੜਾ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ॥੩॥

ਅੰਤਰਜਾਮੀ, ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ^੧, ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥

ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਰੈ,
ਮੈਂ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰੇ ॥੪॥੫॥

(ਕਉ—ਉਚਾਰਣ ‘ਕੌ’।)

SIKHBOOKCLUB.COM

੧. ਸਿਰਜਨਹਾਰ।

ਹੋ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ (ਅੰਤਰਜ਼ਾਮੀ) ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ
ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰੋ ।

ਦੁਆਸ ਨਾਨਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਆਤਮ-ਸੁਖ (ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ) ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ
ਸੰਤ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸਤ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ
ਚਰਨ-ਧੂੜ ਬਣਾ ਦਿਓ ॥੪॥੫॥

SIKHBOOKCLUB.COM

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਮੰਜ਼ਾ

ਸੇ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਿਤਨੇਮ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਮੂਲ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਸਤ੍ਰਪਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਮੂਲ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਰਸਪਰ ਮੇਲਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਗ-ਮਾਡੀ ਸਤ੍ਰਪਾਂ ਵਿਚ ਭੇਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤੀ-ਗੋਚਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਕਈ ਸ਼ਬਦ-ਸਤ੍ਰਪ, ਸੇ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਸ਼ਬਦ-ਸਤ੍ਰਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਅਤੇ ਸ਼ੁਧ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਸੇ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੰਸਥਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤਾ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਗੁਟਕੇ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਮੂਲ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਤ੍ਰਪ ਹੀ ਸ਼ਟੀਕ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੁਧ ਛਹਾਈ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਫਰਕ ਸੇ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨੈਟਿਵ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੇ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸਨਿਭਵ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਭੇਦਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਬੀਤੀ (†) ਦੀ ਰੋਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹ-ਪਰਥ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ੁਧ ਸ਼ਬਦ-ਸਤ੍ਰਪਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਫੰਦ ਨੰ:	ਤੁਕ ਨੰ:	ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ	ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸਤ੍ਰਪ
		ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ	

੪	੬	ਮੌਖ ਦੁਆਰੁ	ਮੌਖ ਦੁਆਰੁ
੧੫	੧	ਮੌਖ ਦੁਆਰੁ	ਮੌਖ ਦੁਆਰੁ
੧੬	੧	(ਪੰਚ) ਪਰਧਾਨ	ਪਰਧਾਨ
੨੧	੧੦	ਕਵਾਣਿ (ਸਿ)	ਕਵਾਣਿ
੨੫	੬	ਮੁਕਰੁ (ਪਾਹਿ)	ਮੁਕਰਿ (ਪਾਹਿ)
੨੬	੨	ਅਮੁਲ (ਬਖਸ਼ੀਸ)	ਅਮੁਲ
੨੭	੨	ਇਦਾਸਣਿ	ਇਦਾਸਣਿ
੨੯	੧੪	(ਸੇਈ) ਤੁਪੁ ਨੇ	(ਸੇਈ) ਤੁਪਨੇ
੩੧	੮	ਭਰਪੂਰ	ਭਰਪੂਰਿ
ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ			
੧	੮	ਗਣਿਸੈ	ਗਣਿਸੈ
੧	੫	ਨੇਤ ਨੇਤ	ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ
੨੯	੩, ੪	ਅਜੂ, ਅਭੂ	ਅਜੂਆ, ਅਭੂਆ
੨੧	੩, ੪	ਅਪੋ, ਅਡੋ	ਅਪੋਯ, ਅਡੋਯ
੫੮	੧	ਸੰਚਦਾਨੰਦ	ਸੰਚਦਾਨੰਦ
੫੯	੧	ਸਿਪ ਦਾ ਬੁਧ ਦਾ	ਸਿਪਿ ਦਾ ਬੁਧਿ ਦਾ
੫੮	੧	ਬਿਧ ਕਹਤਾ	ਬਿਧਿ ਕਹਤਾ
੬੦	੨	ਸਿੱਧ ਦਾਤਾ	ਸਿੱਧਿ ਦਾਤਾ
੬੨	੧, ੨, ੪	ਜਲੇ, ਬਲੇ, ਅੜੇ	ਜਲੇਯ, ਬਲੇਯ, ਅੜੇਯ
੬੩	੧, ੨	ਪੜ੍ਹ, ਅਜੂ	ਪੜ੍ਹਾ, ਅਜੂਆ
੬੪	੨	ਕਿਹੋ, ਜੇਵ	ਕਿਹ, ਜੇਵ
੬੫	੧, ੨	ਜਿਹੋ, ਜਿਹ	ਜਿਹ, ਜਿਹ
੬੬	੨	ਜਿਹੋ	ਜਿਹ

ਛੰਦ ਨੰ:	ਤੁਲ ਨੰ:	ਗੁ. ਪੰ. ਕਮੇਟੀ	ਪ੍ਰਾਣੀਵੇਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸੜ੍ਹਪ
੧੬	੩	ਨੇਤ	ਲੋਤਿ
੧੬	੪	ਸਿੰਘਿਤ, ਚਿੱਤ	ਸਿੰਘਿਤ, ਚਿੱਤ
੧੨੧	੧	ਹੁਸਨਲ	ਹੁਸਨਲ
੧੨੩	੩	ਅਜੀਮੈ	ਅਜੀਮੈ
੧੨੭	੨	ਸਦੈਵਲ	ਸਦੈਵਲ
੧੫੧	੨	ਹੁਸਨਲ	ਹੁਸਨਲ
੧੫੩	੮	ਵਿਕੰਠ	ਵਿਕੰਠ
੧੫੮	੩	ਤਜਾਇਕ	ਤਜਾਇਕ
੧੫੫	੧	ਜੁਬਾ	ਜੁਬਾ
੧੫੫	੪	ਥਹਿਸਤੁਲ	ਥਹਿਸਤੁਲ
੧੫੬	੩, ੪	ਤਮੀਜ, ਅਜੀਜ	ਤਮੀਜ, ਅਜੀਜ
੧੬੮	੮	ਆਜਿਜ	ਆਜਿਜ
੧੭੭	੮	ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ
੧੭੯	੧	ਅਮਿਤੇਸੂਰ	ਅਮਿਤੇਸੂਰ
੧੮੬	੧	ਸਾਂਤ	ਸਾਂਤ
੧੮੭	੩	ਸਾਂਤ	ਸਾਂਤ
੧੮੮	੩	ਗਜਾਇਬ	ਗਜਾਇਬ
ਤੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਚੇ			
੨	੧	ਸੋਗ	ਸੋਗ
੩	੩	ਡੂਪਤ	ਡੂਪਤਿ
੩	੪	ਅੰਤ ਕੇ	ਅੰਤਕੇ (ਜੁਡਤ)
੪	੨	ਜਮੀਨ ਜਮਾਨ	ਜਮੀਨ ਜਮਾਨ
੮	੨	ਸਮੁੰਦਰਿ	ਸਮੁੰਦਰ
ਬੇਨਤੀ ਦੇਂਪਈ			
੮	੧	ਪਿਆਉ	ਪਿਆਉ
੧੮	੨	ਭਿਯੋ	ਭਿਯੋ
ਮੈਂ ਦੁਰੁ ਰਹਗਾਸਿ			
੨ (੩॥੨॥)	੮	ਸਤ (ਕੌਮਤਿ)	ਸਤਿ
ਸੈਕਾ	੨	ਸਿੰਘਿਤ	ਸਿੰਘਿਤ
ਅਰਦਾਸਿ			
ਸਿਰਲੇਖ			
ਸੰਗਲ			
ਧੂਲ ਪਾਠ			
ਅਰਦਾਸ			
ਫਤਹਿ			
ਫਿਰ (ਅਗਿਦ)			
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ			
(ਹਰਿ) ਕਿਸਨ			
ਜਿਸ			
ਸਤ			
ਡੁਖਿ			
ਘਰ			